

د شورى هنداره

له لومړۍ دورې څخه تر نهمې دورې پورې

(۱۳۱۰ - ۱۳۳۶ هجري لمريز)

لومړی ټوک

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د شوری هنداره

لومړی ټوک

د لومړي دورې څخه تر نهمې دورې پوري
د ۱۳۱۰ څخه تر ۱۳۳۶ هجري لمريز کال پوري

د کتاب خانگړنې

د کتاب نوم :	د شوری هنداره لمری ټوک
لیکونکی:	محمد محسن صابر هروی
پشتوژباړه :	غوث الدین جلالزی
مهتم :	خیرنوال شاه سلطان عاکفی
تایپ کونکي:	مسعود غورخنگ
کمپوز اوډیزاین:	خواجه جاوید صدیقی
د چاپ نیټه:	۱۳۸۷ هجری لمریز کال، مرغومی
د چاپ شمیر:	۱۰۰۰ ټوکه
خپرنډوی :	د ولسي جرگې د عامه اړیکو ریاست - کابل

زمونږ خبری

د شوری د هنداری کتاب په دوه ټوکو کې د ولسي جرگې د ۱۳۴۵ څخه تر ۱۳۵۲ کلو پوري د غونډو بهیر د خپرونو په لوي مدیریت کې د اطلاعاتو د مسوول خدای بڅېلي محمد محسن صابر هروی په میړانه چمتو شویده ، چې د تاریخي مهمو پېښو په ګډون د غونډو د دائریدو څرنګوالی ، غړی ، ټاکنی ، بحثونه او د ملی شوری پریکړی (د لمړی دوری ۱۳۱۰ څخه تر دیارلسمی دوری ۱۳۶۶ پوري) پکښی شاملی دی ، لیکونکی د هغه وخت د مراجعینو او په خانګړی توګه د هغه وخت د پوهنتون د محصلینو د غوښتنو د پوره کولو لپاره د شوری د کتابتون او ارشیف څخه مواد راټول او زیار نی یوست چې هغه چاپ کړی ، متأسفانه د ناڅرګنده دلالتو له مخی هغه تر اوسه پوري نه دی نشر شوی.

دا کتاب چې په ساده ژبه د هغه د خپل وخت په ادبیاتو لیکل شویدی د تحقیق او څیړنی د خاوندانو لپاره ښه سرچینه شمیرل کیدای شی. په داسی حال کې چې زمونږ هیواد اتیا کاله د قانون گذاري بهیر تجربه کړی ده خو داچي زیات خلک و معلوماتی سرچینو ته لاس رسی نلری فکر کوی چی اوسنی ملی شوري لمړنی او یواځنی قانونی ځای دی.

د دی فکر بر بنسټ د درسی اثر د خپریدو اړتیا په ښه توګه معلومیدای شی، د ولسي جرگې د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست د هیواد د لیکوالو د لیکل شوو تاریخي اثارو په خوندي ساتلو او ګرانو هیوادوالوته د هغوی په رسولوکي یو مهم ګام اخستی دی.

د یادونی وړ او اړین ټکی دادی چې د دی کتاب په چاپ کې هیڅ ډول تصرف نه دی شوی او اثر په همغه لمړنی شکل چې لیکونکی لیکلی دی د سیل پروژي (یو، ان ، دی، پی موسسی) په مالی مرسته او د ولسي جرگې د منشی نائب داکتر محمد صالح سلجوقی په هڅونه او مرسته ، د ولسي جرگې د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست په میړانه او د ښاغلی پوهنیار دپلوم انجینر محمد شریف دهیار په دوستانه او بی ماننده زیار ایستنی سره چی خدای بڅېلي محمد محسن صابر هروی ته خاص اخلاص لری ، او آغلی دپلومه انجینر صابره صابر د خدای بڅېلي محمد محسن صابر هروي د لور په مرسته د چاپ امکان پیدا کوی.

هیله منده یم چه د ښاغلو لوستونکو لپاره ګټور او اغیزمن واقع شی او د هیواد د

د ليکوال ژوندليک

خدای بخښلی محمد محسن صابر هروی په ۱۳۰۶ هجري لمريز کال کې په هرات کې په يوه روڼ آنده کورنۍ کې د خواجه عبدالله په کلي کې پيدا شوی او دنيا ته راغلی دی او دا نه چې يو تکړه شاعر و دی ژورناليست، پوه او کاميابه اکادميسن هم و.

خدای بخښلی محمد محسن صابر هروی خپلې لمړنۍ زده کړې د سلطان غياث الدين غوري په لمړني ښوونځي کې سرته رسولي دي او لوړې زده کړې نې د جامي هروی په ليسه کې پای ته رسولي دي.

او نورې دوامداره زده کړې نې په هغه وخت کې د نورو تجربه لرونکو استادانو څخه لاس ته راوړي او د ۱۳۲۲ او ۱۳۲۳ هجري لمريز کلونو په اوږدو کې د هرات په معارف کې د استاد په توگه نې دنده ترسره کړې او د ۱۳۲۵ کال څخه نې د تمثيل په هنر لاس پورې کړ او تل يې ټولنيز رنځونه او کړاونه د تياتر په چوکات کې د صحنې پر مخ راوړل.

په ۱۳۲۸ هجري لمريز کال کې د کابل پوهنتون په اتحاديې کې شامل شو او په ۱۳۲۹ هجري لمريز کال کې د بغلان په ولايت کې د نساجي تياتر بنسټ ايښودونکي او فعال ممثل و. په ۱۳۳۵ هجري لمريز کال کې د پروان د مطبعې د امر په توگه او په ۱۳۳۶ هجري لمريز کې د کابل د راډيو د څيړونکي او لوستونکي دغړي په توگه او ۱۳۳۷ او ۱۳۳۹ هجري لمريز کلونو په اوږدو کې د کابل د ښاروالۍ د تبليغاتو د عمومي مديريت د مرستيال په توگه او د پامير د مجلې خپرولو دنده په غاړه درلوده.

خدای بخښلی استاد صابر هروی د ۱۳۳۹ هجري لمريز کال څخه تر ۱۳۴۰ هجري لمريز کال پورې د بدخشان د مطبعې د امر په توگه او د ۱۳۴۲ هجري لمريز کال څخه تر ۱۳۴۵ هجري لمريز کال پورې د دوهم ځل لپاره د پروان د مطبعې د امر په توگه دنده سرته رسوله. د ۱۳۴۵ څخه تر ۱۳۵۳ هجري لمريز کلونو په موده کې د ملي شوري (۱۲ او ۱۳) دورې د اطلاعاتو او ثبتولو د بهير او د ملي شوري د ارشيف د امر په توگه نې دنده سر ته رسوله. د ۱۳۴۵ او ۱۳۵۸ هجري لمريز کلونو په منځ کې نې د مالي وزارت د تحريراتو د لوي مدير په توگه نې په ريښتنې ډول دنده سرته رسولي ده.

د ۱۳۶۲ او ۱۳۶۳ هجري لمريز کلونو په موده کې د کابل د راډيو ټلويزيون د درې شعرونو د کنترول کونکي او ترتيب کوونکي په توگه نې دنده درلوده. تر هغه وخت پورې چې بې گټې او کورسوخونکي جگړو او د غمجنو پيښو په رامنځ ته کيدلو سره په ۱۳۷۲ هجري لمريز کال کې د ده په شان نور قلم لرونکي، شاعران او نامتو ليکونکي د وطن پريښودلو ته مجبوره شول او پرډيو هيوادوته ولاړل، که څه هم په هر ډول شرايطو کې وه، څه په وطن کې څه د وطن څخه په مهاجرت او گوښه والي کې خو د بدن په هډوکو او غوښوکې نې د وطن او د وطنوالو ياد او مينه اغېل شوي وه او د خپل هيواد څخه يو گړی بې غمه نه وه. لکه څنکه چې د هغه مفکوره او شعرونه د دې شاهد دي.

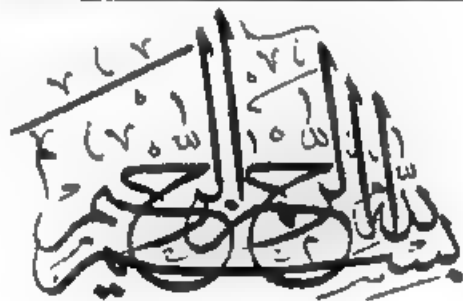
د ده د ليکل شوو کتابونو څخه يو هم همدغه کتاب يعنې د شوري هنداره ده چې د وخت په تيريدلو سره د ولسي جرگې د اطلاعاتو او ټولنيزو اړيکو رياست د بې ساري مرستې په واسطه د چاپولو په گاڼه سمبال شو.

د عنوانونو لړلیک

مخونه	عنوان	گڼه
الف	زمونږ خبری ...	۱.
۱	د شوری د هنداری په نامه د دی ټولگی (مجموعی) د تدوین لامل...	۲.
۳	د شوری د مجلس او د ولسي جرگې د غړو شمیر...	۳.
۴	د مطلب پیل ...	۴.
۱۰	د ملی شوری د مجلس د لمړی دوری او اداری هیئت بڼه اود استازولست...	۵.
۱۷	د افغانستان د ملی شوری د لمړی دوری د استازو انځورونه ...	۶.
۲۵	د عالیه دولت اساسی اصول (۱۳۰۹) ...	۷.
۲۸	ملی شوری ...	۸.
۳۶	د اعلیحضرت محمد نادرشاه وینا...	۹.
۴۱	د افغانستان د ملی شوری د استازو د ټاکنی اصول ، د لویی جرگې د عالی مجلس (۱۳۰۹) مصوبه ...	۱۰.
۵۲	د ۱۳۱۰ کال د لړم پریکړه ، د ملی شوری د داخلی دندو اصول...	۱۱.
۵۸	د ملی شوری لمړی دوره ...	۱۲.
۵۹	اصولنامې او ضمیمې ...	۱۳.
۶۴	د اساسی قانون څخه د ملی شوری د مجلس تشکیلات...	۱۴.
۶۹	دملی شوری د مجلس د دوهمی دوری ظاهری بڼه ...	۱۵.
۷۵	د افغانستان د ملی شوری دوهمه دوره ...	۱۶.
۷۶	د افغانستان د ملی شوری د دوهمی او دریمی دورو انځورونه ...	۱۷.
۸۲	د ملی شوری د دریمی دوری بڼه ...	۱۸.
۸۹	د ملی شوری د مجلس د ۱۳۱۶ کال پریکړی ...	۱۹.
۹۰	د ۱۳۱۷ کال پریکړی ...	۲۰.
۹۲	د ملی شوری څلورمه دوره ...	۲۱.
۹۷	د ملی شوری د ۱۳۲۴ کال د پنځمی دوری پریکړه ...	۲۲.
۹۸	اصولنامې او د هغوی ضمیمې او لایحه کوم چې ...	۲۳.

۱۳۱	د ملی شوری اوومه دوره یا دافغانستان د پارلمان د دیموکراتیزه کیدوپیل...	۳۰
۱۳۹	لمړنی حکومت چه د ملی شوری څخه د اعتماد رای واخستله ...	۳۱
۱۴۲	د اومی دوری د ریاست چاری ...	۳۲
۱۴۳	د افغانستان د ملی شوری د ۱۳۲۹ کال پریکړی...	۳۳
۱۴۴	د ملی شوری د ریاست چاری ...	۳۴
۱۵۲	په ۱۳۳۲ کال اوومه دوره کی د ملی شوری د ریاست چاری...	۳۵
۱۵۳	د ملی شوری د اومی دوری د استازو انځورونه ...	۳۶
۱۶۷	د ملی شوری اتمه دوره ...	۳۷
۱۸۱	د ۱۳۳۳ کال د اتمی دوری پریکړی ...	۳۸
۱۸۷	د صدراعظم ښاغلی سردار محمد داود وینا ...	۳۹
۱۸۸	د مالیی وزیر ښاغلی عبدالملک وینا ...	۴۰
۱۹۰	د افغانستان د ملی شوری د اتمی دوری انځورونه	۴۱
۱۹۴	د ملی شوری نهمه دوره ...	۴۲
۲۰۵	د پنځه کلن پلان په هکله د ښاغلی صدراعظم وینا ...	۴۳
۲۰۸	د مالیی وزیر ښاغلی عبدالملک عبدالرحیم زی وینا ...	۴۴
۲۱۱	د ۱۳۳۴ څخه تر ۱۳۳۶ کلونو پوری د نهمی دوری پریکړی ...	۴۵
۲۱۶	هغه اصولنامی چه پدی وروستیو کی چاپ او ...	۴۶
۲۱۹	د ملی شوری د نهمی دوری د استازو انځورونه ...	۴۷

د شوری د هنداری په نامه ددی ټولګي (مجموعی) د تدوین لامل

د ۱۳۴۵ کال څخه د ۱۳۵۲ کال د غواڼی تر میاشتی پوری کله چی شاهي رژیم په جمهوري رژیم بدل شو د ولسی جرګې د خپرونو په لوی مدیریت کي د عمومی (پټو او ښکاره) غونډو د بهیر او اطلاعاتو د ثبت مسوول وم.

د دندی په لمړیو ورځو کي هره ورځ یو شمیر روڼ آندی زلمی او محصلین به د شوری خپرونو (نشراتو) ته راتلل اود شوری اودهغې دځینو دورو په برخه کی به نئ خبرتیائی معلومات غوښتل ، دا چي څوک بلد نه وه او صحیح مدرکونه هم موجود نه وو نو تش لاس به بیرته ستیدل.

اوسنی لیکونکی د محصلینو او هغو زلمیانو د ستونزو د حل لپاره چي د مونوګراف او دهغه وخت د تقنینی مضمونونو د لیکلو په خاطر سرگردانه وو، چا صحیح او سالم مدرکونه او سندونه هغوی ته نه ورکول، په دی فکر کی شوم چي د شوری تاریخچه را ټوله او ثبت نی کړم ، هغه وه چي دا کار می د اداری پلاوی او کلتوری انجمن (ټولنه) د ځینو غړو او په ځانګړي توګه د ولسی جرګې د دولسمی دورې د رئیس په مشوره پیل کړل. د نیکه مرغه کتابتون او د شوری د ارشیف زیرمتون (مخزن) می په واک (لاس رسی) کي درلود او ودې هدف ته د رسیدو دپاره ډیره ښه او ګټوره منبع موجوده وه ، د ضروری مطلبونو او یادداشتونو په را ټولولو می پیل وکړ، د پنځو کلونو په موده کی می د ۱۳ دورې تر دوهم کال پوری د لرغونی افغانستان د قانون جوړونی د ژوند لویه تاریخچه د ۱۲ دورې تر پای پوری ثبت کړ، له نیکه مرغه د دی سره یوځای د افغانستان د لویو جرګو تاریخچي د شوری تاریخچي سره یوځای ثبت شوی ، په دی وخت د عظمی صدارت دپارلمانی اداری و دی مهمی موضوع ته پام شو او وئی غوښتل چي دا ټولګه (مجموعه) د هغی د ټولو تاریخی سندونو او مدرکونو سره یو ځای زما د واک څخه وباسی او د صدارت د پارلمانی ادارې لخوا چي رئیس ښاغلی محمد یاسین وه چاپ کړی او ددی ارزښتناکه ټولګي (مجموعی) ابتکار په خپل نامه او د هغه له مخی پر خپلو خوش خدمتیو باندی یو څه نور هم زیات کړی.

اصغر بشير هروی چې ددی کار د تدوین او د افغانستان د لونی جرگې د تاریخچې څخه نې خبر درلود موضوع نې د هغه وخت د اطلاعاتو او کلتور وزیر ډاکتر نوین ته خبر ورکړ او زما څخه نې وغوښتل چې د (افغانستان د لویو جرگو تاریخچې) هغه ته وسپارم چې د لونی جرگې په ویاړ نې چاپ او د لونی جرگې په ورځ نې وویشي.

څنگه چې ما ددی تاریخچې یو نقل درلودی د اطلاعاتو وزیر (دکتور نوین) په ۲۴ ساعتو کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت د تحریراتو د ټایپیست په وسیله د نوموړې تاریخچې درې نقله ټپ کړ چې دوه نقله نې ماته بیرته راکړه او یو نقل نې د هدایت اخستلو د پاره جمهوري ریاست ته یووړ، د بده مرغه پوه نشوم چې په کوم علت د هغه چاپ معطل او لویه جرگه ترسره شوه، د لونی جرگې تر پای ته رسیدو وروسته می د لمړی نقل د په لاس راوړلو د پاره د اطلاعاتو او کلتور د وزیر څخه غوښتنه وکړه خو هغه خبره نن او سبا ته کړه او تر نن ورځې پورې می د نوموړې تاریخچې لمړی نقل په لاس را نووړ، ترڅو چې د لونی جرگې د تاریخچې چاپ شوی نقل په لږ تصرف او زیاتوالی (د انقلاب د وخت د لونی جرگې د جریان په زیاتوالی) می د یو دوست په شخصي کتابتون کی چې د بل چاپه نامه چاپ شوی وو ولیدی.

بيله ځنډه می موضوع د لیکوالو ټولنی ته خبر ورکړ او یو نقل د افغانستان د لویو جرگو تاریخچې چې راسره وه د کتاب سره یوځای هغه ټولنی ته وسپارل چې بساغلی ډاکتر جاوید ومايل هروی هغه له کتاب سره تطبیق او په شفاهي ډول نې تائید کړه چې اتیا په سلوکی د لیکونکی تالیف شوي تاریخچې ده.

زه چې تازه د ژوند د جنجالونو او بند څخه خوشی شوی وم نمی غوښتل چې د چاسره مرافعه وغواړم نومی غاښ پر ځگر ولگاوه (صبر می وکړ) او د چوپتیا ټاپه می پر خوله ووهله.

د مطلب څخه لری ولاړ نه شم، د انقلاب په پیل کی کورونه تلابی کیدل په تلابی کی یو شمیر کتابونه او د یادداشت پانی چې د لیکونکی د پنځوس کلن ژوند ثمره وه د لاسه می ووتل چې د افغانستان د شوری تاریخ (د شوری هنداره) ځینې مهمې برخې چې زما تالیف وه پکې شاملې وی او همدارنگه د دوهمی څخه تر یوولسمی دورې پورې د استازو او غونډو انځورونه (عکسونه) هم پدی تلابی کی یووړل شول چې له بده مرغه بیا په لاس رانه غلل.

دا چې د سړکال په پیل کی بیا ددی تاریخ د ترتیب او تنظیم په فکر کی ولویدم تر کومه خایه چې می لاسرسی کیدی اود وختونو د زیار او څیړني ناتمامی او تیتی (خوري) پانی می راټولی او ترتیب کړې که

خدای وکړی د پښه څخه خوندی پاته او پوه وړ ځواب ش او د یو ناتمام تذکرې په ډول پکانه

د ملي شوری او ولسي جرگې د غړو شمیر په بیلابیلو دورو او کلونو کې

په لمړۍ دوره کې د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۱ تنه

۱. - د دوهمې دورې لمړۍ کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۵ تنه

- د دوهمې دورې په دوهم کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۲ تنه

- د دوهمې دورې په دریم کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۴ تنه

۲. - د دریمې دورې لمړۍ کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۳ تنه

- د دریمې دورې په دوهم کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۵ تنه

- د دریمې دورې په دریم کال د جرگې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون ۱۱۴ تنه

۳. د څلورمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۱۶ تنه

۴. د پنځمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۱۶ تنه

۵. د شپږمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۱۶ تنه

۶. د اوونۍ دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۷۰ تنه

۷. د اتمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۷۱ تنه

۸. د نهمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۷۳ تنه

۹. د لسمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

۱۰. د یوولسمې دورې په لمړۍ، دوهم او دریم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

دولسمې دورې په لمړۍ، دوهم، دریم او څلورم کلونو کې د غړو شمیر د اداري هیئت په کلون

د مطلب پیل

هغه گران لوستونکي چې د پلټنې او څېړنې او په ځانگړې توگه د تاريخي پېچلو مسئلو په اړه بلدتيا لري پوهېږي چې د داسې هېرشوواو د نظرڅخه لويدلو موضوع گانو او مطلبونو ټولول او يوځای کول سخت او دزيار نه ډک کار دی.

د نظر څخه لويدل په دې معنی چې د نوی اساسی قانون د تسويد او انتقالي دورې څخه مخ کې چې په حقيقت کې نې د نوی او عصري قانون جوړونې د پاره نوی ور پرانيزی. په سلو کې ۹۸ خلکو څه لوستو او څه نا لوستو د ژوند و دی مهمی او سیاسی موضوع ته پاملرنه نه کوی ، یوازی حکومتونو او هغو کسانو چې د هیواد سیاسی چارو سره نې اړیکې درلودې و قانون ته اړتیا احساسوله او یا هغه کسان چې هیواد څخه بهرنی لورې زده کړی او مطالعه کړی وه پوهیدل چې قانون او قانون جوړونه د یو هیواد په پرمختگ او لوړتیا او اداره کولو کې څه ارزښت لري ، ددی اساس او دلیل له مخې د افغانستان د خلکو د ژوند په بیلابیلو پړاوونو کې چې څه گامونه اخستل شوی وه او یو لړ مقررات ، نظامنامې ، لایحې ، تعلیماتنامې ، اصولنامې او قوانین که څه هم د هیواد د چارو د سمبالښت د پاره وضع او تدوین شوی ول پوره عملی شوی نه دی. هغه یوه اندازه چې عملی شوی دی دا چې خلک د هغه د اهمیت او ارزښت سره دومره بلد نه وه د هغه تطبیق او اجراءات نې یو ډول ظلم او جفا بلل . ظلم او تیری په دی معنی چې د مقرراتو او قوانینو پلي کوونکي په خپله د قانون په ارزښت او اهمیت لکه څنگه چې لازم دی نه پوهیدل او پرتولو باندې نې په یوډول نه پلي کول، د قدرت او زور خاوندانو پر ځان باندې د قوانینو او مقرراتو د پلي کیدو څخه اوږه خالی کوله، ځکه د قانون پلي کول پر کمزورو او بیوزلو خلکو باندې ظلم او تیری گڼل کیدی ، د بلی خوا څنگه چې استفاده کوونکو انسانانو او مامورینو په ډیر حرص د حکومت د غفلت او بی خبری څخه ناوړه گټه پورته کوله د ضرورت وړ مقررات او قوانین نې د خپل تباه کوونکو او شومو غرضونو او ځانگړو گټو لپاره یو شمیر ناپاکه زورواکو تریبونو لاندې کول چې پر کمزورو او یا بیوزلو خلکو باندې ظلم او تیری کیدی او په دی ډول قوانین او مقررات (پرتو له دیني قوانینو) په غوڅ ډول د پام څخه لويدلی اود هغوی پلي کول پرتول ولس او خلکو یو ډول او عادلانه نه وه نو یو ډول (ظلم او جفا) بلل شوی وه او خلکو د پلي کوونکو د ځانگړو غرضونو او خپل سربو په نسبت رضایت او باور نه درلود ځکه اصلاحي خوځښتونه په دی برخه کې احساس نه شول.

د عبدالرحمن خان د پاچاهۍ په دوره کې هم یو لړ اصلاحات او بدلونونه د امیر شیرعلی خان د دورې په اصولو او مقرراتو کې رامنځ ته شول او د هغوی پلي کیدل په جدې توګه توصیه شوه خو داچې بیا هم په زور د ملت پر ځینو خلکو پلي کیدل خلک ناراضه شول.

که څه هم د شهید امیر حبیب الله په وخت کې یو شمیر مقررات او لایحې په دولتي شوری کې چې په هغې کې وزیران، شهزاده ګان، اعیان (مشران) او اشراف غریب لږل او په میاشت کې دوه یا څو ځلې د پاچا تر مشرتابه لاندې غونډې کولې تسوید او نافذ شول خو داچې د زورورو د اغیزی له کبله تطبیقي اړخ یې د ظلم او ستم لاندې پر کمزورو او بیوزلو باندې ډیر وو په ټولیز ډول خلک یې د منلو نه اوږه خالي کوله او د بلوې، تحفو او ډالیو په ورکولو یې قانون د منګلو څخه خلاصول.

د خدای بخښلي غازي امیر امان الله خان د سلطنت په دوره کې د ۱۲۹۷ څخه تر ۱۳۰۸ کاله پورې چې پوهنه یو اندازه پریښو دریدلې وه او د بلې خوا د پرمختګ او بدلون سره ورو ورو خلک د قوانینو، مقرراتو او د لایحو په اهمیت پوه شول، ددې اړتیاؤ پر بنسټ حکومت وکولای شو چې د دولتي شوری په مدني پرنسیبونو کې بدلونونه رامنځ ته کړي او په دې دوره کې وه چې د دولت شوری د خپل قطعي انتصابي شکل څخه راووته او یو شمیر انتخابي غړي د ملت لخوا څخه په هغې کې شامل شول. همدا ډول په دې دوره کې څو لوي جرګې په (هده - جلال آباد، پغمان او کابل) کې دایرې او د خلکو پر مشکلاتو او قانوني خنډونو تبصری او بحثونه وشول او په تیرو اصولنامو کې یو لړ مهم بدلونونه منځ ته راغلل او سربیره پردې د وخت او زمان او چاپیریال د غوښتنو سره سم یو شمیر لایحې تسوید او تدوین او د دولت شورې او لوي جرګې ته وړاندې شوې چې وروسته له هغه یو زیات شمیر د هغوی چاپ او د پلي کیدو د پاره عملی ډګر ته راووتی چې تر یو حده پورې د امید وړ هم وی.

په ۱۳۰۹ کال کې د خدای بخښلي اعلیحضرت امیر امان الله خان د سلطنت تر ړنګیدو او د سقاو زوی د بغاوت تر پیدا کیدو وروسته افغانستان ۹ میاشتې د کورنیو جګړو او ګډوډیو په یو ډیر نازک او بحراني حالت کې قرار درلود چې پدې دوره کې ډیر ارزښتناکه سندونه د نووراغلو نااهلو او ناپوهو خلکو له خوا څخه د منځه ولاړل چې د هغوی په ډله کې یو لړ مقررات، نظامنامې، معتبر او مهم سندونه هم د منځه ولاړل.

په ۱۳۱۰ کال کې د محمد نادر شاه د نظامي چارو تر پیاوړتیا وروسته د دولت شوری چې څه نې

سره نې سمون درلود را منځ ته کړ او همدارنگه امانیه دورې یو شمیر نظامنامې (اصولنامې) تعدیل او یو لړ نوری اصولنامې نې د هیواد په بیلابیلو برخو کې منځ ته راوړې.

دا چې په دی دوره کې په پوهنه او کلتوري برخو کې څه ناڅه بدلونونه منځ ته راغلل خلکو ورو ورو د قوانینو سره بلدتیا پیدا کړه ، د قوانینو او مقرراتو پلي کیدو ته یو اندازه چمتو شول د ملی شوری او اعیانو د پاره مناسب وخت په لاس ورغی چې په بیلابیلو برخو کې قوانین او مقررات وضع کړي. په دی وخت او زمان کې که چیرې د نوښتګرو مغزو او په بشپړه توګه ملی او وطن غوښتونکو خلکو څخه ګټه اخستل شوی وای ، حکومتونو د پاچا په ګډون په رښتیا سره غوښتی وای چې دخلکو د ټولنیزو او اقتصادي چارو په برخه کې کار سرته ورسوي د هغوی دپاره ډیر مناسب وخت وه او ترڅلوېښت کالونو زیات د محمد ظاهرشاه د سلطنت کراره دوره وه چې د قانون جوړونې ، پر مخ تګ او د هیواد د ټولنیزو او اقتصادي چارو د سمبالښت د پاره نې ښه مرسته کولای شول، خو پر خلاف ددې د څلوېښتو کالونه په ډیر وخت کې د دولت ستنې پر پنځوانۍ بنسټ باندې ولاړې او په بشپړ ډول نې یوازی د شاهي رژیم د پایښت لپاره هلې ځلې کولې.

ملی شوری یوازی په نوم وجود درلوده ، ظاهراً د ټاکنو دقانون له مخې چې هرڅوک چې دولت غوره کول د حاکمانو او نائب الحکومه ګانو له خوا تعین (ټاکل) او پلازمینې ته رالېږل کیدل خو په ملی شوری کې د ملت استازیتوب وکړی. په ملی شوری کې هم رئیس او د ادارې هیئت غړي د پاچا او صدراعظم په اشاره او غوښتنه ټاکل کیدل او هم کومې موضوعګانې چې ملی شوری ته وړاندې او تصویب کیدلې یو اړخیز او غیر مترقی وی چې د ملت د ستونزو یوه غوټه نې هم نه شوه پرانیستلای . پدی دوره کې قوانین هم په هغه غیرفعال ډول اوزړه شوه پر بیوزلو او کمزورو باندې پلي او پر زورورو او هغه کسانو چې د شاهي رژیم پایښت نې غوښت بېله د کاغذ پر مخ یو بی معنی لیکنې بل څه ارزښت نه درلود.

د هری دورې رئیسان د هغو کسانو د منځ څخه ټاکل کیدل چې په دولتي لوړو چوکيو کې به نې کار کړي و او د پاچا او د درباریانو به پوره د باور وړ وه او ملی شوری ته د ارګ په دننه کې و دربارته نژدې د دارالتحریر تر نظر لاندې په یو تعمیر کې ځای ورکړ شوی و. زیار ایستل کیدی چې د ملی شوری غړي د پاچا او صدراعظم په اشاره د حاکمانو او نائب الحکومه ګانو تر نظر لاندې د هغو کسانو څخه و ټاکل شي چې اصلاً د قانون او قانونګذاري د معنی او مفهوم سره بلدتیا و نه لري . یواځې په تنخوا او نوم باندې

دې حالت تر ۱۳۳۶ او ۱۳۳۷ کلونو پوری دوام درلود ، که څه هم ورځ په ورځ خلک پوهیدل ، د لوستو او روڼ اندو زلمیانو مترقی جنبشونه (پرمختللي غورځنگونه) تر سترگو کیدل ، داچې حکومت په پوره ډول پر اوضاع باندې برلاسی و د غورځنگ هره کړنه چې د دوی د نظر پر ضد وه هغه نې خپله . هغه وخت چې محمد داود صدراعظم او د وزیرانو رئیس وه په دې پلمه چې د شوری د پاره مناسب او د ناستی وړ ځای وټاکل شی ، غوښتل نی چې ملی شوری د شاهي ارگ له اغیزی چې ټوله د پاچا او درباریانو تر څارنې او کنترول لاندې وه خلاصه کړي او د هغوی لاس د ملت د پاکی ارادی د لمنی څخه لنډ کړي لمړي ملی شوری د دارالامان او وروسته نې د تجارت اطاقو (سودا گري خونې) میلستون ، اوسنی ملی شوری چې په علاو الدین کی موقعیت لری ځای پر ځای او پدی توگه نې تر یو کچې پوری وکیلان د دربار او درباریانو مستقیمی اغیزی څخه وژغورل او ملی شوری تازه په دی دوره (۱۰ او ۱۱) کی وکولای شول نسبتاً یو لړ بنسټیز او گټور قوانین او مقررات ترتیب او نافذ کړی . د صدارت په پیل کی د صدراعظم محمد داود اساسی هدف یو سالم ، بنسټیز ، اصلاحی او ټولنیز ریفورم منځ ته راوړل وه چې د وخت او زمان جبر دا کار منځ ته راوړی و او ددی سره یوځای یو لړ بنسټیز او گټور کارونه لکه د ښځو د نهضت اعلان او د هغوی د حجاب لیری کول وو . دا هغه کار و چې څلویښت کاله وړاندې خدای بخښلی غازی امیرامان الله خان د هغه د پلي کیدو هیله درلوده ، ولی هغه وخت چې ذهنتونه ډیر تاریک وو د افغانستان د دښمنانو لاس وهنی بریالی شوی او پاچا نې د مطلق ناکامی سره مخامخ کړ .

صدراعظم محمد داود خان د ښځو نهضت په بریالیتوب سره اعلان کړ ، د یو پلان شوی او باوری پالیسی پر بنسټ نې وکولای شول لمړی د ښځو او بیا د عمومي حجاب لیری کول پلي کړی او وروسته د ټولنیزو خپرونو له لاری روڼ اند او منور قشر ته د وینا آزادی تر هغه کچې چې ممکن او د زغم وړ وه ورکړه ، که څه هم د سیاسي گوندونو د پاره قوانین او مقررات موجود وو خلک نې و هڅول چې د سیاسي گوندونو د بنسټ ایښودلو د پاره گامونه پورته کړی لکه څنگه چې د وطن او وینې زلمیانو ټولنی او نور یو په بل پسې منځ ته راغلل او په دی توگه څنگه چې د سرداری او خانخانی نه نې ښه زړه نه درلود او په باطن کی د شاهي کورنی په خانگړی توگه بیا خپل د تره زامنو سردارولی او ورور څخه نې خوشحاله نه وو د هغوی څخه نې لیریتوب غوره وگاڼه ، څنگه چې محمد داود د ظالم حکومت په څنگ کی د

جامه ور واغوستله ، اقتصادي پلان ، بودجه او د دولت اساسي کړنلاره یې د شوری په واک کې کینودل او د استازو نظر یې وغوښت .

ملی شوری د اساسي کړنلاری تر مطالعې او د کابینې د غړو په برخه کې تر نورو وروسته په ډیره میړانه او جرئت سره یو لړ وړاندیزونه حکومت ته وړاندې او د حکومت غړوته یې د باور رای ورکړی چې دی کار د شوری دپاره یو نوی ور پرانیست او بل داچې د یو مطلق دیکتاتوری حاکم رژیم پرځای د پوره دموکراسی دپاره یوه لویه لاره پرانستل شوه . په دی عصر کې د محمد داود حکومت د لمړی ځل لپاره پلان او پلانګذاري هیواد ته راوړه ، پنځه کلن اقتصادي پلان یې جوړ او ملی شوری ته یې وړاندې کړ چې د هغه له امله یو لړ مهم بنسټیز ، اقتصادي ، صنعتي او کرهنیر کارونه تر اجرا لاندې ونیول شول او په همدی وخت کې د لمړی ځل لپاره حکومت خپله کلنۍ بودجه د مالی د وزیر په واسطه ملی شوری ته وړاندې او د ملت د استازو نظر یې د بودجې په هکله وغوښت .

(پاته دی نه وی چې تیرو حکومتونو هم هغه څه چې غوښتل په بودجه کې یې خایول د عوایدو او لګښتونو کوم قلمونه چې یې زړه غوښتل جوړول ، ملی شوری د دی جرئت نه درلود چې د هغه شاوخوا کی بحث وکړی هغه رد یا تعدیل کړی) .

د محمد داود حکومت د ملی شوری څخه وغوښتل چې عادی او پراختیائی بودجه ، د مالی کال عواید او لګښتونه تر څیړنې لاندې ونیسی د هغه په شاوخوا کې رغنده او اصلاحی نظریې وړاندې کړی او همدارنګه د امکان په صورت کې د بودجې ځینی برخې لیری او یا تعدیل کړی . باید ووايو چې په دی کړنو سره د ملت د چټک او بنسټیز پر مختګ د پاره شرایط برابر او په هیواد کې د یو دموکراتیک رژیم د بنسټ ایښودلو دپاره لاره هواره شوه چې وروسته حکومت یو لړ وړاندیزونه با چا ته وړاندې کړل خو د بده برخه هغه ونه منل شوه او حکومت استعفی ته اړ شوه ، خو پاچا دا نوبت په خپل لاس کې واخیست چې د کتاتوری رژیم په یو دموکراتیک رژیم بدل او په اساسي قانون کې بدلون راولی .

په ۱۳۴۱ کال کې ډاکټر یوسف د کابینې په جوړولو و ګمارل شو ، د هیواد مالی ، اقتصادي او سیاسي چاری ښه نه وی د بلی خوا د شوری د (۱۱) دورې د کار پای ته لږ وخت پاتی و ، او د دولت غټو او وړو مامورینو چور او تالان پیل کړی وه ، د ولتي ادارو ځانته د غلو او لوټمارانو د سازمان ښه غوره کړی وه ، بلای ، اختلاس ، احتکار ، قاچاق ، ډار اچونی او یو عجیبه شان ګلوډی منځ ته راغلی وه . په دی

تقنينى فرمان نافذ او د ملي شورى د (۱۲) دورې ټاكنې د (ولسي جرگې) او (مشرانو جرگې) تر سرليك لاندې پيل شوى .

د افغانستان بيوزله ولس فكر كاوه چې په رښتيني توگه د دكتاتورۍ رژيم په دموكراسۍ باندې بدل شو . د ۱۲ تقينى دورې په ټول ټاكنو كې په ډيرې خوښۍ سره برخه واخستل ولى متاسفانه بيا هم د استازو په توگه وټاكل شول او مجلس (جرگې) ته ئې لاره پيدا كړه چې د دولت د ژمنو او د افغانستان د ولس دهيلو خلاف ئې د ولس په سر او مال لوبې وكړي.

كه څه هم روڼ اندو د ۱۲ تقينى دورې په څلور كلنه دوره كې په پرله پسې كوښښونو سره تر كومه خايه چې ممكنه وه د خلكو د ذهيتونو په وښلولو كې خپله دنده ترسره كړه ، خو د رغنده قوانينو د تصويب له ليارې او د حكومت پر كړنو د څارنې د لارې ونه توانيدل دموكراسۍ ته د عمل جامه ورواغوندى .

۱۳ تقينى دوره د شورى د تورو دورو په حساب كې راځي ځكه په دې دوره كې د حكومتي كاركوونكو (مامورينو) د تجربو څخه په استفادې كوښښ وشو څو داسې كسان په شورى كې غړيتوب پيدا كړي چې د ملت اراده كمزورى او هغه ملي هيلې چې د ظالم او جابر حكومت د راپرزولو لامل كيږي بريالي نشي . لكه څنگه چې د ۱۳ تقينى دورې د درو كالو او څو مياشتو په بهير كې تر كومه خايه چې د دولت هيله وه د يوشمير استازو تظميع او د يو شمير نورو د ډارولو له لارې خپلې غوښتنې پر هغوى باندې ومنلې.

په دې دوره كې زور ، اختلاس ، بلمۍ اخستنې ، قانون ماتونې او بې عدالتۍ تر دې پورې ورسيدلې چې د هيواد اقتصادي حالت يو مخ وړان او سياسي او ټولنيز حالت بحراني شو . يو شمير استازو په بيلابيلو نومو نو سره خلك او مامورين چور او تالان كول ، د حكومت او شورى تر منځ يو عجيب غوندې يووالى موجود او يو بل ته ئې په درنه سترگه كټله چې د حكومت گوداگيو ته ئې د هر ډول غير ملي غسل آزادۍ ورکړې و ، په ټولو برخو كې د ملت اراده په پوره ډول د ياده وتلې او د منځه تللې وه څو چې د هرې خوا څخه د خلكو آواز پورته شو ، كركه او عمومي نفرت تر دې خايه را ورسيدى چې د ۱۳۵۲ كال د چنگاښ كودتائى منځ ته راوستله اود پاچا هې ناوړه رژيم ئې په جمهورى واړول شوه .

د ملی شوری د لمړۍ دورې بڼه

د ملی شوری لمړۍ دوره چې ظاهراً یو نمایشی دوره او یوازی نوم ئی شوری وه ، په اصل کی ټول استازی انتصابی او غیر انتخابی وو ، د قانون او قانون جوړونې د ژوند سره ئی پیژندگلوی نه درلودل یوازی په دی خوشحاله وو چی د دولت لوړو پوړو ته ئی لارموندلی ، د عزت او درناوی وړ وو ، نورد هغو دندو څخه چې یو استازی ئی د خپلو موکلینو په وړاندی لری بی خبره وو . په هغه وخت استازو ته تنخوا او که چیری کورنی وړ سره وای د کور کرایه ، په کال کی دوه جوړی دریشی (د شوری د ځانگړی یونیفورم په ډول) د شوری د درزی په وسیله د استازو قد او اندام سره سم پسرلنی او ژمني جوړی ویشل کیدی .

د خپل وطن څخه د تگ را تگ پرمحال د لاری کرایه ورکول کیدل د غونډو په وخت کی هره ورځ ورته ډوډی پخیدل . دغو ټولو امتیازاتو په حقیقت کی هغو استازو ته چې خپل قانونی حیثیت ئی نه پېژاند ، ورپه گوته کول چې حکومت هره موضوع چې شوری ته لېږی د دغو امتیازاتو په بدل کی ئی باید ومنی . موضوع فقط یو ځل د منشی له خوا څخه مجلس (جرگی) ته لوستل کیده او بس ، په اجندا کی شاملی موضوعگانی چې مجلس (جرگی) ته وړاندی کیدل د استازو نظر عین د دولت نظر او د دولت نظر عین د استازو نظر و .

د سهار د حاضری پر وخت استازی چې هر ځای وو ټولو یو شان دریشی اغوستلی په ډله نیز یا یوازی توگه د شاهي ارگ سلامخانی ته ننوتل او په ترتیب سره پر هغه یو کسیر څوکیو چې د سلامخانی د تالار دواړو خواو ته یو بل ته مخامخ ایښودل شوي وی کښیناستل او کله چې د ملی شوری رئیس (عبدالاحد خان) اداری غړی (مرستیال ، منشیان او لنډ لیکونکی) تالار ته ننوتل ټول استازی تر هغه وخته پر پښو دریدل څو چې رئیس پر خپله څوکی کښینستی ، وروسته تر هغه استازی لکه د بنونځی زده کوونکی کښینستل ، هیڅ چا ږغ نه کاوه د خبرو کولو حق یوازی هغه استازی درلود چې رئیس به د وړاندی شوی موضوع په هکله ورځنی وپوښتل هغه هم مشروط په شرطونو او هغه وخت چې ورته ټاکل شوي وه استازی به ئی مخاطب کړی ، یو څو لنډی او بی ربطه خبری چې اصل مطلب سره به ئی اړه هم نه درلود بی ترتیبه او په عامیانه توگه وکړی او د رئیس په اجازه به بیرته پر خپل ځای کښیناست .

په دی ډول د هری موضوع په هکله (یو څو هغو کسانو چې رئیس او اداری هیئت ورباندی باور درلود

د مجلس په دننه کې د داخلي دندو د اصولو د (۱۸) مادې د حکم پر بنسټ چې د ۱۳۱۰ کال د لړم په میاشت کې په دې اړه تصویب شوي، په هغه وخت کې چې یو استازی خبرې کولی حتی (درې غوږي) چې د خبرو کونکي استازی د خبرو وخت شمیري نه به و او که چا خبرې کړي وای د مجلس له خوا ورته نصیحت او هغه ته د خبرو د نه کولو توصیه کیدی، د مجلس منشي (مجلس منشیان) د ټولګی مشر حیثیت درلود که چیرې یو استازی د مجلس په وخت کې خندلی وای او یا د بل سره نې خبرې کړي وای نوم نې د منشیانو له خوا څخه لیکل کیدی او رئیس ته نې ورکاوه چې د مجلس څخه وروسته نوموړی استازی ته اخطار ورکول کیدی.

په مجلس کې ناستو استازو د تالار څخه د وتلو حق نه درلود (که د ضرورت رفع کول چې یو طبیعي امر دی هم واي). د داخلي دندو د ۴۴ مادې سره سم د سګرټو د څکولو اجازه نه وه ولې د څوکیو په هر قطار کې چې استازو قرار درلود د نسوارو دتور (تف) کولو دپاره تف دانی موجودی وی.

چابک لیکونکي چې د (مخفف لیکونکو) په نامه یادیدل او لږ څه تر استازو لوستی وه مطلبونه نې لیکل د اصل مطلب د روحی سرسم نې لنډ رپوټ جوړ او پر څو برخوئ ویشی او د نظر وړ استازی په نامه چې خبرې به نې کړي وی نسبت وړ کاوه اود مجلس منشي ژرترژره هغه د فیصدی، قطعی او اکثریت رانی لیکلی.

کله چې به د رئیس ږغ (هغه وخت مکروفون او لوړ ږغي وسیلې موجودې نه وې) پورته شو څنګه چې فضا کاملاً ارامه او کراره وه استازی پوهیدل چې د رای اچونې وخت دی (د هغه ماشوم په شان چې د زده کړې ازموینه نې تیره کړې وي د تفریح او رخصتي د زنگ انتظار ایستی) د موضوع د رای اچونې تر اعلان وروسته به نې خپل لاس تر اوږې پورته کاوه او خپله قطعی رایه نې ښکاره کوله په دی وخت کې هیڅ استازی نه پیدا کیدی چې مخالف وی (په وړاندې شوی موضوعګانو کې مخالفت نه بڅبونکي ګناه وه) وروسته د وړاندې شوی موضوع تصویب د رایو په اکثریت سره اعلانیدي او غونډه پای ته رسیدله.

په دی وخت کې استازی لکه د ښونځي زده کونکي د تالار څخه وتل په برنډه او د سلامخانی د بڼ په چمن کې نې خبرې کولی، وروسته نې د لیونیو په شان د ډوډی خوړلو پر خونه حمله کوله او په څو د ګوتو په شمیر دقیقو کې ډوډی خوړل ختم د ماسپښین د لمانځه تر ادا کولو وروسته سره خواړه کیدل.

د حکومت د ۱۳۱۱ کال اصولنامه په خپله د دی دورې پر کړنو داسې اعتراف کوي: (دا دوره په اصل کې د پارلمان د بنسټ ایزو د اصولنامه د دورې د ځانګړتیاو په اړه د ټولګی مشر د تقنیني قوې

د ۱۳۱۱ څخه تر ۱۳۱۲ کال پورې د شوری د لمړنۍ دورې اداري هیئت

۱. ع - ج عبدالاحد خان د کابل استازی د شوری رئیس .
۲. ع - حاجی عبدالحق خان د هرات د مرکز استازی د رئیس نائب.
۳. د رئیس دوهم نائب کمبود
۴. لمړی منشی فقیر محمد خان
۵. دوهم منشی

د ۱۳۱۰ څخه تر ۱۳۱۲ کال پورې د ملی شوری د لمړنۍ دورې د استازو لست

۱. ع - ج عبدالاحد خان د ملی شوری رئیس
 ۲. ع - ص حاجی عبدالحق خان د ملی شوری معین
 ۳. ص - غلام محی الدین خان
 ۴. ص - حاجی سیف الدین خان
 ۵. ص - عبدالحبيب خان
 ۶. محمد عمر خان
 ۷. عبدالقیوم خان
 ۸. عبد الرشید خان
 ۹. عطاالحق خان
 ۱۰. سید محمد حسن خان
 ۱۱. عبدالستار خان
 ۱۲. محمد سرور خان
 ۱۳. عبدالروف خان
 ۱۴. حاجی ایشان خان
 ۱۵. محمد سرور خان
- د کابل د مرکز استازی
- د هرات د مرکز استازی
- د کابل د مرکز استازی
- د شیوکيو د سهاک استازی
- د پغمان استازی
- د لوگر استازی
- د وردگو استازی
- د میدان استازی
- د سیغان استازی
- د بامیانو استازی
- د کوز چاریکارو استازی
- د تګاب استازی
- د کوهستان استازی
- د پنجشیر استازی
- د سرخ پارسا استازی

د هزاره جاتو استازی	۲۱. میر محمد عليخان
د سروبي استازی	۲۲. حبيب الله خان
د داماني کوچي استازی	۲۳. ميرزا سيف الدين خان
د قندهار استازی	۲۴. عبدالصمد خان
د کشک استازی	۲۵. نظر محمد خان
د قلات استازی	۲۶. محمد شريف خان
د گرمسير استازی	۲۷. حاجي عبدالعزیز خان
د کدنی استازی	۲۸. محمد شاه خان
د دیراهود استازی	۲۹. باز محمد خان
د لالا ترین استازی	۳۰. داد محمد خان
د دهله استازی	۳۱. حاجي محمد عثمان خان
د ارغستان استازی	۳۲. احمد شاه خان
د کندهار د زمينداورو استازی	۳۳. عبدالرزاق خان
د ارزگان استازی	۳۴. محمد انبا خان
د گرزاب استازی	۳۵. حاجي مير حسين خان
د هرات د مرکز استازی	۳۶. غلام حيدر خان
د غوريانو استازی	۳۷. امين الله خان
د مزار شريف د مرکز استازی	۳۸. عبدالکريم خان
د علي چوپان استازی	۳۹. ميرزا محمد قاسم
د سنگجارك استازی	۴۰. ملا حيدر قل
د تاشقرغان استازی	۴۱. ملا محمد ناصر
د افچي استازی	۴۲. محمد شريف
د بلخ استازی	۴۳. محمد امين
د دولت آباد استازی	۴۴. ملا قربان شاه
د ... استازی	۴۵. ...

۵۰. حاجي محمد کریم
۵۱. ملا شاه مردان قل
۵۲. میر شاه سعید
۵۳. ملا عبدالاول
۵۴. شاه عبدالمجید
۵۵. میرزا رحمت الله
۵۶. شرین بیگ
۵۷. ملا محمد نبی
۵۸. میر فضل احمد
۵۹. عبدالعلیم
۶۰. ملک عبدالرسول
۶۱. عبدالله
۶۲. میرزاده خان
۶۳. میان عبدالرحیم خان
۶۴. عبدالله
۶۵. شیر محمد
۶۶. میرزا محمد خان
۶۷. دین محمد
۶۸. ملا عبدالخالق
۶۹. ملا عبدالغفار
۷۰. عبدالحنان
۷۱. ملا میر گل خان
۷۲. ملا محمد عظیم خان
۷۳. ملک عابدین خان
۷۴. نادر شاه خان
- د نهرین استازی
د امام صاحب استازی
د اندراب استازی
د تالقان استازی
د بدخشان د مرکز استازی
د رستاق استازی
د کشم ودرایم استازی
د ینگی قلعه استازی
د چال اشکش استازی
د جلال آباد د مرکز استازی
د سرخرو د استازی
د مهمند درې استازی
د شینوارو استازی
د کامی استازی
د لغمان استازی
د نورستان استازی
د خوگیانو استازی
د حصارک غلجانی استازی
د کنړ د مرکز استازی
د بر کنړ استازی
د پیچ درې استازی
د روداتو استازی
د کوز کنړ استازی
د ننگرهار استازی
د چناب استازی

۷۹. حاجی نور خان د جنوبي استازی
۸۰. سيد نور شاه خان د جنوبي استازی
۸۱. نیاز محمد خان د خاخیو استازی
۸۲. وزیر محمد خان د خمکنیو استازی
۸۳. سلطان محمد خان د فراه استازی
۸۴. محمد انور خان د فراه استازی
۸۵. میرزا عزت الله خان د میمنی استازی
۸۶. محمد ابراهیم خان د میمنی استازی
۸۷. میرزا قهرمان خان د قیصار استازی
۸۸. سلیمانقل د درزاب استازی
۸۹. ملا محمد یعقوب خان د اندخوی استازی
۹۰. عبدالغنی خان د اجرستان استازی
۹۱. حاجی عبدالقدوس خان د چغچران استازی
۹۲. سيد شاه میرزا حسین خان د یکا ولنگ استازی
۹۳. ملا محمد یوسف خان د سرپل استازی
۹۴. ملا علی محمد خان د غور استازی
۹۵. غلام دستگیر خان د ترنک او جلدک استازی
۹۶. میر حسن خان د منگلو استازی
۹۷. حاجی ملا شرین د سبزوار استازی
۹۸. غلام حیدر خان د نجراب استازی
۹۹. محمد فاضل استازی
۱۰۰. میر عالم د جرم استازی
۱۰۱. محمد یعقوب د کشک گلران استازی
۱۰۲. حضرت نور خان د بالا مرغاب استازی

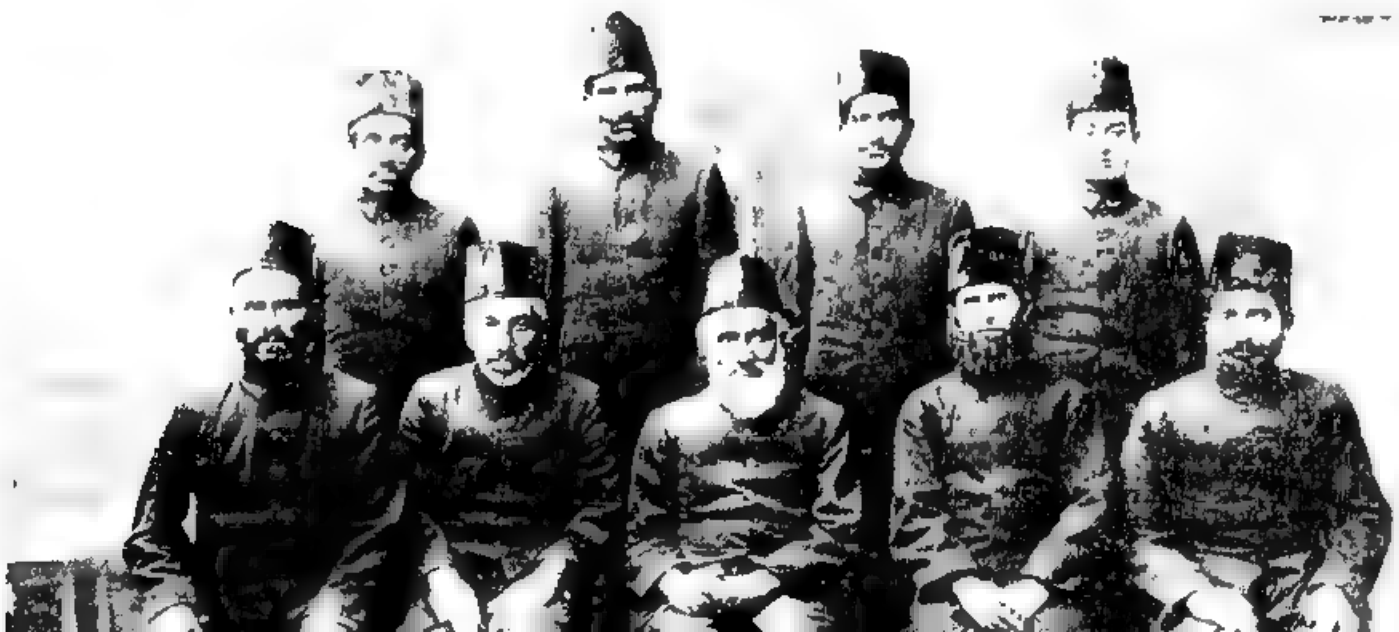
د غور استازی	۱۰۸. عبدالوهاب خان
د شهرک استازی	۱۰۹. محمد خان
د درواز استازی	۱۱۰. شاه منصور خان
د واخان استازی	۱۱۱. محمد ضمير خان
د کوچی دامانی استازی	۱۱۲. خدا رحيم خان
د قلعه نو استازی	۱۱۳. بهرام پگ خان
د مقر استازی	۱۱۴. امين الله خان

د افغانستان د ملي شوری د لمرۍ دورې د استازو

انځورونه

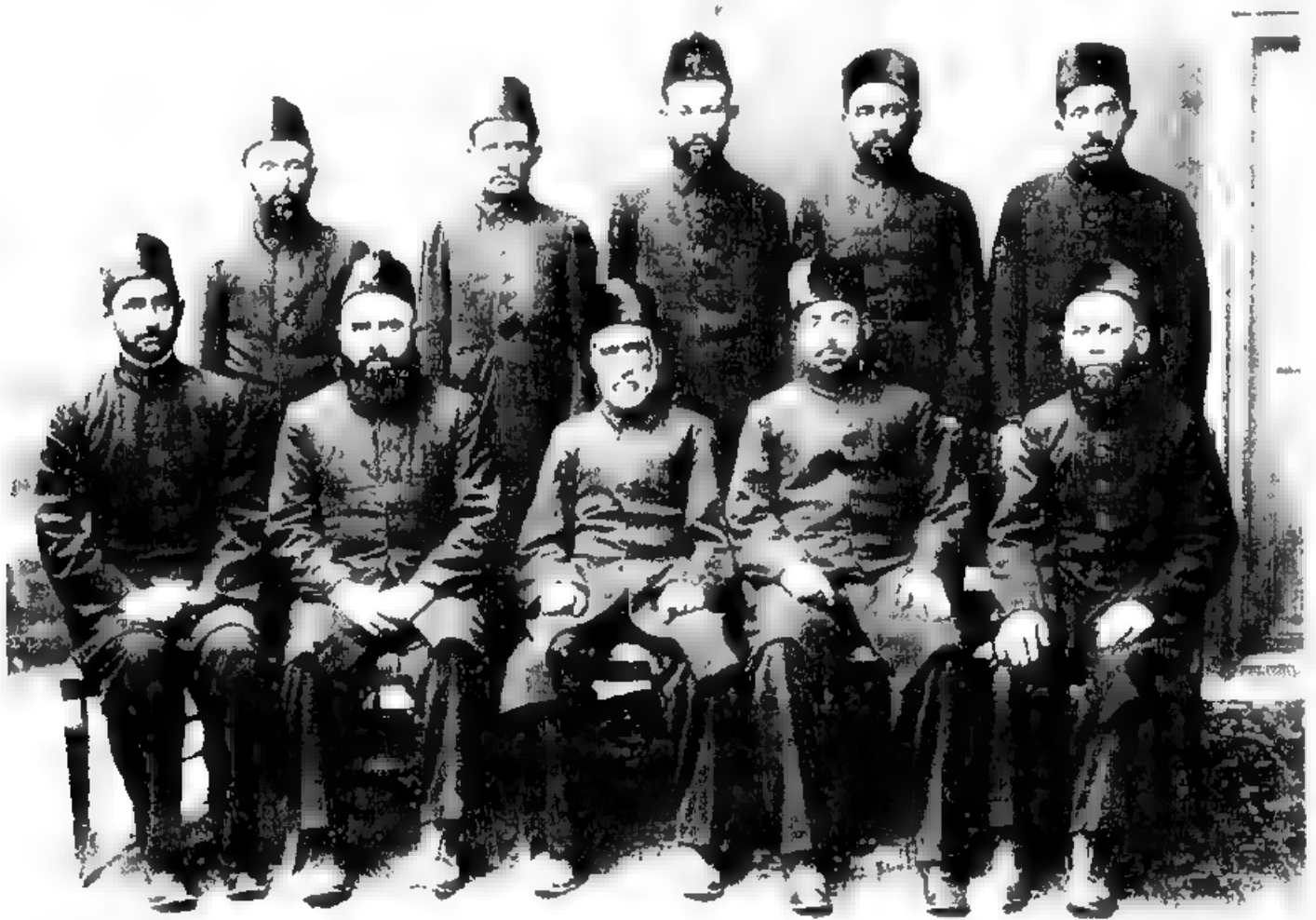
۱ د کندهار ولايت استازي

۱ دمشرقي دخلکو استازي

۱ دمزار شریف دخلکو استازي

۱ د قطغن او بدخشان دخلکو استازي

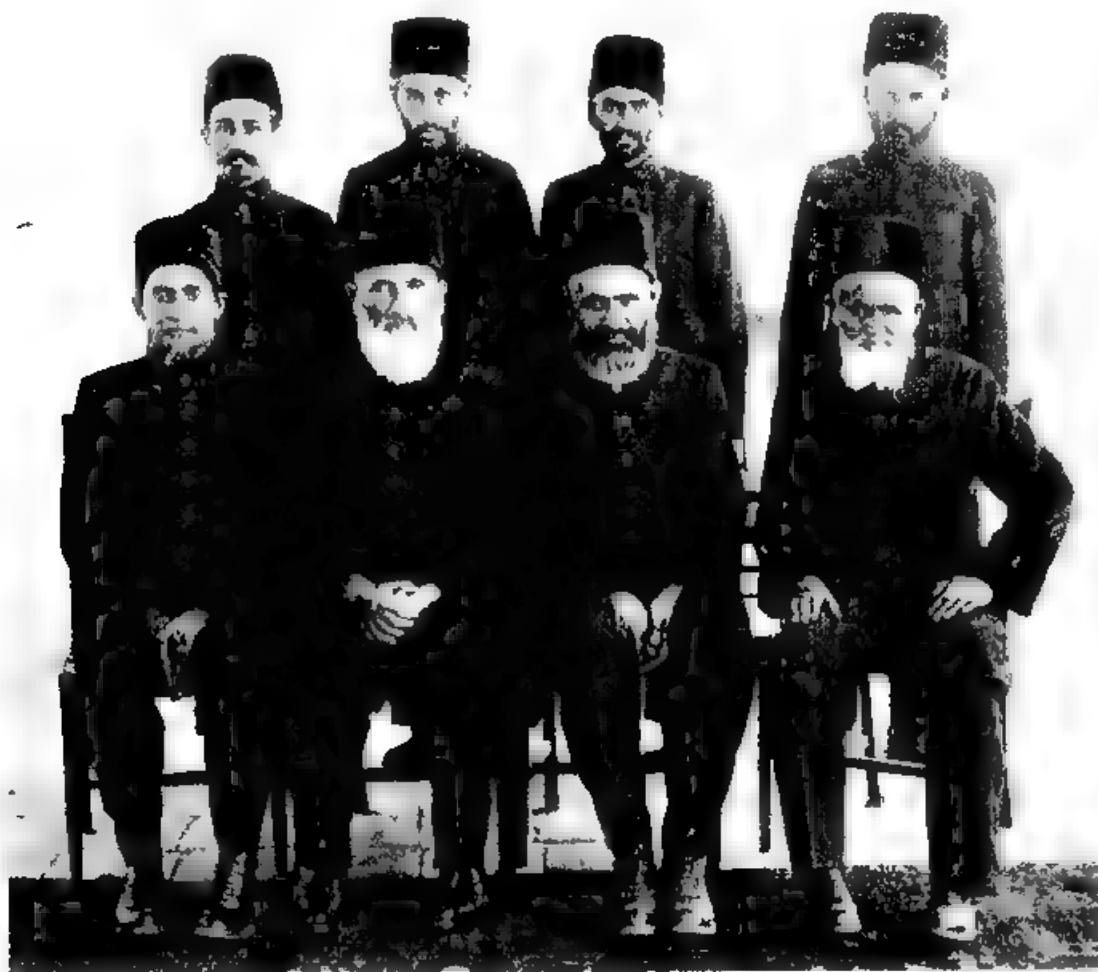

۱ د لومړۍ دورې استاري

د اسلامي دین لودن کتون
کتاب پر لاسي شمېره

۲ د ملي شورۍ د لومړۍ دورې استازي

۴ د ملي شورى د لومړۍ دورې استازي

د (۱۳۰۹) د دولت اساسي اصول د افغانستان د عليه دولت کلي اصول

۱. د افغانستان دين د اسلام مقدس دين او عمومي رسمي مذهب نى حنفى (ر ح) دى ، د افغانستان پاچا بايد د دى مذهب لرونكى وي ، نور دينونه لكه هندو او يهود چې په افغانستان كى دى په دى شرط چې عمومي ادا ب او هوساينه گډوډه نكړى تر امنيت لاندې نيول كيدى شي.
۲. د افغانستان عليه دولت د خپلو كورنيو او بهرنيو چارو په اداره كى خپلواك او د هيواد ټولې سيمې او قطعات د لوړ مرتبه ملوكانه تر امر او ادارې لاندې د يو واحد وجود په ډول تشكيل شوى او په هيڅ ډول د هيواد په ټوټو كى فرق راوستل كيدى نشي.
۳. د افغانستان پلازمينه د كابل ښار دى.
۴. د افغانستان رسمي بېرغ د تور، سره او زرغونه الوان څخه جوړ چې منځ كى نى د غنم وږى ، محراب او منبر دى.

د پاچا حقونه :

۵. د هغو خدمتونو او سربښدنې د قدر كولو په نښه چې اعليحضرت نادرشاه افغان د هيواد د خلاصون او خپلواكۍ د پاره كړى ، د ظلم او تېرى بنسټ نى په افغانستان كى د منځه وړى د افغانستان ټول ملت خپل شاهانه ذات د هيواد يو صحيح او لايق پاچا گڼي او په ډير قدر او درنښت نى ورسره تعهد كړى او كوي نى ، همايونى ذات د افغانيه مستقل سلطنت پر تخت د ناستې پر وخت د ټولو استازو او د افغانستان شريفو هيواد والو په وړاندې ژمنه كړېده چې د خپل شاهانه حكومت اوامر د حنفى (ر ح) مذهب او نبوى (ص) شريعت د مفتى بهاي شرع شريفى او هيواد د اساسي اصول سره به نى سم اجرا او د افغانستان آزادى او ساتنه د خپلو مهمو دندو څخه بولى، ملت او هيواد ته به ريښتنى او د پورته شرايطو د اجرا څخه به سرغړونه نه كوى.

نو ځكه د افغانستان لوړپوړى ، شريف او نجيب ملت يو موټى كيږي او د افغانستان پاچاهي د دى پرمختگ غوښتونكى پاچا كورنى ته د پاچا په توگه د والا حضرت ټاكل د افغانستان د ملت لخوا څخه ورته انتقالېږي .

تبصره :- كورنى د نارينه اومشزاوالاداو ورور څخه عبارت ده .

د محمدی (ص) ښکاره شرعي او هیواد د اساسي اصولو د مقرراتو پر اساس پاچاهي کوم او د روحاني اوليا و (رض) څخه مرسته غواړم".

۷. په خطبو کې د پاچا نوم اخستل ، د پاچا په نامه د سکي چاپ ، د رتبو او منصبونو ټاکل ، نښان ورکول، د صدراعظم ټاکل د وزیرانو منظوري ، تبدیلی او لیري کول د ملي شوری د اصولو د مصوبې تصدیق ، دهغوی د مرعیت او ساتنې اعلان د شرعي حکمونو ساتنه او اجرا ، د افغانستان د ټول عسکري پوځ اصولو قومانداني ، د جگړې اعلان، د سولي تړون او په ټولیزه توګه ټوله دبڅښني او تعزیري مجازاتو تړونونو

د ښاغلي پاچا د حقونو څخه شمیرل کېږي.

۸. د شاهي لګښت پیسې باید د هیواد په بودجه کې وټاکل شي.

۹. ټول هغه کسان چې په افغانستان کې اوسي له ديني او مذهبي توپیر پرته د افغانستان تبعه ګڼل کېږي.

۱۰. د افغانستان ټول وګړي د دولت په لیکلي سیاسي اصولو، ديني او مذهبي چارو مکلف او مقید او د خپلو روا حقونو خاوندان دي.

۱۱. شخصي آزادي د هر ډول تیري څخه خوندي ده هیڅ څوک د شرعي امر او وضع شوو اصولنامو پرته مجازات کیدای نشي ، په افغانستان کې د مرئیتوب او اسارت اصول منع دي هیڅ نر او ښځه یو بل د اسیر (مړني) په توګه ټاکلای نشي.

۱۲. د افغانستان وګړي په تجارتي ، صنعتي او کرهڼیزو چارو کې د وضع شوی اصولو سره سم آزاد دي.

۱۳. د افغانستان ټول وګړي د دولت د وضع شوی اصولو او غرا شریعت په وړاندې د هیواد په حقونو او دندو کې یو شان حق لري.

۱۴. د افغانستان ټول وګړي د پوهي او لیاقت له مخې د حکومت د اړتیا سره سم په کارګماریدلای شي.

۱۵. په افغانستان کې د هر وګړي مال او ملک خوندي دی که چیرې یو ملک د ټول ګټې په مقصد د دولت پکارشي د خاصی اصولنامې او شرع شریفې د حکم سره سم لمړی د هغه بیه خاوند ته ورکول کېږي وروسته ملک اخستل کېږي.

۱۶. د افغانستان د هروګړي ځای او کور د هر ډول تیري څخه خوندي دی ، د حکومت او یا نورو له خوا څخه یې له شرعي حکمونو او وضع شوی اصولنامو پرته ناخبره د چا کورته ننوتلای نشي.

۱۷. د خلکو د مال او ملک ضبط له منع دي، د هغه کسانو د ملک نه پرته چې به ځان د کړ او سرې او

۱۹. شکنجه او د جزا نور ټول ډولونه منع دي، شرعي شريفي او د دولت د اصولنامو څخه بهر هېڅ چاته جزا نه ورکول کېږي.

۲۰. د افغانستان د ټولو میشتو ماشومانو د پاره لمړنۍ زده کړې حتمي او لازمي دي.

۲۱. په افغانستان کې د اسلامي علومو زده کړه آزاده ده، د افغانستان تبعه عموماً او خصوصاً د اسلامي علومو د زده کړې لپاره باید مجهز او ماذون وي، خو پردی کسان چې له هغو کسانو چې د صنایع او فنونو د رواجولو او یا د پرديو ژبو د زده کړې د پاره ګمارل کېږي، د هیواد په دننه کې د مدرسو او ادارو د جوړولو او اداره کولو جواز نلري.

۲۲. د افغانستان ټول ښوونځي د حکومت تر نظارت او څارنې لاندې دي ترڅو چې د هغوی د ښوونې او روزنې چارې د اسلام د عقیدې د مصطلحاتو خلاف نه وي او د عملیه، فن او صنایعو د ګټو سره سمون ولري، خو د اعتقادي او مذهبي چارو د زده کړو اصول چې په اهل ذمه پورې اړه لري اخلاص کیدای نشي.

۲۳. مطبوعات او کورني خپروني چې د مذهب خلاف وي د خاصی اصولنامې له مخې آزادۍ نلري، د خبرونو خپرول یوازې د افغاني اتباعو او حکومت حق دي، هغه بهرنی مطبوعات او جريدې چې د افغانستان مذهب، سیاست او حکومت پر ضد ګڼ وډې را منځ ته نکړي داخل ته نې راوړل آزاد دي.

۲۴. د افغانستان د تبعه وه د شخړو او نورو چارو او پریکړو چې په عدلیه محکمو او رسمي دائرو پورې اړه لري که چیرې د اړونده دائره په حکم او پریکړه قناعت ونه لري کولای شي چې لوړو مقامونو ته تر اړونده وزارت که بیا هم قناعت و نه لري د عظمې صدارت مقام او خپله شاهانه حضور ته د غور د پاره عرض کولای شي.

۲۵. ټاکل شوي مالیات او محصولات د خانګړو اصولنامو سره سم اخيستل کېږي.

۲۶. د دولت د اصولنامې نه بهر د هېڅ چاته هېڅ شي اخيستل کیدای نه شي

ملی شوری

د مجلس تشکيلات :

۲۷. د ملی شوری مجلس د همایونی اعلیٰ حضرت په اراده او پریکړه او په کابل کی د ۱۳۰۹ کال د دائري شوی جرگې د پریکړې له مخې جوړه او موسسه جرگه ده .
۲۸. دا مجلس په عمومي ډول د هغو کسانو څخه جوړ دی چي د افغانستان په سیاسي ژوند کی گډ او د هیواد د ټول ولس استازی وی.
۲۹. د ملی شوری ترکیب او جوړښت د هغو استازو څخه عبارت دی چي د کابل او نورو ولایتونو ، حکومتیو او علاقه داریو څخه ټاکل کیږي او د دائریدو ځای نی پلازمینه دی.
۳۰. د ملی شوری د استازو شمیر د ټاکنو د پریکړې د اصولنامې له مخې څرگندېږي.
۳۱. د ملی شوری د کار او رخصتی وختونه د مجلس د داخلي اصولنامې له مخې مشخص او محدود کیدای شي ، د رخصتی په وخت کی که چیري حکومت د کومي اصولنامې وضع کولوته اړشي دا اصولنامه په لنډمهاله توگه د حکومت له خوا تصویب او د پاچاهي فرمان له مخې د اجرا وړ گرځیدای شي.
۳۲. د کار په وخت کی که چیري لنډمهاله اصول د ملی شوری لخوا تسلیم شي د تل پاتې اصولو په لړکی تر هغه وخت څو چي د نوموړی مجلس لخوا تعدیل یارد کیږي.
۳۳. د ملی شوری مجلس د مهمو مسئلو او پریکړو د پلي کولو د پاره د رخصتیو په ورځو کی هم دائریدلای شي که چیري د بحث وړېر مسئلې د وخت د تیریدو ویره وی او د عمومي جرگې د دائریدو امکان نه وی یوازی د پلازمینی او د هغه شاوخوا استازی جلسه دائر ولای شي.
۳۴. هغه وخت مذاکری پیل کیدای شي چي لږ تر لږه نیمائی غړي حاضر وي او د مقرراتو تصویب د رایو د ډیروالي په بنسټ وی.
۳۵. د ملی شوری د مجلس د پرانیستلو په وخت کی هر یو په آزاده توگه خپله وینا د پاچا په وړاندی عرض او د قرین الشرفه همایونی له خوا اوریدل کیږي.
۳۶. لمړی د مجلس غړی د وار په مراعتولو سره قسم یادوی او قسم نامه لاسلیک کوي.
- قسم نامه :

۳۷. موږ لاندی لاسلیک کونکی د هغه باور له مخې چي ملت او حکومت پرموږ کړیدی په لوی خدای او

۳۹. د ملی شوری د جرگې ټولې خبرې اترې چې د هغوی پایلې تر اجرا لاندې نیول کېږي ښکاره دي، د جریدو استازی، لیدونکي د غونډو د داخلي اصولنامې په رعایت سره یوازی د مذاکراتو د اوریدلو حق لري.

۴۰. د ملی شوری جرگې خپلې داخلي چارې لکه د لمړي او دوهم رئیس، د تحریر پلاوي او نورو څانگو ټاکل او مذاکرو اصول او نور اجزا د داخلي اصولنامې سره سم تنظیموي.

۴۱. ټول هغه ضوابط او اصول چې د هغوی شته والی او وضع کیده ئې د حکومت د بنسټ د ټینګولو او د هیواد د چارو د نظم د پاره اړینې وي د ملی شوری د جرگې له خوا تصویب کېږي.

۴۲. د مالی چارو تسوید، د فروعاتو او عوارضو رد یا منل او هم نوی ممیز بها چې دولت د هغه دپاره ګام اخلي د جرگې له خوا تصویب کېږي.

۴۳. د هیواد د بودجې کره کتنه او تصویب د مالی د وزارت لخوا تر جوړولو او وړاندیز وروسته د ملی شوری دنده ده.

۴۴. د نور اصولنامو وضع او د مقررو او قوانینو تعدیل یا فسخ که د مجلس یا د وزیرانو له خوا شوی وي د ملی شوری په تصویب سره صورت نیولای شي.

۴۵. د لویو شرکتونو او کمپنیو د جوړولو امتیاز په هر ډول او عنوان چې وي د ملی شوری له خوا تصویب کېږي.

۴۶. د مقاولاتو او معاهداتو د انحصار د امتیاز ورکړه که تجارتي، صنعتي، کرهیز او نور که د کورنیو او یا بهرنیو له خوا وي د ملی شوری د جرگې په تصویب سره ورکول کېږي.

۴۷. کورنی یا بهرنی دولتي پور په هر عنوان او نامه چې وي د ملی شوری په خبرتیا او تصویب سره به اخستل کېږي.

۴۸. د اوسپنې د پټلۍ غزول او پر لارو کرېر اچول د دولت په لګښت یا د بهرنی او کورنی شرکتونو او کمپنیو له خوا ټوله د ملی شوری د مجلس په تصویب پورې اړه لري.

۴۹. د ملی شوری مجلس حق لري چې په مناسب وخت کې همایوني حضورته عریضه وړاندې کړي خو عریضه یو ګاه شپږ کسيز پلاوي چې نوری طبقې ئې د خپل منځ څخه ټاکي د رئیس په ګډون وړاندې کولای شي.

۵۰. وزیران د ملی شوری د غونډو د مذاکرو د اوریدو په خاطر په غونډه کې حاضریدلای شي او حق

۵۱. د هر ډول نوو قوانینو وضع کیدلو ته چې اړتیا پیداشي د وزارت له خوا تجویز او لیکل کېږي د وزیرانو یا صدراعظم له خوا دملي شورۍ جرگې ته وړاندې اود جرگې ترپریکړې ورسته د پاچا په تائید بشکلي او د اجرا وړ گرځي.

۵۲. د مجلس رئیس او غړي کولای شي چې شخصاً پخپله یا د غونډې د لسو غړو یا د وزیر په وړاندیز د کتونکو او جریدو د استازو د حضور پرته پټه غونډه دائره کړي او همدارنگه کولای شي یوه پټه غونډه د جرگې د یو شمیر ټاکل شوو استازو په گډون چې د مجلس نور غړي په هغه کې د گډون حق ونه لري ترتیب کړي، د انجمن یا پټې جرگې پایله هغه وخت د اجرا وړ ده چې په دواړو صورتونو کې هغوی د بحث وړ مسئله د ټاکل شوو د څلور څخه د درو برخو په حضور بحث او مذاکره شوی او د رایو په اکثریت منل شوی وی په هغه صورت کې چې مطلب په سری غونډه کې ونه منل شي په مجلس کې نه مطرح کېږي او دچوپتیا حالت غوره کوي.

۵۳. په هغه صورت کې چې سری غونډه د رئیس په غوښتنه دائره شوی وی واک لري چې مذاکرې په یو مناسبه پیمانې و ټولو ته ورسول شي او که چیرې غونډه د وزیر په غوښتنه وی په هغه صورت کې د مذاکراتو د پایلو برېښلول د وزیر په اجازه پوری اړه لري.

۵۴. وزیر خپل وړاندې شوی مطلب که څه هم پر هغه باندې هرڅونه بحث شوی وی حق لري چې د مجلس څخه ئې را واپس کړي. خو که چیرې د دوی وړاندیز د مجلس په غوښتنه وی د مطلب د استرداد دپاره د مجلس هوکړه شرط ده.

۵۵. که د ده وړاندې شوی لایحه مجلس و نه مني په خپلو ملاحظاتو سره هغه بیرته راگرځوي او دا لایحه د دوهم ځل لپاره هغه وخت وړاندې کیدلای شي چې وزیر د مجلس ملاحظات رد او یا ومني.

۵۶. د ملي شورۍ د غړو لخوا د رایو ښکاره کول د مطلب د رد یا منلو په هکله باید واضح او روښانه وی هیڅ څوک نشي کولای چې دوی د رای په ورکولو تشویق او یا دوه زره کړي د مجلس د غړو د رد یا منلو ظاهري نښې توري او سپینې پاني دی چې د کتونکو او جریدو د استازو د پوهاوی وسیله هم کیدای شي.

د مجلس لخوا د مطلب وړاندیز:

۵۷. هر هغه مطلب چې د مجلس د غړو له خوا وړاندې کېږي هغه وخت دمذاکرې وړدی چې لږترلږه د مذاکرې د غړو څخه څلورمه برخه نوموړی مطلب تصویب کړي، په دی صورت کې نوموړی مطلب په

مجلس کې د مذاکړې وړ مواد د یو لایحې او خپل نظر سره یوځای د مجلس رئیس ته وړاندې کوي او د رئیس په اجازه په مجلس کې د مذاکړې د پاره وړاندې کېږي.

هغه مواد چې نیمګړي وي یا د جرګې مذاکره د هغه په برخه کې ضروري نه وي ، هغه د رئیس لخوا د ذکر سوودلایو سره یوځای اړوند وزارت ته لیږل کېږي ، د څیړنې د انجمن غړي به لږترلږه لس تنه وي. ۵۹. هغه مطالب چې د خپل اصل له مخې جرګې ته وړاندې کېږي که چیرې په وزیر پوری اړه ولري د نوموړې لایحې د کره کتنې او مذاکړې په وخت کې اړونده وزیر ته خبر ورکول کېږي چې شخصاً پخپله او یا معین ئې حاضر وي ، دوی ته پرته له اړینو مطالبو څخه لس پنځلس ورځې مخکې باید خبر ورکړل شي.

۶۰. په هغه صورت کې چې وزیر د کوم مصلحت له مخې د جرګې له خوا پر وړاندې شوی مطلب موافقه ونه لري ضرور ده چې خپل عذر مخامخ جرګې ته روښانه او غونډه قانع کړي.

۶۱. که د ملي شوري مجلس د یو وزیر څخه توضیحات وغواړي په جواب ورکولوڼي ناچار او مسوول دی بېله معقول عذره د جواب شا ته د اچولو او ځنډولو حق نلري.

۶۲. که چیرې د یو سړي پر عرض باندې په رسمي دائر وکې د اړونده وزارت تر مرکز پوري غور ونه شي خپله د استازي په واسطه د شوري جرګې ته شامل او دا ډول عريضې د غور او کره کتنې لپاره د صدارت مقام ته لیږل کېږي.

۶۳. که چیرې پاچا مړ شي او مجلس رخصت وي هرو مرو باید مجلس دائر شي او د مجلس دائریدل د پاچا تر مړینې وروسته له شل ورځو څخه باید ونه ځنډول شي.

۶۴. که چیرې د پاچا تر وفات مخ کې د استازو د استازیتوب دوره پای ته رسیدلې وي او د مړینې په وخت کې نور استازي نه وي ټاکل شوي مجلس د زړې دورې د استازو په واسطه دائرېږي.

۶۵. هغه مواد چې د ملي شوري په مجلس کې تصویب کېږي باید د اسلام د مبین دین او هیواد د سیاست سره مخالفت ونه لري.

۶۶. د ملي شوري ټولې مقرري او پرېکړې د شاهانه ذات تر لاسلیک وروسته د اجرا وړ دي .
د اعیانو مجلس:

۶۷. د اعیانو مجلس د تجربه لرونکو او کارپوهو کسانو څخه جوړ دی چې د قرین الشرفه پاچا له خوا راساً تعین او ټاکل کېږي او د غونډو ځای ئې کابل دی.

۶۹. د ملی شوری د جرگې په پیل کې که چیرې د اعیانو جرگه نه وی شروع شوی ، د ملی شوری د غونډو پریکړې نه خنډول کېږي بلکه د همایونی تر تائید وروسته د اجرا وړدی.

۷۰. هغه مطلبونه چې د اعیانو غونډه نې تصویب او د ملی شوری جرگې ته لېږل کېږي په هغه صورت کې چې د مجلس د منلو وړ ونه گرځي د مطلب د اهمیت په پام کې نیولو سره بله گډه غونډه د مجلسونو د غړو څخه جوړېږي. د دی مجلس غړي چې په برابر ډول ټاکل کېږي لږ ترلږه به شل کسان وي.

ټاکل شوی جرگه پر اختلافي مسئله غور او خیرنه کوي خپل نظر د ملی شوری جرگې ته وړاندې کوي که چیرې د ملی شوری غونډه د ټاکل شوی جرگې سره همېږي نه شي موضوع د ملوکانه ذات حضورته وړاندې او دلور مقام په اراده پریکړه کېږي.

د ولایتونو مشورتي جرگې:

۷۱. د غټو او لویو حکومتیو او نائب الحکومه گڼو په مرکزونو کې یو مشورتي مجلس جوړېږي.

۷۲. د ټاکل کیدو ډول، د غړو شمیر او د دی مجلس دندې په ځانگړي اصولنامه کې روښانه کېږي.

۷۳. د هیواد اجرائیه چارې د هغو وزیرانو په واسطه چې د صدراعظم له خوا ټاکل کېږي اود ملوکانه حضور له خوا منظورېږي اداره کېږي.

۷۴. د وزیرانو د پلاوي ریاست خوندي دی صدراعظم او د صدراعظم په غیاب کې د لمړي وزارت وزیر د ریاست دنده تر سره کوي.

۷۵. څوک چې مسلمان او د افغانستان تبعه نه وي د وزارت مقام نشي تر لاسه کولای.

۷۶. هر وزیر د دولت په عمومي سیاست کې په کلي او ځانگړي توگه د اړونده وزارت په وظیفوي چارو کې ملی شوری ته مسؤل دی . نوڅکه عاليه شاهانه ذات غیر مسؤل دی.

۷۷. (د وزیرانو مسؤلیت) د دوی په برخه کې سیاست به د اصول لهخوا ټاکل کېږي.

۷۸. وزیران خپلې اړوندې چارې د خپل واک په اندازه اجرا او تر هغه لوړې چارې د صدراعظم په حضور د خپلې دندې د واک په درجه او تر هغه لوړې مسئلې دملوکا نه حضور ته عرض او هدایت اخلي.

۷۹. که چیرې د دولت یو وزیر د خپلې رسمي دندې په چوکات کې د سرغړونې په تور تر شک لاندې راشي د هغه د محاکمې ځای عالی دیوان دی ، او نوري د وزیرانو ځانگړې دعوی چې ددوي د ماموریت د دندې نه بهروي د نورو وگړو په شان عدلي محاکمو ته مراجعه کوي.

۸۲. د مامورینو او وزیرانو د عمومي احوال د څېړنې لپاره یو څېړنیز پلاوي د ځانگړي لایحې سره سم د شاهانه حضور په اجازه د ملي شوری څخه تعیین او ټاکل کېږي.

۸۳. د دائرو او وزارتونو تشکیل او دندی د اساسي تشکيلاتو په اصول نامه کې روښانه شویدی.

د مامورینو حقونه:

۸۴. ټول مامورین د هغه موادو سره سم چې په ځانگړي اصولنامه کې روښانه شويدي په هغه ماموریت کې چې د ده د لیاقت سره وړ او مناسب وي تعیین او ټاکل کېږي، خو چې یو مامور د خپلې دندې څخه استعفی نه وي کړې او یا د دولت له خوا د یو ضروري امر له مخې تبدیل یا موقوف شوی نه وي، اصلاً موقوف او لري کیدای نشي، هغه مامورین چې د خپلو کړو او خدمت له لوري ښه ښکاره شي د ځانگړي اصولنامې سره سم په دنده کې د دوام د ماموریت رتبې او پرمختګ حق تر لاسه کولای شي.

۸۵. ټول مامورین په هره رتبه چې وي د اصولنامې سره سم د لوړ امر د اوامرو په منلو مکلف دي، لوړ امران تر خپل لاس لاندې مامورینو باندې د اصولو خلاف هیڅ یو امر اجرا کولای نشي که چیرې د لوړو امرانو له خوا تر لاس لاندې مامورینو باندې د اصولنامې خلاف د کوم کار د اجرا امر وشي تر لاس لاندې مامورین مخکې له اجرا نه باید د وزارت مرکز او تر عظمیٰ صدرات پورې خبر ورکړي.

۸۶. د مامورینو دندی په ځانگړي اصولنامه کې روښانه او پیل شوی دی هر مامور د وضع شوي اصولنامې د لارښوونې سره سم د ورسپارل شوو دندو مسوول پېژندل کېږي.

محکمې:

۸۷. عدلی محکمې د عمومي شرعي دعوو ځای دی.

۸۸. په شرعي محاکمو کې وړاندې شوی د عوی د حنفی (رح) مذهب د مقرراتو سره سم فیصله کېږي.

۸۹. ټولې محکمې د هر ډول لاس وهنې څخه آزادې دي.

۹۰. په عدلیه محاکمو کې پر ټولو دعوو په ښکاره ډول پریکړه کېږي بېله هغه مسئلو چې د شرع ځاوندانو د هغو پریکړه په پټه لازم بللې وي.

۹۱. د محکمو حضور ته هر سړی د خپلو حقونو د خوندي ساتلو د پاره ټولې مشروع وسیلې وړاندې کولای شي.

عالي ديوان :

۹۵. د دولت د وزیرانو د محاکمې لپاره د اړتیا په وخت کې په لنډ مهاله ډول عالي ديوان جوړېږي او د سپارل شوو دندو تر اجرا وروسته باطلېږي.

۹۶. د عالي ديوان د جوړېدو شکل او په هغه کې د محاکمې اصول د خانګړې اصولنامې څخه اخستل کېږي.

۹۷. د دولت واردات او کلي لګښت د بودجې د ۴۳ اصل سره سم تنظیمېږي.

۹۸. د بودجې تر اجرا او تطبیق وروسته یو قطعي کلي محاسبه جوړېږي چې دا قطعي محاسبه کلي حقيقي لګښتونه او د وارداتو اندازه ټاکي .

۹۹. د بودجې د قطعي محاسبې او د هغې د اجراتو د تنظیم د پاره خانګړې اصولنامه موجوده ده .

۱۰۰. د مالیاتو بڅښنه یا تخفیف د خانګړې اصولنامې له مخې اجرا کېږي .

۱۰۱. د ولایتونو د ادارې اصولو د دریو بنسټیزو قواعدو له مخې د ما دونیت د توضیح دلست ، د دندو جلا والی او د مسئولیت د ټاکلو پر اساسي او په دی برخه کې د وضع شوو قواعدو پر بنسټ تعین او جلا شویږي او د مامورینو واکونه هم د وضع شوو اصولو سره سم ټاکل شویږي او هر مامور په خپلو دندو کې خپل لوړ امر ته مسوول پېژندل کېږي.

۱۰۲. په ولایتونو کې د وزارت د هرې خانګړې جلا جلا مامورین ټاکل شویږي او خلک د خپل کار او ستونزو د حل لپاره اړونده خانګړو ته مراجعه کوي.

۱۰۳. که چیرې د هیواد په یو برخه کې د نافرمانۍ او بغاوت اثار چې عمومي امنیت ته تاوان رسوي ښکاره شي حکومت د قیام او بغاوت د دفع د پاره لازم تدابیر نسي .

۱۰۴. د ښاروالۍ د دائرو جوړښت او دندی د خانګړې اصولنامې له مخې ترسره کېږي .

۱۰۵. د عسکرو جلوبول د خانګړې اصولنامې له مخې تر سره کېږي ، عسکري حقونه او دندی او مناسب پرمختګ د اصولو سره سم تر سره کېږي.

۱۰۶. د هیڅ یو عسکر حقونه او منصب اخستل کیدای نه شي مګر د اصولو له مخې .

۱۰۷. بهرني اتباع په عسکري مسلک کې دداکترۍ او پوځي معلمي څخه پرته بل ځای نه منل کېږي.

متفرقه اصول:

۱۰۸. د لیکونو مصنویت د ولس د حقونو څخه یو حق دی د ولس ټول لیکونه او مراسلات چې پوست

د دی اصولنامې د موادو د حکم اجرا او پلي کول یو منل شوي امر گڼل کېږي .

لیکنه د ۱۳۱۰ لمریز دلزم (۸)، د ۱۳۵۰ سپوږمیز د جماد الثانی (۱۹)

د هیواد د اساسی اصولو ضمیمه :

۱. د بهرنیو چارو وزارت مامورین او عسکری منصب دارن او هغه افغانی محصلین چي د دولت په پيسو د زده کړی د پاره د هیواد څخه بهر لیږل کیږی د خارجي تبعه سره د واده کولو اجازه نلری .
۲. بهرنی اتباع په افغانستان کی د استملاک حق مطلقاً نلری په افغانستان کی د میشتو بهرنیو سفارتونو سره د متقابلو تړونو له مخی کړنه کیږی .

د وږی ۱۲ نیټه، ۱۳۱۱ کال د ۱۳۵۱ سپوږمیز کال جمادی الاول ۱۴ سره سم

د لمړی شمیری ضمیمې د (۲) اصل تعدیل

د هیواد اساسی اصول:

بهرنی اتباع په افغانستان کی د استملاک حق نلری په افغانستان کی د بهرنیو سفارتونو او قونسلگریو سره د دواړوخواو د مقاولي سره سم متقابلی معاملی کیږی .

د زمري ۲۴ نیټه ، ۱۳۱۷

د اساسی اصولو د (۵۱) اصل تعدیل :

که یو وزارت او یا خپلواکه اداره د یو اصولنامې وضع کولو ته اړتیا پیدا کړی ، هغه لایحه دی جوړه، د وزیرانو د جرگې تر کره کتنی ، د ملی شوری او اعیانو د مجلسونو تر پریکړی او همایونی ذات تر صحه وروسته د اجرا وړ گرځی .

د اعلیٰ حضرت محمد نادر شاه پرانستونکي وينا

۱۳۱۰ د کال د وږي اتلسمه ورځ ، د ۱۹۳۹ د جولای ۹ نېټه

دا د اسلامي شوري مجلس د هغه لوی او واکمن خدای په نامه چي د دنیا او آخرت د نیک بختیو بختونکي دی پرانیږم ، او د متعال خدای له دربارنه د افغانستان د حکومت او ملت بری غواړم چي د حضرت محمد (ص) پاک شریعت تر سیوري لاندی د اسلام دی پاکی خاوری ته غوره خدمتونه وکړي او یو ځل بیا د الله د کلمی په لوړولو او د افغانستان د ترقی او لوړتیا دپاره تل پا تي بریايوي ترسره کړي .

زما دوستانو الحمد الله یو ځل بیا افغانستان د بدبختیو ، نفاق او کورنیو جګړو د پینو څخه خلاص او مامون وینم په بیغمه دهیلو څخه په ډک زړه د ملی شوری د موسسی په پرانستلو پیل کوم ، ملی شوری معنی تاسوته تشریح او در پیژنیم . الحمد الله مونږ او تاسی ټول مسلمانان یو ، مشوره زمونږ د کار بنسټ دی ، مونږ د قران عظیم شان په حکم (و شاورهم فی الامر فاذا عزمت فتوکل علی الله) په مشوره کولو مکلف وو او یو او اوسوبه ، حضرت محمد (ص) د مسئلو په حل کی مشوره فرمایل .

خلفای راشدین (رض) په مشوره کار کاوه ، د نبی امیه خلیفه گانو هم مشوره فرمایل ، ولی عباسی خلیفه گانو د خپلو چارو د مخته بېولو د پاره مشوره د خپل کار ټینګ بنسټ وگرځاوه . د ملت استازی به د عباسی خلیفه گانو په دربار کی حاضر وه او حکومت ټول کارونه د استازو په مشوره کول. د عباسی خلیفه گانو څخه وروسته د اسلام پاچاهانو مشوره د خپل کار قوت او اقتدار کمزوری کړله او په دی ډول نی پرمختګ او ترقی ته لږه پاملرنه وکړه ځکه په اسلام کی ډیری دورې د نابودی ، تغیر او بدلون سره مخامخ شوی .

په افغانستان کی د پېړیو را پدی خوا مشوره دوام لری د افغانانو جرګه د افغانستان یو عادل حاکم بللای شو ، زمونږ د ملت د پاره مشوره کوم نوی شی نه دی. تیرو پاچاهانو که د ملت په مشوره کار نه وی کړی ولی مشوره په قبایلو طائفو که نافذه ده ، د خدای څخه خیر غواړو چي یو ځل بیا هغسی توری پېښی په افغانستان کی منځ ته را نه شی او دا موسسه (ملی شوری) مونږ او تاسو ته موقع ، وخت او پوه را په برخه کړی د شکایتونو ټول علتونه د ملت او حکومت تر منځ رفع کړی خو ملت خپل حکومت د ملت او هیواد دپاره ګټور او ترقی غوښتونکی وګڼی. د نن ملی شوری د نورو هیوادو د شوری گانو چي د وخت په تیریدو سره نی پرمختګ او اصلاحات تر لاسه کړیدی مسئله ده او زمونږ د تیرو شوری گانو د پرمختګ

کوم وخت چې تاسی د شوری د حقونو قانون ولولی پوه به شی چې د نن ملی شوری د پخوانیو جرگو او شورگانو سره څه توپیر لری. که تاسی د خپلو حقونو څخه په صحیح ډول گټه واخلي او تل د حکومت د کړنو څارنه وکړی او د افغانستان د ملی شوری د اصلاحاتو، د امنیت د راتللو، پرمختگ او د هیواد د لوړتیا د پاره به بنسټ اوسی. د لوی خدای په هیله کورنی جگړی، بی اتفاقی او مخالفتونه د تل د پاره د دی هیواد څخه دمنځه ولاړشی. شخصی مسئلې به د اسلامی سلطنت د زوال او د منځه تگ سبب نشي اود تل د پاره به ا ملت هوسا او آرام پاته شی. د سلطنت تغییر او تبدیل به د هیواد د پرمختگ او لوړتیا لامل نشی، د ملک او ملت صادق او ښه حاکمان او نیک واکداران به تل په افغانستان کی ټاکل کیږی، ظلم، نړی پالنې او بډی اخستنی به یو قلم د دی هیواد په قلم رو کی پیدا نشی، ویلای شم کومه ورځ چې د ملت استازو (ملی شوری) خپل حقونه وپېژندل خیر او شر ته نی د ټولگټو پر اساس وړتیا ورکړه د بی اتفاقی رېښې له منځه ولاړی د هغی ورځی څخه به د افغانستان نیکمرغی پیل شی، خدای قادر، رحیم او کریم دی.

لکه څنگه چې افغانستان په دی لړ وخت کی د کورورانوونکی انقلاب نه وساتی او د افغانستان ملت ته نی بیا له سره امنیت عزت او توانائی وربخښله د بخښونکی خدای درباره ناهیلی نه یو، پوره هیله او امید لرم چې تیر انقلاب به زمونږ د ملت د غم او مصیبت وروستی دوره وی.

او انشاءالله و تعالی د تل دپاره به پای ته ورسېږی دا د ملی شوری د پرانستلو ورځ به د افغانستان د نیکمرغی د دورې لمړی ورځ وی چې تر اورستنی پوری به دوام پیدا کړی، د ملت درنو استازو ناهیلی مه اوسی دا دظلم دورې چې مونږ او تاسو تیری کړی د نړی ولسونو د ژوند تاریخ او ټول هیوادونه ښی چې ترهری سختی وروسته هوساینی راځی؛ د هر خوږ نه وروسته لوړ والی او ښه والی راتلونکی دی په دی شرط چې د خدای بنده گان د حقیقت او انسانیت د لاری څخه وانه وړی عیب ته هنراو د وروسته پاته والی عامل د پرمخ تگ وسیله ونه گڼی، زما گرانو ورونو او زامنو غواړم ددی دورې د اجراتو څخه تاسوته د افغانستان د نن ورځی د بهرنی سیاست په هکله څه ووايم څو تاسی د خپل حکومت د نن ورځی په بهرنی سیاست باندی وپوهیږی او پاته مسایل چې په یونیم کال او څو میاشتو کی څه اجرات شویدی صدراعظم صاحب او وزیران به تاسوته معلومات درگړی غواړم د خپل راتگ د پیل څخه د افغانستان و پاکی خاوری ته تر نن ورځی هغه څه چې د دوستو هیوادو سره می معامله او مکاتبه کړیده ووايم څو تاسوته زما بهرنی سیاست پټ پاته نشی.

د بیا نیولو د ارادې آوازي شا و خوا وگرځیدل د لویدیځ خوا خلک لږ څه شکمن شوی او فکري کاوه چې زه او وروڼه می د امان الله خان په ملاتړ کار کوو ډیر ځله می ښکاره کړه چې زما مطلب د هیچا شخصیت نه دی او دخپل شخصیت د ثبوت دپاره نه یم راغلی زه غواړم چې په افغانستان کی سوله راشی او کورنی جگړی د منځه لاړی شی او هر څوک چې د افغانستان ټول ملت او قومونه نی غواړی د پاچاهی دپاره نی وټاکي هغه شخص دی پاچا شی ولی زما ددی ټوله کوشنونه سره بیا هم د لویدیځ خلکو زما پر خبرو شکمن وه باور نی نه کاوه له دی امله زه ناچار وم چی د خپلی پاچاهی اعلان د ټول ملت د رضایت پرته رد کړم هرڅونه چې د حساسو وختونو ، ناکامیو او ماتې په حالت دا مطلب راته وړاندی شو ما د پاچاهی د نامه په نسبت د واکمن خدای په نامه زیاته تکیه کوله او د هغی مرستی نه چې د پاچاهی په نامه زما سره کیدله د لوی خدای لطف او مهربانی ته می لمړیتوب ورکوله خو چې د لویدیځ د وگړو په منځ کی فکري اختلافونه منځ ته راغلل او سقاویانو په لویدیځ کی پوره واکمنی تر لاسه کړ ، گردیز د خوست ډیری برخی ارگون او نور ونيول شول ، ما په دی وخت کی وغوښتل چې د آزاد سرحد افغانه څخه مرسته وغواړم ، غوښتل می چې د ارکزانی قوم نه مرسته وغواړم پدی وخت کی زما او د ارکزایانو تر منځ لاره د انگریزانو په لاس کی وه د حاجی محمد اکبرخان په واسطه د انگریزی حکومت سره خبرو اترو ته داخل شوم د برتانیې حکومت موافقه ونه کړه بی پلوه بهانه نی وړاندی کړه ارکزایانو ته د لاری په ورکولو کی مخالفت اعلان کړ او خپله بی پلوي نی وښودله او په دی نامه د برتانیه د حکومت لیک ماته را ورسیدی چې دا لیک تر اوسه پوری موجود دی ، د دی ټولو سره سره مایوس نه شوم او لاس می د کاره وانه خيست د خاخو غیرت مند قوم او یوه برخه منگل احدزانی زما په لاس کی وه په پای کی می پرېکړه وکړه چې د دوزیرو قوم څخه چې زما مرستی او افغانستان آزادی ته نی ملاتړلی وه افغانی او اسلامي غیرت نی پر جوش راغلی وو مرسته وغوښت سي ، وزیرو زما بلنه ومنله او حضور ته می حاضر شول د برتانیا حکومت پردی مسئله بانندی زما سره زیات خبرتوب ښکاره کی د حاجی میرزا محمد اکبرخان سره نی پردی مسئله ډیر ټینگار وکی چې باید وزیر د خاخو څخه وزیرستان ته ستانه او بیرته نی ولیږو ، او همدارنگه می خپل لیکونه د قندهار د خلکو قومونو او قبائلو ته د عبدالغنی په لاس د چمن د لاری استولی وه ، زما ټول بلن لیکونه د قندهار او اخکزیو غیرتمن قوم ته ورسیدل ولی خپله عبدالغنی خان د هند حکومت پری نه ښود اود هغه د پرمخ تگ لاره نی و تړله او هغه نی قندهار ته پری نه ښود هغه وه چې زما اعلان د اخستلو سره سم د قندهار ولایت قومونو پاڅون وکړ او د خوشحالی عریضی نی زما د مجاهد

مشرانو سره د كابل او لوگر جگړې ته وليږل ، لا د برتانيه دولت د وزيرو د بېرته نه لېږلو په د لاملو قانع شوى نه وه چې د كابل د نيولو خبر راورسېدى لنډه داچې د كابل تر نيولو مخ كې زما او د برتانيه د دولت تر منځ د وزيرو د شركت د مسئلې پسر ډير تاو تريخوالى موجود وه زه د تقدير په حكم مجبوروم چې د افغان د هرقوم او قبلى څخه چې ممكن وي مرسته وغواړم كوښښ مى كاوه ، زما او د ژوند تر منځ بيله نفس څخه بل څه باقى پاته نه وه ، د برتانيه د حكومت گوت څښتنه د وزيرو د گډون په هكله د سقاو ظلم زما په نظر اهميت درلود ځكه چې زما د ژوند ميدان ډير تنگ شوى و، ما د شرف ژوند يا خپل او د خپلې كورنۍ مرگ ته هوډ كړى و زه نن د تاسو استازو په حضور كې اعلان كوم چې ما د قادر خداى په مطلق فضل او رحم او د افغانستان د خلكو د سربښندى نه پرته په هيڅ پردي دولت باندې كابل فتح كړى نه دى ، زما برى د هيواد په آزادۍ كې د لوى خداى په خاص فضل او د افغانستان د ټول ملت په همت او غيرت سرته رسېدلى دى .

هغه وخت چې زه كابل ته را ورسېدم او تاسو ملت زه په ډير ټينگار او تائيد د افغانستان د پاچا په حيث وټاكلم بهرنى وزارت د ستې ټوله نړۍ ته اعلان وكړ او د بهرنى وزارت د اعلان په ځواب كې ټولو دوستو هيوادو دا وسنى حكومت په پيژندلو اعتراف او تېريكي ئې اعلان كړل د تركيې د عاليه دولت سفير په كابل كې تشرېف درلود ، د شوروى د نيك دولت سفير تر ټولو وړاندې كابل ته راورسېدى ، د وستو هيوادو يو په بل پسې خپل استازى د افغانستان در بارته راوليږل ، ما د نړيوالو اصولو او قاعدو پر بنسټ ټولې هغه معاهدې چې مخكې حكومت د دوستو هيوادو سره لاس ليك كړي وي تصديق كړى بل هيڅ پوپټ يا ښكاره تړون مى نه دي كړى.

زما حكومت تر نن ورځې پورې د كوم امتياز حق هيڅ دولت ته نه دى ور كړى او ترڅو چې ژوندى يم داسې يو شى به زما په قلم انشاالله لاسليك نه شى ، زه د افغانستان بهرنى سياست په برخه كې قطعاً نه غواړم كوم ټينگار ولرم او هم خپل حكومت او ملت ته توصيه كوم چې د افغانستان جغرافيايي موقعيت هيڅ كله دېتو سياستونو خفم نه لرى د پتو سياستونونه بايد تل ډډه وكړو يو ځل بيا غواړم تاسوته ښكاره كړم هغه گټور سياست چې په افغانستان كې ئې تصور كېداى شى او زه تل د هغه د دوام سپارښتنه كوم دا دى چې افغانستان بايد بې پرې وي، د خپلو گاونډيانو او پولودو ستو هيوادو سره روښانه او ښه سلوك چې د افغانستان د گټو خلاف نه وي ترسره كړى او خپل گاونډيان عملاً باورى كړى چې افغانستان د دواړو خواوو ترمنځ سوله كاملاً ساتي او د خپلو گاونډيانو سره په برابره توگه دوستانه كړه وړه درلوده او

افغانستان او د افغانستان همدردى د سرحدى قومونو سره د كلونو په اوږدو كې تجربه كړې او ليدلى دى ، مونږ په هيڅ ډول د دى همدردى نه منكريدلاي نشو ځكه چې د سرحدى قومونو انديښنې پر افغانستان باندې حتماً اغيزكوى له دى امله د آزاد سرحد قومونو نيكمرغى او خوښى زمونږ هيله ده .

عزتمندو استازو دا دى ستاسو د حكومت ننى سياست چې درته بيان مى كړ چې تاسو لږ تر لږه د واقعيتونو څخه خبر او په كارونو كې دقيق اوسى، هره مسئله ښه وسنجوى او پريكړه وكړى ، بى پرواى د هيواد په چاروكې لويه گناه ده، تاسو د يو لوي ملت په برخليک باندې په دى مجلس كې پريكړې كوى چې ستاسو په سهوه او خطا كې به وشميرل شى، تاوان نى يو عظيم الشانه اسلامى هيواد او ملت ته رسېږي په ډير احتياط او دقيق ډول يومسئلى ته وړاندې شى.

وموليدل چې پخوانيو خپل راتلونكى ونه سنجول او حكومت وخير ته د شر په نسبت برترى ورنكړه ځونه غټ تاوانونه ئى منځ ته راوستل، هره ورځ ئى دا ملت د ستونزو سره مخامخ كاوه بيله دى چې ووايو خيانت ئى وكړ نورنو څه ويلای شو ، دا چې ستاسو حكومت تر ډيره حده شورى ته اهميت وركوى او غواړي چې تل داسى اجرات وشى چې د هغه څخه د خداى رضا او دمخلوق خوشحالى تر لاسه او د عمومى روحيي سره سم و مطلوبى لورپتيا ته ورسېږي.

دا دى په ډيره خوشحالى سره مى د (ملي شورى عالي مجلس) پرانيستي ، په نظر كې لرم چې په الهى فضل سره د (ملي شورى) د فكرى مرستى او نورو عالي مطلبونو د لاس ته روارلو په منظور د اعيانو يو مجلس هم پدې ځاى كې جوړ كړم.

د ۱۳۴۴ كال د مجلى لمړى گڼه

د ۱۳۰۹ کال د عالي لونی جرگې مصوبه ، د افغانستان د ملي شورۍ د استازو د ټاکنو اصول

لمړۍ څپرکۍ

د استازو شمیر:

۱. د ملي شورۍ د مجلس دپاره د ملت د استازو شمیر ۱۷۱ تنه دی .

۲. د ملت د استازو ویش د ولایتونو او اعلي حکومتونو د تخمینی نفوس په نسبت د هغه جدول په اساس دی چي ددی اصولنامې په پای کی ورسره مل دی.

دوهم څپرکۍ

د ټاکنو شرایط :

۳. ټاکنوکی باید دلاندي شرطونو لرونکي وي :

الف : د افغانستان تبعه وی.

ب: عمر لی تر شل کاله کم نه وی.

ج: د انتخابي سیمي اوسیدونکی او یا لږترلږه تر ټاکنویو کال مخ کی په هغه ځای کی میشت شوي وی.

۴. هغه کسان چي د انتخابولو حق نلری :

الف: هغه کسان چي قانوناً تر وصایت لاندی نه وی.

ب: هغه سوداگرچي د کومی تیروتنی له امله مفلس شوی وی.

ج: جنائی محکومین.

۵. هغه څوک چي د خپلي دندی له امله د ټاکنو څخه بی برخي دی :

الف: عسکری منسوبین ، ظابطان او منصب دارن

درېم څپرکی

د نوم آندو شرایط:

۶. انتخاب کیدونکی یعنی استازی باید لاندې صفات ولري:

الف: د افغانستان تبعه وي.

ب: هغه پردی کسان چې د افغانستان د تابعیت تذکرې تر لاسه کولو وروسته لږترلږه باید لس کاله نور په افغانستان کې اوسیدلي وي.

ج: د امکان تر حده لوستی وي.

د: عمر یې تر ۳۰ کاله لږ او تر ۷۰ کاله ډیر نه وي.

ه: په صداقت او ریښتینولي مشهور وي.

۷. هغه کسان چې د استازیتوب د پاره د ټاکل کیدو حق نلري:

الف: عسکري خلک، ظابطان، منصب داران، پولیس او ژاندارم.

ب: که چیرې مامورین وغواړي چې د خپل ماموریت په سیمه کې استازی وټاکل شي مخکې له دې چې د ټاکل کیدو لپاره کوم گام واخلي، باید استعفی وکړي او د ماموریت د سیمې نه د باندې هر مامور استازی ټاکل کیدای شي پدې شرط چې تر ټاکل کیدو وروسته د خپل ماموریت نه استعفی ورکړي.

ج: هغه سوداگر چې د تیروتنې له امله مفلس شوی وي.

د: جنائي محکومین.

څلورم څپرکی

د ټاکنو د ډلې لپاره د حکومت د جار (اعلان) بڼه:

۸. سیمه نیز حکومتونه د سیمې د اهمیت په پام کې نیولو سره د لسو ورځو څخه تر یوې میاشتې پورې مخکې جار وهي، جار باید د لاندې مطلب لرونکی وي:

الف: د ټاکنو او د نوم آندو شرطونه:

ب: ځای او د هغه وخت چې رای ورکوونکي د استازی د ټاکلو دپاره جرگه او مذاکره کوي.

ج: د هغه استازو شمیر چې باید وټاکل شي.

۱۱. د ټاکنو په سیمه کې چې ټاکنونکي د ټاکلو ځای ته حاضرېږي که چیرې د یو شمیر سیمو ټاکنونکي په څرګند وخت د ټاکنو مرکز ته حاضر نشي د هغې سیمې د ټاکنونکو حق له مینځه ځي او د نورو ټاکنونکو نقطو اعتبار په خپل ځای دی.

پنځم څپرکی

د ټاکنو لارې چارې :

۱۲. د شوری د مجلس د استازو ټاکل د افغانستان په ټولو نقطو کې به په مستقیم او بلا واسطې ډول وی
۱۳. د یوې انتخابي حوزې ټاکنونکي د ټاکنو د ځای په مرکز کې غونډه کوي او د استازي د ټاکلو په هکله جرګه او مذاکره کوي ، د هغې سیمې د خلکو څخه د هغه ځای د حاکم او شرعي محکمې د پلاوي په مخ کې خپل استازي ټاکي او د هغه د ټاکلو په هکله شرعي اقرارليک لیکي.

۱۴. د استازي ټاکل د ټولو ټاکنونکو په عمومي خوښه سره کېږي که چیرې عمومي هوکړه نه وي ټاکل د رایو په اکثریت سره تر سره کېږي.

۱۵. که چیرې د استازي په ټاکلو کې عمومي هوکړه او د رایو یووالی د یوې انتخابي حوزې د ټاکنونکو تر منځ موجوده نه وي د دوو یا ډیرو استازو ترمنځ د برابرې رایو په صورت کې استازي د پېچې پر بنسټ ټاکل کېږي.

۱۶. رای ورکونکي یوازي یوځل د رای ورکولو حق لري مګر په هغه صورت کې چې د ټاکلو بهیر ته د سره اړتیا شي.

۱۷. د ځای د اهمیت په پام کې نیولو سره د استازي د ټاکلو دپاره د ټاکنونکو د جرګې وخت د یو څخه تر دوو ورځو پورې کېدای شي، د هغه وخت په ختمیدو سره چې د سیمه ییز حکومت او شرعي محکمې د پلاوي له خوا د استازو د ټاکلو لپاره ټاکل شوی وي د ټاکنو غونډه پای ته رسیږي.

۱۸. د کوچیانو لویې قبیلې (قامونه) د دی اصولنامې سره د مل جدول له مخې یو تن استازي سیخ د شوری جرګې ته د استازي په توګه رالېږي او نوري کوچي قبیلې (قامونه) چې نوم نې په جدول کې نه دی راغلي په هره انتخابیه حوزه کې چې اوسې خپله رای به استعمال کړي.

۱۹. د شرعي محکمې لیکونکي (کاتب) د ټاکنو بهیر په دریو نسخو کې جوړ د شرعي محکمې د پلاوي

شپږم څپرکی

د ټاکنو په هکله راغلي شکایتونه :

۲۱. که چیرې د ټاکنونکو او ټاکل کیدونکو له خوا کوم څوک د ټاکنو پرمهال د ټاکنو په هکله کوم نظر یا شکایت ولري د ټاکنو د بهیر د ځنډیدو لامل کیدای نشي، خو د هغه شکایتونو شرح باید د شرعي محکمې له خوا د ټاکنو په دوسیه کې درج شي.

۲۲. د شرعي محکمې پلاوي او سیمه نیز حکومت د ټاکنو په هکله شکایتونه تر یوې اونۍ پورې منلای شي وروسته له هغه د شکایتونو اوریدل بندوي او د یوې بلې اونۍ په جریان کې رسیدلي شکایتونه څیړي.

۲۳. د ټاکنو په اړه یا د شرعي محکمې د کارڅخه شکایت کوونکي کولای شي د شوري د جرگې د پیل څخه وروسته د لمړي میاشتي په ترڅ کې خپل شکایتونه د شوري مجلس ته وړاندې کړي او د شوري حکم به غوڅ وي.

۲۴. هغه ټاکنې چې د زور او یا کومې بلې هیلې پر بنسټ سرته رسیدلي وي د منلو وړنه دي او سربیره پر دې گوت ځنډونکي او هيله مند کوونکي ته جزا ورکول کېږي.

۲۵. پر ټاکنو هغه څوک نیوکی کولای شي چې د ټاکنې حق ولري.

۲۶. کله چې د دریو څخه دوی برخی استازی د حکومت په مرکز کې حاضر شول د شوري غونډه پرانستل کېږي او د اکثریت د رایو پر بنسټ د اعتبار او اجرا وړ دي.

۲۷. د استازی توب دوره درې کاله ده او پیل یې د شوري د مجلس د پرانستلو دورځي څخه ده .

۲۸. که چیرې د شوري یو غړی وفات یا استعفی وکړي او د استازیتوب د دورې څخه یې تر شپږو میاشتو زیاته موده پاته وي د سیمې خلک د شوري د ریاست د اعلان پر بنسټ یو بل استازی تر ټاکنو وروسته رالېږي.

۲۹. د هري دورې تر ختمیدو درې میاشتي وړاندې د بلې دورې د استازو د ټاکنو دپاره دولت اعلان کوي او خلک کولای شي که وغواړي خپل پخوانی استازی د بیا د پاره وټاکي.

د کابل ولایت د استازو شمیر چې د ملی شوری جرگې ته ټاکل کېږي ۳۸ کسه وو

۱. د کابل د ښار د خلکو ۱ تن
۲. د چهاردهی د حکومتي د خلکو ۲ تنه
۳. د ده سبز د خلکو ۱ تن
۴. د بگرامیو د خلکو ۱ تن
۵. د پغمان د خلکو ۱ تن
۶. د شمالي د لوی حکومتي مرکز د خلکو ۱ تن
۷. د کوهداغن د خلکو ۱ تن
۸. د غوربند د خلکو ۱ تن
۹. د بگرام د حکومتي د خلکو ۱ تن
۱۰. د جبل السراج د خلکو ۱ تن
۱۱. د سرخ پارسا د خلکو ۱ تن
۱۲. د بامیان د خلکو ۱ تن
۱۳. د سیغان د خلکو ۱ تن
۱۴. د پروان ټکاب د لوی حکومت د مرکز د خلکو ۱ تن
۱۵. د کوهستان د خلکو ۱ تن
۱۶. د پنجشیر د خلکو ۱ تن
۱۷. د نجراب د خلکو ۱ تن
۱۸. د سروبی د خلکو ۱ تن
۱۹. د غزني د کیلان د خلکو ۱ تن
۲۰. د کتواز د خلکو ۱ تن
۲۱. د اندرو د خلکو ۱ تن
۲۲. د مقور د خلکو ۱ تن
۲۳. د شرنی د خلکو ۱ تن

۲۹. د بهسودو د خلکو ۱ تن
۳۰. د دايکندي د حکومتي د مرکز د خلکو ۱ تن
۳۱. د يکاولنگ د خلکو ۱ تن
۳۲. د لعل او سرجنگل د خلکو ۱ تن
۳۳. د شهرستان د خلکو ۱ تن
۳۴. د لهورگر د کلان د خلکو ۱ تن
۳۵. د ميدان د خلکو ۱ تن
۳۶. د کلنگار د خلکو ۱ تن
۳۷. د وردگو د خلکو ۱ تن

د ملي شورۍ دپاره د قندهار ولايت داستازو شمير ۲۴ تنه

۱. د قندهار د ښار د خلکو ۱ تن
۲. د دند حکومتي د خلکو ۱ تن
۳. د سپين بولدک د خلکو ۱ تن
۴. د دهرارو د خلکو ۱ تن
۵. د ارغستان د خلکو ۱ تن
۶. د نهرسراج د خلکو ۱ تن
۷. د ترين د خلکو ۱ تن
۸. د خاکريز د خلکو ۱ تن
۹. د ارغنداب د خلکو ۱ تن
۱۰. د پنجواڼي د خلکو ۱ تن
۱۱. د کشک نخود د خلکو ۱ تن
۱۲. د دهلي د خلکو ۱ تن
۱۳. د شورا بک د خلکو ۱ تن

۱۹. د گیزاب د خلکو ۱ تن
 ۲۰. د اجرستان د خلکو ۱ تن
 ۲۱. د دایه چوپان د خلکو ۱ تن
 ۲۲. د شنکی د خلکو ۱ تن
 ۲۳. د لوی قلات د خلکو ۱ تن
 ۲۴. د ترنک او جلدک د خلکو ۱ تن

د ملی شوری دپاره د هرات ولایت د استازو شمیر ۲۳ تنه

۱. د هرات د ښار د خلکو ۱ تن
 ۲. د بادغیسانو د قلعه نو د خلکو ۱ تن
 ۳. د مرغاب د خلکو ۱ تن
 ۴. د گلران د خلکو ۱ تن
 ۵. د کشک د خلکو ۱ تن
 ۶. د قادس د خلکو ۱ تن
 ۷. د جوند د خلکو ۱ تن
 ۸. د غور د خلکو ۱ تن
 ۹. د شهرک د خلکو ۱ تن
 ۱۰. د چغچران د خلکو ۱ تن
 ۱۱. د تولک د خلکو ۱ تن
 ۱۲. د پرچمن د خلکو ۱ تن
 ۱۳. د پابند د خلکو ۱ تن
 ۱۴. د غوریان د خلکو ۱ تن
 ۱۵. د شینونو د حکومتی خلکو ۱ تن
 ۱۶. د زنده جان د خلکو ۱ تن
 ۱۷. د کوهستان د خلکو ۱ تن
 ۱۸. د لاند ک. د خلکو ۱ تن

۲۳. د کرخ د خلکو

۱ تن

د ملی شوری دپاره د مزارشریف ولایت د استازو شمیر ۱۴ تنه

۱. د مزارشریف د ښار د خلکو

۱ تن

۲. د نهر شاهي د خلکو

۱ تن

۳. د لوي شبرغان د خلکو

۱ تن

۴. د سنگچارک د خلکو

۱ تن

۵. د افچی د خلکو

۱ تن

۶. د سرپل د خلکو

۱ تن

۷. د قرقین د خلکو

۱ تن

۸. د لوي بلخ د خلکو

۱ تن

۹. د دولت آباد د خلکو

۱ تن

۱۰. د کشنده د خلکو

۱ تن

۱۱. د شورنبيی د خلکو

۱ تن

۱۲. د لوي مسنگان د خلکو

۱ تن

۱۳. د خلم د خلکو

۱ تن

۱۴. د صوف د دری د خلکو

۱ تن

د ملی شوری دپاره د قطغن بغلان ولایت د استازو شمیر ۱۶ تنه

۱. د بغلان د حکومتی د خلکو

۱ تن

۲. د پلخمري غوری د خلکو

۱ تن

۳. د دوشي د خلکو

۱ تن

۴. د نهرين د خلکو

۱ تن

۵. د اندراب د خلکو

۱ تن

۶. د لوي قندوز د خلکو

۱ تن

۷. د حضرت امام صاحب د خلکو

۱ تن

۱۲. د چاه آب د خلکو ۱ تن
 ۱۳. د ینګی قلعه د خلکو ۱ تن
 ۱۴. د خوست او فرنگ د خلکو ۱ تن
 ۱۵. د چال او اشکمش د خلکو ۱ تن
 ۱۶. د فرخار د خلکو ۱ تن

د ملی شوری دپاره د شرقی ولایت د استازو شمیر ۲۱ تنه

۱. د جلال آباد د ښار د خلکو ۱ تن
 ۲. د خوګیانیو د حکومتی د خلکو ۱ تن
 ۳. د سرخرو د خلکو ۱ تن
 ۴. د کامی د خلکو ۱ تن
 ۵. د لوی کنړ د خلکو ۱ تن
 ۶. د کنړ د مرکز د خلکو ۱ تن
 ۷. د هر کنړ د خلکو ۱ تن
 ۸. د څوکی د خلکو ۱ تن
 ۹. د پیچ دری د خلکو ۱ تن
 ۱۰. د کامدیش د خلکو ۱ تن
 ۱۱. د سرکانو د خلکو ۱ تن
 ۱۲. د وایګل د خلکو ۱ تن
 ۱۳. د غلجایو د خلکو ۱ تن
 ۱۴. د لغمان د خلکو ۱ تن
 ۱۵. د نورستان د خلکو ۱ تن
 ۱۶. د قرغه نی د خلکو ۱ تن
 ۱۷. د کوز کنړ د خلکو ۱ تن
 ۱۸. د لوی شینوارو د خلکو ۱ تن

د ملي شورۍ دپاره د جنوبي ولايت د استازو شمير ۱۳ تنه

۱. د گردیز د ښار د خلکو ۱ تن
۲. د ارگون حکومتي د خلکو ۱ تن
۳. د خاخیو د خلکو ۱ تن
۴. د ځمکنیو د خلکو ۱ تن
۵. د خدرانو د خلکو ۱ تن
۶. د زرمټو د خلکو ۱ تن
۷. د ازري د خلکو ۱ تن
۸. د سيد کرم د خلکو ۱ تن
۹. د خوست د خلکو ۱ تن
۱۰. د موسی خیل منگلو د خلکو ۱ تن
۱۱. د خوست د ټپو د خلکو ۱ تن
۱۲. د خاخی میدان د خلکو ۱ تن
۱۳. د جاني خیلو د خلکو ۱ تن

د ملي شورۍ دپاره د بدخشان د اعلي حکومتي د استازو شمير ۶ تنه

۱. د بدخشان د مرکز د خلکو ۱ تن
۲. د درواز د خلکو ۱ تن
۳. د جرم د خلکو ۱ تن
۴. د کشم د خلکو ۱ تن
۵. د واخان د خلکو ۱ تن
۶. د اشکاشم د خلکو ۱ تن

د ملي شورۍ دپاره د فراه اعلي حکومتي د استازو شمير ۴ تنه

د ملی شوری دپاره د میمنی اعلی حکومتی د استازو شمیر ۶ تنه

۱. د میمنی د مرکز د خلکو ۱ تن
۲. د اندخوی د حکومتی د خلکو ۱ تن
۳. د پشتون زرغون د خلکو ۱ تن
۴. د گرزبوان او درزاب د حکومتی د خلکو ۱ تن
۵. د تاب شرین د خلکو ۱ تن
۶. د قیصار د خلکو ۱ تن

د ملی شوری دپاره د کوچیانود لویو قبیلو د استازو شمیر ۶ تنه

۱. د غزنی د کوچیو خلکو ۱ تن
۲. د کتواز د کوچیو خلکو ۱ تن
۳. د قلات د کوچیو خلکو ۱ تن
۴. د پشت رود د کوچیو خلکو ۱ تن
۵. د گرمسیرریگستان بلوچ د کوچیو خلکو ۱ تن
۶. د لنګهاری کوچیو خلکو ۱ تن

د ملی شوری د داخلې د ندو اصول د ۱۳۱۰ کال د لړم د میاشتی پریکړه

د رئیس، مرستیالانو او منشی ټاکل او د هغوی د ندی:

اصل:

۱. رئیس او مرستیالان ئی د استازو د ډلې نه د رایو په اکثریت سره ټاکل کیږی د ملی شوری په لمری غونډه کی چي د استازو د څلور څخه دری برخی حاضره وی رئیس باید وټاکل شی.
۲. د شوری منشی د مجلس په انتخاب او د رئیس په منظوری او پاته د تحریر پلاوي د منشی او شوری د مرستیالانو په پریکړه د رئیس په وړاندی ټاکل کیږي . د خانه سامان ، تحویلدار او نورو چوپړیانو ټاکل سیخ د رئیس واک دی .

د رئیس دندی:

۳. د مذاکرو پیل او د جرگې پای ته رسول د رئیس واک دی او همدارنگه د نوبتی یا فوق العاده غونډو وختونه د رئیس له خوا ټاکل کیږی.
۴. پر یو موضوع باندی تر کافی خبرو وروسته رئیس د رای اخستنی امر کوی او پایله مجلس ته اعلانوی
۵. رئیس د تل د پاره د غونډو او مذاکرو څارنه کوی که چیری د مذاکری په وخت کی د کوم یوه څخه د موضوع نه بهر کومی خبری کیږی رئیس د مذاکری ډول هغه ته وربښي .
۶. که چیری د مذاکری په وخت کی دغړو تر منځ کومه مشاجره منځ ته راځی او د مشاجری د حل د پاره د مذاکراتو خنډول اړین وي، رئیس مجلس خنډولای شی.
۷. هغه مطلب چي مجلس ته رسیدلی او د مذاکری وړوی رئیس کولای شی د هغه مذاکره یو بل څرگند وخت ته وځنډوی او دا ډول مسائل د منشی له خوا څخه د هغی ورځی د کارونوپه لړلیک کی قیدیږی چي په هغه ټاکلي ورځ تر بحث لاندی ونيول شی.
۸. د پلټنی ټولگی (انجمن) چي د مجلس دغړو څخه جوړیږی د اړتیا په وخت کی رئیس د هغوی په مذاکراتو کی ګډون کولای شی.
۹. د جرگې رئیس که وغواړی چي د یو مطلب په بحث کی ګډون وکړی او پرهغه باندی مذاکره کول اړین وګنی باید خپل ځای لمری مرستیال ته پرېږدی او خپله د وینا کونکی پرځای ودرېږی.

د مرستیالانو دندې:

۱۱. کله چې د جرګې رئیس حاضر وي مرستیالان د هغه سره مرسته کوي او د رئیس د غیابت پر مهال لومړی مرستیال او که چیرې لومړی مرستیال نه وي دوهم مرستیال د رئیس د ټولو دندو په اجرا کولو مکلف دی.

د منشي دندې:

۱۲. منشي د غونډو د بهیر چارې په لاندې ډول مخ ته بیاني او اجراءات کوي:

الف: د مجلس د پیل څخه مخکې د مجلس د کارونو لړلیک جوړ او د مجلس په پیل کې یې رئیس ته وړاندې کوي.

ب: په دې لړلیک کې د کار د درجې او اهمیت په پام کې نیولو سره د لایحونو موده، ځانګړتیاوې او د هغوی نېټه لیکي.

ج: د جرګې په جریان کې د حاضرینو شمیر د ځانګړې جدول سره تطبیق او د سوب او ناسوب شمیر څرګند او د رئیس حضور ته یې وړاندې کوي.

د: هره ورځ د جرګې د پیل په وخت کې د اصولو هغه مطالب چې په تیره غونډه کې ورباندې بحث شوی ولی مذاکره یې پای ته نه وی رسیدلي د جرګې د خبرتیا لپاره یې لولي.

هـ: د جرګې مصوبې او پریکړې لیکي او د رئیس لاسلیک اخلي او همدارنګه یو نقل یې د چاپ او خپریدو لپاره د جریدو ادارو ته د رئیس په اجازه سپاري. د لنډ لیکونکو پر لیکنو غوراو کتنه کوي.

و: د لایحو او لیکونو لوستل په غونډه کې د منشي دنده ده.

ز: منشي د لایحو په بیا لوستلو او تکرار تر هغه وخته چې غړي یې لوستل کافي وې بولي مکلف دی.

ج: په مجلس کې د رایو د اکثریت څرګندول او رئیس ته یې وړاندې کول د منشي په غاړه دی.

ط: د مجلس هغه پوښتنې او خواږونه چې استول یې د لیک په څیر و رسمي دائرو ته اړین وي د هغه نقل منشي لیکي او د رئیس په لاسلیک د اړونده پانو سره یې یوځای دفتر ته سپاري خو چې اصل لیک یې اړونده مرجع ته واستول شي.

۱۳. د جرګې هغه غړي چې د پلټنې د انجمن (ټولګې) لپاره ګمارل کېږي باید د هغوی نومونه، د ټاکنې نېټه او ځانګړې دندې یې د ملي شوری په دفتر کې قید او ثبت وي.

۱۴. منشي هغه مهمې مسئلې چې د خپل کار په بهیر کې یې ترلاسه کوي او رسوا کول یې اړین نه وي په

۱۵. هغه مطالب چې د ملي شورى په يو دوره کې نيمگړې پاتې وي منشي مکلف دی چې د هغوى لړليک دراتلونى دورې په لمرې غونډه کې رئيس ته وړاندې کړي خو د دې لايحې د ۲۶ اصل سره سم د مذاکرې دپاره طرح شي.

د غړو دندې :

۱۶. د غونډو د غړو څخه که چيرې څوک د عمومي مصلحت او گټې دپاره څه ويل غواړي بايد مطالب په لايحه کې وليکي د جرگې رئيس ته يې وړاندې کړي که چيرې د هغه هوکړه وي د ملي شورى د اساسي اصولو د ۳۱ اصل سره سم به د مذاکرې دپاره مطرح شي.

۱۷. هغه مطلب چې د پورته ۱۶ اصل له مخې د مجلس د مذاکرې دپاره د منلو وړ وگرځي غونډه اختيار لري چې په هغه ساعت پر هغه موضوع مذاکره وکړي او يانې بل وخت ته وځنډوي.

د مجلس د ادابو اصول او د مذاکرو څرنگوالي:

۱۸. د جرگې غړى بايد ټول په يو ځانگړى ادب سره د يوبل درناوى وکړي داسې کارونه ونه کړي چې د مجلس د ادابو د اصولو خلاف او يا د بل د حقونه و او احترام د منځه وړلو لامل شي.

۱۹. الف: د لايحو او يا نورو مسئلو د لوستلو تر پايه پورې هيڅ يو غړى د اعتراض، نيوکې او شفاهي پوښتنې حق نلري ، هغه ټکي چې د اعتراض ، نيوکې يا پوښتنې وړ وي هريو غړى بايد پر هغه کاغذ باندې چې د يادداشت دپاره يې پرميز پروت دی وليکي او د لايحې تر لوستلو وروسته د خپلو يادداشتونو په هکله مذاکره کولای شي.

ب: د مجلس غړى دملي شورى د اساسي اصولو د ۱۲ او ۳۰ اصولونو له مخې د خپلې راي په ښکاره کولو کې ازاد دی او کله چې دوه غړى يو په بل پسې پر يوه موضوع باندې د خبرو کولو هيله وکړي لمرې کس لمرې د خبرو کولو حق لري.

۲۰. د مجلس غړى د مذاکرې په وخت کې د موضوع څخه د باندې خبرې کولای نشي د مذاکرو په وخت کې بايد رئيس د خبرو مخاطب وي .

۲۱. پداسې حال کې چې يو غړى خبرې کوي او نور غړى هغه ته پام ونه ساتي د رئيس په اجازه خبرې د سره تکرارولای شي.

۲۲. که چيرې يو مطلب په مجلس کې تر مذاکرې لاندې وي د هغه تر خلاصيدو مخ کې نبايد د غړو له خوا څخه بل مطلب پيل شي مگر په هغه صورت کې چې دوهم مطلب د لمرې مطلب سريزه يا د هغه

۲۳. هغه مطلب چې مذاکرې نې په مجلس کې پای ته رسیدلې وي د رای اخستلو مخ کې د مجلس د خبریدو د پاره بیا لوستل کېږي.

۲۴. هغه مطلب چې پوهیدل نې د بل مطلب په پوهیدلو پورې اړه ولري لمړی باید پر موقوف علیه مطلب مذاکره وشي او وروسته په لمړی مطلب باندې پیل وشي.

۲۵. هغه مطلب چې پیچلی او یا بیلا بیلې موضوع گانې ولري مجلس اختیارلري چې خپله مسائل پاک کوي او مذاکره ورباندې کوي او یا د موضوع د جلا والي او پاکوالي د پاره د مجلس د غړو څخه بیل انجمن جوړوي.

۲۶. که چیرې یوې دورې ته راغلي مسائل د دورې تر پای پورې نیمگړي پاته شي په راتلونکي دوره کې هم هغه مسائل تر بحث او مذاکرې لاندې نیول کېږي.

پر مطالبو د بحث او مذاکرې اصول:

۲۷. مذاکرې هغه وخت پیل کېږي چې لږ تر لږه نیماني غړي حاضر وي ولي د رایو د اخستلو په وخت کې د ټولو غړو حضور حتمي دی که چیرې دځینو غړونو له کبله لکه ناروغی او نورو دټولو استازو حضور امکان ونه لري لږ تر لږه د غړو درې برخي باید حضور ولري.

۲۸. د رای اخستلو په وخت کې که چیرې د غړو د ډلې څخه ځیني چې شمیر نې د مجلس د غړو تر څلورمې برخي زیات نه وي حضور ونه لري د مجلس د رایو د ردولو حق نلري.

۲۹. پر یو موضوع باندې تر کافي بحث او مذاکرې وروسته د رئیس له خوا د رای اخستلو امر ورکول کېږي.

د رایو اکثریت د لاسته راوړلو بڼه:

۳۰. د مذاکرو تر ختمیدو وروسته د پورتنی ۳۹ اصل سره سم د رایو په اخستلو پیل کېږي هر یو غړي خپله رایه د شنو او سپینو پاڼو چې سپینه د منلو او شنه د نه منلو بڼه ده ښکاره کوي چې دا ټولې پاڼې د مجلس په مخ کې د منشي له خوا شمیرل کېږي چې پدې ډول اکثریت څرگندېږي او د رئیس له خوا د شمیرنو پایله مجلس ته اعلانېږي. رئیس او مرستیالان وروسته د مجلس د غړو د رایو تر اخستلو خپله رایه به په پورته شان ښکاره کوي د برابرې رایو په صورت کې د رئیس رایه چې هر لور ته وه هغه خوا برتری لري.

د پلټنو د انجمنونو د جوړښت او هغوی ته د مطلبونو د سپارلو اصول:

۳۱. د پلټنې انجمن عبارت د هغه پلاوي څخه دی چې د غړو د منځ څخه و شوری ته د راغلو مسئلو د لومړنۍ ارزونې د پاره د ملي شوری د اساسي اصولو د ۳۲ اصل له مخې د مجلس په غوره کولو سره ټاکل کېږي او دهغه تشکیل د اړتیا له مخې کیدلای شي لنډ مهاله یا اوږد مهاله وي او د هر انجمن د غړو شمیر لږ تر لږه لس تنه وي.

۳۲. د پلټنې د انجمنونو تشکیل د مجلس د رئیس په تصویب او د انجمنونو نومونه او شمیر نې د مجلس له لوري انتخاب او ټاکل کېږي.

۳۳. د پلټنې د انجمن لپاره یو تن منشي او یو تن کاتب د انجمن د غړو له منځه د انجمن د رئیس په خوښه ټاکل کېږي.

۳۴. راغلي مطالب پا ک او سوچه کوي او پر هغوی باندې په ډېر غور خبرې کوي د پلټنو پایلې د لایحې او خپلو نظریو سره یو ځای جوړ او مجلس ته وړاندې کول نې درنيس له خوا د ټاکلي وخت سره سم د انجمن د غړو کار دی .

۳۵. د پلټنې پایلې چې د څېړنې د انجمن له خوا ترتیب کېږي په لنډ او مفصل ډول سره مجلس ته لوستل کېږي ، وروسته له هغه اړونده پانې د مجلس رئیس ته وړاندې کېږي که چیرې د دوهم ځل لپاره د هغه تشریح ته اړتیا پیدا شي د دوهم ځل لپاره به ولوستل شي ، که چیرې د انجمن رای د مجلس له خوا د منلو وړ ونه گرځي په دې هکله استیناف او یا دبل انجمن د جوړیدو امر ورکول کېږي.

۳۶. هغه مسئلې چې د مجلس د غړو له خوا انجمن ته وړاندې شوي او تر مذاکرې لاندې نیول شوي وی نوموړي غړي په لنډ ډول دپوښتنو د حل دپاره انجمن ته ننوتلی شي .

۳۷. د څېړنې انجمن د هغې ځانگړې لایحې له مخې چې د مجلس له خوا تصویبېږي خپله دنده ترسره کوي د داخلي نظم د اصولو پر بنسټ د څېړنې انجمن د شوری د داخلي دندو د حکم تابع دی.

۳۸. که چیرې د څېړنې د انجمن غړي د مجلس د لایحې سره سم چلند و نه کړي د هغوی کړنه د اعتبار د درجې څخه لوېږي.

د وزارتونو او خپلواکه ادارو څخه د معلوماتو د غوښتلو اصول:

۳۹. کومې پوښتنې چې مجلس نې د وزیرانو څخه په لیکلې ډول لازم وگڼي باید منشي هغه ولیکي او د

د اوریدونکو د ستونزو په هکله:

۴۰. که د ولس څخه کوم څوک د غونډو د برېښو مذاکرو د اوریدو هیله ولری د ملی شوری د اجازی ټکټ په درلودلو سره کولای شی په هغه ځای کی چي د اوریدونکو دپاره ټاکل شویډی کښینی خو په هیڅ صورت په مذاکرو کی د ونډی اخستلو حق نلری.

۴۱. اوریدونکی د شوری مجلس ته په ننوتو سره د مجلس د انتظامی چارو د حکمونو تابع دی ، باید په مطلق ارامی سره اوریدونکی وی که چیری سر غړونه وکړی د رئیس په امر دمجلس څخه ایستل کیدای شی.

متفرقه اصول:

۴۲. د ملی شوری د رخصتی وخت د تلې د پای څخه د غوانی میاشتی تر لمړی نیتی پوری او د بوختیا وخت نی په پاته شپږ میاشتو کی په هره اونۍ دری ورځی ده خو رئیسان او د څیړنی د انجمن غړی په اونۍ کی پنځه ورځی د بوختیا په وخت کی دندی ترسره کوی.

۴۳. د استازو د ټاکلو په اړه شکایتونه د ملی شوری د انتخاباتو د لایحې د ۲۳ اصل په نظر کی نیولو سره د یو میاشتی په اوږدو کی د شوری په مجلس کی اوریدل کیږی او دمجلس پریکړه به غوڅوونکی وی ، د دی وخت په تیریدو سره د چا شکایت د اوریدو وړ نه دی. هغه غړی چي د پورته تصریحاتو په وجه د مجلس له خوا نی په لیری کولو پریکړه وشي د مجلس د حکم تر صادریدو او د شوری مجلس ته د نورو غړو تر ټاکل کیدو او را تلو پوری د مجلس غړی حساب او د رای حق لری.

۴۴. په مجلس کی د سگریټو او دهغوی په شان د نورو څیزونو څکول منع دی.

۴۵. د شوری مجلس د دی لایحې هره ماده د اړتیا په صورت کی او د وخت د غوښتنی سره سم که بدلول نی اړین وبولی کولای شی د نورو قوانینو په وضع کولو سره په هغه کی بدلون را ولی او یا نوی څپرکی وضع کړی.

د پورته ذکر شوو موادو د حکمونو د اجرا امر او غوښته کوم

د ملی شوری لمرۍ دوره

د ملی شوری د لمرۍ دورې په پیل کې چې د ۱۳۱۰ کال د وږۍ میاشتې په ۱۸ نیټه نې په کار پیل وکړ د استازو د ابتدائي توب له کبله د پارلماني ادارې نوی سیستم د عمومي غونډو د پای ته رسیدلو، د حکومت سره اړیکې د حکومت استازو د وړاندیزونو او پانډو لوستل — د مجلس د پیل او ختم لړلیک او په ځانګړې توګه د ادارې هیئت او د جرګې د رئیس په وړاندې ستونزې او خنډونه وه خو مجلس بریالی شو چې په لمرۍ ګام کې د داخلي دندو د اصولو پر بنسټ چې د ۱۳۰۱ کال د لړم د میاشتې پر ۸ نیټه تدوین شوه او په هغه کې د ادارې هیئت او استازو دندې ځانګړې شوی وی خپلې داخلي چارې تر یو حده تنظیم او جوړې کړې.

د ملی شوری د لمرۍ دورې رئیس خدای بخښلی ع . ج . عبدالاحد خان د کابل ولایت د مرکز استازی وو دا دوره په اصل کې د پارلمان یوه ابتدائي او امتحاني دوره وه یعنې د خلکو په سیاسي او ټولنیز ژوند کې د یوې مقننه قوې بنسټ کېښود ، د هغه خنډونو سره سره چې د هغې په وړاندې پراته وو یو سلسله مهم کارونه د ملی شوری او اعیانو په لمرۍ دوره کې سرته رسیدلي دي چې د هغوی لړلیک د دی مجموعې په پاڼو کې شته چې ښاغلي لوستونکي به ئې وويني .

په دی دوره کې مجلس و کولای شول چې د وخت د اړتیا سره سم ډول ډول کمیسیونونه جوړ او په اجندا کې پر شاملو موضوعاتو د چاپیریال او د وخت د شرایطو د امکان په صورت کې مهمې پریکړې او فیصلې وکړي . د دی دورې د استازو شمیر د ادارې هیئت په ګډون (۱۱۱) تنه، د کار دوره درې کاله او د مجلس مفرد شاهي ارګ سلام خانه وه د دی دورې استازی د اساسي تشکیلاتو د قانون له مخې د هر ولایت ، نائب الحکومه ګي ، اعلي حکومتی ، لوي حکومت — لمرۍ — دوهم — دریم او څلورم درجه حکومتی، لمرۍ درجه علاقه داریو څخه یو یو استازی ، دنورو وړو سیمو د خلکو له خوا د ټاکنو پر بنسټ د قوم پوه او پیژندل شوی کسان ټاکل کېږي او د ملی شوری مجلس ته د شمولیت لپاره په مرکز کې جرګې کوي.

همدارنګه د دی په څنګ کې یو شمیر پوه او رسیدلي خلک چې په خپله سیمه او ماحول کې د پوهو ، عالمو او بانفوذه سړو په نامه پیژندل کیدل د مشورتي استازو په توګه د دارالحکومتیو ، اعلي حکومتیو ، لویو حکومتیو په ادارې جرګو کې ګډون کولو او د اړتیا په وخت کې د پیچلو مسئلو او قضیو دپاره

اصولنامې او د هغو ضميمې

کومی لايحيې چي په لمړۍ دوره کې جوړې او تصويب شويدي

د ملي شوری د لمړۍ دورې اداري هيت او استازی تر ټولو لمړۍ په دی بريالی شول چي د مجلس د نظم او داخلي چارو د دندو لايحيې جوړې او تصويب کړې چي د هغه له مخي د مجلس اساسي کارونه تر لاس لاندی ونيول شي . وروسته تر هغه مجلس د کميسيونونو د غړو په ټاکلو پيل وکړ ، د حکومت پريو لږ وړاندیزونو ئي غور ، حکومتي ادارو او وزارتونو ته ئي لاندی لارښوونې وکړې او په ضمن کې ئي د يو لړ مهمو او اړينو اصولنامو او لايحو په جوړولو پي پيل وکړ، يو څه موضوعات په معاشونو، امتيازونو د شوری د کار او رخصتيو پوری اړوند او همدارنگه يو لړ نور کارونه چي لازم او اړين وو اجرا شول . هغه اصولنامې چي پدی دوره کې تصويب شوی دی :

۱. د برخه والود تجربود د پيرنست (تقاوی تجاربه) اصولنامه .

۲. د څارويو د محصول اصولنامه .

۳. د ګاډی او موټر چلولو د چارو اصولنامه .

۴. د مالګي د کان د اجرااتو اصولنامه .

کومی ضميمې چي د جاری اصولنامو سره زیاتي شوی:

۱. د مامورينو د رخصتيو او حاضري د اصولنامې ضميمه .

۲. د مسکوکاتو د نه واردولو په هکله د اساسي اصولنامې ضميمه .

۳. بهرنيو اتباعو ته د استملاک حق نه ورکولو د اساسي اصولنامې ضميمه .

۴. په بهر کې د بهرنيو او حربي چارو د مامورينو او افغانی محصلينو د واده نه کولو په هکله د اساسي اصولنامې ضميمه .

د دولتي دانرو دندی او تشکيلاتي هغه لايحيې چي جوړي شوی دی:

۱. د حربي وزارت دندی او د تشکيلاتو لايحه .

۲. د بهرنيو چارو وزارت دندی او د تشکيلاتو لايحه .

۳. د کورنيو چارو وزارت دندی او د تشکيلاتو لايحه .

۴. د عدليه وزارت دندی او د تشکيلاتو لايحه .

۹. د ولایتونو دندې او د تشکیلاتو لایحه.

۱۰. د پست د خپلواک مدیریت دندې او د تشکیلاتو لایحه.

۱۱. د تادیب د ریاست دندې او د تشکیلاتو لایحه.

د ۱۳۱۱ ل. کال د کلنی څخه

۱. د افغانستان اساسي اصولنامه د لړم ۸، ۱۳۱۰ ل (۱۳۵۰ سپوږمیز د جمادالثانی ۱۹) د تعدیل د ضمیمو سره.
 ۲. د مامورینو درختی او حاضري اصولنامه د وری ۸، ۱۳۲۷ ل (۱۳۶۸ س جمادالاول ۲۸) د تعدیل د ضمیمو سره.
 ۳. په افغانستان کې د چلندونو ټولنو اصولنامه د وری ۱۳، ۱۳۲۲ ل (۱۳۶۳ س صفری ۷) د تعدیل د ضمیمو سره.
 ۴. د بهرنیو اتباعو د سفر او اوسیدلو اصولنامه د ۱۳۱۸ ل - د تلي ۵، د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۵- د ښاروالی د محصولاتو اصولنامه د ۱۳۱۸ ل - د لیندۍ ۱۰، د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۶- د پاسپورت اصولنامه د ۱۳۱۸ ل - د تلي ۱۰، د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۷- د عسکری مکلفیت اصولنامه د ۱۳۳۵ ل د تلي ۱۲ (۱۳۷۴ س ربیع الثانی ۸) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۸- د سوداګرۍ د فترونو اصولنامه د ۱۳۲۱ ل د لیندۍ ۱۲ (۱۳۶۱ س د جمادالانی ۱۴) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۹- پر عایداتو باندې د مالیاتو اصولنامه د ۱۳۲۴ ل کب ۱۵ (۱۳۶۵ س د ربیع الثانی ۲) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۰- د ملکي مامورینو او متقاعدینو اصولنامه د ۱۳۳۳ ل مرغومی ۱۷ (۱۳۶۱ س د جمادالاول ۱۳) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۱- د محکمي اصول او محکمو د تشکیل اصولنامه د ۱۳۲۵ ل دغبرګولي ۷ (۱۳۶۱ س د جمادالانی ۲۶) د تعدیل د ضمیمو سره.
- ملکي مامورین :

- ۱۲- د بهرنیو اتباعو د ګمارلو اصولنامه د ۱۳۱۴ ل د کب ۱۱ (۱۳۵۴ س ذی الحجه الحرام ۱۴) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۳- د ګمرک د تعرفي اصولنامه د ۱۳۲۱ ل د لیندۍ ۱۱ (۱۳۶۱ س ذوالقعدة ۲۶) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۴- د پست اصولنامه د ۱۳۱۵ ل د تلي ۷
 - ۱۵- د تابعیت د تذکری اصولنامه د ۱۳۱۵ ل دورۍ ۱۵ (۱۳۷۵ س د رجب ۱۱) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۶- د تلګراف اصولنامه د ۱۳۱۷ ل دورۍ ۱۵ (۱۳۷۵ س د رجب ۱۱) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۷- د سوداګرۍ د خونو اصولنامه د ۱۳۱۸ ل د کب ۲۴
 - ۱۸- د دلالي اصولنامه د ۱۳۲۱ ل د چنگاښ ۲۳ (۱۳۶۴ س د جمادالانی ۲۶) د تعدیل د ضمیمو سره.
 - ۱۹- د ابتدایه دعوو د اوریدلو دوخت ټاکلو اصولنامه د ۱۳۲۴ ل دورۍ ۲۷ (۱۳۶۷ س د شوال ۱۲) د تعدیل د ضمیمو سره.
- د حقونو او جزائی دعوو تمیز او مراغه :

۲۴. د پانود مدیریتونو اصولنامه ۱۳۱۲ ل لړم ۱۴ (۱۳۵۲ س د رجب ۱۷) د تعدیل او ضمیمو سره.
۲۵. د واده د نکاح اصولنامه ۱۳۲۸ ل دورې ۲۸ (۱۳۶۸ س د جمادی اول ۲۸) د تعدیل او ضمیمو سره.
۲۶. د فاتحی دمراسمو اصولنامه ۱۳۲۸ ل دورې ۲۸ (۱۳۶۸ س د جمادی اول ۲۸) د تعدیل او ضمیمو سره.
۲۷. د څارویو د محصول اصولنامه ۱۳۱۱ ل د وړې ۱۰ د تعدیل او ضمیمو سره.
۲۸. د دولتي تحویلخانو د مالونو د خرڅلاو اصولنامه ۱۳۱۳ ل دورې ۲۶ (۱۳۵۲ س د ذی الحجه ۳) د تعدیل او ضمیمو سره.
۲۹. د ښاروالی اصولنامه ۱۳۲۶ ل دورې ۱۰ (۱۳۶۶ س د شوال ۱۷) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۰. د جیل او توقیف خانی اصولنامه ۱۳۱۳ ل د غوايي ۵ (د محرم ۲۰) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۱. اصولنامه ۱۳۱۴ ل د جنگاښ ۱۰ (۱۳۵۴ س د ربیع اول ۲۹) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۲. د جوهری رنگونو د واردولو اصولنامه ۱۳۱۴ ل د مرغومي ۲ (۱۳۵۴ س د شوال ۲۱) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۳. د دیپلوماتیکو پلاو او بهرنیو قونسلگریو اصولنامه ۱۳۱۴ ل د تلي ۱۲ (۱۳۵۴ س د رجب ۷) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۴. د بیوزلو د ادارې اصولنامه ۱۳۱۴ ل د لړم ۱۸ (۱۳۵۴ س د شعبان ۱۳) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۵. د ټولنیزو ګټو دپاره د استملاک اصولنامه ۱۳۱۴ ل د لړم ۱۸ (۱۳۵۴ س د شعبان ۱۳) د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۶. د درملتون اصولنامه ۱۳۳۵ ل د غوايي ۵ د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۷. د دولت د خزانو اصولنامه ۱۳۱۱ ل د تلي ۱۷ د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۸. د تابعیت اصولنامه ۱۳۱۵ ل د لړم ۱۶ د تعدیل او ضمیمو سره.
۳۹. د ګمرکونو اصولنامه ۱۳۰۳ ل د غوايي ۱ (۱۳۵۳ س د محرم ۶) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۰. په افغانستان کې د بندونو او ویاړو لاندې م ځکو د خرڅلاو اصولنامه ۱۳۱۸ ل د تلي ۲۲ // //
۴۱. د بانک د اساسنامې اصولنامه
۴۲. د راډیو اصولنامه ل د مرغی ۱۵ (۱۳۶۷ س د وروزی ۲۱) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۳. د صنعت د هڅونې اصولنامه د وړې ۲۰ (۱۳۶۷ س د جماد الثاني ۱۸) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۴. د سوداګرۍ اصولنامه ۱۳۲۱ ل د غبرګولي ۳۰ (۱۳۶۱ س د جماد الثاني ۵) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۵. د سوداګرۍ د ثبت اصولنامه ۱۳۲۱ ل د غبرګولي ۳۰ (۱۳۶۱ س د جماد الثاني ۵) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۶. اصولنامه ۱۳۲۱ ل د لیندۍ ۵ (۱۳۶۱ س د ذی القعدة ۲۶) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۷. د صنعتي موسسو د کارګرانو اصولنامه ۱۳۲۴ ل د مرغومي ۲۴ (۱۳۶۵ س د صفری ۱۱) د تعدیل او ضمیمو سره.
۴۸. د ادارې چارو د تفتیش د لوي ریاست اصولنامه ۱۳۲۵ ل د غوايي ۱۰ (۱۳۶۵ س د جماد الاول ۲۸) د تعدیل او ضمیمو سره.

۵۳. د دولتي انحصاراتو د ریاست اصولنامه ۱۳۳۱ ل د کب ۷ (۱۳۷۲ س د جمادالثانی ۱۹) د تعدیل او ضمیمو سره.
۵۴. د غلی د رانیولو په هکله اصولنامه ۱۳۳۰ د مرغومی ۱۱
۵۵. د ترافیکو اصولنامه.
۵۶. د بنديانو د تېښتې ، په خپل لاس د جنین نقصانول ، دموترو واردول او د مامورینو او مستخدمینو په هکله یو شمیر واحدې مادې .
۵۷. // اصولنامه ۱۳۲۹ ل د مرغومی ۱۶
۵۸. د تقاعد د خزانې اصولنامه ۱۳۳۳ ل کب.
۵۹. د فونسلگریو په واسطه د محصولاتو د ترلاسه کولو اصولنامه.
۶۰. د کجکې د بند لاندې ملکیتونو د تصفیې اصولنامه.
۶۱. د احتیاط ظابطانو اصولنامه.
۶۲. د تریاکو د کرلو اصولنامه.
۶۳. د ملکي هوایی چلند اصولنامه.
۶۴. د ځمکنیو او هوایی ځواکونو د وړو ظابطانو اصولنامه.
۶۵. د ملکي هوایی د اسانتیاوو اصولنامه.
۶۶. د عسکري د ترفیع او تقاعد اصولنامه.
۶۷. د ښاروالی اصولنامه.
۶۸. د عدلي ادارې محاکمو اصولنامه.
۶۹. د حقوقي اجراءاتو اصولنامه.
۷۰. د سر شمیرنې اصولنامه.
۷۱. د سکوکو اصولنامه.
۷۲. د واده او نکاح اصولنامه.
۷۳. د تریاکو د نه کرلو اصولنامه.
۷۴. د افغانستان د جنوبي (بیرق) اصولنامه .
۷۵. د سوداگری اصولنامه.
۷۶. د مشورتي غونډو اصولنامه.

۸۱. د اجیرانو او مستخدمینو اصولنامه.
۸۲. د محاسبی او بودجې اصولنامه.
۸۳. د ملکي ویش اصولنامه.
۸۴. د مالونو او نښانونو اصولنامه.
۸۵. د متخصصینو او عالمانو د چوپړ اصولنامه.
۸۶. د مسلکي پرسونل اصولنامه.
۸۷. د محاسباتو د دیوان د تفتیش اصولنامه.
۸۸. د ملکي مامورینو د شتمني د ثبت اصولنامه.
۸۹. د مامورینو د جرایمو د جزا اصولنامه.
۹۰. د باقیاتو د محاکمو اصولنامه.
۹۱. د سوداګرۍ د محاکمو اصولنامه.
۹۲. د نفوسو د سجل د ثبت اصولنامه.

د ۱۳۰۹ کال د اساسي قانون له مخې د ملي شورۍ د مجلس تشکيلات چې د لويۍ جرگې څخه تير شويدي

اساسي اصول:

۲۸. دا مجلس په کلي او ټوليزه توگه د هغو کسانو څخه جوړ دی چې د افغانستان په سياسي او اقتصادي چارو کې شريک او د هيواد د ټولو وگړو استازی وي.

۲۹. د ملي شورۍ د مجلس ترتيب او تشکيل د هغو استازو څخه دی چې د کابل، نورو ولايتو او علاقه دارو څخه ټاکل شوي او د دائريدو ځای پلازمينه دی.

۳۰. د ملي شورۍ د استازو شمير د ټاکنو د مصوبې په اصولنامه کې درج او څرگند شويدي.

۳۱. د دې مجلس د استازو د ټاکنې موده په ټولو دورو کې درې کاله ده، د لمړۍ دورې د پيل نيټه د ملي شورۍ د پرانستلو د ورځې څخه شروع کېږي، تثبيت ده چې د درې کلونو په تيريدو سره بايد استازی د سره و ټاکل شي، که چيرې ټاکنې و غواړي چې پخوانی استازی په خپله خوښه د بيا دپاره وټاکي اختيارمند دی.

۳۲. د ملي شورۍ د رخصتۍ او کار وختونه د مجلس په داخلي اصولو کې څرگند کړ شويدي، د رخصتۍ په وخت کې که چيرې حکومت د کومې اصولنامې وضع کولو ته اړتيا احساس کړي دا اصولنامه په لنډمهاله ډول د حکومت له خوا تصويب او د شاهي فرمان له مخې د پلي کيدو وړ دی.

۳۳. د ملي شورۍ مجلس د مهمو مسئلو د پريکړې او څيړنې دپاره د رخصتۍ په وخت کې هم که چيرې د بحث وړ مسئلې د وخت د تيريدلو ويره وي غونډه جوړيدای شي.

۳۴. هغه وخت مذاکرې پيل کېدای شي چې لږ تر لږه نيماني غړي حاضر وي او د پريکړو مقررات هم د رايو په اتفاق يا اکثريت سره وي.

۳۵. ملي شورۍ د خپلې هرې دورې د پرانستلو پر وخت د پاچا په وړاندې خپل رپوت ورکوي او د قرين الشرفه همایوني له خوا دمنلو وړ گرځي.

۳۶. لمړۍ په مجلس کې شامل غړي په وار سره قسم يادوي او قسم نامه لاسليک کوي.

قسم نامه

۳۷. مونږ دا لاندې لاسليک کونکي د هغه باور له مخې چې ملت او حکومت پر مونږ کړيدی په لوی

دندې

۴۰. د ملی شوری مجلس خپلی داخلی چاری لکه د لمړی او دوهم رئیس ، د تحریرپلاوي او نور د مذاکرو د اصولو اجزاوی، خانګې او نور د داخلی اصولنامې پر بنسټ تنظیموی.
۴۱. د دمګړی وضع شوي ټول اصول او ضوابط چي د حکومت د ستندو ټینګښت او د هیواد د انتظامي چارو د پاره اړین دی د ملی شوری د مجلس له خوا تصویبې.
۴۲. د مالی چارو د تسوید، رد یا منل او په هغه کی لږوالی یا زیاتوالي او هم نوی ممیزات چي د دولت له خوا پکښی راځي د ملی شوری له خوا ترتیب کیږی.
۴۳. د مالی وزارت د وړاندیز ترجوړونی وروسته د هیواد د بودجې څېړنه او تصویب د ملی شوری د دندو څخه ده .
۴۴. د نوی اصولنامې وضع کول او یا د موجوده قوانینو بدلون یا منځه وړل د ملی شوری د تصویب پر بنسټ به ترسره کیږی که د هغی اړتیا د جرګې له خوا او یا د وزیرانو له خوا ښکاره شوی وی .
۴۵. د لویو شرکتونو او کمپنیو د امتیاز تصویب په هر ډول او سرلیک چي وی د ملی شوری له خوا ترسره کیږی.
۴۶. د معاهدو او مقالو د تړون د امتیازورکول ، انحصاري که سوداګریز ، صنعتی او یا ګرهنیز وی که د دننه او یا بهر له خوا وی د ملی شوری د جرګې له خوا په تصویب رسیږی.
۴۷. دولتی پوړونه که کورنی یا بهرنی په هر سرلیک یا نامه چي وی د ملی شوری د مجلس په خبرتیا او تصویب رسیږی.
۴۸. د اوسپنی د پټلی غزول او پر لارو ، واټونو شګی اچول که د دولت په پیسو یا د بهرنیو کمپنیو او شرکتونو په لګښت وی ټول د ملی شوری د جرګې په تصویب رسیږی.
۴۹. د ملی شوری مجلس حق لری چي په مناسب وخت کی همایونی حضور ته د عرض پاڼه وړاندی کړی اما د عریضی وړاندی کول د یو ګډ شپږ کسيزپلاوي له خوا د رئیس په ګډون چي د نورو طبقوله خوا ټاکل کیږی ، صورت نیسی او حضور ته د شرف یابی وخت هم لمړی د دربار د وزارت له خوا غوښتل کیږی.
۵۰. وزیران د مذاکراتو د اوریدو د پاره د ملی شوری په غونډو کی ګډون کولای شی او هم حق لری

۵۲. که د مجلس رئیس لازم وکړي کولای شي چې خپله یا د جرگې د لسو غړو یا د وزیر په وړاندیز داسې پته غونډه جوړه کړي چې د ورځپاڼو او کتونکو استازی پکښې ګډون ونه لري او همدارنګه کولای شي داسې یوه پته غونډه د یو شمیر ټاکل شوو استازو په ګډون چې نور غړي هغه ته د ورتلو حق ونلري جوړه کړي خو د پټې جرگې یا انجمن پایله هغه وخت د مراعت وړ ده چې په دواړو حالاتو کې تر بحث لاندې مسئله د ټاکل شوو کسانو د څلورمې برخې حضور ته وړاندې او خبرې پرې شوي او د رایو په اکثریت سره منل شوي وی په هغه صورت کې چې په مجلس کې د مطلب پټ ساتل منل شوي وی په مجلس کې موضوع څوک نه یادوي او مسئله پټه ساتل کېږي.

۵۳. که چیرې پته غونډه د رئیس په وړاندیز دائره شوي وی بیا نو که د خبرو پایله تر یو مناسبه ځایه ونوروته ورسول شي کومه ستونزه نه پېښوي، خو که د وزیر په غوښتنه مجلس دائره شوي وی په هغه صورت کې د مذاکراتو برېښلول د وزیر په خوښۍ پورې اړه لري.

۵۴. که د وزیر له خوا څخه پر وړاندې شوي مطلب باندې بحث صورت نیولې هم وی وزیر د مجلس څخه د هغه د مستردۍ حق لري خو که هغه د جرگې په غوښتنه وی داسترداد د پاره نی د مجلس موافقه هم شرط ده.

۵۵. که چیرې د وزیر له لوري وړاندې شوي لایحه د مجلس له خوا ونه منل شي د خپلو ملاحظو سره نی بیرته ور استوي دا لایحه هغه وخت د دوهم ځل لپاره مجلس ته وړاندې کیدای شي چې وزیر د مجلس ملاحظات رد او یا ومنی.

۵۶. د ملي شوري د مجلس د غړو رائي د مطلب د رد يا منلو په هکله مطلب واضح او روښانه کوي، هيڅ څوک نشي کولای چې دوی د خپلو رایو په ورکولو هیله مند یا تهدید کړي د مجلس د غړو د رد یا منل ښکاره کول د تور او سپینو پاڼو په وسیله دی چې لیدونکي اود ورځپاڼو استازی د هغوی په لیدوسره پوهیدلای شي او مطلب اخستیلاي شي.

د جرگې له خوا د مطلب عنوان:

۵۷. هر یو مطلب چې د مجلس د غړو له خوا وړاندې کېږي هغه وخت د مذاکرې وړ دی چې لږ تر لږه د غړو څلورمه برخه نوموړی مطلب تصویب کړي. په دی صورت که نوموړی طرح په لیکلې ډول د مجلس رئیس ته وړاندې کېږي، د مجلس رئیس کولای شي چې هغه لایحه د کره کتنې لپاره د پلټنې

څخه و مجلس ته د یادونې وړ مواد د یوې لایحې او خپل نظر سره د مجلس رئیس ته وړاندې کوي او د رئیس په اجازه په مذاکرو کې مطرح کېږي.

هغه مواد چې بشپړېدو ته اړتیا ولري او یا پر هغه باندې د مجلس مذاکری ته اړتیا نه وي په لازمودلیلونو درئیس لخوا بیرته اړوند وزارت ته لیږل کېږي. د څیړنې د انجمن غړي لږ ترلږه لس کسه دي.

۵۹. هغه مطالب چې د ۵۷ اصل له مخې په مجلس کې مطرح کېږي که چیرې په وزیر پوری اړه ولري باید نوموړې لایحې د مذاکری او څیړنې پر وخت که د پلټنې په انجمن او یا په مجلس کې وي اړونده وزیر ته خبر ورکړشي چې شخصاً حاضر شي او یا خپل معین را واستوي یا غونډه د لایحې او ضمیمو یو نقل د وزیر یا معین تر غوښتلو مخ کې د دوی د خبرتیا لپاره د ۱۰ څخه تر ۱۵ ورځو پوری وزارت ته واستوي.

۶۰. په هغه صورت کې چې وزیر د مجلس پر رالیږل شوو مطالبو د کوم مصلحت له مخې موافقه ولري لازم دی خپل عذر تصریح او مجلس ته قناعت ورکړي.

۶۱. د ملی شوری مجلس که د کوم وزیر څخه توضیحات وغواړي وزیر په خواب ویلو مکلف دی او بېله قانع کوونکې عذره د خواب خنډول هم جواز نلري. په هغه صورت کې چې مطلب محرم او پټ ساتل شوی تر یو وخت پوری د ملت او دولت صلاح وي، د معلومي مودې تر تیریدو وروسته اړ دی چې نوموړې مطلب جرگې ته ښکاره کړي.

۶۲. د اتباعو ځانگړې عریضې چې په رسمي دائرو کې د اړوند وزارت تر مرکز پوری ورباندې غور نه وي شوی د خپل هغه استازی له لاری چې په غونډه کې گډون لري عرض او شکایت کولای شي د شوری د ریاست له خوا دا ډول عریضې د صدرات مقام ته استول کېږي.

۶۳. د پاچا د مړینې په وخت کې که چیرې ملی شوری رخصت وي حتماً به دانړیو او د پاچا د مړینې وروسته تر شلو ورځو نه زیات باید مجلس ونه خنډول شي.

۶۴. که د پاچا تر مړینې وروسته د استازو دوره پای ته رسیدلې وي او د مړینې په وخت کې نور استازی نوی ټاکل شوی د پخوانی دورې استازی مجلس دانړوی.

۶۵. کوم مواد چې د ملی شوری په مجلس کې تصویب کېږي باید د اسلام د مبین دین د حکمونو او د هیواد د سیاست سره مخالفت ونه لري.

۶۶. د ملی شوری د مجلس ټولې مصوبې او پرېکړې د شاهانه ذات تر لاسلیک وروسته د اجرا وړ دي.

لمړۍ دوره

د ملی شوری لمړۍ دوره چې په ۱۳۱۰ کال کی نی په کار پیل وکړ ستونزی او خنډونه چې د نوی پارلمان په ادارۍ سیستم کی د استازو د ابتدائی توب له کبله او د لویو غونډو د انسجام ، د حکومت سره اړیکې ، د حکومت او استازو د پانو او وړاندیزو مطالعه، د اجندا جوړونه ، د غونډو د پیل او ختم د ملی شوری په لمړۍ دوره کی د ج-ع - ج عبدالاحد خان د ملی شوری د رئیس او ادارۍ هیئت مخ ته پراته وه ، خو مجلس په لمړۍ گام کی بریالی شو د داخلی دندو د اصولو پر بنسټ چې د ۱۳۱۰ کال د لړم د میاشتی پر ۸ نیټه ترتیب شو او په هغه کی د ادارۍ هیئت او استازو دندی ټاکل شوی وی خپلی داخلی چاری تر یوځایه برابری کړی .

دا دوره د پارلمان یوه نوی او ازمايښتی دوره وه ، چې زمونږ د خلکو په سیاسي او ټولنیز ژوند کی نی د تقنینیه قوی بنسټ کینود ، د هغه خنډونو او ستونزو سره سره چې مخ ته نی پرتی وی د ملی شوری او اعیانو په لمړۍ دوره کی یو لړ مهم کارونه سر ته رسیدلی چې لړلیک نی د دی ټولگي (مجموعی) په پانو کی شته .

په دی دوره کی مجلس وکولای شول چې د وخت د غوښتنی سره سم خانگري کمیسیونونه جوړ او په خپلی اجندا کی پر شاملو موضوعاتو تر هغه اندازی پوری چې د وخت او چاپیریال شرائطو اجازه ورکول مهم تصویبونه او پریکړی وکړی ، د دی دورې استازی د ادارۍ هیئت په گډون ۱۱۱ کسه ، د کار دوره نی ۳ کاله او د مجلس ځای یی د شاهي ارگ سلام خانه وه .

د ملی شوری د دوهمې دورې ظاهري بڼه

د ملی شوری په دوهمه دوره کې چې د ۱۳۱۳ کال د وږي د مياشتې پر ۱۸ نیټه پیل شوه د تیري دورې خلاف یو شمیر نورو څیرو د استازیتوب وثیقي راوړي او د خپلو ملگرو استازو په ډله کې ورکاه شول. په دی دوره کې هم د تیري دورې تعاملات نافذ او حاکم وو او استازی د سلام خانې د هغه تالار تر چتر لاندې یو ځای او غونډو ته نې دوام ورکاوه.

د غونډو په پیل کې رئیس، مرستیالان، منشیان او اداري هیئت د تیر په شان تعین او د اړونده انجمنونو غړي و ټاکل شول. د دوه می دورې استازو په منځ کې د هغو تجربو له مخې چې په لمړي دوره کې پلاس راغلي وی کوبښن وشو چې د نالوستو اربابانو، ملکانو، خانانو او با رسوخو پر ځای د لوستو کسانو شمیر زیات وی څو چې د رئیس او اداري هیئت پر اوږدو بار او د کارونو دروند والی لږ کړلای شي. په دی دوره کې د ملی شوری د استازو څخه یو کس چې نوم نې ښکاره نه شو د دولت په بودجه کې د ځینو اقلامو سره په ډاگه خپل مخالفت ښکاره کړ، چې د نورو استازو د حیرانتیا او تعجب لامل وگرځیدی او ټولو هغه پدی کړنه پر وباله. هغه استازی په راتلونکي جرگې کې د خپل هغه مخالفت له کبله چې کړی نې وو (ممکن چې د شوری د رئیس له لوري یا ضبط احوالاتو له خوا تهدید شوی وی) بخښنه و غوښته، پدی ډول نې نورو استازو ته وښودل چې که هر استازی د حکومت د نظر او عقیدې سره مخالفت وکړی د دی استازی په ډول تر فشار او تهدید لاندې نیول کیږي.

تر هغې ورځې وروسته حکومت او د ملی شوری اداري هیئت تر بل هر وخت په بې غمه زړه خپل د خوښی وړ موضوعات په مجلس باندې منل.

په دی دوره کې یو شمیر لمړني او ساده اصولنامې اولایحې پاس شوی (د حکومت درالیه لواصولنامو مسوده) (۱) ومنل شوه او یو شمیر د اجرا وړ قوانین او لایحې تعدیل او د دولت د بودجې (۲) د اقتصادي چارو د تنظیم په برخه کې گامونه پورته شول.

د دی دورې رئیس بیا هم د لمړي دورې رئیس (د کابل د مرکز استازی عبدالاحد خان) او تقنیني غړي (استازی) د مرکز او ولایتونو څخه ۱۱۴ تنه وو.

د اداري هیئت تر ټاکلو او د قسمنامې (سوگندنامې) تر لاسلیک او څیړنې، دانجمنونو او د شوری د کار د ورځو (۳) تر ټاکلو وروسته د حکومت د ۱۳۱۳ کال دورې ۱۴ نیټې د یو شمیر رالیه ل شوو اصولنامو د موادو تصویب او تعدیل.

- (۱) حکومت د یو شمیر اصولنامو د اجرائیو په وخت کې خپلو سهرو او نیمګړتیاو ته پام شو هغه نېسمی او د تصویب د پاره نې دوهمې دورې ته وړاندې کړی.
- (۲) تر ۱۳۴۵ کاله یعنی تر ۱۲ دورې پورې د دولت د بودجې پر اجزاوو باندې غورنه کیده هر کال تعامل داوو چې بودجه شوری ته راتله او بیله کوم نیوکی اولېوالي د کل په ټول ورباندې رای اخستنه کیده او تصویبیدله.
- (۳) د دی دپاره چې حکومت په خپلو غوښتنو کې خلاص لاس ولری د شوری د کار په ورځو کې نې لازمی اسانتیاوې راوستی.
- (۴) څنګه چې لازم وی دی اصولنامو دوخت د حکومت غوښتنې نه شوی پوره کولای نوځکه نې پر هغو باندې په بهانو سره د ځان دپاره امتیاز اخیست.

د ۱۳۱۳ کال څخه تر ۱۳۱۵ کاله پورې د دوهمې دورې ادارې هیئت

۱. رئیس ع. ج عبدالاحد خان د کابل د مرکز استازی.
۲. د رئیس لمړی مرستیال ع عبدالقیوم خان د قندهار د ښار استازی.
۳. د رئیس دوهم مرستیال ع میرزا برهان الدین خان د رستاق استازی.
۴. لمړی منشی عبدالطیف خان.
۵. دوهم منشی وکیل میرزا محمد اسلم خان.

د ۱۳۱۳ کال څخه تر ۱۳۱۵ کاله پورې د دوهمې دورې د استازو شمیر

ګڼه	نوم	اړونده سیمه
۱.	ع. ج عبدالاحد خان	د کابل ښار
۲.	ص غلام محی الدین خان	د لاهوری دروازه
۳.	سید محمد خان	شش کړوهی
۴.	عبدالظاهر خان	پغمان
۵.	سید عباس خان	لوګر

کوه دامن	۱۰. سید احمد خان
تگاب	۱۱. سید اکبر خان
نجراب	۱۲. احمد عليخان
کهمرد او سیغان	۱۳. احمد جانخان
بامیان	۱۴. سلطان عليخان
سرخ پارسا	۱۵. عبدالعليخان
غور بند	۱۶. فقیر محمد خان
پنجشیر	۱۷. ولی محمد خان
زړه کوهستان	۱۸. عبدالقدوس خان
غزنی	۱۹. شهاب الدین خان
کتواز	۲۰. محمد قمبر خان
مقر	۲۱. عبدالقیوم خان
جاغوری	۲۲. نادر عليخان
دایزنگی	۲۳. سید غلام رضاخان
بهسود	۲۴. سید محمد عليخان
یکاولنگ	۲۵. میر حبیب الله خان
د کتوازو د دامان کوچی	۲۶. عبدالرحیم خان
سر ویی	۲۷. محمود خان
د قندهار ښار	۲۸. عبدالقیوم خان
دند	۲۹. گلبدین خان
د هراود	۳۰. غلام دستگیر خان
کرنی	۳۱. ص آقا محمد خان
ترین	۳۲. فیض محمد خان
کشک	۳۳. محمد هاشم
راغستان	۳۴. عبدالصمد خان

صاحب توره	۳۹.
خوشوقت خان	۴۰.
محو ورکر خان	۴۱.
بابا جانخان	۴۲.
ملا داګی خان	۴۳.
محمد حسین خان	۴۴.
شیرجان بیګ خان	۴۵.
غلام نبی خان	۴۶.
محمد انور خان	۴۷.
عبدالرزاق خان	۴۸.
اقبال خان	۴۹.
دوست محمد خان	۵۰.
محمد شاه خان	۵۱.
عبدالعزيز خان	۵۲.
میر افضل خان	۵۳.
عبدالعزيز خان	۵۴.
محمد شریف	۵۵.
فضل الحق خان	۵۶.
محمد سرور خان	۵۷.
محمد عزیز خان	۵۸.
محمد یعقوب خان	۵۹.
سلطان محمد خان	۶۰.
محمد حسن خان	۶۱.
سعید عمر	۶۲.
دوست محمد خان	۶۳.
حضرت امام صاحب	
غوری	
بدخشان	
ینګی قلعه	
درواز	
کشم	
واخان	
جرم	
د جلال آباد ښار	
موسی قلعه	
ګرمسیر	
کوچی پس رود	
ارزګان	
ګیزاب	
قلات	
ترنک او جلدک	
شهرات	
بلوکات	
سبزوار	
غوریان	
کشک گلران	
قلعه نو	
غور	
اوبه	
تولک	

نهر شاهي	۶۸. رجب علي
سنگ چارک	۶۹. محمد ظريف خان
اييک	۷۰. ميرزا کلان خان
تاشقرغان	۷۱. قاري محمد ناصر
دولت آباد	۷۲. نورالله خان
بلخ	۷۳. شيرزمان خان
دره صوف	۷۴. طوره بيگ خان
شبرغان	۷۵. محمد اسلم
سرپل	۷۶. اعظم خان
افجي	۷۷. صالح محمد خان
رستاق	۷۸. برهان الدين خان
دخان آباد د بنار	۷۹. غلام حيدر خان
قندوز	۸۰. عبدالغفور خان
نهرين	۸۱. سيد محمد خان
اندراب	۸۲. ملا بابہ خان
تالقان	۸۳. محمد اکرم خان
د پيچ دري	۸۴. ملا محمد حسن خان
برکتې	۸۵. ميرزا محمد امين
حصارک	۸۶. محمد امير خان
ننگرهار	۸۷. محمد هاشم خان
گرديز	۸۸. امير محمد خان
زرمټ	۸۹. محمد نسيم خان
خوست	۹۰. صاحب جانخان
خوست	۹۱. ميرزا محمدخان
خاخي	۹۲. صاحب گل خان

نورستان	۹۷. مشک عالم خان
خوگيانی	۹۸. سيد علي خان
شینواری	۹۹. محمد ظفر خان
مهمندره	۱۰۰. عبدالله خان
رودات	۱۰۱. دا میاجان خان
کامه	۱۰۲. عبدالغفور خان
کنړونه	۱۰۳. ملا مجاهدین خان
خاص کنړ او کوز کنړ	۱۰۴. سيد جان خان
خدران	۱۰۵. نیک محمد
ارگون	۱۰۶. سيد حبیب شاه
شهر ترین	۱۰۷. ابوالقاسم خان
شرین تګاب	۱۰۸. سيد ابوالخیر خان
اندخوی	۱۰۹. چار یار قل خان
ګرزوان درزاب	۱۱۰. عبدالرحیم خان
قیصار	۱۱۱. عبدالرحیم
د فراه مرکز	۱۱۲. سلطان محمد خان
چخانسور	۱۱۳. یار محمد خان
بکواه و خاشرود.	۱۱۴. غلام سرور خان

د ملی شوری دوهمه دوره

په دی دوره کی چي په ۱۳۱۳ کال پیل او په ۱۳۱۵ کال کی ئې کار ختم شو تر یو اندازی د مجلس داخلی ستونزی د تیرو تجربو له مخی په ځانگړی توگه د دی دورې رئیس (ج.ع.ج عبدالاحدخان) چي د لمړی دورې رئیس هم و د کار پوهو استازوپه مرسته حل و فصل شوی وی ، د جرگې په دننه کی د استازو دندی ، په کمیسیونونو کی د کار او رخصتی ورځی څرگندی وی ، د داخلی د دندو په رڼا او تیری دورې د غونډو د تجربو له مخی ئی و کولای شول چي په اجندا کی پر شاملو موضوعاتو او راغلو مسئلو غور وکړی.

د بلی خوا څنگه چي پدی دوره کی استازی په نسبی توگه لوستی او تجربه لرونکی ټاکل شوی وو مجلس تر یو حده د ابتدائیتوبه وتلی و او د جرگې د اداری هیئت ستونزی د مجلس د بحثونو او بیلابیلو جریانونو په بیلابیلو وختونو کی حل شوی وی.

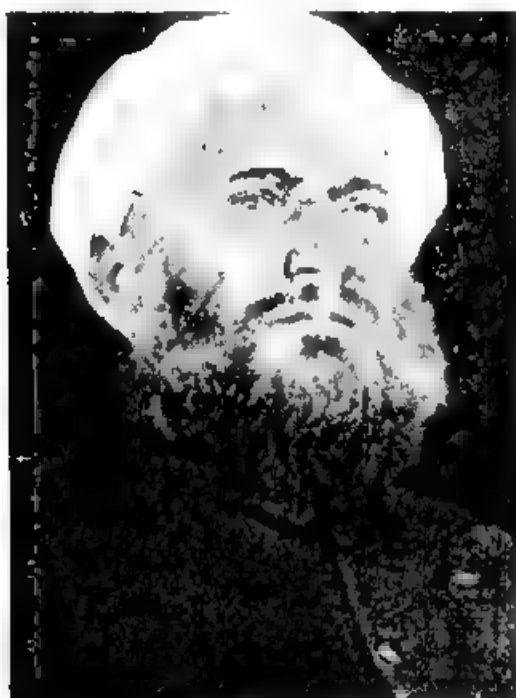
په دوهمه دوره کی یو لړ بنسټیز کارونه لکه د یو شمیر اجرا وړ قوانینو او لایحوپه تعدیل لاس پوری شو. همدارنگه د اقتصاد او مالی چارود تنظیم او د دولتی بودجې په برخه کی پراخ گامونه پورته شول د دی دورې رئیس ج.ع.ج. عبدالاحد خان ، د غړو شمیرنی ۱۱۴ تنه او د مجلس مقرر د شاهی ارگ سلامخانه وه .

د افغانستان د ملي شوری د دوهمې او درېیمې دورې ځینې

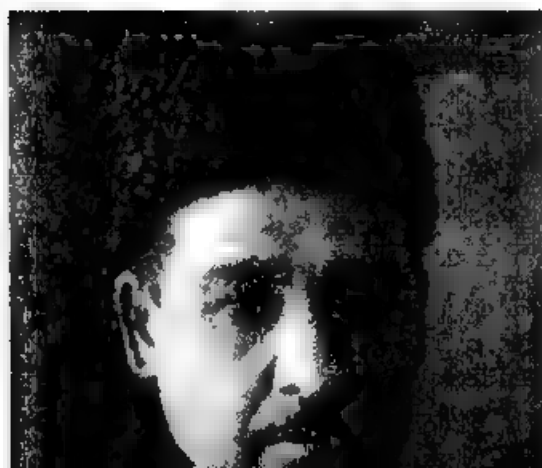
انځورونه

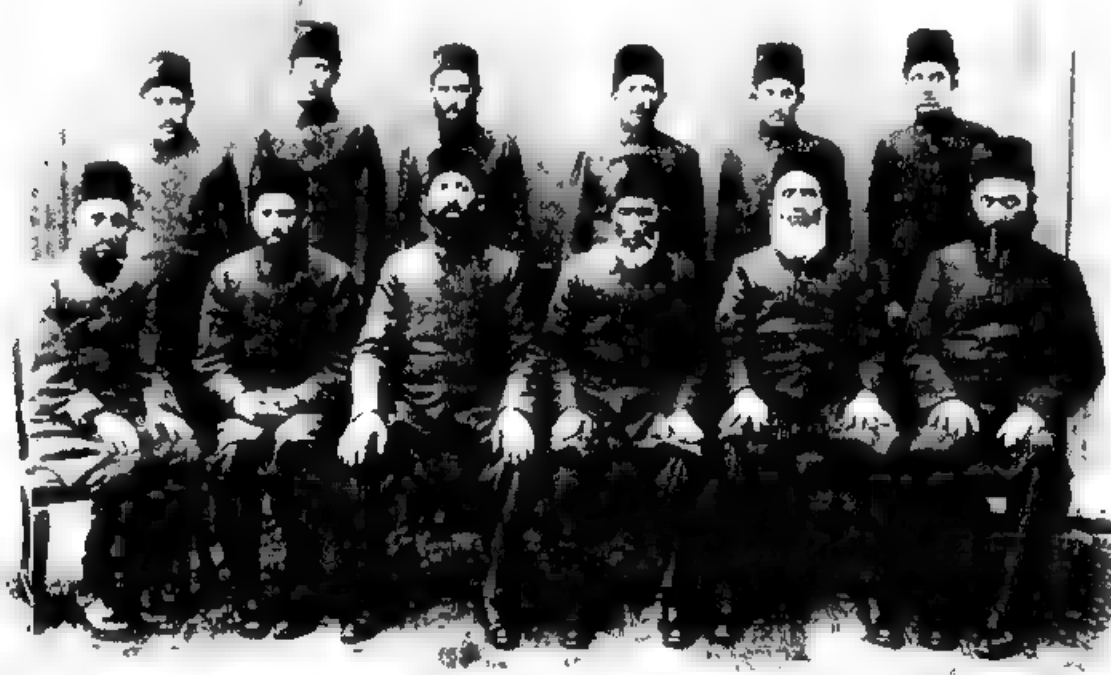
عبدالاحد خان د افغانستان د ملي شوري لومړی رئيس

سيد محمد يونس

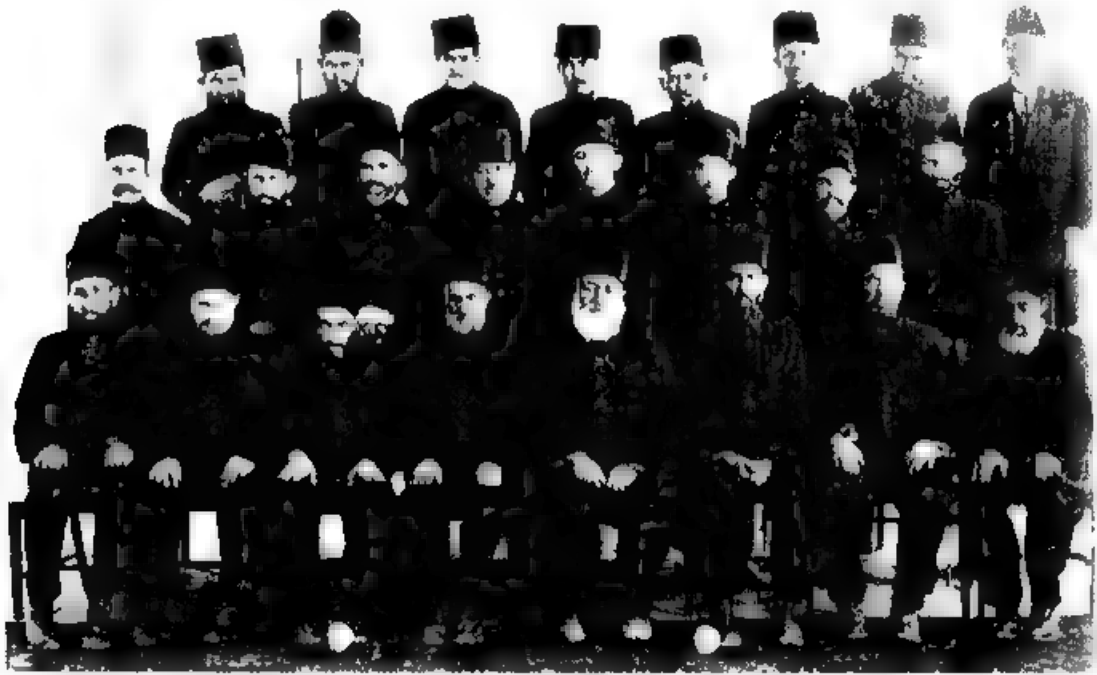

د کابل د خلکو استازي

د افغانستان ملي
کتاب پوهنځي
د کابل د خلکو استازي

د ملي شوری د درېیمې دورې بڼه

د ملي شوری رئیس بیا هم هغه د لمړۍ او دوهمې دورې رئیس عبدالاحد خان د کابل د مرکز وکیل (۱) خو د ډیر لږو یو اندازه پوهو استازو (په ډیره لږه فیصدي) په راتګ د دی دورې شکل لږ بدل شو او په دی دوره کې حکومت بیا اړ شو چې د رئیس او ادارې غړو په واسطه پر استازو زور واچوی چې یو شمیر لایحې او اصولنامې چې حکومت لیکلې او شوری ته یې لېږلې بیله لاس وهنې ومنې. حکومت د امانیه دورې ډیری لایحې او قوانین د وخت د غوښتنې سره سم په خپله ګټه تعدیل او لاس وهنو سره یې راجع کړی، د ملي شوری درېیمې دورې هم د ادارې هیئت او اړونده انجمنونو تر تشکیل وروسته د ۱۳۱۶ کال د غبرګولي د میاشتنۍ څخه د ۱۳۱۸ کال د کب تر میاشتنۍ پورې د (امانیه دورې بدلي شوی) اصولنامې، قوانین او لایحې او د دولت ځینو نورو رالیږل شوو مشورو سره تصویب کړی، چې د هغه جملې څخه د مخدره درملو لایحه، د سکوکو او پستی ټکټونو او محصول لایحه د تلګراف د اصولنامې لایحه، تر بندونو او نهرونو لاندې ځمکې د خرڅولو اصولنامه د پاسپورت قانون، په افغانستان کې د بهرنیو اتباعو میشت او مسافرت د شرایطو اصولنامه او یو شمیر قراردادونه یادولای شو.

په دی دوره کې یو لږ لږ او ډیری آزادی استازو ته ورکړه شوی وی چې ډیرو باسوادو او کم لوستو کولای شول چې لږترلږه د ځینو موضوعاتو په هکله خبرې وکړي او خپل نظر ښکاره کړي. د شوری په دریمه دوره کې کله چې د دولتي بودجې پرمسئلو باندې بحث کیدی یو استازی چې د افغانستان د غربی برخی (ظاهراً هرات، بادغیس او یا غور) به وو په سخت ګیری او لجاجت سره یې پر ځینو اقلامو نیوکی وکړې او د رای اخستلو په وخت کې یې مخالفه رایه ورکړه. په پایله کې کله چې وروسته څرګنده شوه چې د شوری رئیس (عبدالاحد خان) د هغه په سپکاوی او توهین لاس پورې کړ او غوښتل یې د هغه وخت د دود سره سم یې په شلاخو ووهي چې د هغې له خوا د نورو استازو په لاس وهنې سره دا کار عملي نه شو، نوموړی استازی وروسته تر هغه چې دوره یې پای ته ورسیده په دی تور چې په یوه سیاسي مسئله کې لاس لری بندې او یوه موده په زندان کې واوپه دی ډول په لس ګونو نوري نیمګړتیاوی چې په دخاي که د هغوی یادول خبرې اوږده وی.

د ۱۳۱۶ څخه تر ۱۳۱۸ کاله پورې د دریمې دورې د استازو شمیر

ګڼه	نوم	اړونده سیمه
۱. ع . ج	عبدالاحد خان	د کابل ښار
۲. عبدالحيب خان		ششکرونی
۳. محمد عليخان		پغمان
۴. ابراهيم خان		کلنگار
۵. عبدالقدوس خان		میدان
۶. عبدالمومن خان		سروبی
۷. ميرزا محمد خان		چهاریکار
۸. امير محمد خان		جبل السراج
۹. سيد احمد خان		کوهدامنی
۱۰. عبدالحيب خان		زیره کوهستان
۱۱. محمد يعقوب خان		تګاب
۱۲. غلام نبي جان		نجراب
۱۳. احمد جانخان		سیغان کهمرد
۱۴. عبدالرؤف خان		پنجشیر
۱۵. سيد عليشاه		بامیان
۱۶. سيد اسمعيل		سرخ پارسا
۱۷. قاسم		غوربند
۱۸. حکيم خان		غزنی
۱۹. عبدالقيوم		مقر
۲۰. آزاد خان		کتواز
۲۱. علي گلخان		د کتوازو د مانی کوچی
۲۲. مير محمد عليخان		بهسود
۲۳. مير حبيب الله		یکاولنگ

قندهار	۲۸. عبدالقيوم خان
ډنډ	۲۹. غلام دستگیر
تاشقرغان	۳۰. غلام حسن
ایک	۳۱. میرزا کلان خان
سرپل	۳۲. عبدالرحمن
آقچه	۳۳. عبدالروف
دولت آباد	۳۴. محمد مراد
دره صوف	۳۵. محمد رحیم خان
شبرغان	۳۶. محمد اسلم خان
بلخ	۳۷. عزیزالله خان
خان آباد	۳۸. غلام حیدر خان
قندوز	۳۹. عبدالغفور خان
نهرین	۴۰. محمد افضل
اندراب	۴۱. محمد اکبر خان
تالقان	۴۲. سید محمد جان
حضرت امام صاحب	۴۳. صاحب نور
غوری	۴۴. میرزا عبدالله خان
مرکز بدخشان	۴۵. بزرگ خواجه
کدنی	۴۶. محمد شاه خان
کشک نخود	۴۷. محمد اقبال خان
دهله	۴۸. محمد سعید
دهرآود	۴۹. غلام دستگیر
گرشک	۵۰. محمد موسی خان
موسی قلعه	۵۱. عبدالحمید خان
گر مسیر	۵۲. یار محمد خان

د قندهار کوچی	۵۷. اسمعیل
ترین	۵۸. فیض محمد خان
اجرستان	۵۹. خان محمد خان
هرات	۶۰. غلام نبي خان
بلوکات	۶۱. محمد قاسم خان
غور	۶۲. عبدالواپخان
سبزوار	۶۳. احمد جانخان
غوريان	۶۴. نصرالدين خان
گلران	۶۵. غياث الدين خان
قلعه نو	۶۶. غلام محمد خان
بالامرغاب	۶۷. عبدالقادر خان
تولک	۶۸. عبدالرحمن
شهرک	۶۹. غوث الدين خان
جغچران	۷۰. محمد يعقوب خان
اوبه	۷۱. فیض محمد خان
مزار	۷۲. محمد یونس خان
نهر شاهي	۷۳. سراج الدين خان
سنگچارک	۷۴. عبدالکريم
حصارک	۷۵. گل علم خان
کوچی	۷۶. محمد هاشم خان
گردیز	۷۷. امیر محمد خان
زرمټ	۷۸. غلام محمد خان
خوست	۷۹. میرزا محمد خان
خوست	۸۰. گل صاحب خان
ارگون	۸۱. اسمعیل خان

میمنه	۸۶. ابوالقاسم خان
تگابشرین	۸۷. سید ابوالخیر
اندخوی	۸۸. چهار یار قلخان
گورزیوان	۸۹. میرزا محمد اسلم
قیصار	۹۰. استانه قل خان
رستاق	۹۱. عبدالعزیز خان
ینگی قلعه	۹۲. محمد نبی خان
درواز	۹۳. شاه منصور خان
واخان	۹۴. سلطان علیخان
کشم	۹۵. محمد حسین
چال و اشکمش	۹۶. فضل احمد خان
جرم	۹۷. محمد معصوم خان
جلال آباد	۹۸. سید اکبر خان
سرخرود	۹۹. عبیدالله خان
لغمان	۱۰۰. سید حمزه خان
نورستان	۱۰۱. ملا مشک عالم
خوگیانی	۱۰۲. عبدالرشید
شینورای	۱۰۳. محمد گل خان
د مهمندو دره	۱۰۴. محمد خان
رودات	۱۰۵. ثناگل خان
کامه	۱۰۶. محمد مراد خان
اسمار	۱۰۷. مجاهدین خان
د پیچ دره	۱۰۸. عین الله خان
خاص کنړ	۱۰۹. سید محمد خان
بر کنړ	۱۱۰. عتیق الله خان

د افغانستان د ملي شوری د دریمې دورې پرانستل، کله چې په یوهیواد او ټولنه کې فوق العاده شریف وګړي سر را پورته کوي د هغه فطري ذکاوت او خدای ورکړي صفتونه چې په خپل ژوند کې نې لري کار اخلي د خپلې ټولنې او هیواد د شنونانو د ساتنې او د سولې د تامین لپاره د هېڅ ډول زیار او سربښدنې او دښو ګامونو داخستلو څخه ځان نه سپموي او د ټولنې د ډیر عادی غړي د مشروع حق څخه سترګې نه پټوي. همدا لامل و چې شهید اعلیحضرت غازي محمد نادرشاه د وطن حق پېژندونکي او صالح بچي د ملي شوری موسسه چې (زمونږ په ګران هیواد افغانستان کې یو بیساري او بی سابقې شی پېژندل کېږي) چې د ملت د ټولو پوږیو د سعادت او نیک مرغيو درلودونکي ده تاسیس او دا لویه ډالۍ نې د خپل ګران ملت مشروع حق باله او پر هغوی نې دا پېرزوینه وکړه.

شاهانه اعلیحضرت خپله پاملرنه د ملت استازو ته واړول او د دی موسسې د مرستې په اړه نې د هېڅ ډول زیار نه ډډه ونه کړه، لکه څنګه چې د ملي شوری د دوهمې تقنینیه دورې د پای په ورځو کې د همایوني اشرف ذات د حضور څخه د مهرباني فرمان د افغانستان د ټول ملت په نامه او خاصاً د ملي شوری د نورو استازو د ټاکلو په برخه کې صادر شوی وو. د شاهانه ذات د فرمان د تعدیل له امله د ټاکنو د څولړیو: نوی والي د ملت د باوري استازي یو پر بل پسی بهیر ډله ډله مرکز ته حاضریدل د معمول له مخې، د یادوشو استازو د لایحو او تصدیقونو لپاره یو څېړنیز هیئت مقرر شو، تر څو د هغوی په استازیتوب د ملت دطبقو پر رضایت علم راوړي او څېړنه وکړي.

د پلټنې د پلاوي تر کره کتنې او څېړنې وروسته څنګه چې د ملي شوری د دریمې دورې لومړنۍ کارونه تیار شوي وه د شاه هانه لوړ ذات په اراده د غبرګولي د میاشتي ۲۷ د پنج شنبه ورځ نې د پرانستلو دپاره تعیین او ټولو وزیرانو، مرستیالانو، رئیسانو او دولتي لوړپوړو چارواکو ته خبر ورکړ شوی وو څو تر غرمې وروسته پر څلور بجو په عمومي سلامخانه کې حاضر شي. د نوموړې ورځې په ټاکل شوي ساعت او نیټه ټول راغوښتل شوي کسان حاضر شول او پنځه لس باندې څلور بجې همایوني ذات پرانستونکي جرګې ځای ته په شان او شوکت سره تشریف راوړ. لومړی د تشریفاتو قطعي له خوا چې مخکې له مخکې د ملي شوری د عمارت په غولي کې د همایوني ذات د راتللو انتظار درلود، احترام پر ځای شو.

وروسته و سلامخانه ته د ننوتو پرمهال دوالاحضرتینو ج.ع.ج د وزیرانورئیس ج.ع.ج د حربه وزیر صاحب او د مجلس د ټولو غړو له خوا په ډیر احترام هرکلي او بی ساری بدرګه چې د همایوني

شکری مراتب د ملوکانه ارزښت لرونکو سپارښتونو په مناسبت چې ټوله د ملت په خیر او ګټه او د افغانستان د لوړوالي او پرمختګ دپاره وه د همایونی اشرف ذات حضور ته ورسول.

(د ۱۳۱۷ د کلنۍ څخه دی)

د ملي شوری درېیمه دوره

د ۱۳۱۶ کال د غبرګولي د میاشتي پر ۱۷ نیټه د پنج شنبه ورځ د ملي شوری درېیمه دوره د اعلیحضرت معظم همایونی ذات په وینا د ملي شوری په مقر د شاهي ارګ د سلامخاني په لوی تالار کې پرانستل شوه.

وروسته له دی چې په ټول هیواد کې ټاکنې پای ته ورسیدی او د ملت انتخابی استازی د هري ټاکلي حوزی څخه و ټاکل شول د غبرګولي د میاشتي څخه مخکې ډله ډله په مرکز کې حاضر شول. د لمړنیو ترتیباتو د پاره پریکړه لکه د استازو د انتخابی وثیقو او لایحو د څیړنې او څیړنې دپاره د هیات ټاکنه او د استازو د انتخاباتی سندونو لیدنه، د موقت رئیس ترنظر لاندی جرګې جوړې او لمړنی غونډې دائري شوي.

هغه وخت چې استازی د مجلس د مقدماتی کارونو څخه خلاص شول د غبرګولي پر ۲۷ نیټه د پنجشنبه په ورځ د غرمی نه وروسته پر ۲ بجو ټول وزیران، معینان، رئیسان او دولتي لوړ پوړی چارواکی پداسی حال کې چې د ملت استازو حضور درلود په عمومی سلامخانه کې سره را ټول شول.

پر ۴ بجو او ۱۵ دقیقو پداسی حال کې چې د عمارت څخه د باندی تشریفاتی قطعی شاهي سلام او احترام پر ځای کړ همایونی اعلیحضرت د وزیرانو رئیس، ولاحضرت محمد هاشم خان او ولاحضرت د جنګ وزیر سردار شاه محمود خان تالار ته ننوتل، وروسته له دی چې حاضرینو د شاهي ډلی څخه هرکلی او د احترام دود نی پر ځای کړ همایونی اعلیحضرت د وینا منبر خواته تشریف یووړ او په شاهي وینا سره نی د ملي شوری درېیمه دوره پرانستله.

د همایونی اعلیحضرت پرانستونکي وینا د حاضرینو په چک چکو او احساساتو په ښکاره کولو سره بدرګه کیدله. د ج.ع.ج. ولاحضرت صدراعظم او عبدالاحد خان د ملي شوری رئیس د شاهانه حضور په اجازه یو په بل پسې د اعلیحضرت د پیروینی او مهربانی او ښکلو ارشاداتو په مقابل کې د

په دی دوره کی د د وهمی دورې پر نیمگړو کارونو سربیره یو شمیر معاهدی، قراردادونه، اصولنامې او د هغوی سره مل پانی نی تصویب کړی چې لړلیک نی په دی ټولگه (مجموعه) کی محترم لوستونکی لیدلای شي.

په ۱۳۱۶ ل . کال کی د ملی شوری پریکړي

تړونونه:

۱. د عراق، ایران ترکیه او افغانستان څلورگونو هیوادونو ترمنځ دبرید نه کولو تړون.
۲. د ترکیي د جمهوری دولت او د افغانستان د شاهي دولت تر منځ د دوستی د معاهدی د غزولو پروتوکول.
۳. د افغانستان او چکوسلواکیا حکومتونو د دوستی تړون.
۴. د افغانستان او لایبریا د دولت تر منځ د دوستی تړون.
۵. د افغانستان او چکوسلواکیا جمهوری دولت ترمنځ د سوداگری قرارداد.
۶. د افغانستان د نفتو د راویستلو قرارداد د امریکائی (ایلیند اکسپورشن کمپنی) سره.
۷. د افغانستان د کانونو د امتیاز قرارداد د افغان او المان د مختلفو شرکتونو سره .

اصولنامې :

۱. په افغانستان کی د مخدره درملو د راوړلو اصولنامه.
۲. د محصول د ټکټونو او صکوکو اصولنامه.
۳. د تلگراف اصولنامه.
۴. د زرگری د صنعت اصولنامه.

د اصولنامو ضمیمې:

۱. د هیواد د اساسی اصولو د اصل او لمړی شمیری د ۲ ضمیمو تعدیل.
۲. د خزانه دار د وکالت د ضمانت په اړه د خزانو د اصولنامې ضمیمه.

د ۱۳۱۷ ل . کال پریکړی

۱. د تابعیت د تذکری لایحه.
 ۲. د تلگراف لایحه.
 ۳. د افغانستان د نفتو د راویستلو د قرارداد د اجرا آتو لایحه.
 ۴. د افغانستان د شاهي حکومت او المان د حکومت تر منځ د تعمیرونو او سرک جوړولو قرارداد.
 ۵. د نجات د ښوونځي د فارغ التحصیلانو تعلیمي قرارداد او په کابل کي د تخنیکي ښوونځیو تاسیس.
 ۶. د افغانستان او ایران د دولتونو تر منځ د بی سیمه تلگراف قرارداد.
 ۷. په بحری او مستعمراتي کارگرانو پوری اړونده د توصیو کنفرانس.
 ۸. د عسکری اصولنامې د زده کړی ضمیمه د نوموړې لایحې د ۲۵ اصل د تعدیل په اړه .
 ۹. د افغانستان او ایران د دولتونو تر منځ ریښتی هوکړه.
 ۱۰. تر بندونو او نهرونو لاندی د ځمکو د پلورلو لایحه.
 ۱۱. په افغانستان کي د بهرنیو اتباعو د ګمارلو ، سفر خرڅ راتګ او د بهرنیو مستخدمینو د رخصتی د اصولنامې د ضمیمې دوه اصله.
 ۱۲. د افغانستان د شاهي حکومت او ایران د شاهنشاهی حکومت ترمنځ د هلمند د اوبود ویش تړون.
- (د ۱۳۱۷ کال د کلنی څخه)

په ۱۳۱۷ کال کي د ملی شوری سنوی رخصتی

د ۱۳۱۷ کال د تلې په میاشت کي څنګه چي د ملی شوری د عالی مجلس د کار او بوختیا دوره پای ته ورسیده ښاغلی استازی د مجلس د کمیسیونونو د غړو تر ټاکلو وروسته دخپلو انتخابی حوزو وخوا ته د تګ په حال کي شول.

په دی مناسبت د وری ۳ او د تلې ۱۱ ټاکل شوی وه چي نوموړی استازی د دلکشا په ماڼۍ کي د

د ټولو استازو له خوا نې ډیر درناوی او هرکلی وشو. همایونی اعلیٰ حضرت، ښاغلي استازی په شاهانه مهرباني ونازول او د یوه یوه استازی سره نې په ډیره مهرباني سترې مشې وکړه، وروسته نې د دوی د ښه سلوک او اجرائتو څخه خوښی څرګنده او ورته ونې فرمایل، خپلومیمو ته د تګ په وخت کې به د شاهانه ذات سلامونه ګران ملت ته ورسوي او ولس د راحت او نیکمرغي د اسبابو د پوره کولو په برخه کې لا نور هم تشویق کړي. ښاغلو استازو د ملوکانه ذات د سپارښتنو په وړاندې خوښي ښکاره او دعا وکړله او په دې وخت کې ج.ع.ج. ۱.۱. نشان والا حضرت صدراعظم صاحب یو لړ اړبننده نصیحتونه او وینا د ښاغلو استازو غوږو ته ورسول چې ډیر د پاملرنې وړ وګرځیدل. د نوموړې ورځې پر ۱۲ بجو ښاغلو استازو تر ډوډۍ خوړلو وروسته په ډیره خوشحالي د ملوکانه حضور څخه رخصت واخیست او ولاړل.

(د ۱۳۱۷ کال د کلنی څخه)

د ۱۳۱۶ څخه تر ۱۳۱۸ کاله پوری دملی شوری د دریمی دورې ادارې هیئت

۱. رئیس ع.ج. عبدالاحد خان د کابل د مرکز استازی.
۲. د رئیس لمړی نائب سید محمد یونس خان د مزارشریف د تخت طاق استازی.
۳. د رئیس دوهم نائب سید محمد خان د خاص کنړ د مرکز استازی.
۴. لمړی منشی عبدالطیف خان.
۵. دوهم منشی عبدالباقي خان.

د ملی شوری څلورمه دوره

- د دی دورې رئیس بیا هم عبدالاحد خان د کابل استازی وو چي د ۱۳۱۹ کال د غوانی د میاشتی د ۲۱ څخه تر ۱۳۲۲ کال د غوانی د میاشتی تر ۱۳ نیتی پوری ئی لاندی پریکړي وکړې:
۱. د راډیو لایحه ، د صنایعو اصولنامه او د عسکري د مکلفیت نوی لایحه.
 ۲. په دی دوره کی چي ډیره مهمه موضوع تصویب شوه هغه د افغانستان څخه د ایتالیا او المانی اتباعو ایستل وه چي د ورځی د تودو او جنجالی مسئلو څخه شمیرل کیده.
 ۳. د سوداگری د دفترونو تصویب (د سوداگری د دفترونو اصولنامه) پر عایداتو باندی د مالی اصولنامه او ځینی نور خانگری مسائل .
 ۴. د بودجې د موازنې تصویب او د افغانستان او سولید تر منځ د دوستی تړون.
- د ۱ دوره چي ۳ کاله ئی دوام وکړ د مجلس د کار ډیره برخه ئی د دولت د بودجې پر مسئلو باندی غور وو.

د ۱۳۱۹ څخه تر ۱۳۲۲ کاله پوری دملی شوری د څلورمې دورې ادارې هیئت

- رئیس ع.ج. عبدالاحد خان د کابل د مرکز استازی.
۱. د رئیس لمړی نائب محمد الیاس خان د گردیز استازی.
 ۲. د رئیس دوهم نایب سلطان احمد خان د فراه استازی.
 ۳. لمړی منشی عبدالطیف خان.

د ملی شوری د څلورمې دورې د استازو شمیر

ګڼه	نوم	اړونده سیمه
۱. ع . ج عبدالاحد خان	د کابل ښار	اړونده سیمه
۲. سید جمال الدین	د کابل ښار	د کابل ښار
۳. عبدالله خان	سروبی	سروبی
۴. محمد علیخان	پغمان	پغمان
۵. محمد ابراهیم خان	لوګر	لوګر
۶. محمد سرور خان	وردک	وردک
۷. خان شریڼ خان	میدان	میدان
۸. میر احمد خان	سروبی	سروبی
۹. محمد کبیر خان	چاریکار	چاریکار
۱۰. ملک شاه خان	جبل السراج	جبل السراج
۱۱. میر حیدر خان	کوهدامن	کوهدامن
۱۲. عبدالله خان	کوhestان	کوhestان
۱۳. محمد فیروز خان	تګاب	تګاب
۱۴. غلام نقشبند خان	نجراب	نجراب
۱۵. محمد یوسف خان	سیغان کهمرد	سیغان کهمرد
۱۶. محمد ابراهیم	پنجشیر	پنجشیر
۱۷. محمد حسین	بامیان	بامیان
۱۸. حبیب الله خان	شیخ علی	شیخ علی
۱۹. خوش دل خان	غوربند	غوربند
۲۰. عبدالقیوم خان	مقر	مقر
۲۱. عبدالوهاب خان	غزنی	غزنی
۲۲. حیدر خان	کتواز	کتواز

زمینداور	۲۷. عبدالحمید خان
گرمسیر	۲۸. محمد اکبر خان
گیزاب	۲۹. فضل الحق خان
ارزگان	۳۰. محمد کبیر خان
ترنگ	۳۱. محمد حسن خان
اجرستان	۳۲. محمد امین خان
قلات	۳۳. نظر محمد خان
د پشت رود کوچی	۳۴. محمد عمر خان
قندهار	۳۵. اسماعیل حبیب
شهر هرات	۳۶. احمد قلخان
بلوکات	۳۷. محم عثمان
غوربند	۳۸. محمد عثمان
شینلو	۳۹. محمد حلیم خان
غوریان	۴۰. عبدالشکور خان
کشک	۴۱. محمد یعقوب
قلعه نو	۴۲. محی الدین
اوبه	۴۳. نظر محمد خان
تولک	۴۴. عبدالرحمن
شهرک	۴۵. افجانخان
چغچران	۴۶. بهادر بیک
دایزنگی	۴۷. علی احمد خان
بهسود	۴۸. محمد نبی خان
یکاولنگ	۴۹. سید اکبر شاه
جاغوری	۵۰. غلام علی خان
قندهار	۵۱. عبدالرحمن

ارغستان	۵۶. عبدالرحمن
دهله	۵۷. محمد یعقوب خان
شهر خان اباد	۵۸. عبدالله خان
قندوز	۵۹. عبدالستار
نهرين	۶۰. گل علم خان
اندارب	۶۱. محمد بشير خان
تالقان	۶۲. سيد مراد خان
حضرت امام صاحب	۶۳. محمد افضل خان
چال و اشکمش	۶۴. فضل الرحمن
غوري	۶۵. محمد عمر
بدخشان	۶۶. محمد صفدر
رستاق	۶۷. نجم الدين خان
ينگی قلعه	۶۸. محمد نبی خان
جرم	۶۹. ميرزاه شاه خان
درواز	۷۰. سيد عيشاه خان
واخان	۷۱. شمس الدين خان
کشم	۷۲. ملا سعدالله خان
جلال آباد	۷۳. عبدالعظيم خان
سلطانپور	۷۴. محمد صادق
مرغاب	۷۵. عبدالقادر
مزار شريف	۷۶. عبدالله خان
مزار شريف	۷۷. نازک مير خان
سنگچارک	۷۸. محمد لطيف
تاشقرغان	۷۹. محمد اسمعيل
اييک	۸۰. م. ن. گل خان

شبرغان	۸۵. سيد غلام حيدر
گردیز	۸۶. محمد الياس
زرمټ	۸۷. غلام محمد خان
خوست	۸۸. امير محمد خان
دخوست شمل	۸۹. گلرنگ شاه خان
ارگون	۹۰. فقير محمد خان
خلدران	۹۱. گل ملنگ خان
منگل	۹۲. نعل محمد
خاخی	۹۳. حسين خان
خمکنی	۹۴. عليجان خان
ميمنه	۹۵. نور محمد خان
تکاب شرین	۹۶. سيد ابوالخير
اندخوی	۹۷. چيارقل خان
درزاب	۹۸. محمد اسلم خان
قيصار	۹۹. محمد امين خان
لراه	۱۰۰. سلطان محمد
چخان سور	۱۰۱. غلام رسول خان
بکواه	۱۰۲. خير محمد خان
لهمان	۱۰۳. غلام نبی خان
نورستان	۱۰۴. ملا مشک عالم خان
خوگیانی	۱۰۵. شیر عليخان
شینوار	۱۰۶. محمد ظفر خان
مهمندره	۱۰۷. محمد عالم خان
رودات	۱۰۸. میانجان خان

۱۱۴. ريډ گلخان

غلجاني

۱۱۵. طوطي شاه

د ننگرهار کوچي

د ۱۳۲۴ کال د ملي شوري د پنځمې دورې پريکړې

۱. د هيواد د ۱۳۲۴ کال د وارداتو او لگښتونو د عمومي بودجې انډول.
۲. د ۱۳۲۴ کال له بابته د بانکي پورونو ، لگښتونو او تنخواگانو د بودجې انډول.
۳. په ۱۳۴۲ کال کې بانکي پورونه ، لگښتونه او تنخواگاني.
۴. د ملکي او عسکري مامورينو ، عسکري افرادو او مستخدمينو د تنخواگانو زياتوالي.
۵. د خاورو تيلو امتيازات.
۶. د ملکي مامورينو او متقاعدينو په اصولنامه کې د ځينو موادو زياتولو ، لږولو او تعديل په اړه.
۷. د ملکي مامورينو او متقاعدينو د اصولنامې ځينو موادو د تصحيح او تعديلاتو په برخه کې.
۸. د حقونو او جزائي دعوو د مراعي او تميز د اوريدلو د وخت د ټاکلو اصول.
۹. د ملي صناعتي موسسو د کار او کارگرانو اصولنامه.
۱۰. يوه ماده د جنين د قصدي سقط څخه ډډه کول.
۱۱. د عسکري مکلفيت د اصولنامې پنځمه شميره ضميمه د هغه منصب دارانو معافيت چې په اردو کې نې خدمت کړيدی ، د اردو څخه د باندې د نه جگړه يزو خدمتونو دندو د خدمت د دورې څخه .
۱۲. د عسکري مکلفيت د اصولنامې ۶ شميرې ضميمه د هغو کسانو د معافي په هلکه چې پنخوا په عسکري خدمت کې شامل او ترخيص نې تر لاسه کړي وي.
۱۳. پر عايداتو باندې د ماليې ۳ شميره ضميمه.
۱۴. په افغانستان کې د بهرنيو اتباعو د اوسيدو او مسافرت د اصولنامې ضميمه ، د نوموړي اصولنامې او د دريمي شميرې د اصل تعديل.

اصولنامې، د هغوی ضميمې او لايحې چې په پنځمه دوره ۱۳۲۲ کی ترتيب او تصويب شويدي
 اصولنامې:

۱. د سوداگري تقاوی اصولنامه.

۲. پر خاړويو د محصول اصولنامه.

۳. د موټر چلولو او گاډيو چلولو د چارو اصولنامه.

۴. د مالگي د کان د اجرائو اصولنامه.

۵. د دولت د خزانو اصولنامه.

ضمیمې:

۱. د مامورينو د حاضري او رخصتي د اصولنامې ضميمه.

۲. د مسکوکاتو د نه واردولو په هکله د اساسي اصولنامې ضميمه.

۳. بهرني اتباعو ته د استملاک د حق د نشتوالي د اساسي اصولنامې ضميمه.

۴. د هغی اساسي اصولنامې ضميمه چې د بهرنيو او حربي چارو د وزارتونو مامورين او افغانی
 محصلين د هیواد نه بهر واده نشی کولای.

د دولتي ادارو دندی او تشکيلاتي لايحې چې ترتيب شويدي:

۱. د حربي وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۲. د بهرنيو چارو وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۳. د کورنيو چارو وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۴. د عدلي وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۵. د مالي وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۶. د پوهنی وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۷. د سوداگري وزارت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۸. د روغتيايي چارو د خپلواک رياست د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۹. د ولايتونو د دائرو د دندو او تشکيلاتو لايحه.

۱۰. د پست خپلواک مدیریت د دندو او تشکيلاتو لايحه.

د افغانستان د ملي شوری د څلورمې دورې د استازو

انځورونه

۱ د مزار شریف استازي

دهرات استازي

دکندهار استازي

د جنوبي استازي

د ملی شوری د پنځمې دورې ظاهري بڼه

دا دوره چې د ۱۳۲۲ کال څخه تر ۱۳۲۴ کال پورې په کار بوخته وه د مقدماتي غونډو په پیل کې د اداري هیئت د غړو او اړونده انجمنونو تر جوړېدو وروسته د ۱۳۲۲ کال د زمري میاشتي د لمړۍ نېټې څخه د ۱۳۳۴ کال د لړم تر میاشتي پورې نې لاندې پریکړې کړېدې:

د دولت د بودجې د اصولنامې د ضمیمو د ځینو برخو تصویب ، د افغانستان او چین د دولت تر منځ د دوستۍ د تړون تصویب ، د بانکي بودجې مسئلې ، د شوری د دفترونو چارې ، د بانک نوټ د نشرولو په کانون د دی دورې زیات وخت په داخلي چارو او د دولت د دوه کلنۍ بودجې پر مطالعې باندې تیر شو. ددی دورې رئیس هم هغه د لمړۍ دورې څخه تر څلورمې دورې پورې رئیس (عبدالاحد خان) وو .

د ۱۳۲۲ څخه تر ۱۳۲۴ کاله پورې دملي شوری د پنځمې دورې اداري هیئت

رئیس ع.ج. عبدالاحد خان د کابل د مرکز استازی.

۱. د رئیس لمړی نائب ع. د هرات د بلوکات استازی.
۲. د رئیس دوهم نائب سید ابوالخیر خان د میمنی د شرین تگاب استازی.
۳. لمړی منشی عبداللطیف خان.
۴. دوهم منشی محمد انور خان.

د ملی شوری د پنځمې دورې د استازو شمیر

کڼه	نوم	اړونده سیمه
۱. ع. ج. عبدالاحد خان		د کابل ښار
۲. بهاولدین خان		د کابل ښار د مرکز
۳. عبدالله خان		شش کړهي

چاريکار	۹. محمد اعظم
جبل السراج	۱۰. ذولفقار خان
کوهدامن	۱۱. عبدالغني
ريزه کوهستان	۱۲. عبدالحيب خان
تکاب	۱۳. حبيب الله خان
نجراپ	۱۴. بهادر خان
سیغان و کهمرد	۱۵. محمد يوسف خان
پنجشیر	۱۶. عبدالحميد خان
باميان	۱۷. محمد طاهر شاه
سرخ پارسا	۱۸. غلام حيدر خان
غوربند	۱۹. محمد صديق
مقر	۲۰. عبدالقيوم
غزني	۲۱. محمد صفر خان
کتواز	۲۲. محمد ابراهيم
دایزنگی	۲۳. غلام رضا خان
د کتوازو کوچی	۲۴. محمد یونس
بهسود	۲۵. محمد عليخان
يکاولنگ	۲۶. نوروز عليخان
جاغوری	۲۷. محمد طاهر خان
د غزني کوچی	۲۸. محمد طاهر خان
د قندهار مرکز	۲۹. محمد عزيز خان
ډنډ	۳۰. فقير محمد خان
سپين بولدک	۳۱. محمد کليم خان
کشک نخود	۳۲. صالح محمد خان
ارغستان	۳۳. يار محمد خان

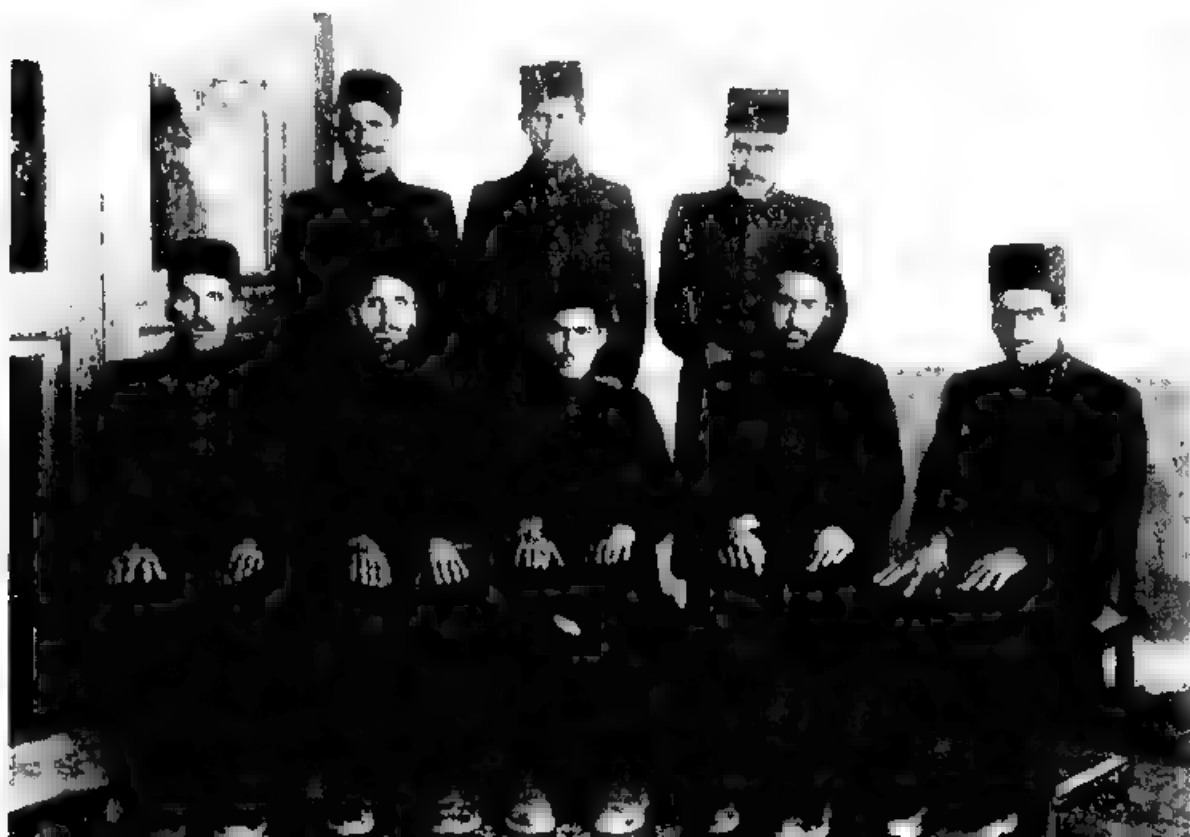
ګرمسیر	۳۸. یار محمد خان
ګیزاب	۳۹. لعل محمد خان
ارزګان	۴۰. غلم رضا خان
ترنک و جلدک	۴۱. سیف الله
اجرستان	۴۲. گل داد خان
قلات	۴۳. عبدالرشید خان
کوچی پشت رود	۴۴. محمد لعل
د هرات مرکز	۴۵. محمد عمر خان
بلوکات	۴۶. جلال الدین خان
غورات	۴۷. دین محمد خان
شینلوڼو	۴۸. عبدالحبيب خان
غوریان	۴۹. عبدالظاهر
کشک و گلران	۵۰. عبدالواسع خان
قلعه نو	۵۱. بهرام بیګ خان
اوبی	۵۲. شاه گل
تولک	۵۳. محمد امین
شهرک	۵۴. عبدالحکیم
چغچران	۵۵. عبدالقدوس
بالامرغاب	۵۶. عبدالقادر خان
مزار شریف	۵۷. عبدالرزاق
نهر شاهي	۵۸. سید حسین
سنگچارک	۵۹. وصال الدین خان
تاشقرغان	۶۰. سید مراد خان
ایک	۶۱. سید محمد صادق خان
نهر شاهي	۶۲. عبدالجبار خان

بلخ	۶۷. محمد رسول خان
شهرخاڼ آباد	۶۸. محمد محسن
قندوز	۶۹. عبدالحي
نهرين	۷۰. سيد محمد
خوست او فرنگ	۷۱. محمد حسن
تالقان	۷۲. عبدالعلي خان
امام صاحب	۷۳. ملا صاحب نورخان
چال و اشکمش	۷۴. عبدالوهاب خان
غور	۷۵. سيد عمر خان
د بدخشان مرکز	۷۶. لطف الله خان
رستاق و چي آب	۷۷. نجم الدين خان
ينگی قلعه	۷۸. محمد نبي
جرم	۷۹. عبدالجبار خان
درواز	۸۰. عبدالقيوم
واخان	۸۱. محمد سليم
کشم	۸۲. قوت خان
د جلال آباد مرکز	۸۳. عبدالرقيب
سرخرود	۸۴. عبدالقادر خان
لغمان	۸۵. داد محمد خان
نورستان	۸۶. ولي محمد خان
خوگيانی	۸۷. شيرجان خان
شينوار	۸۸. محمد گل خان
مهمندره	۸۹. قدرت شاه
رودات	۹۰. زمان شاه خان
کامه	۹۱. نصرالله خان

حصارک غلجانی	۹۶. دین محمد
د ننگرهار کوچی	۹۷. جلاد خان
گردیز	۹۸. نورالدین خان
زرمټ	۹۹. حضرت محمد
دخوست متون	۱۰۰. خټه میر خان
ارگون	۱۰۱. محمد رشید
خدران	۱۰۲. اکبر خان
منگل	۱۰۳. مرغ خان
خاخی	۱۰۴. فراز خان
خمکنی	۱۰۵. محمد زبر خان
د فراه مرکز	۱۰۶. محمد یاسین
چخانسرور	۱۰۷. محمد عمر خان
بکواه خاشرود	۱۰۸. عبدالوهاب
د میمنی مرکز	۱۰۹. محمد عمر
تکاب شرین	۱۱۰. سید ابوالخیر
اندخوی	۱۱۱. محمد یعقوب
درزاب گرزبوان	۱۱۲. سید عثمان خان
قیصار	۱۱۳. میرزا محمد امین

د افغانستان د ملي شوری د پنځمې دورې د استازو

انځورونه

د ملی شوری شپږمه دوره

د ملی شوری په شپږمه دوره کې یو لړ تقنیني کارونه سرته ورسیدل چې د پنځمې دورې په پرتله د لیدلو وړ وو چې د هغه ډلې څخه د ۱۳۲۵ کال د عمومي وارداتو اولکښتونو موازنه ، د تنخواگانو بودجه ، بانکي پوړونه د ځینو حکومتیو او علاقه داریو جوړولو او الفا او په دوم درجه حکومتیو د علاقه داریو بدلول ، د مامورینو او متقاعدینو د اصولنامې د ځینو موادو تعدیل ، د مندرس نوټونو بدلول ، د ملکي هوایی چلند د کنفرانس تړون او په افغانستان کې د بهرنیو اتباعو د اوسیدو او مسافرت د اصولنامې ضمیمې ، پاسپورت ، د تابعیت تذکره ، د صنایعو هڅونه ، مروجو نوټونه او په لس گونو نور په تقنیني چارو پوری اړوند اقلام.

د دی دورې رئیس د کابل ښار استازی سلطان احمد خان او مرستیالان ئی محمد عزیز خان د کندهار استازی او محمد عمر خان د بغلان د غوری استازی وو .

په دی دوره کې په سرحدی موضوعاتو پوری اړوند مسائل (د افغانستان او شوروی اتحاد د حکومتونو ترمنځ لاسلیک شوي تړون) تصویب شول . همدارنگه د دارالمعلمین تاسیس ، د کاراو کارگر اصولنامه د ملکي مامورینو د تنخواوو زیاتوالی او د عسکری جزا اصولنامې ، عسکری محاکمه ، د ښاروالی اصولنامه ، ترافیک او د ۱۳۲۶ کال د بودجې موازنه تصویب شول . همدارنگه په نړیواله روغتيايي موسسه کې د افغانستان شاملیدل ، د اعلیحضرت غازی امان الله خان د بیعت پانه چې د ۱۳۱۷ کال د لړم د میاشتی پر ۴ نیټه رارسیدله وه اوچي د دولت د دوه کلنې بودجې تصویب تر یو اندازی د دی دورې استازی روښانه او په تقنیني چارو بلد شوی وو او د تیرو دورو په نسبت ئی گټور کارونه سرته ورسول .

د ملی شوری د شپږمې دورې اداري هیئت

رئیس ع.ج.س. سلطان احمد خان د کابل د مرکز استازی.

۱. د رئیس لمړی نائب ع.ص. محمد عزیز خان د کندهار د مرکز استازی.

۲. د رئیس دوهم نائب ع. د بغلان د غوری استازی.

۳. لمړی منشی عبدالطیف خان.

۴. دوهم منشی حافظ محمد انور خان.

د ۱۳۲۵ څخه تر ۱۳۲۷ کاله پوری د ملي شوری د شپږمې دورې د استازو شمیر

کنه	نوم	اړونده سیمه
۱. سلطان احمد خان		د کابل د مرکز
۲. محمد زمان		د کابل د مرکز
۳. سید معصوم خان		شش کورهی
۴. عبدالودود خان		پغمان
۵. عبدالظاهر خان		لوگر
۶. عصمت الله خان		وردک
۷. نصرالله خان		میدان
۸. غلام حیدر خان		سروبی
۹. محمد کبیر خان		چیاریکار
۱۰. ذولفقار خان		جبل السراج
۱۱. عبدالحکیم خان		کوهدامن
۱۲. عبدالقادر خان		ریزه کوهستان
۱۳. محمد طالب		تکاب
۱۴. عبدالحمید خان		نجراب
۱۵. محمد علیخان		سیغان و کهمرد
۱۶. غلام حسین		پنجشیر
۱۷. سید محمد طاهر		بامیان
۱۸. عبدالرزاق		سرخ پارسا
۱۹. محمد صدیق		غوربند
۲۰. عبدالقیوم خان		مقر
۲۱. جان محمد خان		غزنی
۲۲. نور محمد خان		کتواز

۲۷. محمد ابراهيم
 ۲۸. محمد عزيز خان
 ۲۹. سيد تاج محمد خان
 ۳۰. اقا محمد خان
 ۳۱. شير علي خان
 ۳۲. عبدالعزيز خان
 ۳۳. عبدالواحد خان
 ۳۴. محمد زمان خان
 ۳۵. دوست محمد خان
 ۳۶. دين محمد خان
 ۳۷. عبدالعزيز خان
 ۳۸. محمد ايوب خان
 ۳۹. فيض الحق خان
 ۴۰. عبدالجليل
 ۴۱. اختر محمد
 ۴۲. نياز محمد خان
 ۴۳. شاد محمد خان
 ۴۴. ولي محمد خان
 ۴۵. عبدالسلام
 ۴۶. سعد الدين خان
 ۴۷. جهان شير خان
 ۴۸. محمد انور خان
 ۴۹. محمد حسين خان
 ۵۰. عبدالرحمن
 ۵۱. محمد يعقوب
 ۵۲. محمد داه خان
- د غزني کوچي
 د قندهار د مرکز
 دنده
 سپين بولدک
 ترين
 کشک نخود
 ارغستان
 دهله
 دهر اود
 گرشک
 زمين داور
 گرمسير
 گيزاب
 ارزگان
 ترنگ و جلدک
 اجرستان
 قلات
 د پشت کوچي
 د قلات کوچي
 د هرات د مرکز
 تولک
 شهرک
 چغچران
 بالامرغاب
 مزار شريف
 نهر شاه

سرپل	۵۶. عبدالجبار خان
اقچي	۵۷. عبدالبصير خان
دولت اباد	۵۸. محمد مراد خان
دره صوف	۵۹. محمد رحيم خان
شيرغان	۶۰. محمد اسلم خان
بلخ	۶۱. محمد رسول خان
غور و بغلان	۶۲. سيد عمر خان
شهر خان آباد	۶۳. محمد صديق
قندوز	۶۴. عبدالحكيم خان
نهرين	۶۵. سيد مراد خان
اندراب	۶۶. بابو جان
تالقان	۶۷. محمد عمر خان
حضرت امام صاحب	۶۸. د ادب الدين خان
چال و اشکمش	۶۹. مير عبدالوهاب خان
رستاق	۷۰. سيد قاسم خان
ينگی قلعه	۷۱. عبدالغفور خان
د بدخشان مرکز	۷۲. عبدالطيف خان
فيض آباد	۷۳. محمد ايوب خان
درواز بدخشان	۷۴. عبدالسلام
فيض آباد	۷۵. ادينه بيگ خان
کشم	۷۶. عبدالحميد خان
د جلال آباد ښار	۷۷. محمد رسول خان
سرخرود	۷۸. عبدالغفار خان
لغمان	۷۹. عبدالرشيد خان
نورستان	۸۰. ولي محمد خان
خوگياڼه	۸۱. ابو خان

کامه	۸۵. عبدالحکیم خان
اسمار	۸۶. عبدالخالق
دره پیچ	۸۷. فضل جمیل
خاص کنړ	۸۸. محمد یعقوب
برکنډ د سین دره	۸۹. سردار خان
حصارت غلجانی	۹۰. محمود خان
د ننگرهار کوچي	۹۱. گل اصغر خان
گردیز	۹۲. شیر محمد خان
زرمټ	۹۳. حضرت محمد خان
متون خوست	۹۴. میریادشاه
تنی	۹۵. بهرام خان
اروگون	۹۶. حبیب الله خان
خدران	۹۷. شاه بهرام خان
منگل	۹۸. حیدر خان
خاخي	۹۹. صاحب جان خان
خمکني	۱۰۰. محمد شریف خان
مینه	۱۰۱. عزیز الله خان
تکاب شرین	۱۰۲. سید ابوالخیر
اندخوی	۱۰۳. میرزا پنجی خان
درزاب گرزوان	۱۰۴. عبدالرحیم خان
قیصار	۱۰۵. سید امان الله

د ملي شوری د مجلس د شپږمې دورې د لمړي کال مقررات او تصویبونه

۱. د ملي شوری د رئیس په توګه د کابل ښار د استازی ع.ج سلطان احمد خان ټاکنه.
۲. د ملي شوری د لمړي مرستیال په توګه د قندهار د ښار استازی ع.ص. محمد عزیزخان ټاکنه.
۳. د ملي شوری دوهم مرستیال په توګه د بغلان دغوري استازی ع.ص. سید عمر خان ټاکنه.
۴. د ملي شوری د مجلس د سر منشي په توګه د ع.ص عبدالطیف خان ټاکنه.
۵. د منشي په توګه د ع.ص محمد انور خان ټاکنه.
۶. د لمړي، دوهم او دریم انجمنونو د هیئتونو جوړیدل او د هغوی د دندو بیلوالی.
۷. په سرحدی مسئلو کې د افغانستان او شوروی سوسیالستی جمهوریتونو اتحاد د حکومتونو ترمنځ د لاسلیک شوي تړون.
۸. د هیواد د ۱۳۲۵ کال د عمومي وارداتو او لګښتونو اټلول.
۹. د ۱۳۵۲ د لګښتونو او معاشانو بودجه او بانکي پورونه.
۱۰. د ختیځ ولایت کنړ په سیمه کې د سرکانوډ څلورمې درجې حکومتی جوړول، د دریو دریمې درجې علاقه داریو جوړول او په دوهمه درجه حکومت دڅوکی د علاقه داری بدلون.
۱۱. د ملکي مامورینو او متقاعدینو د اصولنامې د ځینو موادو تعدیل او د منځه وړل.
۱۲. د مامورینو د حاضری او د رخصتیاو د اصولنامې ضمیمه او د روژې د حاضری د وختونو تعدیل.
۱۳. د احمدزیو او طوطاخیلو د علاقه داریو د منځه وړل او په سهیلی ولایت کې د سیدکرم د دوهمې درجې حکومت جوړول.
۱۴. د کلدار د علاقه داری څخه د بابا صدیق د کلی بیلوالی او د مزارشریف د خلم په حکومت پوری د هغه تړل.
۱۵. د دارالمساکین بنسټ ایښودنه.
۱۶. په افغانستان کې د ډیری مودې د مسافرت د ویزی موضوع او په افغانستان کې د بهرنیو اتباعو د استوګنې د ویزی د اصولنامې ضمیمه.
۱۷. د زړو نوټونو بدلول او دغور کولو هیئت ټاکل.

۲۰. د ميل كرکي نه د سيخ سر د کلي بيلتون او د چخانسر په حکومت پورې د هغه تړل.
۲۱. د کندهار ولايت د ارغستان د حکومتی نه د مموډيلي د کلي بيلتون او د شنکي په حکومت پورې د هغه تړل.
۲۲. د افغانستان د دولت د رسمي بيرغ د شکل او بعدونه د ترتيب اصول.
۲۳. د هيواد د هوائي چلند د نړيوال کنفرانس تړون.

د ملي شوري د ۱۳۲۴ کال پريکړې

۱. په هيواد کې د ۱۳۲۴ کال د وارداتو او لگښتونو د عمومي بودجې انډول.
۲. د ۱۳۲۴ کال له بابته بانکي پورونه او د معاشونو د بودجې انډول.
۳. د مستخدمينو ، عسکري کسانو ، ملکي او عسکري مامورينو د معاشونو زياتوالي.
۴. د خاورو تيلو امتيازات.
۵. د ملکي مامورينو او متقاعدينو د اصولنامې د ځينو موادو د کميدو ، زياتيدو او ځينو تعديلاتو په هکله .
۶. د ملکي مامورينو او متقاعدينو د اصولنامې د ځينو موادو د تعديل او تصحيح په برخه کې.
۷. د حقوقي او جزائي دعواوو د اوريدلو د وخت د ټاکلو اصول.
۸. د ملي صناعتي موسسو د کار او کارگرانو اصولنامه.
۹. د جنين د قصدي سقط څخه منع کولو په اړه يوه ماده.
۱۰. د هغومنسب دارانو چي تر يو وخته پورې ئي په اردو کې خدمت کړی د اردو څخه د باندې د غير محاربو خدمتونو، خدمت د دورې د موفقيت نه د معافي په هکله د عسکري مکلفيت د اصولنامې پنځمه شميره ضميمه.
۱۱. د هغو کسانو د معافي په هکله چي پنخوا په عسکري خدمت کې شامل او ترلایس کړی وی د عسکري مکلفيت د اصولنامې شپږمه شميره ضميمه.
۱۲. پرعايداتو باندې د مالياتو دريمه شميره ضميمه.
۱۳. په افغانستان کې د بهرنيو اتباعو د مسافرت او استوگنې د اصولنامې ضميمه ، د نوموړې اصولنامې د اصل تعديل او د دوديرشم اصل زياتول.

په ۱۳۲۶ کال کی د ملی شوری د هیئت مقررات او تصویبونه

۱. د ښاروالی اصولنامه.
۲. د ترافیکو اصولنامه.
۳. د عسکری جزا اصولنامه.
۴. د عسکری محاکمو اصولنامه.
۵. په افغانستان کی د بهرنیو اتباعو د مسافرت او استوګنی د اصولنامې ضمیمه داستوګنی د ویزی د اخستلوپه اړه.
۶. په افغانستان کی د بهرنیو اتباعو د مسافرت او استوګنی د اصولنامې د ضمیمې د ۱۹ اصل دحکم لغو کول.
۷. د افغانی اتباعو د پاسپورت دخروجي او دخولي ویزی دچارواونورو موادو د اصولنامې ضمیمه.
۸. د تعدیلی پاسپورت د اصول نامی د لمړی ضمیمې حکمونه .
۹. هغو کسانو ته د تذکری د ورکړی موضوع د اصولنامې ضمیمه چي د یو ځای نه بل ځای ته کډه کوی .
۱۰. د صنایعو د هڅونی د اصولنامې ضمیمه او د دی اصولنامې د ۱۳۲۲ کال د لړم د ۲۴ نیتی د ضمیمې د حکم د منځه وړل.
۱۱. دتوقیف ځایونو او بندی خانو اود بندیانو د حبس د پوره کیدو اود اړونده مراجعو د اصولنامې ضمیمه.
۱۲. د مرافعی او تمیز د ارویدو د میعاد د اصولنامې د ضمیمې د لمړی اصل تعدیل اود ۱۳ اصل لغو کول.
۱۳. په افغانستان کی د مروجو نوټونو د اصولنامې ضمیمه د نمبر بدلواو زړونوټونو دمنلو دشرطونوپه اړه.
۱۴. د هغو افغانی اتباعو د پاسپورت دپاره چي بهر ته ځی دمهر جوړونه.
۱۵. د سهیلی ولایت د زرمتم په حکومت پوری اړوند د خدراڼو زرملي د علاقه داری د نوی تشکیل مصوبه.
۱۶. د ختیځ ولایت د وایګل د ۴ درجی حکومتی د لغوی او د مشرفی د پیچ دری په حکومتی

۱۹. د ۱۳۲۶ کال د بانکې پورونو د بودجې انډول .

۲۰. د ملګرو ملتونو د اسامبلې غړو او ادارې مامورینو ته دکاملو امتیازاتو اوسياسی مصنویتونو د

ورکولو په اړه په نړیوال کنوانسیون پوری د افغانستان تړل.

۲۱. د ۸۰ نمبر کنوانسیون او کار د اساسی قوانینو د تعدیل په هکله پریکړه .

۲۲. په پوستي پارسلونو پوری اړونده نظامنامه او د نړیوال عمومی پوستي کنوانسیون د مقرراتو او

نورو په هکله پریکړه چې د ۱۹۴۷ کال د جولای د میاشتی پر ۶ نیټه په پاریس کی تصویب

شوی ده .

د ملی شوری د هیئت د ۱۳۲۷ کال تصویبونه او مقررات

اصول او ضمیمې ئی :

۱. د هڅونی د اصولنامې او ضمیمو تعدیل.
۲. د واده ، نکاح او سنتی د اصولنامې تعدیل.
۳. د ویر(عزاداري) د اصولنامې تعدیل.
۴. د رادیو د اصولنامې تعدیل.
۵. د هغه ملکي مامورینو او متقاعدینو د موضوع په هکله چې د شوری د وکالت یا ښاروالی ته انتخاب کیدو لپاره د خپل ماموریت د دندی څخه استعفی وکړی د اصولنامې ضمیمه.
۶. د پاسپورت د اصولنامې ضمیمه په ځانګړی توګه د شاهي کورنی د پاسپورت په هکله .
۷. د هغو افغانی اتباعو په هکله چې بيله پاسپورته افغانستان ته ننوځی د اصولنامې ضمیمه.
۸. د پاسپورت د اصولنامې د ضمیمې د ۷ اصل بدلون.
۹. د ۱۳۲۶ کال د پاسپورت د جوازي اصولنامې د دوهمې او دریمې شمیرې ضمیمې ددوهم اصل زیاتول.

۱۰. په افغانستان کی د بهرنیو اتباعو د استوګنې او مسافرت د اصولنامې ضمیمه.

۱۱. د مامورینو د رخصتی او د کلنی ضروری رخصت په هکله د ۱۳۲۱ کال د غبرګولی د ۱۴ نیتی

د اصولنامې د ۱۱ ضمیمې بدلول.

۱۵. افغانستان بانک ته د ۲۰ ملیونو نوو نوټونو د چاپلودواک د ورکړې تصویب.
۱۶. افغانستان بانک ته د ۴۰ ملیونو نوو نوټونو د چاپلودواک د ورکړې تصویب.
۱۷. دهستوگني د کورونو د رانیولو پریکړه او د امریکې سفارت ته دهغې د اوږدې مودې د اجازې د ورکړې تصویب.
۱۸. د موجوده ویش په پام کې نیولو سره د ولایتونو ، لویو او اعلی حکومتونو د مشاوره مجلس او ملی شوری د استازو د شمیر د ډیروالی په هکله تصویب.
۱۹. د سهیلی حکومت څخه د سلطانی کلی بیلول او د غزني د شرنی په حکومت پوری د هغه د تړلو مصوبه.
۲۰. د مرافعی او ابتدائی محکمې پریریکړی د نیوکو د جدول تصویب او د هغه د نرخ ټاکل.

د ملي شوری د شیرمي دوری د استازو انځورونه

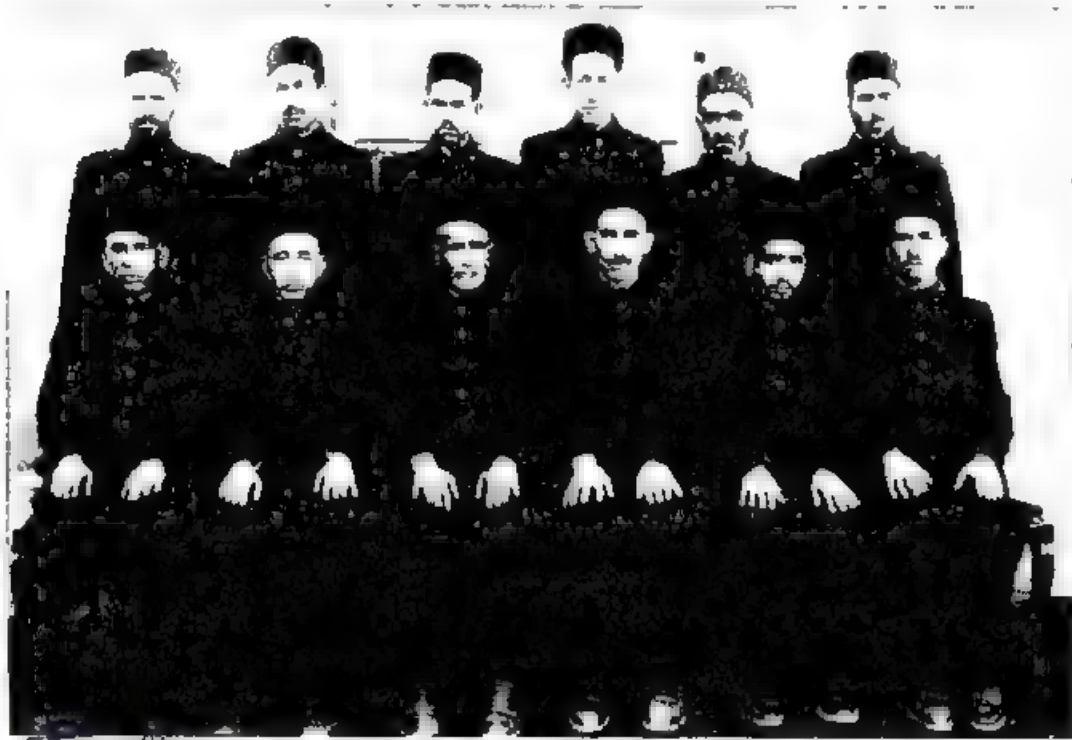
سلطان احمد خان د ملي شوري رئيس

د فراه استازي

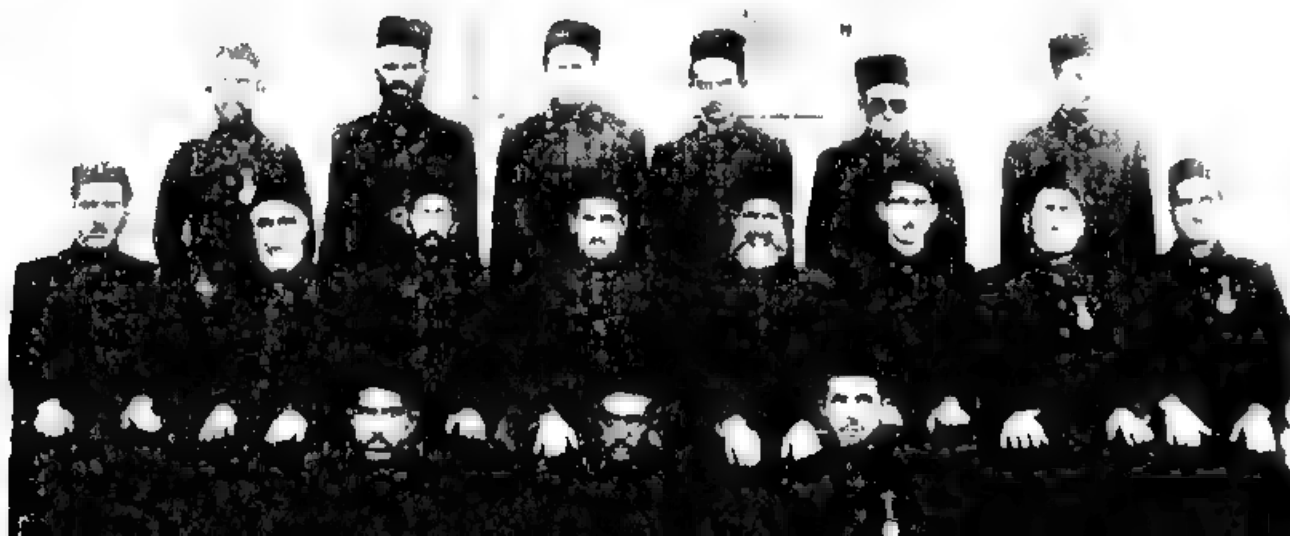

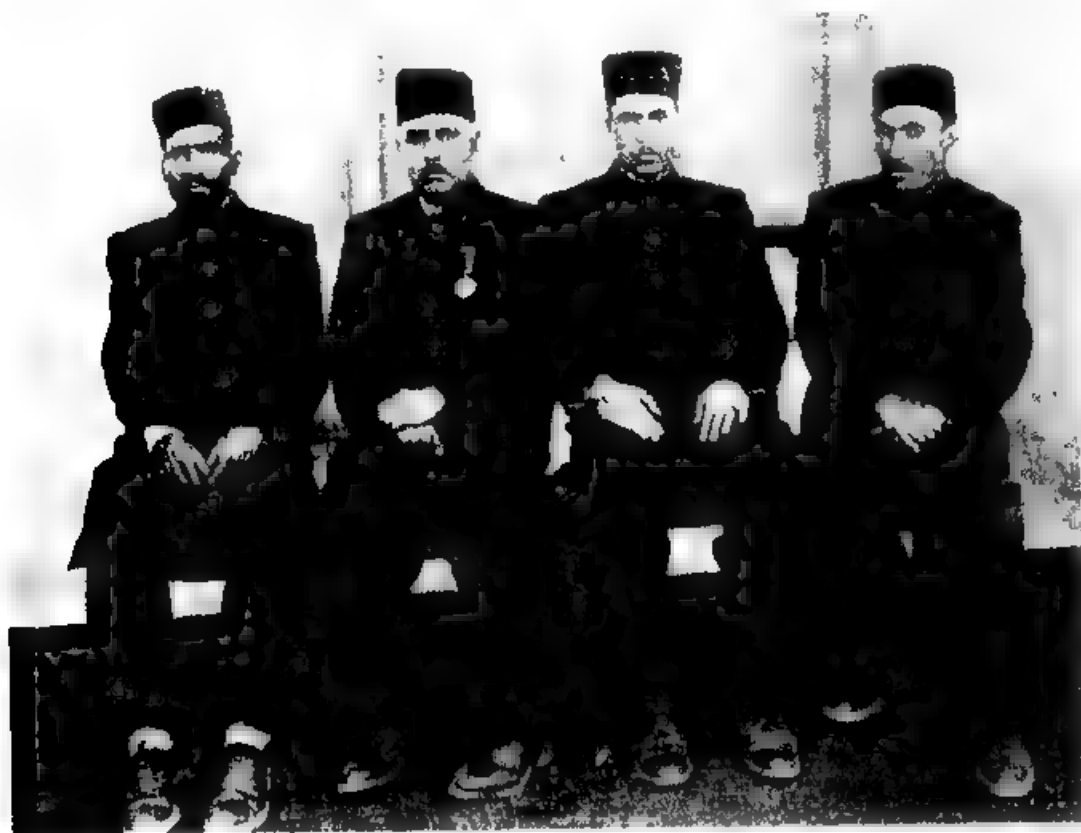
د هرات استازي

د قطغن استازي

د کابل استازي

د ملی شوری اومه دوره یا د افغانستان د پارلمان د دیموکراتیزه

کیدو د غورځنگ پیل

د ملی شوری اومه دوره د هیواد دسیاسی او ټولنیزو کړیو او حکومت د هیلو خلاف د پارلمان تحرک او غوغا څخه ډکه یو دوره وه چي په ناڅاپه توگه را پیدا شوه

په دی دوره کی سردار شاه محمود د اعلیحضرت ظاهرشاه تره صدراعظم وه، د قلم آزادی تر اعلان وروسته د څو علمی او وگړنیزو ورځپاڼو او جریدو منځ ته راتگ د روڼ آندو وطنپالو خلکو پر مخ خپلو پخوانیو هیلوته د رسیدو وړ پرانیست.

حکومت غوښتل چي د ملی او مترقي غورځنگونو څخه چي خطري ځني احساساوه په لمړی گام کی مخه ونیسی، د ملی شوری ټاکنی په ټول هیواد کی اعلان او یو شمیر پوه خپلواکی غوښتونکی ملی او روڼ آندی استازی د یو شمیر نا لوستو خانانو او درباریانو پرځای ځانونه نوماند او خلکو په خاص شوق او شور هغوی انتخاب او مرکز ته ئی را واستول.

هغه وخت چي د ملی شوری اومه دوره د سلام خانی په تالار کی پرانستل شوه په ټولیزه توگه د مجلس بڼه بدله شوی وه او په هغې که یو ډول لونی او ځانگړی غرور لیدل کیده په لمړی گام کی په اړونده انجمنونو کی ئی تجربه لرونکی او پوه کسان کاندید او هر څوک خپلو هیلو، علاقې او تخصص سره سم په هر انجمن کی چي ئی غوښتل و ټاکل شول د اکثر و وزیرانو او د دولتی ذیدخلو منابعو خلاف خدای بخښلي علم پوه عبدالهادی داوی د ملی شوری د ریاست ارزښتناکه اود قدر وړ څوکی وگټله.

د نهر سراج استازی عبدالرشید خان (په اتمه دوره کی وټاکل شو) او خدای بخښلي علم پوه گل پاچا الفت د مشرقی استازی د مرستیالانو (د رئیس نائبانو) په توگه و ټاکل شو.

په دی دوره کی وو چي روڼ آندو او تجربه لرونکو استازو د هغه واک له مخی چي د ۱۳۱۱ کال اساسی قانون شوری ته ورکړی وه په یو لړ هلوځلو او تقنینی فعالیتونو ئی لاس پوری کړ او یوازی ئی د هیواد په سیاسی ژوند کی د مملکت د تقنینی قدرت د پیژندلو د پاره گټور او پراخ گامونه واخستل.

او په دی دوره کی د لمړی ځل لپاره د هیواد په پارلمانی ژوند کی صدراعظم سردار شاه محمود خپله کابینه شوری ته وړاندی او د شوری څخه ئی د اعتماد رایه واخستله او د خپلی کابینې وزیران ئی د پارلمان په سلا وټاکل، د ملی شوری اوونی دورې د لمړی ځل لپاره د حاکمه قوې مخالفت او مخ نیوی

جریدې منځ ته راغلی او د خلکو د حق تلفۍ پر ضدنې نسبتاً خپلواکه خپرونې پیل کړې چې د هغه له کبله د محصلینو او آزادو اصنافو مظاهري او میتگونه منځ ته راغلل.

که څه هم پدې دوره کې نې د سیاسي ګوندونو د پاره د اجرا وړ قانون پاس نکړ او په تصویب نې ونه رساوه ولی د هغو کونښونو له کبله چې وشول سیاسي ګوندونو یو په بل پسې خپلې زنی کینودلی چې د هغه ډلې څخه سیاسي ګوندونه (وطن ، ندای خلق ، وینې خلیمان ، او یو دوه داسې نور ګوندونه) منځ ته راغلل ، او د لمړي ځل لپاره د ملي شوری د تالار د چتر لاندې ټولینزو ، مالی او سیاسي موضوعاتو او مسئلو باندې خبرې وشوې چې ډیر د پاملرنې وړ وګرځیدې. د وزارتونو پر بودجې د حکومت د غوښتنې خلاف پر نه اړین اقدامونو ، بی ځایه اداري لګښتونو او د حکومت پر تشکیلاتي پرسوب نیوکی وشوې او داسې بربنوي خبرې وشوې چې په ملي شوری کې نې سابقه نه درلوده همدارنګه په دې دوره کې یو شمیر هو کړی ، د دولتونو سره سوداګری او دوستانه تړونونو لایحې او مقررات تصویب ، تائید او وضع شول چې د هغوی تفصیل د دې دورې په اجرا تو کې چې په دې ټولګه کې راټول شوی او موجود دی.

د ملي شوری د اوومې دورې اداري هیئت

۱. ع. ج. عبدالهادی خان د کابل د مرکز استازی.
۲. د رئیس لمړی نائب ع. ص عبدالرشید خان د نهر سراج استازی.
۳. د رئیس دوهم نائب ع. ص گل پاچا الفت د مشرقی استازی.
۴. لمړی منشی ع. عبدالعظیم صافی د مشرقی استازی.
۵. دوهم منشی ع. محمد اکبر عبرت د خلم استازی.

د اوومې دورې د استازو شمیر د ۱۳۲۵ د غوښت تر ۱۳۲۷

کنه	نوم	اړونده سیمه
۱.	عبدالرحمن محمودي	د کابل ښار
۲.	غلام محمد خان غبار	د کابل ښار

۷. محمد کریم خان	فیکلان شمالي
۸. سيد احمد خان	کوهدامن
۹. محمد کبير خان عزيزي	غوربند
۱۰. عبدالحكيم	بگرامي
۱۱. محمد فروز خان	جبل السراج
۱۲. اسمعيل خان	سرخ پارما
۱۳. غلام فاروق خان	باميان
۱۴. محمد يوسف خان	سیغان او کهمرد
۱۵. غلام حضرت خان	تکاب
۱۶. سلطان محمد	کوهستان
۱۷. محمد کریم خان	پنجشیر
۱۸. عبدالرحمن خان	نجراب
۱۹. امير محمد خان	سروبی
۲۰. سيد محمود خان	د غزني لوي حکومتی
۲۱. محمد شاه خان	کتواز
۲۲. عبدالرب خان	اندر
۲۳. عبدالقيوم	مقر
۲۴. نيك محمد خان	شرنه
۲۵. محمد طاهر خان	جفتو
۲۶. غلام عليخان	جاغوری
۲۷. محمد جمال خان	وازه خواه
۲۸. شیر احمد خان	قره باغ
۲۹. حيدر علي خان	دایزنگی
۳۰. سيد اقا خان	بهسود
۳۱. علي احمد خان	دایکندی

میدان	۳۶. نور علم خان
کلنگار	۳۷. محمد رحیم
وردک	۳۸. صاحب خان
د کوچی حکومتی	۳۹. محمد نسیم
کتواز	۴۰. محمد یونس
د کندهار ښار	۴۱. عبدالحی حبیبی
ډنډ	۴۲. نصر الله
سپین بولدک	۴۳. محمد شاه خان
د هراود	۴۴. دوست محمد خان
ارغستان	۴۵. حاجی محمد
نهر سراج	۴۶. عبدالرشید
ترین	۴۷. محمد صادق
خاکریز	۴۸. غلام حسن
ارغنداب	۴۹. عبدالروف
پنجوانی	۵۰. نور محمد خان
کشک نخود	۵۱. سردار محمد
دهله	۵۲. لعل محمد
شوری بک	۵۳. سید محمد
لوی کرشک	۵۴. محمد صدیق
گرمسیر	۵۵. محمد ابراهیم
موسی قلعه	۵۶. جنگل خان
نوزاد	۵۷. سلطان محمد
ارزگان	۵۸. خدای رحیم
گیزاب	۵۹. لعل محمد
اجرستان	۶۰. شیر محمد خان

د قلات کوچې	۶۵. عبدالسلام
پشت رود	۶۶. ولی محمد خان
د گرمسیر بلوچ	۶۷. محمود خان
د هرات د ښار	۶۸. صلاح الدین سلجوقی
قلعه نو	۶۹. سلطان محمد خان
مرغاب	۷۰. عبدالملوک
گلران	۷۱. محمد علیشاه
کشک	۷۲. عبدالله خان
قادس	۷۳. محمد علیخان
غور بند	۷۴. محمد صدیق
غور	۷۵. نجیب الله
شهرک	۷۶. رسول داد خان
جغچران	۷۷. ملا حذریار خان
پرچمن	۷۸. جان محمد خان
پسابند	۷۹. دین محمد خان
غوریان	۸۰. احمد خان
شینان	۸۱. عبدالکریم خان
زنده جان	۸۲. عبیدالله خان
کوهرستان	۸۳. محمد افضل
ادرسکن	۸۴. سید محمد خان
انجیل	۸۵. عبدالواحد خان
پشتون زرغون	۸۶. عبدالحییب خان
گذره	۸۷. سید اعظم خان
اوبه	۸۸. سعد الدین

۹۴. عبدالعظیم خان	آقچي
۹۵. محمد قاسم خان	سرپل
۹۶. محراب الدين خان	د بلخ لوي حکومت
۹۷. محمد يوسف خان	قرقین
۹۸. ملا محمد حسين خان	دولت آباد
۹۹. احمد مدنی خان	کشنده
۱۰۰. سعيد محمد خان	تولک
۱۰۱. محمد مراد خان	شورتیه
۱۰۲. عصمت الله خان	سمنگان
۱۰۳. محمد کبير خان	خلم
۱۰۴. اشرف عليخان	دره صوف
۱۰۵. سيد عمرخان	بغلان
۱۰۶. عبدالله خان	پلخمري
۱۰۷. منخي امين خان	دوشي
۱۰۸. عبدالغفور خان	نهرين
۱۰۹. عبدالاحد خان	اندراب
۱۱۰. علي مراد خان	حضرت امام صاحب
۱۱۱. غلام حيدر خان	خان اباد
۱۱۲. اختر محمد خان	قلعه زال
۱۱۳. عبدالاول خان قريشي	تالقان
۱۱۴. نجم الدين خان	رستاق
۱۱۵. عبدالحکيم خان	قندوز
۱۱۶. عبدالله خان	چاه آب
۱۱۷. محمد نبي خان	ينگي قلعه

سرخرود	۱۲۳. محمد رفیق خان
کامه	۱۲۴. محمد فرخ شاه
لوي کنړ	۱۲۵. محمد صديق خان
خاص کنړ	۱۲۶. جلاد خان
برکنړ	۱۲۷. محمد الله خان
خوکی	۱۲۸. عبدالمعبود خان
د پیچ دره	۱۲۹. محمد جان خان
لندی کامدیش	۱۳۰. ملک محمد جانخان
سرکانو	۱۳۱. فقیر احمد خان
وايگل	۱۳۲. محمد اعظم خان
د غلجانی حصارک	۱۳۳. محمد زمانخان
لغمان	۱۳۴. محمد نسیم خان
نورستان	۱۳۵. ملا مشک عالم خان
قرغه ای	۱۳۶. بسم الله خان
کوز کنړ	۱۳۷. محمد موسی خان
لوي شینوار	۱۳۸. سید قدرت الله
میرا حسین	۱۳۹. بهرام خان
رودات	۱۴۰. محمد عثمان خان
مهمندره	۱۴۱. ننگرهارخان
د ننگرهار کوچی	۱۴۲. گل اصغر خان
گردیز	۱۴۳. سعادت خان
ارگون	۱۴۴. ذرنیم خان
خاخی	۱۴۵. گلجان خان
خمکنی	۱۴۶. محمد حسین خان

موسی خیل منگل	۱۵۲. عمر شاه خان
تنی	۱۵۳. الله میر خان
خاخی میدان	۱۵۴. خجرو خان
جانی خیل	۱۵۵. درمندجان خان
بدخشان	۱۵۶. محمد خان
درواز	۱۵۷. عبدالله بیک
جرم	۱۵۸. محمد ایوب خان
کشم	۱۵۹. عبدالقدوس خان
واخان	۱۶۰. ادینه محمد
اشکاشم	۱۶۱. عبدالجبار خان
د فراه مرکز	۱۶۲. عبدالقادر خان
چخان سور	۱۶۳. عبدالحمید
بکواه	۱۶۴. محمد علیخان
اناردره	۱۶۵. محمد یاسین
کرکز میمنه	۱۶۶. محمد نظر خان
پشتونکوټ	۱۶۷. محمد کریم خان
گرزیوان	۱۶۸. محمد کریم خان
تکاب شرین	۱۶۹. ابوالخیر خان
قیصار	۱۷۰. محمد یوسف

لمړنۍ حکومت چې د ملي شوری څخه ئی د باور رایي تر لاسه کړی

او لمړنۍ ملي شوری چې خپل قانونی حاکمیت ئی پر حکومت باندی پلی کړ

په ۱۳۳۰ کال کی لمړنی کابینه چې تریوی مطلقى شل کلنی دیکتاتوری دورې (د ۱۳۱۰ کال د لمړی دورې څخه تر ۱۳۳۰ کال پوری) وروسته د خپل وخت د صدرا عظم شاه محمود خان کابینه وه چې دملت کورته راوغوښتل شوه او د افغانستان د خلکو د ارادی په مقابل کی په درناوي او ادب ودریدله. دا صدراعظم د یوی خوا یو نظامی سړی وه او د بلی خوا د پاچا سره وه چې د خپل ورور (د خپل وخت دکتاتور محمد هاشم) پرځای ئی تکیه کړی او پښی ئی د هغه په قدمونو ایښودلی خودیر وخت نه وی تیری شوي چې د شوری د اوومی دورې څخه نسبتاً متحرکه او با جرئته غړی ئی درلودل (البته ۲۰٪) د دی دورې د کار د پیل څخه ئی خپل قانونی هویت او څیره ملت ، حکومت او دولت ته ښکاره کړه ، اودهغه واک له مخی چې د ۱۳۱۱ کال اساسی قانون ملي شوری ته ورکړی وو په یولړ بنسټیزو قانونی اقداماتو ئی لاس پوری کړ او بيله دی چې د مطلقه دولت قدرت په پام کی ونیسی، په خپلواک ډول ئی په بیان او عمل کی د لیدلو وړ آزادی منځ ته راوړله چې د دی آزادیو پایلی، نه یوازی د ملي شوری د تالار څخه د باندی، بلکه د پوهنتون ، پوهنی او رسنیو ډگر ته وغزیدی.

دا چې حکومت خپل خان د یو بشپړ عیار شوی سیاسی او مدنی جریان چې جبرا منځ ته راغلی وو یو اجرا شوي عمل گڼل کید په منځ کی ښکیل ولید ، ناچاره ووچی د رسنیو او نشراتو(خپرونو) خپلواکی د زده کونکو او محصلینو د مظاهرو ، اعتصابونو او میتونونو آزادی ومنی او د دی سره سره چې حکومت یو دکتاتوری او نظامی ماهیت درلود د روڼ آندو ځوانانو د مفکورو او اندینو سره ځان همېرغی او متعهد وښی.

په دی وخت کی کومه لاره چې شوری او خلکو په ځانگړی توگه روڼ آندو او لوستو کسانو غوره کړی وه حکومت خپل خان او یو څو سرتیری په مطلقه زمانی جلا والی کی ولید او څه نوری اړتیاوی چې د وخت میراث (د خلکو نفرت د امنیه او ضبط احوالوتو د دستگاه څخه) چې د هغه د اوږو بار دروند کړی وه دملی شوری د غیږی پرته بل پناه ځای پیدا نکړ ، ددی دپاره چې دا تکلیف او مسولیتونه د ملت سره ووېښی او یا د شوری په مشوره د هغه څخه د خلاصون لاره ولټوی او خپل خان تاریخ خپلی نکړی خپله کابینه ئی د اعتماد د رای د غوښتلو په نامه او سرلیک ملي شوری ته راواستاوو او په ظاهر کی د

لاندې راغلل د هوسی په خرمن ننوتل او خپل خان نې سمیع خان فکرکاوه، نه پوهیدل چې دا د قانونگذاری نهضت او د حکومت پر اعمالو او کړنو باندې تسلط به په راتلونکي کې څه بلاوی د دوی پر سر راوړي او تر کومه ځايه به د دوی د بادارانو او ولی نعمتانو په برخليک کې اغیزه ولري، د کوکي نانځکو په شان په پټو سترگو په نوروېسي روان او مجلس چې هری خواته غوښتل دوی نې بيول.

که څه هم د کابينې راتلل او دملی شوری څخه د باور د رای اخستل د خلکو او هیواد د کار اساسی غوټه خلاصه کړه خو داچې د اساسی قانون د رڼا د تحقق او اجرا او د راتلونکو اساسی قوانینو د پاره نې لاره پرانستله او د دیکتاتورنظا میگراو پولیسی حکومت ځان غوښتنه او غرورنې لږکړ، دا پخپله په اصل کې د حکومت پرستیژ د خلکو د قانونی او پاکی ارادی په مقابل کې کښته راوست او حکومت ته نې څرگنده کړه چې حکومت د خلکو د ارادی او شوری زیربنده دی.

که څه هم په دی دوره کې د سیاسی گوندونو قانون پاس او عملی نه شو مگر د همدی وخت نه دسیاسی گوندونو زنی کښېنول شوې اوبیلا بیلې ټولنې وزیږیدلې، دا چې شوری توانیدلی وه ملی حاکمیت تر یو حده تمثیل کړی په هیواد کې نې د ملی او مترقی غورځنگونو د خوځښت دپاره او پرله پسې د وخت او تاریخ د بهیر د قانون جوړونې، د حکومت پر کړونو څارنه د دولت بودجه، معاهدې او مقاولی، اقتضائی هوکړې له لاری او یا په پټو سترگو لاره اواره کړه چې د هغه اغیزی کولای شو د شوری په ۱۱، ۱۲ او ۱۳ دورو کې په روښانه ډول وگورو.

په ۱۳۳۰ کال کې د صدراعظم شاه محمود خان د کابينې غړی

۱. صدراعظم	شاه محمود خان
۲. د دفاع وزیر	محمد عمر خان
۳. د بهرنیو چارو وزیر	علی محمد خان
۴. د کورنیو چارو وزیر	جنرال اسدالله خان (د صدارت مرستیال)
۵. د فواید عامی وزیر	محمد کبیر خان
۶. د دولت وزیر	میرزا محمد خان

محمد حیدرخان	۱۲. د مالیه وزیر
نجیب الله خان	۱۳. د پوهنې وزارت کفیل
میر عطا محمد خان (حسینی)	۱۴. د عدلیې وزیر
عبدالمجید خان (زابلی)	۱۵. د ملی اقتصاد وزیر
عتیق الله خان	۱۶. د کرنې خپلواک رئیس

په دی دوره کی :

۱. سلطان احمد خان د ملی شوری رئیس.
۲. فضل احمد خان مجددی د اعیانو رئیس.
۳. عبدالهادی داوی د پاچا سرمنشی.

د ملی شوری اوونی دورې کړنوته لنډه کتنه:

ملی شوری د پیل څخه تر پای پوری د لمړی کال تر نیمائی د اوونی دورې په عادی غونډوکی یو لړ لایحې او مقرری وضع او د امانیه دورې گڼ شمیر قوانین اود وخت نظامنامی د او زمان غوښتنی او ورځنی غوښتنو سره سم اصلاح او مهم تغییرات پکښی راوستل چي د دی دورې د مصوبو او پریکړو لنډیز په دی ټولگه کی د هری دورې په خپل څپرکی کی مفصل راغلی دی.

د ملی شوری اوومه دوره چي د افغانستان د قانون جوړونی په ژوند کی د قانون جوړونی د نهضت دوره بلل کیږی نظر په هغو واکونو چي ۱۳۱۱ کال اساسی قانون ورکړی وه په یو لړ هڅو او تقنینی فعالیتونو نی لاس پوری او د هیواد په سیاسی ژوند کی د تقنینی قدرت د پیژندلو لپاره نی پراخ گامونه واخستل لکه څنگه چي په دی دوره کی صدراعظم سردار شاه محمودخان د افغانستان د لمړی صدراعظم په توگه د ملی شوری څخه د باور رایه واخستل او د خپلی کابینې وزیران نی د ملی شوری په سلا و ټاکل.

په دی دوره کی ملی شوری وکولای شول ملی حاکمیت تمثیل او د دی هیواد د ستروپرگنو په وینولو او غورځنگ کی فعاله ونډه واخلي.

په دی دوره کی خلکو او د پوهنی محصلینو ته د هیواد په چارو کی د نظر د ښکاره کولو حق ورکړ شو

وطن ، ندای خلق ، وینې زلمیان او نور ګوندونه مینځ ته راغلل داچې اساسنامه او هغه مقررات چې خپل اصولی پراوړنه ئې تیر کړې وای نه درلودل تر لړۍ مودې وروسته د فعالیت څخه ولوېدل د ملی شوری په اوومه دوره کې د لمړي ځل دپاره د شوری د تالار تر چتر لاندې مهم سیاسي ، ټولنیز او مالی موضوعګانې او مسئلې مطرح او د ملت د استازو له خوا په شوق او شور تر بحث لاندې ونيول شول او د پارلمان ږغ په د باندې کې انعکاس پیدا کړ. په اوومه دوره کې د وزارتونو پر بودجې د دی سره سره چې د حکومت پر بې ځایه ادارې لګښتونو او د حکومت د تشکیلاتو پر پرسوب نیوکی وشوې او خبرې په ډاګه شوی شوری دا واک پیدا کړ د هغو متناقضو نظریو او مفکورو په هکله چې د هیواد په ادارې ، مالی او سیاسي چارو کې موجودې دي خپل نظر ښکاره کړی .

د شوری د اوومي دورې د ریاست چاری

۱. د افغانستان د شاهي حکومت او د هند جمهوري حکومت ترمنځ د سوداګرۍ د تړون پریکړه.
۲. د افغانستان د شاهي حکومت او د لبنان جمهوري حکومت ترمنځ د دوستۍ د تړون پریکړه.
۳. د افغانستان د شاهي حکومت او د اردین هاشمیه حکومت ترمنځ د دوستۍ د تړون پریکړه.
۴. د افغانستان د شاهي حکومت او د سوريه حکومت ترمنځ د دوستۍ د تړون پریکړه.
۵. د وړې نهمه د پښتونستان د ورځي د عمومي رخصتي تصویب او د مامورینو د حاضري او رخصتي د اصولنامې سره د هغه ضمیمه کول.
۶. د افغانستان او هند د حکومتونو ترمنځ د رادیو تلګرافي تم ځایونو (استیشن) تصویب پاته.
۷. د دولتي او بانکي نمبر بدلواو زرو بانک نوټونو په هکله په افغانستان کې د مروجو نوټونو د اصولنامې د دریمې شمیرې ضمیمې تعدیل.
۸. د عسکري جزا د اصولنامې او د عسکري محاکمو د اصولنامې وضع کول.
۹. د مجلس درې ګوني تصمیمونه، د والاحضرت سېه سالارغا زي صدراعظم صاحب له خوا د عظمی صدارت د دندې اشغال او د مجلس د باور د رای ښکاره کول و نوموړي والاحضرت ته اودوی ته د غلې پر موضوع د عمومي مجلس د جرګې د ټاکلې کمیسیون پیژندنه.
۱۰. د ترافیکو د اصولنامې د ۷۳ څخه تر ۷۷ او ۸۰ څخه تر ۸۷ موادو پورې تعدیل.

۱۴. په ۱۳۳۰ کال کی د هیواد د وارداتو او لگښتونو د عمومي بودجې د انډول او د هغوی د بانکې پورونو تصویب.
۱۵. د افغانستان د شاهي حکومت او شوروی اتحاد د حکومت تر منځ د سرحدونو د لیکو د روښانه کولو د هوکړې تصویب.
۱۶. د دولت د عسکري غلې د رانیولو د موضوع تصویب.
۱۷. د ملي دفاع د وزارت لخوا د عسکري مکلفیت په اړه د جوړې شوي اصولنامې تصویب.
۱۸. د مزار شریف د ولایت د سرپل د پطرولو رایستل.
۱۹. د افغانستان د شاهي حکومت او یونسکو تر منځ په ځانگړې توگه د تخنیکي مرستو په هکله د تړون تصویب.
۲۰. د ترومن د خبرو په څلورم ټکي پورې مربوط د افغانستان د حکومت او امریکا د متحده ایالاتو تر منځ د تخنیکي همکارۍ تصویب.

د ۱۳۲۹ کال د ملي شوری د اوونۍ دورې پریکړې

۱. د افغانستان د شاهي حکومت او د هندوستان د جمهوري حکومت ترمنځ د دوستۍ دلاسلېک شوي تړون په اړه مذاکره او تصویب.
۲. په نړیوالو بانکونو او د هغوی په پس انداز کی د افغانستان د گډون او برخې اخستنی په هکله مذاکرې او تصویب.
۳. د افغانستان د دولت او کوچنیانو د نړیوالی موسسې تر منځ پر تړل شوی قرارداد مذاکره او د هغه تصویب.
۴. د افغانستان او امریکا د طبیعي تاریخ د موزیم تر منځ د عتیقه پېژندلو مذاکره او د قرارداد تصویب.
۵. د نړیوال روغتيايي موسسې سره د افغانستان د مذاکرې تصویب.
۶. د افغانستان د مطبوعاتو پر اصولنامې مذاکره او د هغې تصویب.
۷. د مامورینو د ترلیعاتو په هکله مذاکره او د هغې تصویب.

د ټکت پولی او د پور د کښتونو ټولول د اړونده وزارتونو مکلفیت دی د نوموړی کښتونو د پیسو خرڅول د هلمند او ارغنداب د حوزی د ځمکو د خړوبولو پر پلان ، او هم د کرهڼیزو ټوکو او نورو د اړتیا وړ ټوکو په برابرولو چي د څلورو موادو او (الف) او (ب) په دورو فقرو کی تصویب او د اجرا لپاره حکومت ته خبر ورکړ شویدی.

۹. د واشنگتن داکسپورت او امپورت د بانک څخه د هغه ۲۱ میلیونو ډالرو د پور په هکله چي د افغانستان حکومت د هلمند او ارغنداب د پروژي د خړوبولو او د ارغنداب د کجکی د بندونو د جوړولو په غرض اخستی دی مذاکره او تصویب.

۱۰. د موریتن (د قرارداد شوی کمپنی استازي) د نوی قرارداد مذاکره او تصویب.

۱۱. د شوری او اعیانو د ریاست د ۱۳۲۹ کال د بودجي مذاکره او تصویب او د حربه قبیلو واکونه.

د ملی شوری د ریاست چاری

۱. د ۱۳۳۰ کال د غبرگولی د میاشتی د ۱۳ نیتی د عمومی جرگې تصویب د هغه قانونی فتوا غوښتنی په باب چي د ۱۳۲۸ کال د لړم د میاشتی د ۱۴ نیتی د عظمی صدارت د عالی محکمې د ریاست د (۱۰۰) نمبر مکتوب چي د مامورینو د تمیز غوښتنی په باب توضیحات د هغه مامور په هکله ورکړ شوی وه ، نوموړی مامور د مرافعی پر پریکړی د اعتراضیه عریضی د وړاندې کولو څخه تر یوی میاشتی پوری شخصاً خپله یا وکیل ئی د تمیز ریاست ته حاضر او د تمیز ریاست د نوموړی مسئلې په هکله پریکړه صادروي، که چیری مامور په پورتنی وخت کی خپل قانونی اعتراض بيله کوم معقول عذره وړاندی نکړ البته د تمیز ریاست په دی برخه کی کومه پریکړه کولای نشی او اړونده پانی د تمیز غوښتنی د میعاد د تیریدو له کبله اړونده مراجعوته مستردوی. داهم باید ووايم که چیری محکوم علیه په ذکر شوی یو میاشت کی د مرافعی پر پریکړی باندی خپل قانونی اعتراض تمیز ته وړاندی او محکمې هغه تر غور لاندی ونیسی او وروسته غالب شی ، د تمیز ریاست اړ دی چي په نوموړی موضوع باندی د امکان په صورت کی د مدعی او مدعی علیه په حضور کی پریکړه صادره کړی او موضوع د درالانشا د تحریراتو مدیریت د ۱۳۳۰ کال د چنکابن په ۲ د (۲۷۱) نمبرلیک په واسطه د عظمی صدارت د محاکمو لوی ریاست ته خبرورکړ شوی دی ، د اصل سره دی سر ورکړ شی .

۳. پریکړه د عظمی صدارت د مامورینو د محاکمو د تمیزد ریاست د ۱۳۲۹ کال د وری د میاشتی د دوهمی نیتی د ۱/۱ نمبر مکتوب له مخی د ولایتونو دلمړنیو محاکمو پریکړه د مامورینو په هکله که څه هم د جرم د ثبوت وکیل ، متهم او د اړونده اداری امر دری واړه په نوموړی پریکړه باندی قانع شی د مراغمی غوښتنه دی نه کوی او که چیری اړونده وزارت په هغه قانع نه وی دا چي ولایتونه او اعلی حکومتونه خپلواک نه دی، اړونده وزارت د ولایتونو د حکومتونو او اعلی حکامو امر او مسوول دی اړونده وزارت کولی شی د هغه وخت په جریان کی چي اصولو معلوم کړیدی د ولایتونو په لمړني پریکړه باندی مراغه وغواړی او د مراغه پر پریکړه تمیز طلب شی. د شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د غبرگولی د میاشتی د ۲۱ نیتی تصویب چي د ۱۳۳۰ د چنگاښ د میاشتی پر ۷ نیټه د ۲۹۰ شمیره مکتوب په واسطه د عظمی صدارت د محاکمو ریاست ته ابلاغ شوه.
۴. د غبرگولی د میاشتی د ۲۸ نیتی د ملی شوری د عمومی مجلس تصویب د افغانستان د شاهي حکومت او د هند د جمهوری حکومت ترمنځ د سوداگری تړون په اړه چي د ۱۳۳۰ کال د چنگاښ د میاشتی ۷ پر نیټه د ۲۸۹ نمبر مکتوب په وسیله د عظمی صدارت ته خبر ورکړ شوی دی .
۵. د ۱۳۳۰ کال د چنگاښ د میاشتی د ۱۷ نیتی د شوری د عمومی مجلس تصویب د افغانستان د شاهي حکومت او د لبنان د جمهوري حکومت ترمنځ د دوستي د تړون په هکله د ۱۳۳۰ کال د زمري د میاشتی په ۱۳ نیټه د شوری د دارالانشا د تحریراتو مدیریت د ۱۱۵ نمبر مکتوب په واسطه د بهرنیو چارو وزارت ته ابلاغ شویده .
۶. د ۱۳۳۰ کال د چنگاښ د میاشتی د ۱۷ نیتی د شوری د عمومی مجلس تصویب د افغانستان د شاهي حکومت او د اردن هاشمیه مملکت تر منځ د دوستی تړون چي د شوری د دارالانشا د تحریراتو مدیریت د ۱۳۳۰ کال د زمري میاشتی پر ۱۳ نیټه د ۵۱۷ نمبر مکتوب په ذریعه د بهرنیو چارو وزارت ته ابلاغ شویده .
۷. د ۱۳۳۰ کال د چنگاښ د میاشتی د ۲۹ نیتی پریکړه، د افغانستان د شاهي حکومت او د سوری د حکومت ترمنځ د دوستی د تړون په هکله د ۱۳۳۰ کال د زمري د میاشتی ۱۳ نیټه د ۵۱۶ نمبر مکتوب په وسیله د بهرنیو چارو وزارت ته ابلاغ شویده .
۸. د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د زمري د میاشتی د ۲۰ نیتی د تصویب په برخه کی

د ۱۳۳۰ کال د زمري د مياشتې په ۳۰ نېټه د شوری د تحریراتو مدیریت د ۶۳۴ نمبر مکتوب په وسیله او ذکر شوی پاڼه نۍ د تعقیب لپاره د عظمی صدرات ته واستول شوه.

۱۰. د شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د زمري د مياشتې د ۲۸ نېټې پریکړه چې د ملی شوری د استازو د وړاندیز پربنسټ د روزی د مياشتې نهمه نېټه د پښتونستان د ورځي په نامه عمومی رخصتی د مامورینو د حاضری او د رخصتیو د اصولنامې د ضمیمې په ډول وضع شویده.

۱۱. د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د زمري د مياشتې د ۲۸ نېټې پریکړه د افغانستان او هند حکومت تر منځ د رادیو تلگراف د تم ځای په هکله د ملی شوری د تحریراتو د مدیریت د ۱۳۳۰ کال د تلې د مياشتې د لمړۍ نېټې د ۷۴۸ نمبر مکتوب په وسیله د عظمی صدارت لور مقام ته خبر ورکړ شویدی.

۱۲. د افغانستان د مروج بانک نوټونو او په ځانګړې توګه د زرو او نمبریدلو دولتي او بانکي نوټونو د اصولنامې د دریمې شمیرې د ضمیمې د تعدیل په هکله د ملی شوری د ۱۳۳۰ کال د وږۍ مياشت د ۲۶ نېټې پریکړه اړونده مرجع ته ابلاغ شوه.

۱۳. د ملی دفاع وزات لخوا د وړاندې شوو دوه ډوله ضمیمو چې یو د عسکری جزا د اصولنامې او بله د عسکری محاکمو د اصولنامې په اړه په هکله د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د وږۍ مياشت د ۲۶ نېټې پریکړه د هغه خبر خپلې مرجع ته استول شویدی.

۱۴. د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د وږۍ د مياشتې د ۲۶ نېټې پریکړه چې دوي برخې لری ، یوه برخه انضباطی جزا لکه اخطار، د قدم ټیټول، کسر معاش دهغه مامورینو په هکله چې د محاکمې په پایله کې د څو جزا ګانو څخه په یوه محکوم شوي وی ، یوازی هغه ټاکلی جزا ورباندې د تطبیق وړ او پاته حقونه نۍ خوندي دی. د بیلګې په توګه هغه مامور چې د محاکمې په پایله کې په یو مياشتني کسر معاش محکوم کېږي که څه هم د هغه محاکمه په څو مياشتو کې صورت نیولی وی هغه یو مياشت معاش یې کسر او پاته حقونه نۍ خوندي دی. او بله نۍ د جرم او خیانت جزا څخه عبارت دی چې د هغه په وسیله تورن مامور د محاکمې په نتیجه کې طرد ، عزل ، بندي یا ددندی نه د تعطیل په جزا محکوم کېږي په هغه صورت کې چې مامور د دی جزا وونه په یوه محکوم کېږي او نوموړی مامور خپله پخوانی څوکی بیرته د سره نشي ترلاسه کولی ، د هغه ټول حقونه د منځه ځي دا تصویب

۱۵. دملی شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د وږي د مياشتي د ۲۶ نېټې پریکړه چې د مخابراتو وزارت د مامورینو د ۱۳۲۹ کال د غوانی د مياشتي د ۲۸ نېټې د ۱۲۳ گڼه لیک د استیضاح په اثر د مامورینو محاکمې ته د مامورینو د محاکمې د اصولنامې د ۲۰ مادې د تفسیر په هکله د هغه مامورینو په برخه کې چې تر محاکمې لاندې نیول کېږي که چیرې اړتیا شي چې د محاکمې په بهیر کې لاس یې د کاره ونیول شي او که اړتیا احساس نشي خپل کار ته دوام ورکولی شي، که چیرې د محاکمې په بهیر کې لاس د کاره نیول شوی وي د محاکمې د پایلې تر څرگندیدو پورې یې معاش خنډول کېږي، او که چیرې د محاکمې په بهیر کې خپلې دندې ته ادامه ورکوي معاش یې د اجرا وړ دی د شوری پریکړه د ۱۳۳۰ کال د تلي د مياشتي پر ۱۴ نیټه د شوری د تحریراتو د مدیریت لخوا د ۷۹۶ گڼه لیک په وسیله د عظمي صدارت مقام ته خبر ورکړ شويدي.

۱۶. دملی شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د وږي د مياشتي د ۲۶ نېټې ددوو موضوعگانو په هکله پریکړه:

۱. د مخابراتو د وزارت د ۱۳۲۸ کال د مرغومي د مياشتي د ۲۹ نېټې د ۳۳۶۳ گڼه لیک له امله د ملکي مامورینو او متقاعدینو د اصولنامې ۲۸ ماده د مامورینو د کفالتونو د معاش په هکله داسې تفسیر شويده چې هغه مامورین کوم چې یوې دندې ته د کفیل په حیث ټاکل کېږي په هغه صورت کې چې خپل اصلي دنده هم مخته بیایي یعنی یو مامور چې د یوې بلې شعبي کار چې کمبود دی د کفیل په توګه مخ ته بیاني یعنی برسيره پر دی. خپلې شعبي تر دندې د بلې څانګې دنده کفالتاً مخته بیاني د هغه مقام د نیم معاش مستحق او که چیرې په نوموړې دندې کې ګډ وي د بیلګې په توګه (په یوه څانګه کې یو مامور د خپلې رتبې څخه په لوړ بست کې د کفیل په حیث ټاکل کېږي یا یوه څانګه د مدیر او مامور منظوري لري او مدیر کمبود وي مامور د کفیل په توګه د مدیر پر ځای د اړونده مقام لخوا اصولاً موظف کېږي) معاش د کفالت د معاش په نامه ورته اجرا کېدلی شي، ځکه اړونده مقام نوموړی مامور چې د هغه دندې د اجرا د پاره د کفیل په توګه ټاکي د هغه لیاقت او اهلیت نی د هغې دپاره مناسب بللی اقدام کوي. نو وکیل کس په هغه مقام کې چې دنده د کفیل په توګه اجرا کوي د هغه مقام د کفالت د معاش (۱/۴ یا ۱/۷) مستحق دی او هم نوموړی د هغه مقام د چارو مسوول دی. لکه څنګه چې د ملکي مامورینو او متقاعدینو د اصولنامې د ۲۸ اصل د حکم سره سم د مامورینو د کفالت د معاش په اړه روښانه او واضح

څخه نه وی او دا موضوع اصولی نه ده یوازی د ښاروالی د وکیلانو د وکالت دوره په دی شرط چي د وکالت نه وړاندې کوم رسمی ماموریت درلودلی وی د هغه په قدم کی حسابېږي ددی فقری په هکله پریکړه د ۱۳۳۰ کال د تلې د میاشتی پر ۱۴ نیټه د شوری د دارالانشا د تحریراتو د مدیریت د ۸۰۶ ګڼه لیک په وسیله عظمی صدارت ته خبر ورکړ شویدی.

۱۷. د ملی شوری د عمومی جرګې د ۱۳۳۰ کال د وږی میاشتی د ۲۶ نیټې پریکړه د فوائد عامی د وزارت د کنترول د عمومی مدیریت د ۱۳۲۹ کال د زمري د میاشتی د لمړی نیټې د استعلام په اړه چي که یو مامور د کب په میاشت کی ناروغېږي او ناروغی ئی تر راتلونکی کال پوری دوام پیدا کوی ، توضیحات ورکړ شوي داسی چي نوموړی مامور چي په روان کال کی د یوی میاشتی د ناروغی رخصتی لوی په راتلونکی کال کی هم د یوی میاشتی د ناروغی د رخصتی استحقاق پیدا کولای شی . په دی هکله د شوری پریکړه د شوری د تحریراتو مدیریت د ۱۳۳۰ کال د لړم د میاشتی پر ۹ نیټه د ۷۱۱ ګڼه لیک په وسیله د عظمی صدارت مقام ته خبر ورکړ شویدی.

۱۸. د ملی شوری د عمومی جرګې د ۱۳۳۰ کال د وږی میاشتی د ۲۶ نیټې پریکړه د عدلی وزارت د تحریراتو د مدیریت د ۱۳۲۹ کال د سلواغې د ۲۲ نیټې د (۷۷۸-۸۱۸) ګڼه لیک د پوښتنی په اړه د عدلی وزارت د تمیز د ریاست د اجرائیې د پخوانی مامور ښاغلی میرغلام خان چي د رنگ په بوتلونو کی د ساخته کاری په اړه د عدلی وزارت انجمن دائر او د هغه په بی ګناه ګڼلو سره پای ته ورسید او کومه جزا هغه ته ونه ټاکل شوه ، نوڅکه د ملکی مامورینو او متقاعدینو د اصولنامې د ۱۷ مادی پر بنسټ د ماموریت د ټولو حقونو لکه معاش ، ترفیع او نورو څخه برخمن کیدای شی او د نوموړی موضوع په اړه د شوری د جرګې پریکړه د شوری د تحریراتو د مدیریت د ۱۳۳۰/۷/۱۲ نیټې د ۷۹۰ ګڼه لیک په وسیله د عظمی صدارت ته خبر ورکړ شویدی.

۱۹. د ملی شوری د عمومی جرګې د ۱۳۳۰ کال د تلې میاشتی د ۸ نیټې پریکړه د شوری د خپل مجلس په دری ګونو تجویزونو په دی اړه چي د عظمی صدارت د دندی اشغال د صدراعظم غازی سپه سالار والاحضرت له خوا، د ملی شوری په غونډه کی و ښاغلی والا حضرت ته د باور د رای ورکول ، و والاحضرت ته د غلی د موضوع په هکله د ټاکل شوی کمیسیون پیژندنه د ملی شوری د تحریراتو د ۱۳۳۰ کال د تلې د میاشتی د ۱۳ نیټه د ۷۹۲ ګڼه لیک په وسیله و نوموړی والاحضرت ته خبرورکړ

د هغوی په ترفیع کې حساب شوی د مجلس د پریکړې صورت د ۱۳۳۰/۷/۱ نېټه د شوری د تحریراتو د مدیریت د ۸۱۰ ګڼه لیک په وسیله د عظمی صدارت ته خبرورکړ شویږي.

۲۱. د ملی شوری د عمومي جرګې د ۱۳۳۰ کال د تلې میاشتې د ۹ نېټې پریکړه د ملی اقتصاد د وزارت د صنایعو د مدیریت د ترانسپورت د خانګې د (۳۸۲۹ - ۳۱۹۶) ګڼې د ۱۳۲۸/۲/۲۱ نېټې لیک په وسیله چې د کمپنیو، صنعتی او تجارتی سوداګرۍ شرکتونو د جوړښت په هکله د اساسي اصولنامې د ۴۵ مادې په هکله نې پوښتنه کړې او وضاحت نې غوښتنې وه یعنی هغه شرکتونه چې هغوی ته په عمومي چارو کې امتیازات ورکړ شوی او د لویو کمپنیو په توګه جوړېږي په دوه حالتو کېدلای شي: لمړی: دا ډول شرکتونه د خپل ملت د اتباعو دپانګې په راټولولو سره جوړېدای شي.

دوهم: یا د بهرنیو دولتونو کمپنیو ته دا امتیازات ورکول کېږي، په دواړو حالتونو کې شرط دا دی چې ملی شوری په دې برخه کې خپل نظر ښکاره کړي او مسئله تصویب کړي او پاتې د سوداګرو عادي شرکتونه د ملی شوری پریکړې ته اړتیا نلري ځکه ممکن دی چې د ورځې دا ډول شرکتونه په سلګونو جوړ او په سلګونو د منځه لاړ او د ماتې سره مخامخ شي، که چیرې د ملی شوری پریکړه د هغوی په برخه کې هم شرط وګڼو نو بیا ملی شوری خپلې دندې سرته نشي رسولای، د شوری د مجلس د پریکړې صورت د ۱۳۳۰/تله/۲۷ نېټې د ۸۵۷ ګڼه لیک په وسیله عظمی صدارت ته خبرورکړ شویږي.

۲۲. د ملی شوری د عمومي جرګې د تلې میاشتې د ۹ نېټې پریکړه د ترافیکو د اصولنامې د ۷۳ تر ۷۷ او ۸۰ تر ۸۷، ۸۲ او ۸۸ موادو د تعدیل په هکله راغلي دي د عراډه جاتو او نورو د سیرو حرکت د جادې د چپې خوا نه ښي خواته چې مسئله د ترافیکو په اصولنامې کې وضع شوی ده.

۲۳. د ۱۳۳۰ کال د تلې د میاشتې د ۹ نېټې د ملی شوری د عمومي جرګې پریکړه د هغو وکیلانو د سفر خرڅ او نورو لګښتونو په هکله چې ولایتو ته په خدمتي توګه ټاکل کېږي. د حقونې مشاور د نظر له مخې تصویب شوه چې د هغوی سفر خرڅ لکه د وزارتونو د لمړي رتبې د مامور په شکل اجرا شي چې د ملی شوری د تحریراتو د مدیریت د ۲۹/لړم/۱۳۳۰ کال د ۹۵۴ ګڼه لیک په وسیله د عظمی صدارت مقام ته خبر ورکړی شویږي.

۲۴. د ملی شوری د عمومي جرګې د ۱۳۳۰ کال د تلې د میاشتې د ۱۶ نېټې پریکړه په دې هکله چې د ګڼو چارو وزارت له خوا د جوړشو قراولونو په هکله شوی وه او د نوموړو قراولونو تشکیل د مجلس

کې نوموړی محصولات ډیر کښته ، ځینی معاف او د کابل په ښاروالی پورې وتړل شو اود ښاروالی د محصولاتو د اصولنامې د ضمیمې په نامه وضع شول. په دې اړه د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی د ۲۲ نیتی پریکړه وشوه.

۲۶. د دولتی انحصار تود ریاست د اساسنامې د وضع کیدو په هکله د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی د ۲۸ نیتی پریکړه.

۲۷. د وثایقو او صکوکو د اصولنامې د نرخونو د تعدیلاتو په هکله د مالی وزارت د وړاندیز په اړه د ملی شوری د عمومی جرگې لخوا د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی په ۳۰ نیټه تصویب شوه.

۲۸. په هیواد کې د ۱۳۳۰ کال د وارداتو او لگښتونو د عمومی بودجې د انډول او د هغوی د بانکې پورونو په هکله د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی د ۳۰ نیتی پریکړه.

۲۹. د شوری د مجلی د ارزښت په هکله چې چاپ نې پنځه افغانی او اتیا پوله شویډی ولی د مجلس لخوا تصویب شوی چې یو مجله دی په دوی افغانی وپلورل شی او همدارنگه چې ښاغلی رئیس اړین گڼلي یو شمیر مجلې دی په مناسب ځایونو کې د خلکو د ذهنونو د روښانه کیدو په موخه په وړیا توگه انتقال او ویشل شی ، او پاته د بودجې کسر دی د شوری د بودجې څخه پوره کړای شی په اړه د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی د ۳۰ نیتی پریکړه د شوری د دارالانشا د تحریراتو د مدیریت لخوا د ۱۳۳۰ کال د مرغومی د ۲۱ نیتی د (۱۰۴۰) گڼه اود ۱۳۳۰/۱۱/۱۹ کال د ۱۰۷۵ گڼه لیکونو په وسیله و عظمی صدارت ته خبر ورکړل شویډی.

۳۰. د شوروی اتحاد او افغانستان د شاهي حکومت ترمنځ د سرحدی لیکو د روښانه کولو د هوکړې په هکله چې نوموړی هوکړه پنخوا د ۱۳۱۵ کال د وږی پر ۱۸ نیټه د ملی شوری د شپږمی دورې لخوا په تصویب رسیدلی نو د شوری اوونی دورې هم یادشوی مسئلې چې په دوو برخو الف او ب ، وچې او اوبه چې د یولسو مادولرونکی وه په ۱۳۱۸/۱۱/۲۴ کال کې د (۳۸۵ - ۱۵۱) گڼه لیکونو په وسیله د بهرنیو چارو د وزارت لخوا د تصویب لپاره د ملی شوری اوومی دورې ته وړاندی شوی وه د ملی شوری د عمومی جرگې د ۱۳۳۰ کال د تلی د میاشتی د ۳۰ نیتی ډیریکړې وروسته د شوری د تحریراتو د مدیریت ۱۳۳۰/۸/۱۴ کال د (۶۱۴) گڼه لیک په وسیله د عظمی صدارت ته خبر ورکړل شویډی.

۳۱. په دی هکله چې د دولت د سرتیرو د غلی رانیول دی د ۱۳۳۲ ترپایه پوری ملت په غاړه واخلي او

۳۲. د ملي دفاع وزارت د عسکري رتبې د نوي اصولنامې د وضع کيدو په هکله د ملي شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د لړم د مياشتې د ۷ نېټې پريکړه .

۳۳. د افغانستان د شاهي حکومت او د يونسکو د قرارداد په ځانگړي توگه د تخنيکي مرستو په هکله د ملي شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د لړم د مياشتې د ۷ نېټې پريکړه د شوری د دارالانشا د تحريراتو د مدیریت لخوا په ۱۳/لړم/۱۳۳۰ نېټه د (۱۹۰۷) گڼه ليک په وسيله د عظمي صدارت ته خبرورکړل شويدي.

۳۴. د مزارشريف ولايت د سرپل د پطرولو د راويستلو په هکله . د ملي شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د لړم د مياشتې د ۷ نېټې د پريکړه ډول نې د ۱۳/لړم/۱۳۳۰ کال د شوری د تحريراتو د مدیریت لخوا د (۱۹۰۹) گڼه ليک په وسيله د عظمي صدارت ته خبر ورکړل شويدي.

۳۵. د ترومن د وينا د خلورمي نقطې ، د افغانستان د شاهي حکومت او د امريکا متحده ايالاتو تر منځ د تخنيکي مرستو په اړه د ملي شوری د عمومي جرگې د ۱۳۳۰ کال د لړم د مياشتې د ۷ نېټې د پريکړې ډول د ملي شوری د تحريراتو د مدیریت د ۱۳/۸/۱۳۳۰ نېټې د (۹۰۸) گڼه ليک په وسيله د عظمي صدارت ته ابلاغ شويدي.

نوټ: د ۱۳۳۱ کال د تصويب شوی کارونو پاڼي برخه په لاندی ډول ده:

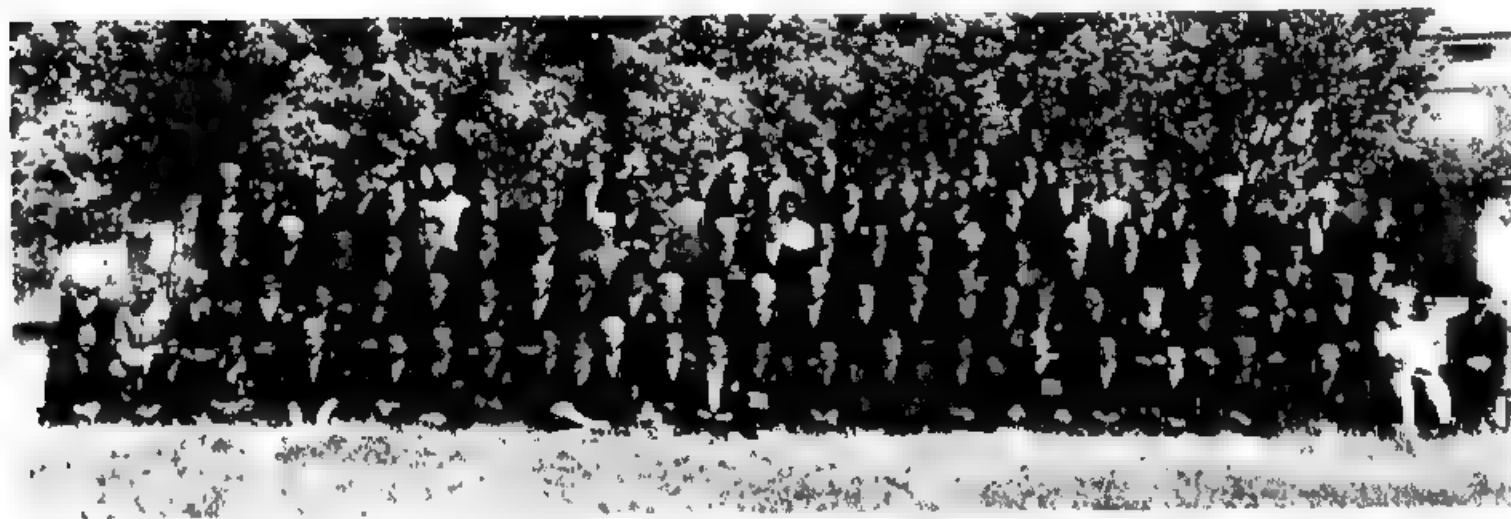
۱.	د شوری د بودجې او مالي کميسيون	۷ تنه
۲.	د قوانينو د کره کتنی کميسيون	۲ تنه
۳.	د روغتيا کميسيون	۱ تن
۴.	د ښاروالی ، عدليه او داخله کميسيون	۱ تن
۵.	د کرنی کميسيون	۱ تن
۶.	د ملي دفاع کميسيون	۱ تن

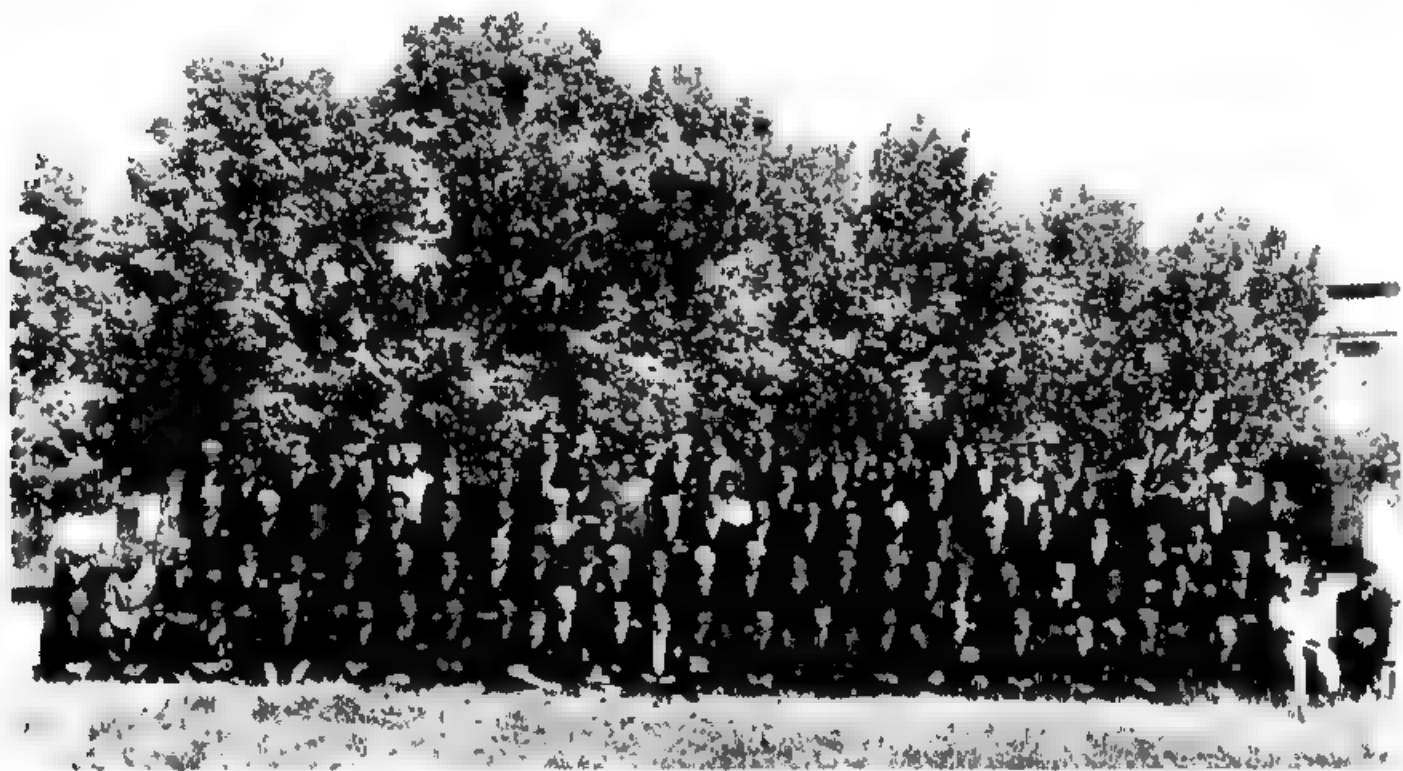
۱۳۳۲ کال کی د ملی شوری د اوومې دورې د ریاست چاری

۱. د موضوعگانو د تصویب لپاره د استازو د قانونی نصاب د تثبیت پریکړه .
۲. په شوری کی د ۷ کمیسیونونو د جوړولو د اړتیا پریکړه . چي عبارت دی : د کورنیو چارو کمیسیون ، د شکایاتو د اړیدلو کمیسیون ، د قوانینو او د قبايلو د چارو کمیسیون ، د عدلی وزارت اداری کمیسیون ، د بهرنیو چارو د وزارت کمیسیون ، د اقتصاد ، مالی او بودجې کمیسیون ، د پوهنی د چارو کمیسیون ، د کانونو ، کرهڼی ، فواید عامی او دمخابراتو کمیسیون .
۳. د اووگونو انجمنونو د رئیسانو په ګډون د ملی شوری د انجمنونو د دندو او لایحو د ترتیب او مطالعی لپاره د یو ځانګړی کمیسیون دجوړولو تصویب
۴. په دي اړه چي د مجلس پریکړي دي مخکی له دی چي د استازو لخوا لاسلیک شی په پښتو او دری ژبو ولیکل شي او ولوستل شي پریکړه .
۵. د شوری د داخلی دندو د نوی لایحې او همدا رنگه د استازو د ټاکنو د نوي لایحې د ۱۷۰ نسخو د چاپیدو په هکله پریکړه .
۶. په دی برخه کی چي د بیا ټاکنو پلاوي د ټاکنو د لایحې سره سم خپلی دندی سرته ورسوي د شوری د پلاوي د اکثریت دتعیینولو او ویشی تر بشپړیدو وروسته اړونده حکومت ته ابلاغ کړی، خو د ټاکل شوی وکیل باورپاڼه ولیکی او د شوری پلاوي نی هم ملاحظه شد کړی .
۷. په دی هکله چي لوړپوړو مامورینو ته خصوصی او سیاسی پاسپورت ورکول کیږی د څلورمې څنځه ترلمري رتبې پوری دی د خدمت پاسپورت ورکړل شی.
۸. د وږی د میاشتی د ۲۱ یتي د یکشنبی د ورځی پریکړه په دی هکله چي لاندی مضمون دی د ملکي مامورینو او متقاعدینو د قانون ضمیمه وګڼل شی ترتیب او د اصولي پړاوونو تر وهلو وروسته دي خپورشی، هغه مامورین چي د مقرراتو سر سم استعفی کوی تر یو کاله پوری قانوناً په حکومت کی د مامور په حیث ټاکل کیدای نشی خو د ښاروالی په اداری څانګو او نورو شرکتونو ، تجارتی موسسو او ملی بانکونو کی ټاکل کیدی شی.
۹. په ۱۳۳۰ کال کی د هیواد د سوداګری دانرو د انډول په هکله پریکړه .
۱۰. د هیواد د بودجی په هکله د ۱۳۳۰ کال پریکړه .

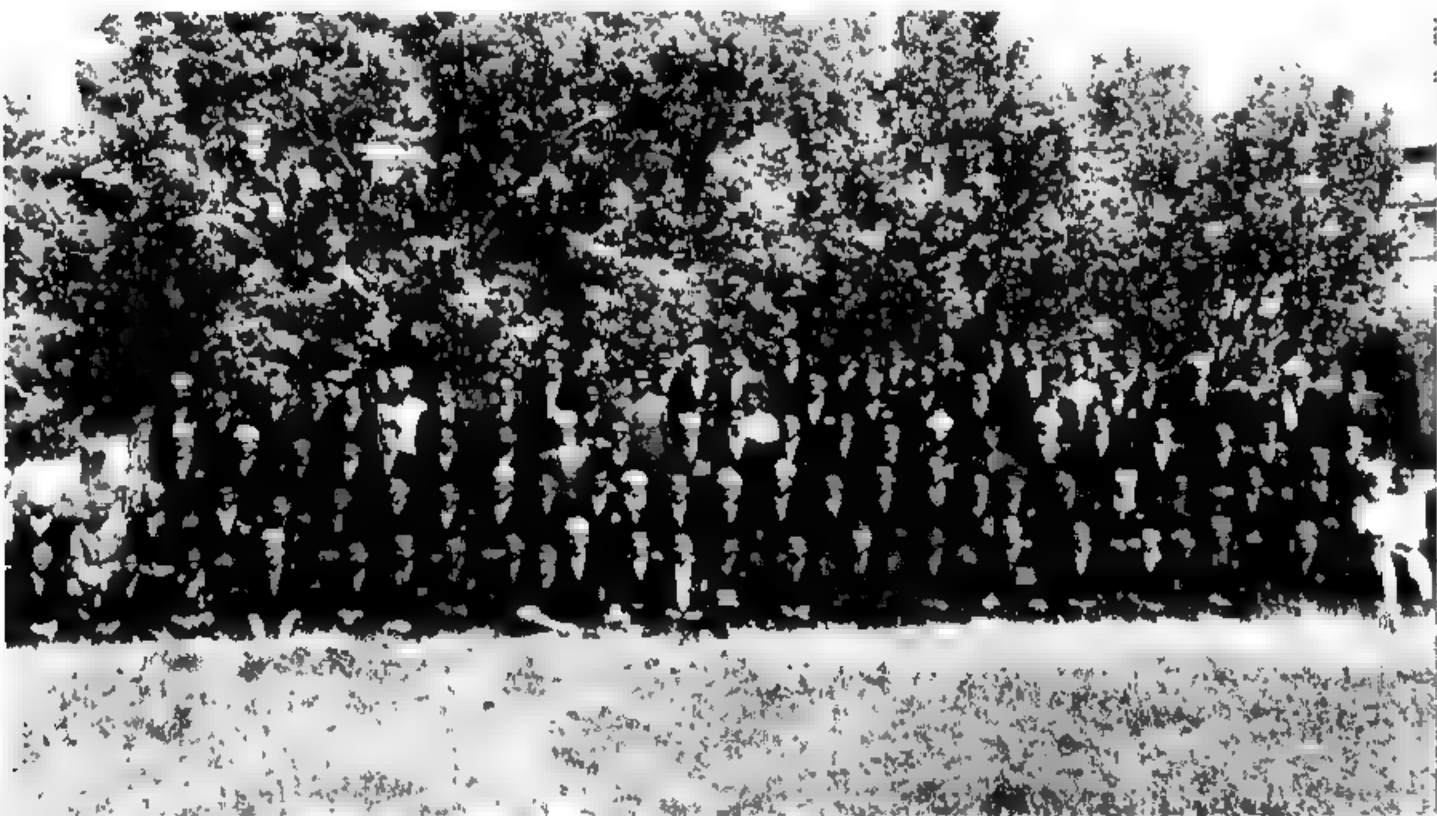
د افغانستان د ملي شوری د اوومې دورې د استازو

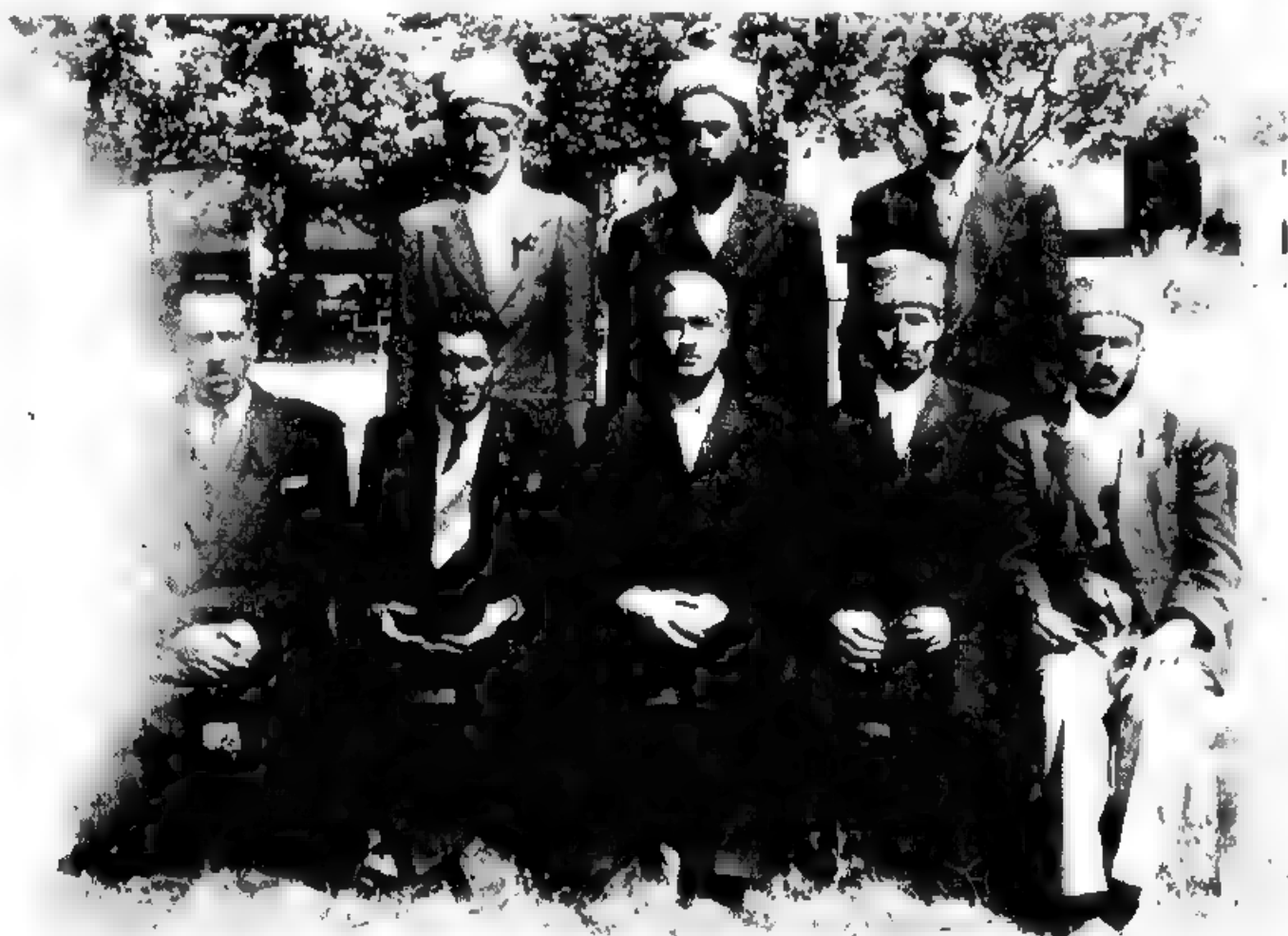
انځورونه

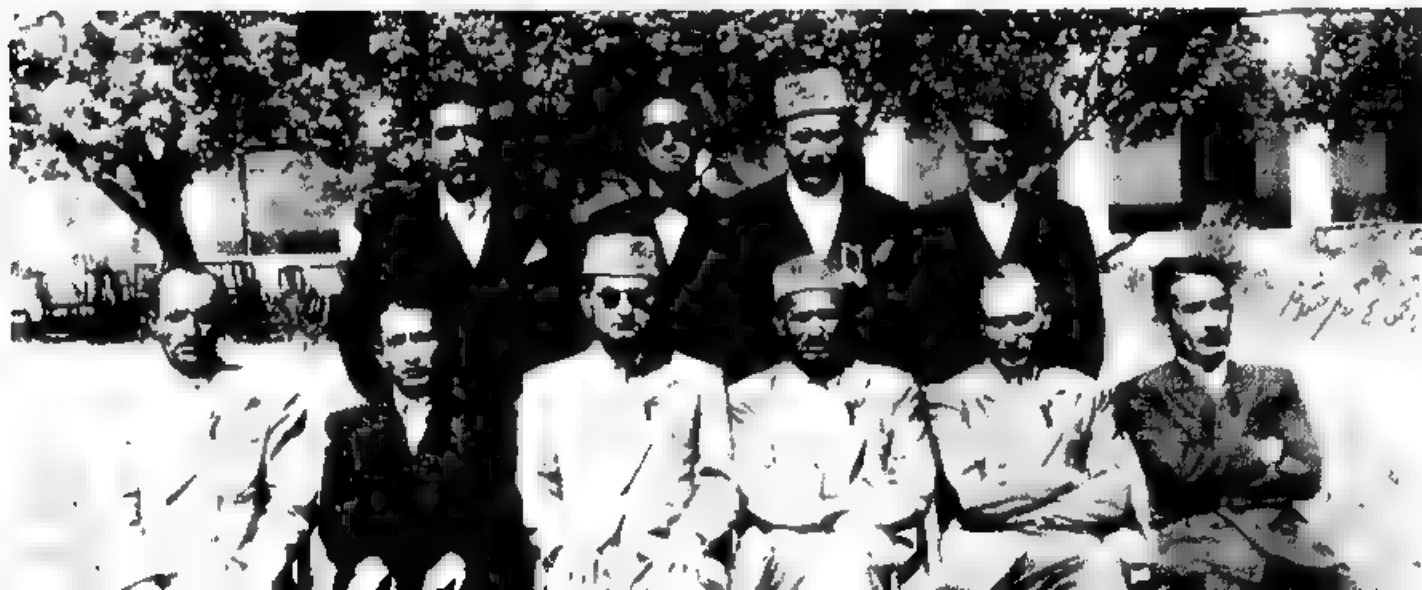

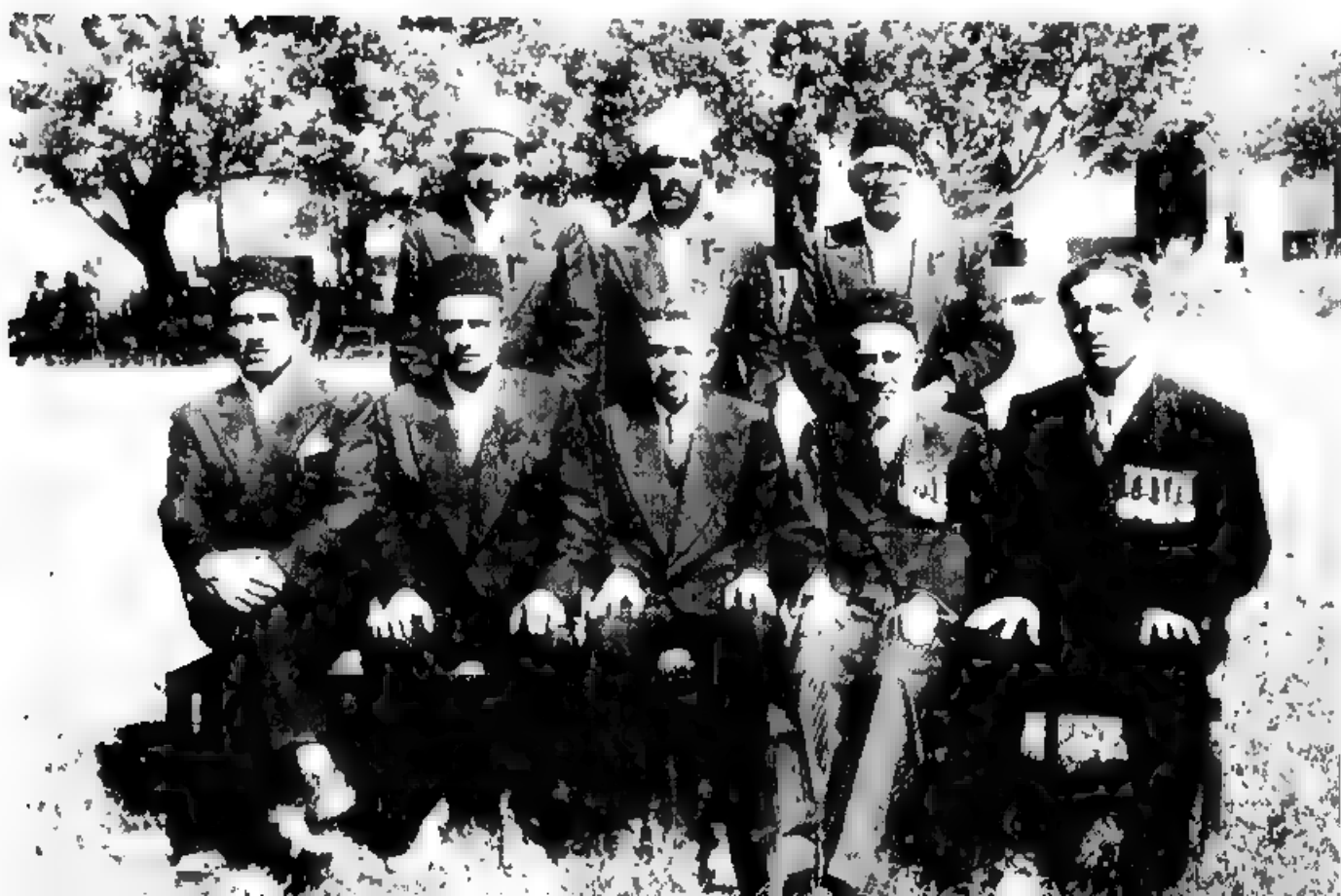
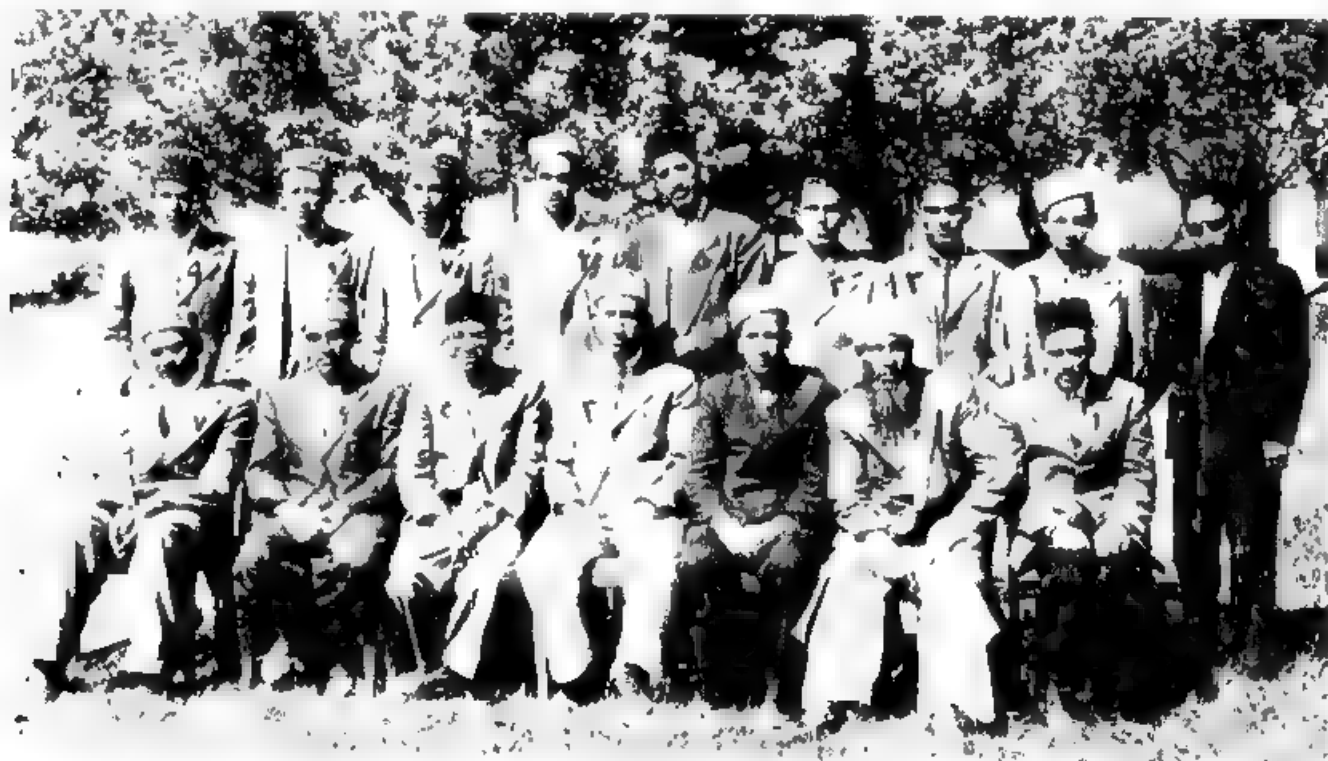
د ملي شوری د اوومې دورې استازي

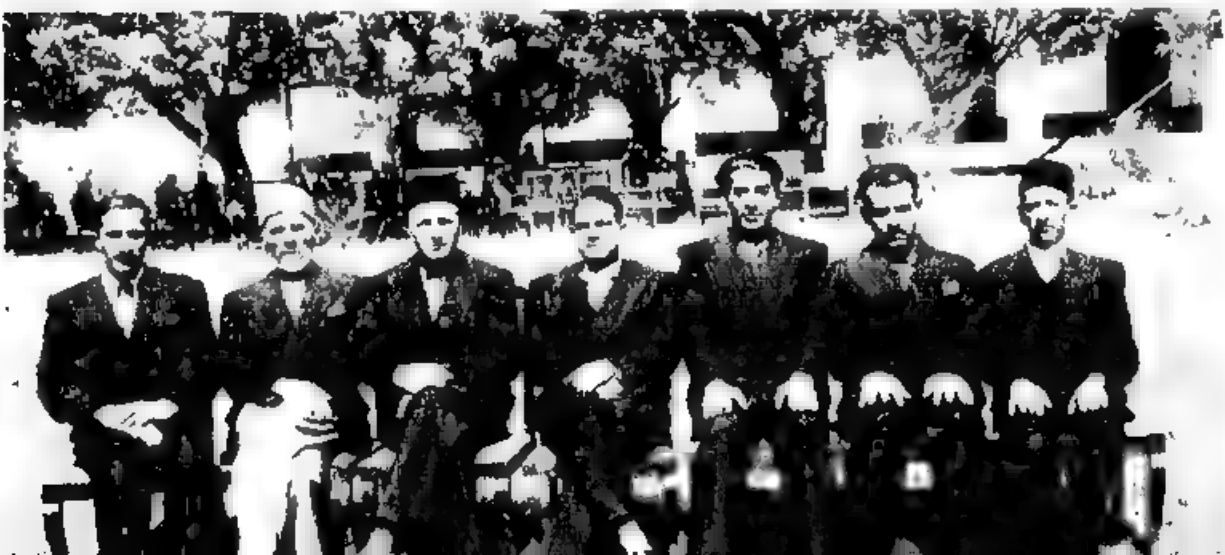

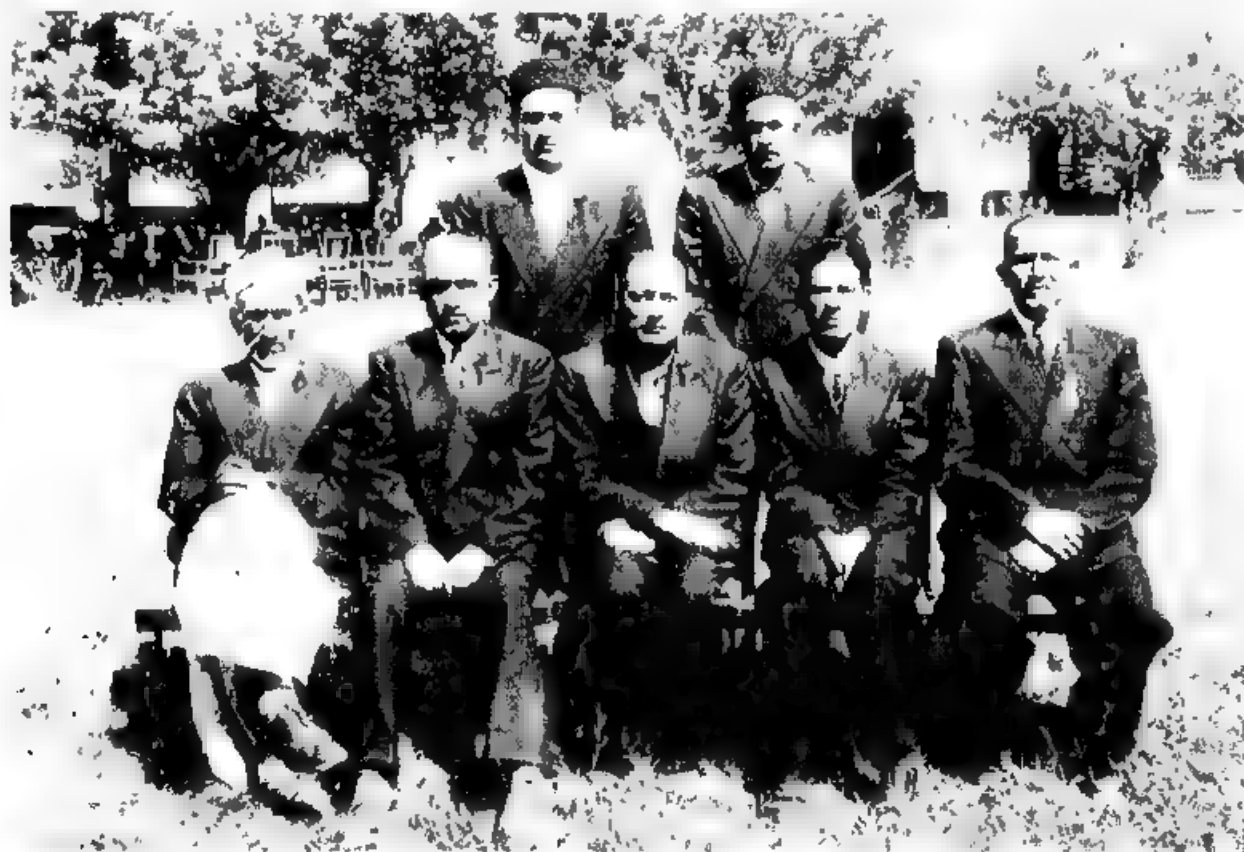

د ښاروالۍ او کورنیو چارو د انجمن استازي

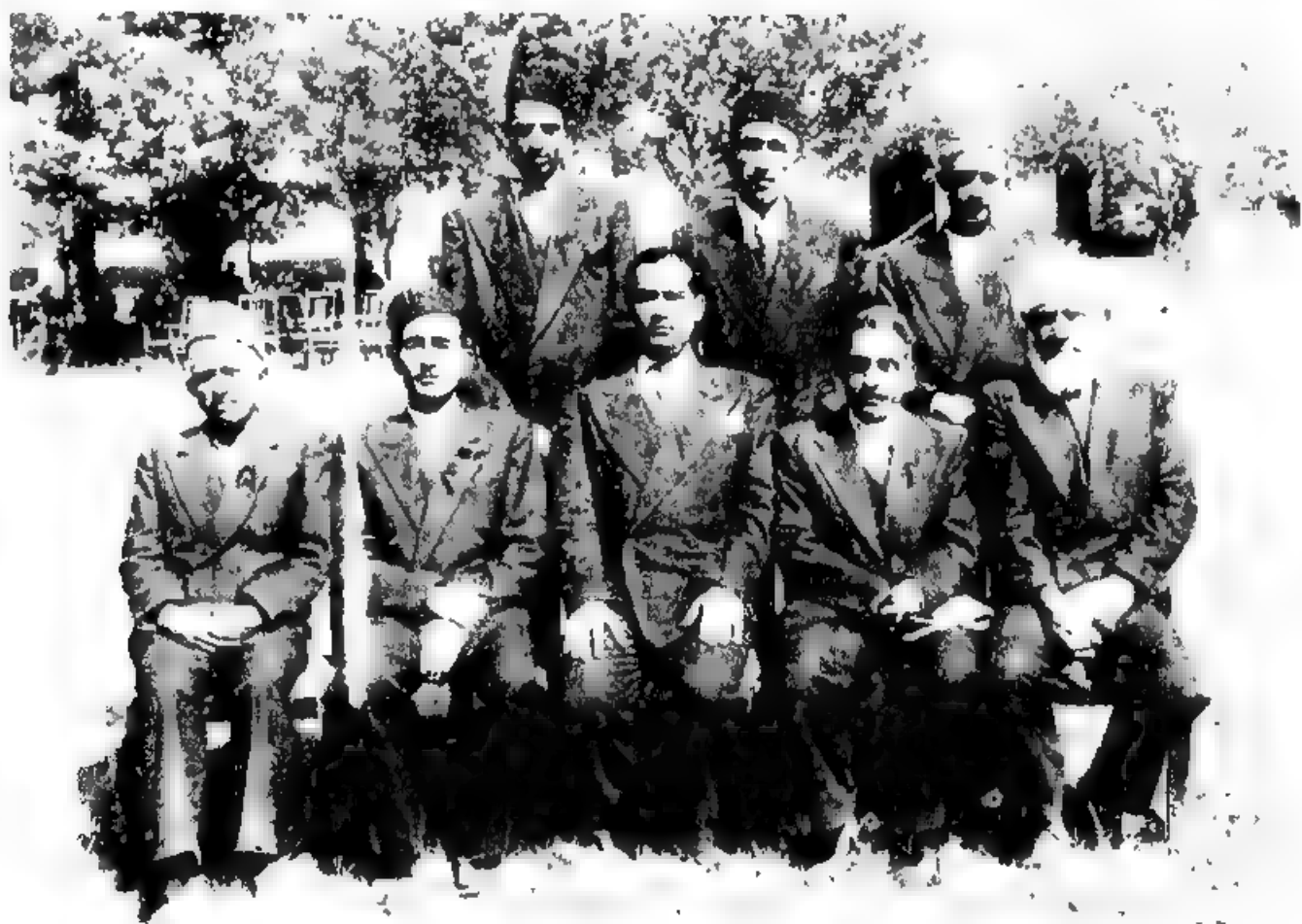

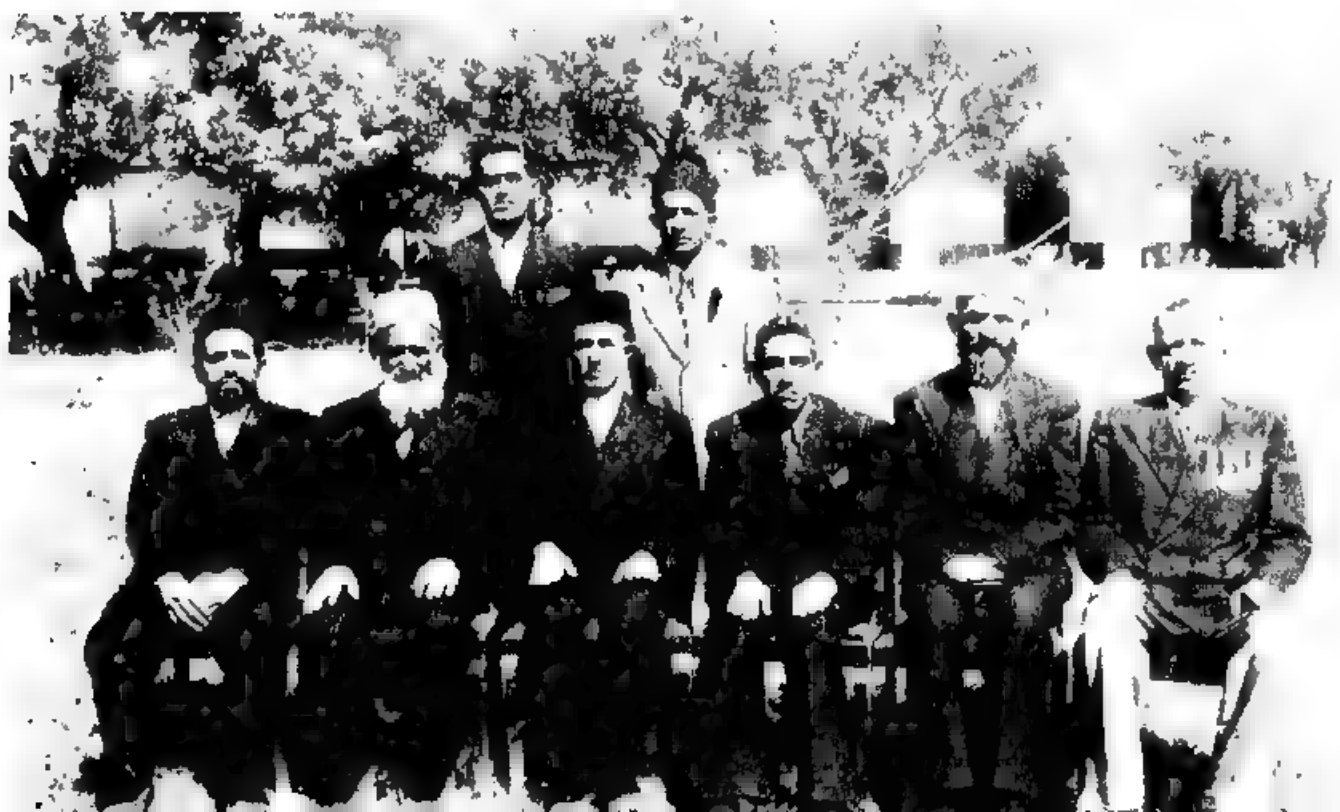

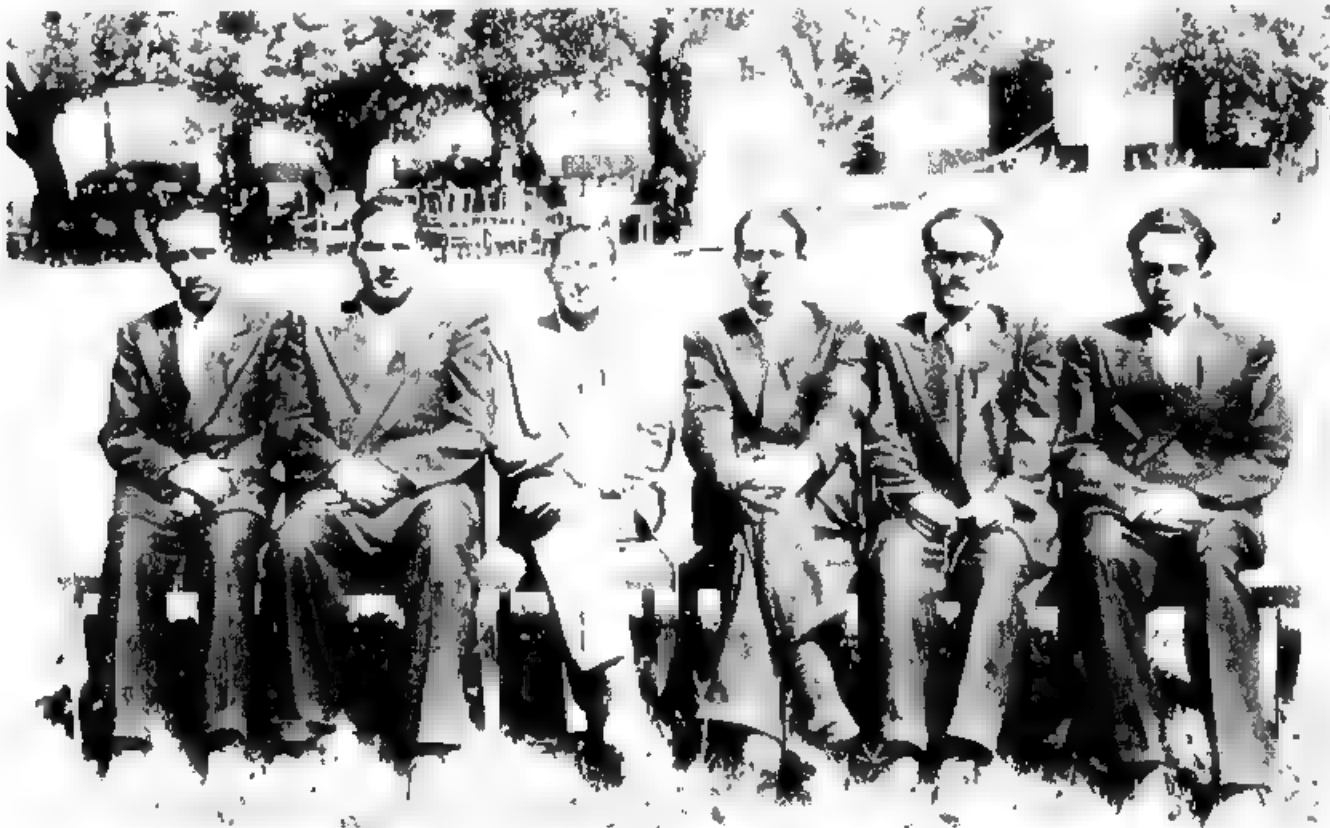
دقوانينو د تدقيق دانجمن استازي

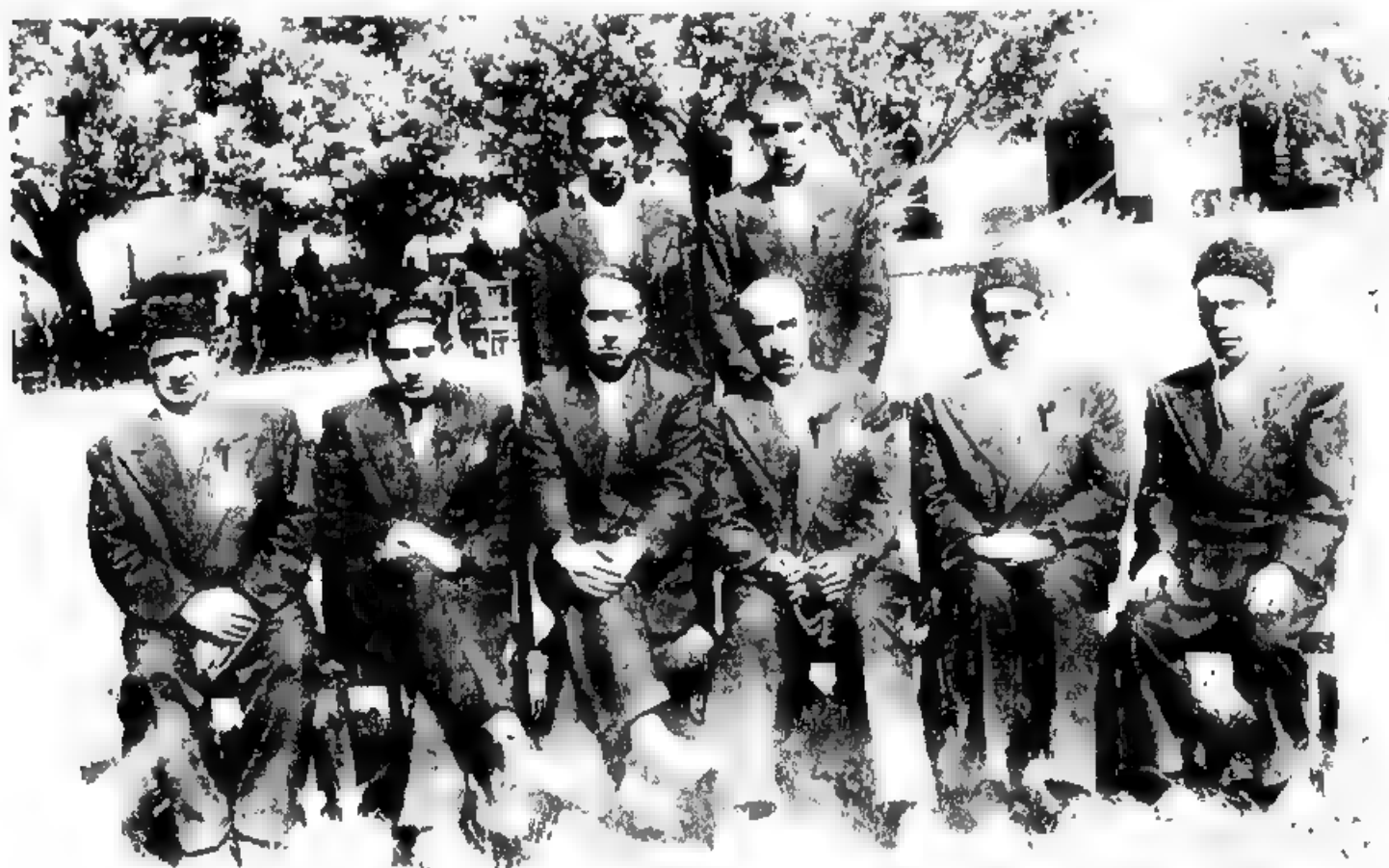
د فوايد عامې د انجمن استازي

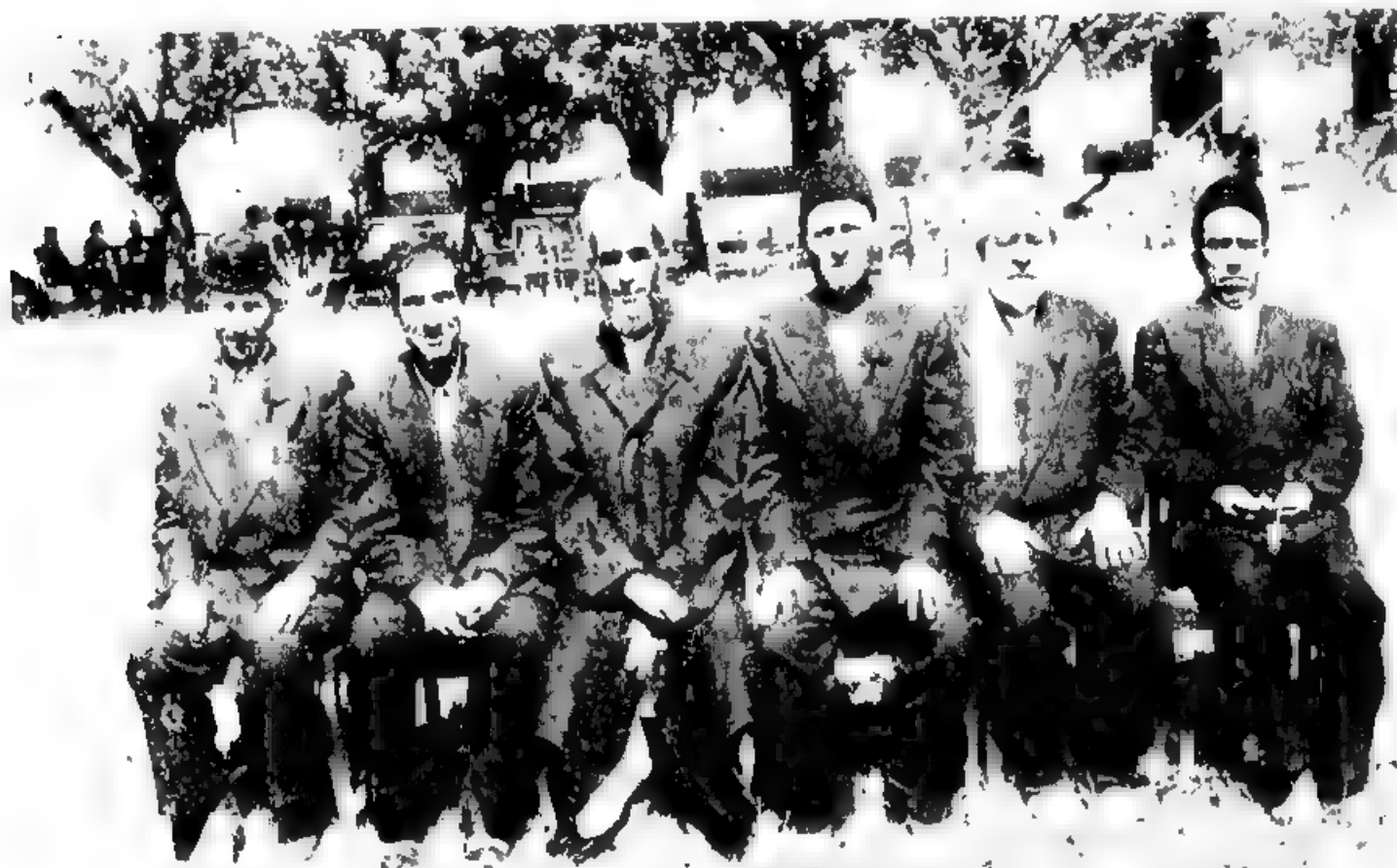
دشکایتونو داوریډو دانجمن استازي

د اقتصاد انجمن استازي

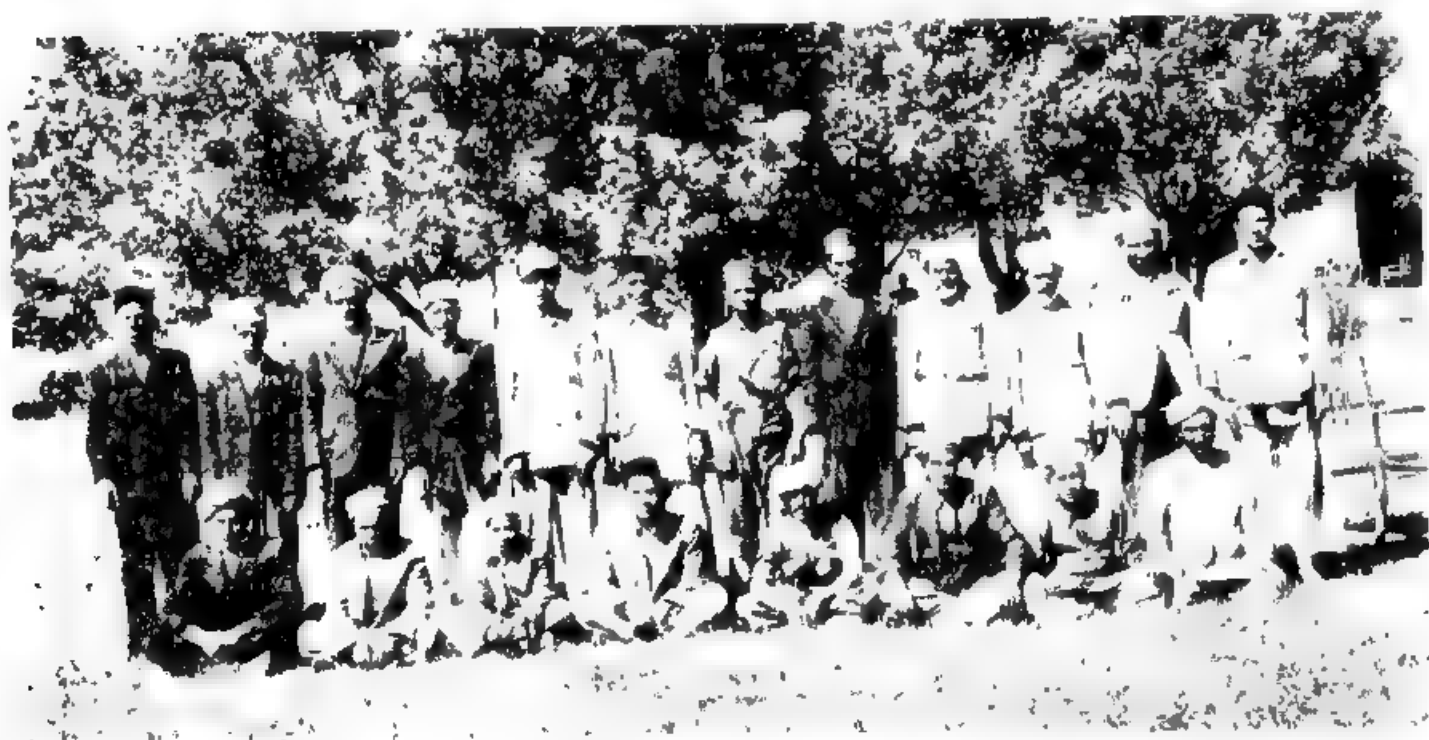
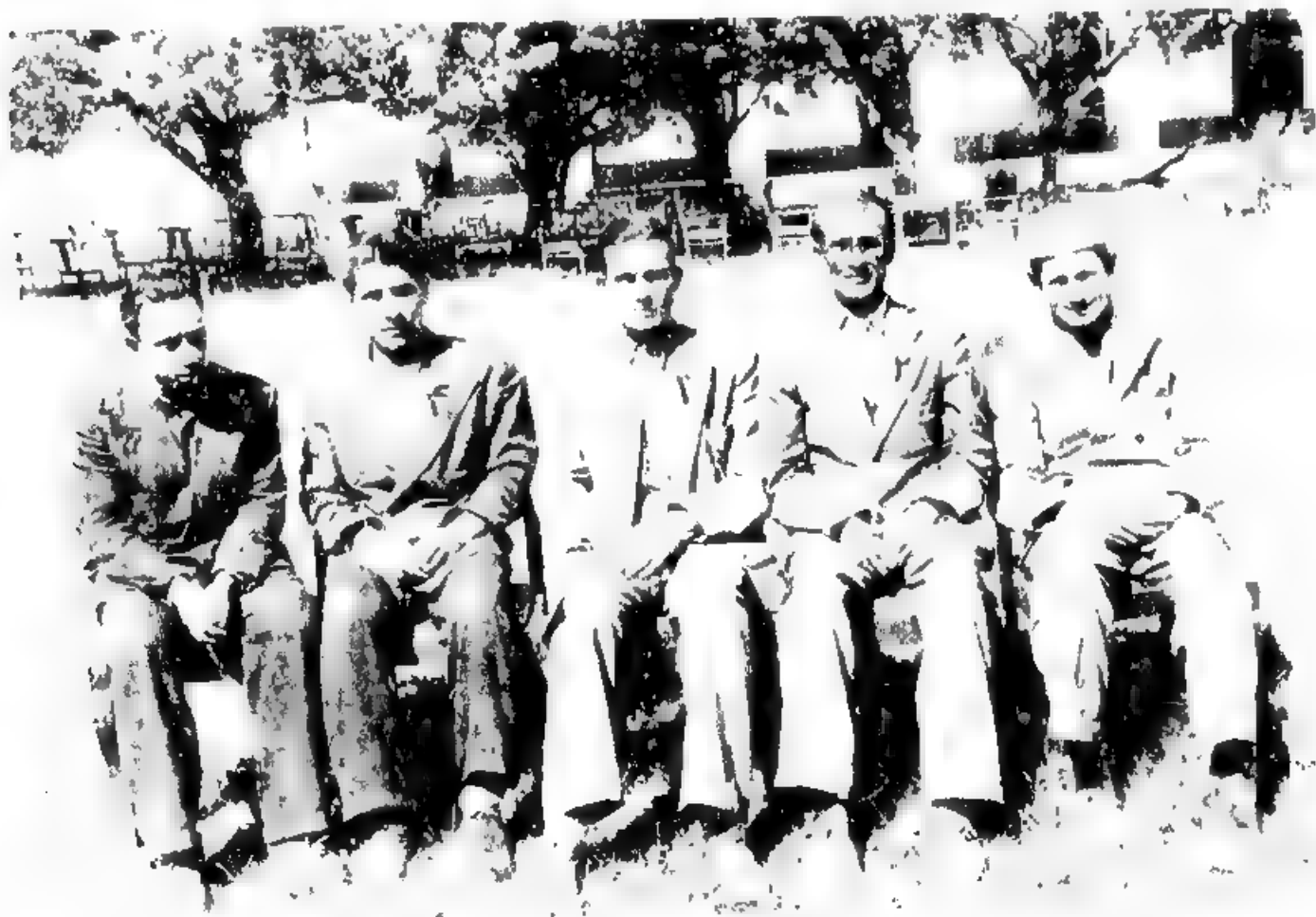
د کرنې د انجمن استازي

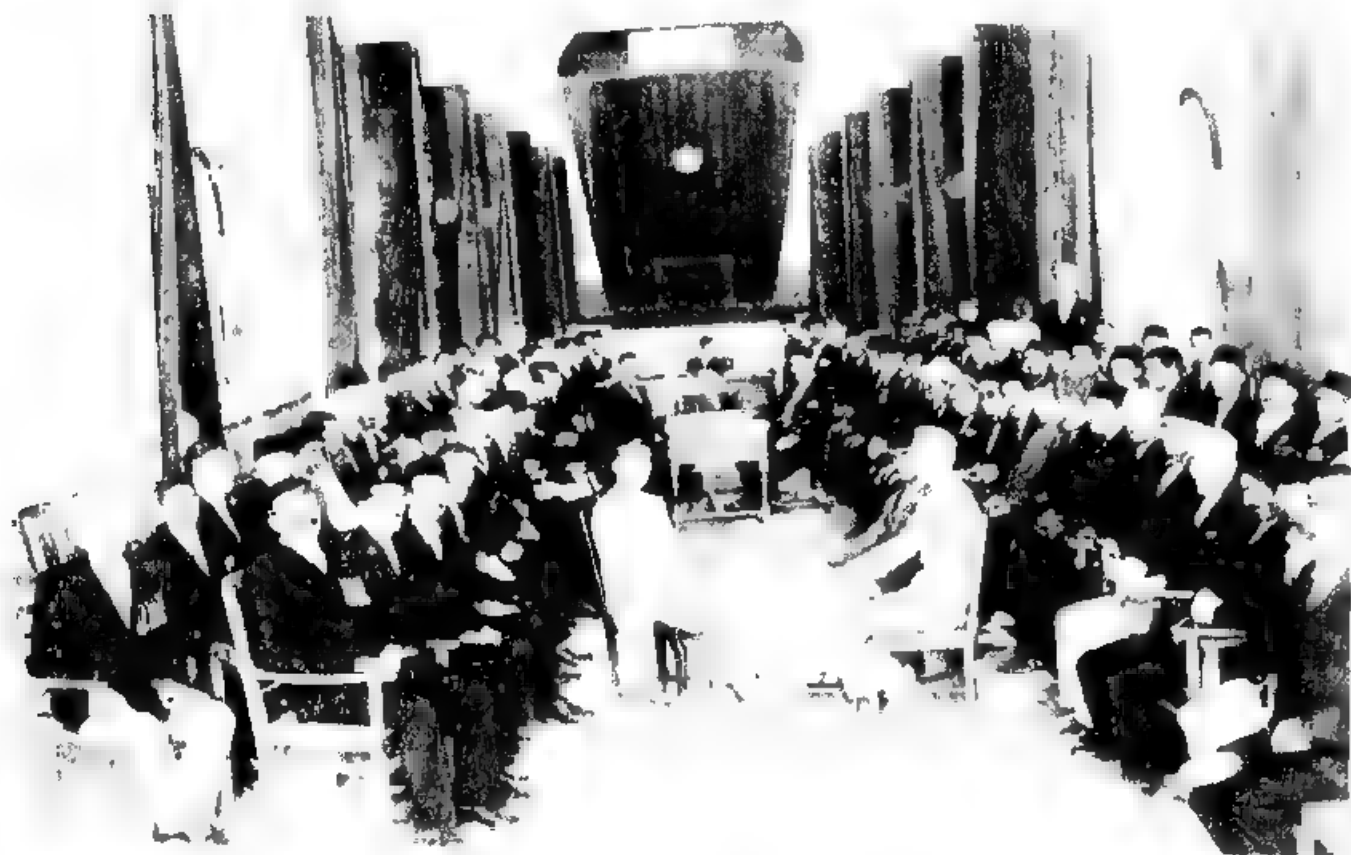

د بهرنیو چارو د انجمن استازي

د ملي شوری اتمه دوره

دا دوره چې ۱۳۳۱ کال څخه پیل او تر ۱۳۳۳ کال پوری دوام وکړ د نهرسراج وکیل عبدالرشید خان نئ رئیس او نائبان (مرستیالان، معینان) ئی وکیل محمد کبیر عزیزی د غوربند استازی لمړی مرستیال او دوهم مرستیال ئی محمد عثمان خان د روداتو استازی، لمړی منشی ئی د هرات د پښتون زرغون استازی علی خان قاضی زاده او دوهم منشی ئی د لوگر د ازرو استازی لعل گل فریاد وه.

د دی دورې په لمړنیو غونډو کی د اداری هیئت تر ټاکلو، او وثیقو تر کتنی، د استازو د تنخوا گانو او لگښتونو او د باور پانو تر تثبیت وروسته لاندی موضوعات تصویب شول:

د اوونۍ دورې د غلی د رانیولو او د قراقلونود منځه وړلو په هکله د ملی شوری د اوونۍ دورې د پریکړو او د ۱۳۳۱ کال د دولت د بودجې اودتحلیف نامی موضوع په دی دوره کی تصویب شوه.

په دې دوره کې د یوشمیر استازو په وړاندیز په دی هکله چې دولت خپله کلنی بودجه شوری ته پر خپل وخت نه رالیږی او په دی توگه خپل لاس د تنخوا گانو او لگښتونو په برخه کی آزاد پریږدی و مجلس ته وړاندی او پر حکومت باندې د نیوکې په ترڅ کې پریکړه وشوه چې د شورې داوومی دورې د پریکړې سره سم د ۱۳۳۲ کال بودجه په ټاکلی وخت مجلس ته نه ده وړاندی شوی.

په دی دوره کی د رسنیو قانون، د پښلوانیا د موزیم سره د کابل د موزیم تړون، د افغانستان د لرغونو اثارو د کیندلو په هکله، د هلمند او ارغنداب د پاته کارونو د بشپړولو په اړه، د امریکا د صادراتو او وارداتو د بانک څخه د اتلسو میلیونو او پنځه سوه زرو ډالرو د پور په هکله تړون، د ۱۳۳۲ د بودجې پریکړه د شوروی اتحاد څخه د سړک جوړولو د سامانو د رانیولو په موخه د دوه میلیونو او سل زره ډالرو د پور اخستلو د تړون او څو نورو د اصولنامو ضمیمو په اړه پریکړې.

د ملي شوری د اتمی دورې اداری هیئت

۱. رئیس د نهرسراج استازی ع. ج عبدالرشید خان.
۲. د رئیس لمړی نائب ع. ص محمد کبیر عزیزی د غوربند استازی.
۳. د رئیس دوهم نائب د روداتو استازی محمد عثمان خان.
۴. لمړی منشی ع محمد علی خان قاضی زاده د هرات د پښتون زرغون استازی.

د ۱۳۳۱ څخه تر ۱۳۳۳ کاله پورې د اتمې دورې د استازو شمیر

ګڼه	نوم	اړونده سیمه
۱.	میر علی اصغر خان شعاع	د کابل مرکز
۲.	محمد حسن خان	د کابل مرکز
۳.	قیام الدین خان	چاردهی
۴.	جهاندار شاه خان	ده سبز
۵.	عبدالعلیم خان	بگرامی
۶.	محمد اکبر خان	پغمان
۷.	محمد امین خان	سروبی
۸.	سید شاه	دایزنگی
۹.	محمد اصغر	کوهدامن
۱۰.	عبدالرحیم	بهسود
۱۱.	اسدالله خان	دایکندي
۱۲.	حبیب الله خان	یکاولنگ
۱۳.	حسین بیک خان	لعل او سرجنگل
۱۴.	ولی محمد خان	شهرستان
۱۵.	سید ګلاب	لوګر
۱۶.	حاجی محمد خان	میدان
۱۷.	عبدالغفار خان	کلنگار
۱۸.	محمد زمان خان	وردک
۱۹.	عبدالرشید خان	نهرسراج
۲۰.	عبدالغفور خان	قندهار
۲۱.	داد محمد خان	دند
۲۲.	محمد خان	سپین بولدک

پنجواڼی	۲۸. گل محمد خان
کشک نخود	۲۹. میر احمد خان
دهله	۳۰. لعل محمد خان
شوری بک	۳۱. سید محمد خان
گرشک	۳۲. محمد صدیق خان
گر مسیر	۳۳. قمر الدین خان
موسی قلعه	۳۴. عبدالله خان
نوزاد	۳۵. اقا محمد خان
د ارزگان مرکز	۳۶. خدای رحم خان
گیزاب	۳۷. محمد عمر خان
اجرستان	۳۸. عبدالغنی
قلات	۳۹. خالق داد خان
دایه چوپان	۴۰. کندل خان
شینکی	۴۱. مومند خان
لرنک و جلدک	۴۲. خدایداد خان
د قلات کوچی	۴۳. عبدالسلام خان
د پشت رود کوچی	۴۴. ولي محمد خان
د ریگستان کوچی	۴۵. محمد یوسف خان
د هرات مرکز	۴۶. محمد سرور خان
بادغیسونه	۴۷. محمد اسماعیل خان
بالا مرغاب	۴۸. عبدالقادر خان
گلران	۴۹. محمد ظریف خان
کشک	۵۰. عبدالرحمن خان
قادس	۵۱. یار محمد خان
چرند	۵۲. ...

پرچمن	۵۷. عبدالغفار خان
پسابند	۵۸. محمد نصیر خان
د غوريانو مرکز	۵۹. عبدالواحد خان
شیناونو	۶۰. محمد محسن خان
زنده جان	۶۱. عبدالحق خان
کوهستان	۶۲. غلام محمد خان
ادر سکن	۶۳. سید محمد خان
انجیل	۶۴. محمد اکبر خان
پشتون زرغون (لمړی منشی)	۶۵. محمد علی خان قاضي زاده
گذره	۶۶. محمد ابراهيم خان
اوبه	۶۷. محمد صديق خان
کرخ	۶۸. عبدالباقی خان
مزار شریف	۶۹. غلام حیدر خان
نهر شاهي	۷۰. سید اقا خان
شبرغان	۷۱. محمد علی خان
سنگ چارک	۷۲. محمد لطیف خان
اقچه	۷۳. محمد عمر خان
سرپل	۷۴. محمود خان
قرقین	۷۵. محمد ولی خان
د بلخ مرکز	۷۶. عبدالاحد خان
دولت آباد	۷۷. ملا ایش مراد خان
کشنده	۷۸. خال محمد خان
شورتیه	۷۹. ملا نور خان
سمنگان	۸۰. محمد یعقوب خان
کشم	۸۱. فیض محمد خان

نهرين	۸۶. عبدالحميد خان
اندراب	۸۷. عبدالقدوس خان
قندوز	۸۸. عبدالحی خان
حضرت امام صاحب	۸۹. علی مراد خان
خان آباد	۹۰. عبدالمحمد خان
قلعه ذال	۹۱. عبدالستار خان
تالقان	۹۲. عبدالکریم خان
رستاق	۹۳. محمد صديق
چاه آب	۹۴. عبدالله خان
ينگی قلعه	۹۵. محمد عمر خان
خوست او فرنگ	۹۶. عبدالقيوم خان
چال او اشکمش	۹۷. مير صابر خان
فرخار	۹۸. محمد امين خان
د جلال آباد ښار	۹۹. سيد حبيب شاه
خوگياڼی	۱۰۰. والا جان خان
سرخ رود	۱۰۱. عبدالله خان
کنړ	۱۰۲. محمد صديق خان
د خاص کنړ مرکز	۱۰۳. محمد شعیب
بر کنړ	۱۰۴. جلال الدين خان
کامه	۱۰۵. عبدالخليل خان
خوکی	۱۰۶. مير باز خان
لنډ کامدیش	۱۰۷. محمد عظیم خان
لنډی کامدیش	۱۰۸. محمد جان خان
سرکانزو	۱۰۹. عصمت الله خان

۱۱۵. شینوار
۱۱۶. علي محمد خان
۱۱۷. محمد عثمان خان
۱۱۸. رحمت الله خان
۱۱۹. غلام نبی خان
۱۲۰. محمد علم خان
۱۲۱. اسماعیل گل خان
۱۲۲. شاه جان خان
۱۲۳. حاجی چنار خان
۱۲۴. محمد نادر خان
۱۲۵. دین محمد خان
۱۲۶. محمد قجیر خان
۱۲۷. لعل گل فریاد خان
۱۲۸. امیر محمد خان
۱۲۹. علی جان خان
۱۳۰. محمد دین خان
۱۳۱. گت گل خان
۱۳۲. شهزاده خان
۱۳۳. باز محمد خان
۱۳۴. عبدالغفور خان
۱۳۵. محمد کبیر خان
۱۳۶. عبدالواحد خان
۱۳۷. میزرا احمد خان
۱۳۸. عبدالعزیز خان
۱۳۹. حاجی صالح محمد خان
- اچین
- رودات
- مهمندره
- د ننگرهار کوچی
- گردیز
- اورگون
- گومل
- خاخی
- خمکنی
- خلدران
- زرمتم
- ازره
- سید کرم
- خوست
- تنی
- موسی خیل
- خاخی میدان
- جانی خیل
- د پروان مرکز
- غوربند
- جبل السراج
- پنجشیر
- بگرام
- سر خ یار سا

نجراب	۱۴۴. غلام نقشبند خان
د غزني مرکز	۱۴۵. سيد محمود خان
کتواز	۱۴۶. محمد يونس خان
اندرې	۱۴۷. غلام محي الدين خان
مقر	۱۴۸. معراج الدين خان
قره باغ	۱۴۹. محمد افضل خان
شرنه	۱۵۰. جمعه محمد خان
جغتو	۱۵۱. مير مکندر شاه خان
جاغوري	۱۵۲. محمد حسين خان
وازه خوا	۱۵۳. اشرف خان
د غزني کوچی	۱۵۴. محمد بشير خان
د کتواز کوچی	۱۵۵. محمد شاه خان
بدخشان	۱۵۶. محمد سرور خان
درواز	۱۵۷. عبدالله بيک خان
جرم	۱۵۸. عبدالجبار خان
کشم	۱۵۹. عبدالقدوس خان
واخان	۱۶۰. عاشور محمد خان
اشکاشم	۱۶۱. رحمت الله خان
فراه	۱۶۲. عبدالقادر خان
چخانسور	۱۶۳. دوست محمد خان
پکواه	۱۶۴. ميرزا محمد خان
انار دره	۱۶۵. محمد ياسين خان
ميمنه	۱۶۶. محمد ياسن خان
اندخوی	۱۶۷. محمد کریم خان
بشته ن ککوت	۱۶۸. محمد اعظم خان

د ۱۳۳۱ څخه تر ۱۳۳۲ کال پوری د ملی شوری د اتمې دورې د ریاست چاری

د لمړنۍ پلاوي او وثیقو تر کتنې او د وکیلانو د تنخواوو او نورو لگښتي چارو او باورپانو تر تثبیت وروسته یو دولس کسيز پلاوی د شوری د دایمې (تل پاتي) رئیس هیئت د ټاکلو د پاره د څو اړخیزه مواردو د تدوین په موخه او همدارنگه د عمومي مجلس دولس تنه وکیلان د رئیس پلاوي د نوماندو څخه د څارنې لپاره تصویب کړل.

او په ۱۳۳۱/۶/۲۶ نیټه په داسې حال کې چې د ۱۵۴ استازو څخه ۱۴۲ تنه حاضر وو د څارنې پلاوي په وړاندې د دایمې رئیس د ټاکلو لپاره رایې واخستل شوه او په پایله کې د قندهار د نهرسراج استازی عبدالرشید د رایو په اکثریت سره د دایمې رئیس په توګه انتخاب او عمومي مجلس د نوموړې ټاکنه تصویب کړه.

او همدارنگه د رایې اخستنې په بنسټ د عمومي مجلس څلور تصویبه د انتخاباتو د اصول په پام کې نیولو سره د رایو په اکثریت د نوماندو د ډلې څخه د شوری مرستیالان او منشیان په لاندې ډول وپېژندل شول:

۱. د غوربند استازی بساغلی محمد کبير د شوری لمړی مرستیال په توګه.

۲. د مشرقي د روداتو استازی محمد عثمان د شوری د دوهم مرستیال په توګه.

۳. د هرات د پشتون زرغون استازی محمد علي قاضي زاده لمړی منشی توګه.

۴. د جنوبي ولایت د ازري استازی لعل گل فریاد د دوهم منشی په توګه.

د ملی شوری د رئیس پلاوي د ټاکلو وروسته د اجندا پرمسئلو اود موضوعاتو پر شا او خوا خبرې اترې پیل شوی:

۱. د اساسي اصولو د ۲۷ مادې سره سم د تحلیف نامې په هکله تصویب تر سره شوه.

۲. د ملی شوری د اوونۍ دورې پریکړه د قره قل د لغو کیدو په هکله تصویب شوه.

۳. په اور مادو کې د غلې د رانیولو په هکله د ملی شوری د اوومې دورې د پریکړې تصویب.

۴. د ملی شوری د اوونۍ دورې د پرانستلو پر مهال د همایونی اعلیحضرت پریانستونکي وینا د تبصرې په هکله تصویب.

۵. د وکیلانو د دی وړاندیز تصویب چې د ۱۳۳۲ کال بودجه ولې د اوومې دورې د تصویب سره

سره نه ده چې د شوری په لومړي کال د کار د پیل په پړاوونو کې شوې، ته نه ده

کي شويده ، د هغه قانوني اعتبار لرونکي ده ، لکه د شوري نوري پريکړې چي په رسمي وختونو کي شويدي.

۷. د هيواد د ۱۳۳۲ کال د بودجي د تسويد او تصويب د پاره د هر ولايت څخه د يو يو استازي په ګډون د کميسيون د ټاکنې په هکله پريکړه .
۸. د هيواد د ۱۳۳۱ کال د بودجي پريکړه .

(د ۱۳۳۱ کال د کلني څخه)

په ۱۳۳۲ کال کي د ملي شوري د اتمي دوري د رياست چاري

۱. د افغانستان بانک د اساسنامي د ۲۲ مادي سره سم د دوو کسو نماينده ګانو د ټاکلو په اړه د چنګاښ د پنځمي نيتي پريکړه.
۲. د پريکړو په وخت کي د استازو دنصاب په اړه د چنګاښ د پنځمي نيتي پريکړه.
۳. د ديارلسو وکيلانو د باورپاڼو او وثيقو د تثبيت په هکله چي قانوني تشي نې نه درلودی په اړه د چنګاښ د اتمي نيتي پريکړه.
۴. د کشکي نخود استازي ښاغلي ميراحمد د معاش د استحقاق په هکله د چنګاښ د اتمي نيتي تصويب .
۵. د چنګاښ د ديارلسمي نيتي تصويب په شوري کي د اوو کميسيونونو د تشکيل د اړتيا په هکله چي عبارت دی د کورنيو کميسيون ، د شکايتونو د اوريدلو ، د قوانينو د بدلون حالت او د قبایلو د چارو اداري کميسيون ، د عدليه وزارت او بهرنيو چارو د وزارت کميسيون ، د اقتصاد ماليه او بودجي کميسيون ، د ملي دفاع د وزارت کميسيون ، د پوهني د چاري کميسيون د کرهني، کانونو فوايد عامي او محابراتو کميسيون.
۶. د چنګاښ د ديارلسمي نيتي پريکړه په دی هکله چي د کميسيونونو غړي دی د هر ولايت د استازو لخوا انتخاب او عمومي مجلس ته ور وپيژندل شي ، سربيره پردی هغه استازي چي اوس حاضر ندي، کله چي شوري ته حاضر شول د هر کميسيون غړيتوب چي نه زړه غواړي کولی شي.

۸. د ۱۳۳۲ کال د زمري د مياشتي د دوهمي نيتي د ملي شوري د عمومي جرگې پريکړه:
د ټاکنو د اوږدولو د يو پلاوي د جوړولو او ليرلو اود ۸۵ کسو وکيلانو د ۱۳۳۱ کال د تلي د مياشتي د ۲۱ نيتي د وړاندیز تائيد په دې اړه چي د پلاوي ټاکل او ليرل د شوري د رئيس په واک کي دي.
۹. د زمري د دوهمي نيتي پريکړه په دې هکله چي د مجلس تصويونه مخکي له دې چي د استازو لخوا لاسليک شي په پشتر او دري وليکل شي او ولوستل شي.
۱۰. د زمري د مياشتي د ديارلسمي نيتي پريکړه د عمومي مجلس اود کميسيونونو د کار د ورځو د وېشلو په هکله .
۱۱. د زمري د لسمي نيتي تصويب د دې په هکله چي د المپک رياست دي په عظمي صدارت پوري تړلي وي او د پخوا په شان دي د هغه څخه هغه مقام وارسى وکړي.
۱۲. د زمري د يولسمي نيتي پريکړه پدې هکله چي د شوري د داخلي دندو نوي لايحه او د استازو د ټاکلو نوي لايحه دي د استازو د مخکي له مخکي لوستلو لپاره په ۱۷۰ نسخو کي چاپ شي.
۱۳. د زمري د دولسمي نيتي پريکړه په دې هکله چي د واټن د لري والي او دخلکو د ستونزو د لري کولو په موخه د شير د علاقه داري څخه د اهنگرانو د کلي بيلول او د باميانو په محلي حکومت پوري د هغه تړل. د اهنگرانو د کلي د خلکو دا غوښتنه د کورنيو چارو د وزارت لخوا په ۱۳۲۹ کال د وږي مياشتي په نهمه د (۶۴-۳۹) گڼه ليک په وسيله شوري ته راليرل شوي وه.

۱۴. د ملکي مامورينو د رياست د اتويشتم کال د غبرگولي د مياشتي پنځويشتمې نيتي (۱۶۱-۲۵) گڼه وړاندیز په اساس داچي د جرم د ثبوت وکيل د مرافعي په محکمه کي کولي شي پر هغه دعوي برسیره چي په لمړني محکمه کي تر پريکړي لاندې راغلي وي نوي دعوي وړاندې کړي او مرافعي محکمه پر هغه باندې غور وکړي تر څيرني لاندې ونيول شوبه پاي کي پريکړه وشوه چي د عدليي ، تميز او مرافعي د معاد د اصولنامي د ۵۳-۵۴ مادو څخه په روښانه توگه څرگنديږي چي ټولي مسئلې د لمړني محکمې تر بهير مخکي په هيڅ ډول د ډولونو په مرافعي محکمه يا د تميز په رياست کي تر غور لاندې نشي نيول کيدای ، د پورته توکو په پام کي نيولو سره د مرافعي محکمه د جرم د اټيکارو د وکيل نوي دعوي چي په لمړني پريکړي که شاملې نوي او په اول کي تر څيرني لاندې نوي راغلي نشي اورېدلي په هغه صورت کي چي ځيني

پلاوي د اکثريت تر ټاکلو وروسته دی اړوند حکومت ته ابلاغ شی خو د ټاکل شوی استازی باورپاڼه ولیکي او د شوری پلاوي هغه ملاحظه شد کړي .

۱۶. د وږی میاشتی د پنځلسمی نیتی د دوشنبی ورځی پریکړه په دی اړه لکه څنګه چې لوړپوړو مامورینو ته خصوصی او سیاسی پاسپورت ورکول کیږی د څلورمې څنځه تر لمړي رتبې پوری مامورینو ته دی د خدمت پاسپورت ورکړل شی.

۱۷. د وږی د پنځلسمی نیتی د دوشنبه ورځی پریکړه په دی اړه لکه څنګه چې د کورنیو چارو وزارت د ښاروالی د اصولنامې د (۱۰۴) مادی د حکم په اجرا کولو باندی مکلف دي په دی توګه د ښاروالی غوښتنی او پوښتنی دی د نوموړی وزارت له لاری د شوری ریاست ته ولېږل شی خو د کورنیو چارو وزارت د ښاروالی د اصولنامې د موادو د پلي کیدو په هکله په ښاروالیو کی د موجوده ستونزو په اړه خبر وی او هغه اړین توضیحات چې د شوری د ریاست لخوا ورکول کیږی و ټولو ښاروالیو ته خبر ورکړی.

۱۸. د وږی د درویشتمی نیتی پریکړه په دی هکله چې د شوری د اوومی دورې د قوانینو د کمیسیون پریکړه تائید وی د میرزا محمد داود معاش دی د مخبرانو د وزارت له لوری ورکړل شی.

۱۹. د وږی یویشتمه د یکشنبی ورځی پریکړه چې لاندی مضمون د ملکی مامورینو او متقاعدینو د قانون د ضمیمې په نوم جوړ او د اصولی پړاونو تر تیرولو وروسته دی خپورشی . هغه مامورین چې د قانونی مقرراتو سره سم استعفی کوی د استعفی د یو کال په بهیر کی قانوناً د حکومت په ماموریت کی ګډون نشی کولای. پرته له ښاروالی د اداری څانګو او نورو شرکتونو او سوداګریزی موسسی او په ملی بانک کی دنده اخستلی شی.

۲۰. د وږی دوهمه د یکشنبه ورځی پریکړه د هغو توضیح غوښتونکو لیکونو په شا او خواکی چې د قبا یلو ریاست او د شوری اجرائیه شعبی ته راځی .

۲۱. د وږی میاشتی د نهویشتمی نیتی پریکړه د ښاغلی عبدالاحد فراهی د وړاندیز او د اوومی دورې د کرهڼی د کمیسیون د پریکړی په هکله چې د نوموړی وړاندیز غوښتنی او کرهڼی د کمیسیون نظر عظمی صدارت ته ولېږل شی او یادونه دي وشي چې اړونده څانګي د دی وړاندیز په شاوخوا کی اړینه څیړنی وکړي ، د عمران شرکت د تاسیس په برخه یا په بل ډول چې د فراه

ویارم چي په ملي غونډه کې د ملت د استازو په حضور کې چي د ریښتني دموکراسۍ بیلګه ده ولاړ یم

او د هیواد د عمراني او اصلاحي پروګرامونو بیلابیلې برخې د حکومت تر غور لاندې دی چي تر اوسه لا بشپړې شوی ندی چي د هغوی تر بشپړیدو وروسته به د هوکړې د اخستلو دپاره د ملت د درنو استازو غوږونو ته ورسول شي . هغه څه چي اوس ئې په لنډ ډول په عرض رسوم دا دی چي زما حکومت د اسلامي دموکراسۍ په غښتلتیا او ملي یوالي د قانون د حاکمیت او عدالت په ټینګښت د ظلم ، بدو او اخلاقي فساد د ورکولو ، اقتصادي حالت د ښه والي په برخه کې تر حده زیات کوښښ کوی او د پښتونستاني وروڼو د روا حقونو څخه په غوڅه توګه ملاتړ کوی ، د دی دندو سرته رسول د ملت او دملت د استازو مرستې او باور ته اړتیا لری او حکومت هغه ته اړ دی . د افغانستان د حکومت بهرني سیاست د متقابلې دوستي پر بنسټ او نړیواله سولې باندې ولاړ دی ، د ملتونو او دولتونو حقونه د نړیوالو مقرراتو سره سم د درناوي وړ بولي . د صدراعظم د وینا تر اوریدو وروسته چي اساسي مطلب ئې ذکر شو موږ د ملت استازی د هغه په نسبت خپل باور او پوره ښکته د رایو په اتفاق سره ښکاره کوو او د حکومت د صدراعظم د پالیسي سره هم ږغی یو .

۲۳. د تلي پر څلورمه د یکشنبې په جرګه کې د عسکري مکلفیت د پروژې پردرو موادو چي د پروژې اصل د ملي شوری د اوومې دورې څخه تیر او تصویب شوی وه مذاکره وشوه اود مطالعې نه وروسته د ملي دفاع کمیسیون د ۱۳۳۲ کال د زمري د میاشتي دیار لسمه او څوارلسمه او شپاړسمه پریکړه کې ئې نوموړې درې مواد د غور وړ وبلل او په لاندې ډول ئې تصویب کړل:

الف: دایمي معافیت:

۱. هغه مجلوب چي د شپيته کلنو او یا د هغه څخه دزیات عمر ددرلودونکو علاحي یا عیاني ورور ، پلار او یا نیکه د معیشت متکفل وی.
۲. هغه مجلوب چي د نه رغیدونکي عیاني او یا علاحي معلول ورور ، پلار او یا نیکه د معیشت متکفل وي.
۳. هغه مجلوب چي د داسې علاحي یا عیاني معلول ورور ، پلار او یا نیکه د معیشت متکفل وی چي

۲. هغه مجلوب چې د اتلس کلنۍ نه د تېټ عمر د ورور، خور او یا زوی د مېشت متکفل وي.

ج: د پروژې اود نقدو په بدل کې یوازینی ماده لغوه شوه:

۲۴. د تلې د څلورمې نېټې پریکړه د ۱۳۱۴ کال د تلې په لسمه د مامورینو د حاضری او رخصتی د

خپری شوی اصولنامې د ضمیمې ددوهمې مادې تعدیل په لاندې ډول دی:

هغه ادارې کارکونکي چې د عمرې سوانح په ورکولو مکلف ندی په یو کال کې د معاش سره یو میاشت د ناروغۍ رخصتی او شل ورځې د ضروري رخصت استحقاق لري او که د هغه څخه زیات غیرحاضر شو په اولو پنځو ورځو کې د هری یوې ورځې په بدل کې یې د دوو ورځو او له هغه نه وروسته د یوې ورځې غیرحاضري په بدل کې د یوې ورځې معاش کمېږي.

۲۵. د تلې د څلورمې نېټې پریکړه د وزیرانو د عالي مجلس د پریکړې او د بهرنيو چارو د وزارت د

وړاندیز د تائید په هکله د څلورمې څخه تر پنځلسمې رتبې پورې د مامورینو د خدمت د پاسپورت

د صادریدلو په اړه او همدارنګه د لاندې تبصرې هوکړه چې زمونږ د مجلس لخوا شوی ده:

که چیرې نوموړی مامور مسافرت د علاج او یا سیاحت لپاره هم وی کولی شي چې د خدمت پاسپورت د امتیازاتو څخه ګټه واخلي.

۲۶. د ښاروالۍ د دوهمې دورې د ټاکنو په هکله د ښاروالۍ د اصولنامې د ۵۳ مادې په تائید او د

شوری د ریاست د مقام د ۱۳۱۱ ګڼه او ۱۳۳۲/۵/۹ نېټې او ۵۲۵ ګڼه، ۱۳۳۲/۵/۲۴ نېټې

لیکونه چې د کورنیو چارو وزارت او د عظمې صدارت په نامه د وضع شوی موادو پر بنسټ د

نوو ټاکنو د کولو په هکله صادر شويدي.

۲۷. په هیواد کې د ۱۳۳۰ کال د سوادګریزو ادارو د انډول په هکله د تلې د میاشتي پریکړه.

۲۸. د تلې د یولسمې نېټې د یکشنبې د ورځې پریکړه د اوومې دورې د مالی او بودجې د کمیسیون

د تلې د میاشتي د شپاړسمې نېټې مصوبه د هغو منع شوو مالونو او هغه توکي چې محصول یې

ډیر شويدي د څیړنې کمیسیون د اقتصاد د وزارت د وړاندیز او اوومې دورې د کمیسیون دپاره

وټاکل شي تر څو ټول منع شوی او نور پاته توکي چې د هغوی محصول ډیر شوی دی په غور

سره وګوري او دخپلو نظریو تر بشپړیدو وروسته دی موضوع د څیړنې او پریکړې لپاره عمومي

جرګې ته حاضره کړي.

۲۹. د تلې د میاشتي د دولسمې د شنبې د ورځې پریکړه د بدخشان د خلکې د استازي شاغلې دهقان د

رښيو کمیسیون ته وسپارل شي خو پدې هکله پوره څېړنه وکړي او د اړتيا په وخت کې د روغتياو وزارت سره مفاهمه وکړي او خپل نظريات دي عمومي جرگې ته وړاندې کړي .

۳۰. د تلي د دېرشمې نيتي پریکړه د ټاکنو د وضع شوی اصولنامې او د ټاکنو د نوی لایحې د موادو په هکله د شوری په اوومه دوره کې سمبال او په اتمه دوره کې د استازو د یادداښت پر بنسټ د استازو د لمړنیو څېړنو لپاره چاپ او هغوی ته ورکړل شوی وه چې یو ګډ کمیسیون د هر ولایت د استازو او د عالی حکومتونو دی د وضع شوی او اجرا وړ اصولنامې د نوی لایحې پر شاوخوا چې پخوا هم د وکیلانو د شمیر په برخه کې په هغه کې بدلونونه منځ ته راغلي وه په غور سره وڅېړي، هغه مواد چې سرته رسول ئی د ملت په ګټه وی د نورو ګټورو نظریو سره سم چې اړین ئی وېولی زیات او د ۱۳۳۲ کال د تلي د میاشتي په اتلسمه نېټه دی عمومي جرگې ته حاضره کړی خو په عمومي جرگه کې ترغور لاندې ونیول شي اود ټاکنو په اصولنامې کې تعدیل او ضمیمه شي.

...

۳۱. د هیواد د ۱۳۳۲ کال د بودجې په شاوخوا کې د تلي د میاشتي د شلمې نيتي د عمومي جرگې پریکړه .

۳۲. د تلي د ۲۸ نيتي پریکړه د شوری د اقتصاد، بودجې او مالی چارو د کمیسیون د ۱۳۳۲ کال د تلي د میاشتي د څلورويشتمه نيتي د پریکړې د تاینډ په هکله د افغانستان او لويديځ المان د سوداګري د تړون او د ۱۳۳۲/۱/۱ نيتي د لیک په اړه د اچي د لويديځ المان او افغانستان تر منځ د سوداګري د تړون میعاد د هوکړې د اتمې مادې سره سم یو کال وه او نوموړی تړون د یوډیرشم کال د رخصتي پر مهال د ۱۳۳۲ کال د دولت د اساسي اصولو پر بنسټ د شاهي فرمان له مخې اجرا او وروسته شوری ته ورپېژندل شوی ده نوموړی امر تائیدوی.

۳۳. د یو میلیون او پنځه سوه زره ډالرو په ارزښت د لس زره ټنه غلي پیروډلو په هکله د اقتصاد ، بودجې او مالی چارو د کمیسیون پریکړه د تائید په اړه د تلي د ۲۸ نيتي تصویب چې باید د لاندې شرایطو درلودونکي وی:

۱. د نوموړی پور موده ۳۵ کاله ده .
۲. په لمړیو شپږو کالو کې د نوموړو پیسو قسط نه ورکول کېږي.
۳. د تکت پولې ادا دوه نیم فیصده ده چې د څلورو کالو وروسته پیل کېږي.

د ۱۳۳۳ کال د اتمې دورې پریکړې

۱. په پنځو مادو کې د رسنیو د قانون پریکړه .
۲. د مالونو پر سر د محصول د اصولنامې د لمرې مادې د بدلون پریکړه .
۳. د راډیو د اصولنامې د دریمې مادې د تبصرې بدلون ، د راډیو د فالتو توکو د واردولو په هکله .
۴. د ختیځ مالیاتي سیستم پر بنسټ پر گټو باندې د مالیاتو د اصولنامې د لمرې شمېره ضمیمې د اووم اصل د بدلون په هکله پریکړه .
۵. د افغانستان د لرغونو اثارو د کندلو په اړه د پنسلوانیا د پوهنتون د موزیم سره د کابل د موزیم تړون .
۶. د امریکا د څلورم ټکي د مرستو د پنځو موادو د اساسي تړون د بدلون پریکړه .
۷. د امریکا د څلورم ټکي د تخنیکي مرستو د نهه ماده نیز تړون پر بنسټ د ضمیمې هوکړې په اړه د یونو د تخنیکي اړیکو د ریاست د وړاندیز په هکله پریکړه .
۸. د کار د نړیوالې موسسې د اساسنامې د اووم او شپږم مادو د ترمیم په هکله پریکړه .
۹. د هیواد د ۱۳۳۳ کال د عمومي بودجې پریکړه چې واراډات ئې ۱۱۴۱۰۸۸۶۱۲ افغانی او لگښتونه ئې ۱۱۴۰۸۸۶۱۲ افغانی دی .
۱۰. د مالونو د معافیت او د افغانستان د گمرکاتو د بهرنی قونسل د پلاوي د کار د اصولنامې د اتلسمې مادې د بدلون پریکړه .
۱۱. د ډوډي پخولو د فابریکې د جوړولو لپاره د درې نیم ملیونو امریکائی ډالرو د کريدیت په هکله پریکړه .
۱۲. د احتیاط د ظابطانو د قانون تصویب .
۱۳. په مرافعه او تمیز کې د لمرنیو دعوو د اوریدلو د میعاد ټاکنه ، د لمرني محکمې د هغو تورنو خلکو په هکله چې د یوې نه په ډیرو پېښو کې ښکیل دی ، هغه کسان چې په کښته محکمو کې په خپل ټاکل شوی بندې توب او هم نې دښمن قناعت ولری د هغوی پر دوسیو دی لوړ محاکم د سره غور نکوی ، یعنی د ټاکل سوي بند تر تیریدو وروسته دی خوشی شی .
۱۴. د افغانستان بانک څخه د دولتي انحصاراتو د پانگې لپاره څلور کروړه افغانی او د مسلخ د

۱۷. د هلمند او ارغنداب د وادې د پاته كارونو لپاره د صادراتو او وارداتو د بانک څخه داتلس
ميليونه او پنځه سوه ډالرو د پور تړون.

- د عسكري محكمو د اصولنامې د ضميمې پريكړه
- د محاسباتو د قانون پريكړه.
- د عسكري جزا د اصولنامې د ضميمې پريكړه.
- د تلي د مياشتې پريكړه په دې هكله چې د لمړي محكمو پريكړې دى د پخوا په شان
اجرا كېږي.
- د تقاعد د خزاني د ۱۳۳۳ كال د بودجې تصويب چې ۴۲۹۸۲۹۹۱۰ افغانى واردات او
۴۲۷۸۱۵۴۹۰ افغانى معاشونه او لگښتونه دى .
- د پرمختللو هيوادو د تخنيكي مرستو په هكله د يو نوي اقتصادي ټولنې دپريكړه ليك تصويب.
- د شوروى د سوسيالستى جمهوريت سره د دوه ميليونه او شل زره ډالرو د پور د تړون
پروتوكول د سړك جوړونې د ټوكو د پاره .
- پر عايداتو باندې د مالياتو د ټاكلو پريكړه.
- د ملكي مامورينو د اصولنامې د پروژې د ټاكنو ، ترقيق ، تقاعد او تقاعد د خزاني د اصولنامې
د پروژې پريكړه.

د شورى څخه د باور د راي تر اخستلو وروسته د صدراعظم ښاغلي سردار محمد

داود د وينا په هكله د ۱۳۳۳ كال د تلي مياشتې پريكړه

ورونو ! زه د مجلس د رئيس په اجاره غواړم د ټولونه مخكې ستاسو د هغه لطف او مهرباني څخه چې زما
د ټاكنې په هكله د صدرات د لوي او درندې دندې دپاره ښكاره كړې ده او په ځانكړې توگه د خپلې
ټاكنې په هكله د اشرف الملوكانه د حضور څخه مننه او قدرداني وكړم.

گرانو ورونو ! پوهيږم چې دا لويه دنده ډيره درنه او مهمه ده او زه د خداى د يو عاجز بنده پرته بل څه نه
يم بيشكه تر ټولو مخكې زما تكيه پر لوي خداى ده او باور لرم زما خالق چې د خپل لطف او مهرباني نظر

هیواد د سعادت د پاره نی لرم د عمل جامه ورواغوندم او خپله ستونزمنه او درنده دنده په ارام وجدان او پاک ضمیر سرته ورسوم.

زما ورونو: دا ځای چې د ملت د هیلو کور دی او د قوم د استازو ټولنه ده زه غواړم خپل مطلب د هغو کسانو په حضور کې ادا کړم چې هر یو یې د ملت د یو غټې کتلې استازی توب کوی.

زما ورونو! په باور سره هیڅ څوک نشته چې د خپل کور او هیواد څخه بیخبره اوسی او پوه نشی چې دهیواد اوضاع څنګه ده، زمونږ اوسنی حالت څنګه دی، که ووايم چې نیمګړتیاوی نشته هم پر خپل ځان او هم د ټولنې پر وګړو ظلم کوم باید اعتراف وکړم چې زمونږ هیواد و بنسټیز سمون ته اړتیا لری، د تمدن د کاروان او قافلي څخه ډیر وروسته پاتی دی، یوازني وسیله چې کولای شی زمونږ تیر غفلت جبران کړی د ملت او حکومت بشپړ یووالی او همغږی ده چې په یوه روغه نقشه، قربانی او زیار سره وکولای شو خپله لویه نیمګړتیا تلافی کړو.

زه ویاړم چې نن د ملت د استازو په منځ او د ملت په کور کې حاضر شوي او د ملی شوری مجلس ته د ګران هیواد د چارو په هکله وینا کوم او د قوم د درنو استازو سره د افکارو تبادله او مشوره کوم او خپلی هیلې په منځ کې ږدو او د دموکراسۍ په ښکلی اسلوب سره خبری کوو.

دموکراسۍ زمونږ لپاره یوه نوي خبره نده بلکه یو غوره یادګار او خاطره ده چې ۱۳۰۰ او څو کالو څخه وړاندې زمونږ د اسلام د پیغمبر(ص) څخه را پاتی ده. زمونږ پاک آئین د دموکراسۍ ډیر ښه مبلغ دی او په ډیر ښه ډول د برابري او دموکراسۍ ښکارندوي دي.

زما ورونو! زه کولای شم ووايم چې رښتینی دموکراسۍ کولای شو د اسلامي نړۍ په هغه ورځ کې پیدا کړو چې په هغو بختورو ورځو کې ورورولی او یووالی په خپل ټول قوت سره وجود درلود، په ټولو شیانو کې مطلق عدالت او برابری وه ښائی چې د بدوی اعرابی او غسان پاچا خاطره د خدای د کور په شاوخوا د دموکراسۍ ډیره ښه او ښکاره خاطره وی چې تر نن پورې نې نړۍ په یاد لری او ممکن په راتلونکې کې ئی هم له یاده ونه باسی.

نو زه چې دلته د دموکراسۍ په هکله خبری کوم او ستاسی ورونو سره ډیګریم مطلب می هغه د اسلام رښتینی دموکراسۍ ده. هغه دموکراسۍ چې د پرهیزګارۍ په ډیر ټینګ بنسټ، اخلاق، وطن پرستی، قربانی، زحمت او عدالت ولاړه ده، او دا دموکراسۍ ده چې ټولنې ته د ژوند د رښتینې لوری لارښوونه کوی، د ظلم او بې عدالتۍ رښی له منځه وړی د بشر بیلابیل نژادونه د غلطې او ګمراهې څخه ژغوری

او قدر په سترګه نه ګورو، په هغه عمل نګړو او په هغه سپیڅلي بنسټیز او کلکه لاره خپل د ژوند بنسټ ونه دروو دا ځکه چې زما په آند مونږ په ننی نړۍ کې نشو کولای بيله دغې رېښتینې لارې پر بله لار ولاړ شو او یانې تعقیب کړو. یواځې د نن ورځې خبرې زمونږ دپاره بس نه دی او د یو ملت نیکمرغۍ یواځې په خبرو نه ترسره کیږي بلکه عمل په هغه کې ډیر رول لري، د نن ورځې نړۍ تر خبرو عمل ته ډیره اړتیا لري او د افغانستان د ننی نسل دنده ده چې کونښن وکړي د لوړپوړۍ رېښتینې دموکراسۍ بنسټ په ډیر کلک او خلل نه منونکي تهداب باندې کیږدي څو زمونږ دنیا او اخرت د نیکمرغۍ لامل او مونږ و نیکمرغۍ بختوری لاری ته نږدی کړي خو باید ووايم چې و دی نیکي هیلې ته د رسیدو لپاره مناسب وخت او زمان ته اړتیا ده چې د ملت او حکومت د شپې او ورځې کونښن ورسره مل وی. دا دی هغه هدف چې زه ننی لرم او هغه هیله چې زما د زړه څخه سرچینه اخلي، هیله منډیم چې د لوی خدای په فضل او د ملګرو په مرسته وکولای شم هغه پلي کړم، زه عقیده لرم که مونږ یوه خښته په اساسي ډول د خپل سبا لپاره کیږدو تر دغه ظاهري بناوو چې پرخیالي او موهوم اعمالو ولاړی دی ښه به وی. ځکه نشو کولای د یو ملت برخلیک ته یې له ژور غور په سطحی ډول وګورو.

مونږ باید تر هرڅه د مخه د راتلونکې په فکر کې واو سو او خپل راتلونکي پر ډیر کلک او ټینګ اساس چې د افغانیت او اسلامیت د روح سره کلی تماس ولري نظر کې ونیسو او په ډیر پام سره ګام پورته کړو ځکه بې سنجشه تلوار او د سمی طرحی نه درلودل په ژوند کې نه یواځې دا چې مونږ د هدف څخه لری کوی بلکه ورځنۍ ستونزې مو نوري هم زیاتوی ځکه نو زه چې څه وایم او یا ئې غواړم په ارام روح، پاک اسلامیت او افغانیت په هغه باندې عمل پیل کوم.

ترټولو مخکې وینم چې اصلاحی پروګرامونه ترکومه حده پلي کیدای شی، ځکه زه خپل ځان اړین بولم کوم څه چې وعده ورکوم پر هغه باندې وفا او هغه اجرا کړم. زه نه غواړم چې هغه جمله ادا کړم چې یوازی د خپل شهرت او یا ستاسي د ظاهري خوشحالی دپاره وی.

ورونو زه د خپل هیواد د راتلونکې ژوند د پایښت لپاره اړیم د یو مسوول صدارعظم په توګه د هیواد د مهمو مسئلو پر شاه خوا غور وکړم د چاپیریال وضعیت او د هیواد اقتصادي بنسټ په پام کې ونیسم او د افغانستان د پرمختګ لپاره اقدام وکړم او هیواد د پرمختګ لپاره می باید ټولې لارې په پام کې وی او ګام پورته کړم څو د خدای په مهربانۍ وکولای شم خپل ملی موخې او هدف ته ورسېږم او هغه څه چې د خواره واره کیدو لامل ګرځي او زمونږ هیواد د بدبختۍ کندی ته اچوی باید د بیخ او بنسټ نه ایسته او د

ټولنيزو مفسدو سرچينه بلوى دى ، دا ټولنيز مفسد دى چې ډيرى ناخوالى رازيږوي او زموږ په ټولنه كې دا يوه زړه او پخواني ناروغى ده چې د هغه د درملنې لپاره اغيزمن درمل پكار دى، زه باور لرم چې د ملت استازى به د دى خبيثي ناروغى د رغونې په موخه د ټول ملت په گډون زما سره مرسته وكړي.

يو بله د يادونې وړ ډيره مهمه مسئله د پښتونستان د خپلواكۍ موضوع ده او باور لرم چې ملت به په ډيرى مينى سره هغه بدرگه كړي او دا مسئله زما لپاره يو احساساتى اړخ نلري بلكه په ملي ټينگ سياست او په اوسني نړيوال روش باندې تكيه لري او د افغانستان د نواميسو څخه گڼل كيږي ، د دى روا حق د تامين لپاره د پښتونستان ملت چې د افغانستان د هيواد سره د ژبې ، دود او دستور ، دين اونژاد گډې او نه بيليدونكې اړيكي لري اخلاقاً مكلف يو چې د هغوى د استقلال او خپلواكۍ څخه ملاتړ وكړو او د افغانستان حكومت هيله من دى چې د پاكستان حكومت ډير ژر ودې مسلم حقيقت ته متوجه او بشرى ټولنه د خپلواكۍ د حق او عدالت پر بنسټ د هغه د حل لپاره گام پورته كړي ، باور دى چې د افغانستان حكومت به په سوله نيزه توگه د دى ستونزې د حل په لاره كې اقدام وكړي .

په نني نړۍ كې چې خپلواكۍ تر هر څه ډير ارزښت لري او تر جغ لاندې ملتونه چې پيرى نى د پرديو تر جغ لاندې ژوند كړى دى او د خپلې خپلواكۍ لپاره زيار باسى او غواړي چې خپل ملي حكومتونو ولري ، ايا د تعجب ځاى ندى چې د پاكستان حكومت وغواړي د پښتنو غيرتمن ملت د خپل هيواد برخه وگرځوي او يوازې په دى پلمه چې هغوى مسلمانان دى بايد ووايم چې خداى دي نكړى د پاكستان په عقیده مسلمانې د پښتنو لپاره گناه گڼل كيږي چې بايد هغوى تر جغ لاندې وي. خو هغه څوك چې دا دعوى كوي او وايي چې اسلام قوميت ، سياسى واحدونه او جغرافيايي پولې نه پيژني، سهو او خطا نى كړېده ځكه په ټولو اسلامي هيوادو كې حتى د حجاز په مقدس هيواد كې چې د اسلام د مقدس دين مبدا ده د دى مبارك آيت د حقيقي معنا په پام كې نيولو چې

(انماالمومنون اخوته) د جلا تشكيل او حقونو درلودونكى دى.

ورونو ! زه تاسو ته ډاډ دركوم چې عادل خداى به هيڅ كله پري نږدې هغه مسلمان زړه وړ او غيرتمن ملت چې د كلنو په اوږدو كښى د محمد (ص) د دين د پراخوالى لپاره نى توره په لاس او سرونه نى بايللي دى په داسې وخت كې چې په جهان كې تر جغ لاندې هيوادونه د ازادۍ ونعمت ته رسيږي هغوى د دى خداى نعمت څخه بي برخى كړي.

ورونو دا بايد ووايم چې ملت بايد پرديو ته د هيلو سترگې نيولي وي او د نورو په مهرباني ژوند وكړي

دوستانو ! افسوس د هغه ملت پر حال باندې چې دی حقیقي ټکی ته پاملرنه نکوی او د ټولنیزې نیکمرغۍ څخه ځانې گټې ته ډیره پاملرنه کوی او په هوښیاری سره د خپل ژوند لیک پیروي ونکړی او په خپل وطن کې د هر ډول پېښو سره د مخامخ کیدو او سرښندنې لپاره ځان چمتو نکړی .

هغوی چې په بې پروانۍ او ځان غوښتنې سره غواړي ژوند وکړي ورک او د منځه به ولاړ شي .
 زمونږ نومياليو پلارونو او سرښندونکو سپېڅلو نیکونو د هیواد د ساتنې او ملک د څارنې او زمونږ د ملي ناموسونو او حقونو د ساتنې لپاره بيله قومی او ژبی مخالفتونو او دا چې زه څوک یم او ته څوک نی په سر ښندنې او ځان تیریدنې سره د مورنۍ وطن په مقابل کې خپل اخلاق او وجداني مسئولیت اجرا کړیدی او مونږ باید دې حقیقت ته پاملرنه ولرو او فکر وکړو هغه ملت چې ملي یووالی نلري باید ومني چې هیڅ شی نلري او هیڅ کار د هغه د لاسه پوره ندی ، ملي یووالی د ټولو ریښتونو وطن پرستو موخه وی او د تل دپاره باید هغه ته د یو ځانکړې عقیدې او درنښت په سترگه وکتل شي

ورونو ! زمونږ د هیواد حالت هغې کښتۍ ته پاتې کړی چې د سمندر د قهرجنوڅپو پر مخ باندې سرگردانه وی که هرگړی خپلو کړو وړو ته پاملرنه ونکړو البته چې د ډیرو لویو خطرونو سره به مخامخ شو .

په دی برخه کې ملي شورۍ او د افغانستان حکومت دواړه د تاریخ په وړاندې ډیر لوی مسئولیت لري چې هغه ته پاملرنه وکړي او په خپلې ټولې خیرتیا او لرلید سره د زمانې اوضاع تعقیب کړي ، که چیرې یو ملت خیرتیا او لرلید ونه لري باور دی چې د زمانې ډیر خواشینونکي گوزارونه به بدرگه کړي .

ورونو ! د افغانستان حکومت د تل لپاره د نورو حقونو ته درناوی کوی او خپلو گاونډیانو سره لکه څنګه چې د یو نیک او غمشریک گاونډی دنده ده چلند کوی ، زما د حکومت بهرنی سیاست د نړۍ د ټولو هیوادونو سره پر بالمثل کړو وړو ولاړ دی هر څوک چې زمونږ حقونو ته په درنه سترگه وگوري د افغانستان ملت او حکومت به هم د هغه سره یو په ډېره پوری دوست وی او تل به په خپله دوستۍ او محبت باندې ټینګ ولاړ وي .

په پای کې د درنو استازو د علاقې او باور څخه مننه کوم او بیا هم استازو ته په ډاگه کوم چې بيله فکره او عمل د یووالی او عمومي رڼایستلو د افغانستان حکومت او ملت به وړتوانېږي چې خپل سپېڅلو او نیکو هیلونه ورسپړي .

جناب صدراعظم د هیواد د نیکمرغۍ ډیره مهمه وسیله د هیواد د ټولو طبقو یووالی او پیوستون وباله او

زما ورونو ! باور ولری چې داسی ورځ رارسیدونکی ده چې نه به زه صدراعظم او نه به تاسی استازی یاست ولی انشاالله گران افغانستان به د تل لپاره پاتی وی نو له دی کبله باید خپلی دندی وپیژنو او داسی کار وکړو چې د خپل لوی حدای، مهربان پروردگار ، د افغانستان تاریخ او راتلونکی ته شرمنده او سرخوړند و نه اوسو.

د حکومت د تگ لاری په برخه کی د صدراعظم سردار محمد داود وینا چې د ۱۳۳۲ کال

د تلی پر څلورمه نیټه د یکشنبی په ورځ نی د شوری په جرگې کی پنخپله بیان کړه

ویاړم چې په دی ملی جرگې کی د ملت د استازو په حضور کی چې د حقیقی دموکراسی بیلگه د قرارلرم. د هیواد د جوړونی او اصلاحی بیلابیل پروگرامونه چې د حکومت ترغور لاندی دی او تر اوسه پوری بشپړ شوی نه دی د بشپړیدو وروسته به نی د موافقی اخستلو د پاره د ملت د استازو غوږو ته ورسوم .

هغه چې اوس نی په لنډ ډول په عرض رسوم دادی چې :

زما حکومت د ملی یووالی او اسلامی دموکراسی د پیاوړتیا ، د قوانینو د حاکمیت او عدالت د ټینګښت د فاسدو اخلاقو او بډی د منځه وړلو او د اقتصادی حالت د ښه والی دپاره پراخ کوبښ کوی ، د پښتونستانی ورونو د روا حقونو څخه پوره ملاتړ کوی ، د دی دندی سرته رسول د ملت او د ملت د استازو مرستی او باور ته ضرورت لری او حکومت هغه ته اړ دی. د افغانستان بهرنی سیاست د متقابلې دوستی پر بنسټ او جهانی سولې خوښونی باندې ولاړی دی ، د ملتونو او دولتونو حقونه د نړیوالو مقرراتو سره سم محترم بولی .

د ۱۳۳۳ کال د بودجې په هکله د مالي د وزیر ښاغلي عبدالملک وينا

د رئيس او د ملت د استازو په اجازه ، نن خان بختور گنم چې د ۱۳۳۳ کال د بودجې لپاره د شوری د غونډو په تالار کې د ملت د درنو استازو په حضور کې حاضر شو يم چې د قدرمن او محترم شخصيت ښاغلي سردار محمد داود په پاملرنه او د همکارانو په زيار د مالي د وزير په صفت ستاسو حضور ته بودجه وړاندې کوم چې دامکان ترخه په هغه کې علمي او تخنیکي شرايط مراعت شويدي.

زمونږ شاهي حکومت تر اوسه پوری د داسې بودجې لرلو ته اړتيا درلوده چې دا دی د ملت دوست او ترقي غوښتونکي همایونی اعلیحضرت د برکت او پاملرنې له کبله ئې د لمړي ځل لپاره د عمل جامه واغوستله.

درنوحاضرینو ! مخکې له دې نه چې د ۱۳۳۲ کال د بودجې په شاوخواکې د مطلب اصل عرض کړم اړین گنم چې د هیواد د کورنی احوال او نړیوالی اوضاع په برخه کې د ملت درنو استازو حضور ته څه ناڅه بیان کړم .

مونږ په داسې زمانه کې ژوند کوو چې د (چو عضو بدرد آورد روزگار - دیگر عضو ها را نماند قرار) مفهوم د هر وخت څخه زیات د احساس وړ دی ، دا سمه ده چې افغانستان د دولت د چارواکو تر فدا کاره سیوری لاندې د تیرې نړي سوځونکې جگړې د کړاونو څخه تر یواندازې لری پاته او دا هم سمه ده چې بیا هم د همایونی اعلیحضرت په لوړې ارادې له نړیوال کړکېچ اوافتونوڅخه د افغانستان د حکومت لری پاتی کیدل د ښاغلي سردار محمد داود د حکومت لخوا مراعت کیږی خو نشي کیدای د فتو څخه په ډکه نړي کې د هیلو څخه ډک او پرمختیا ته اړ یو هیواد لکه افغانستان په دې اندازه په خپل خان بسيا شی چې د نورو هیواد ونو وضع ورباندې بی اغیزه وی.

په هر حال له دې سره سره چې نن ورځ د دوهمې نړیوالې جگړې څخه تقریباً نهه کاله تیرېږی بیا هم نړیواله ناقراری په ځانگړې توگه د کوریا اوهندو چین د جگړو له امله او د نړی د لویو دولتونو د وسله وال کیدو ، دورځ په ورځ د زیاتیدونکې وسله وال رقابت له امله زمونږ سره انگیرنه موجوده ده . او د نړیوال اقتصاد پرسیرباندې ئې یو غټ گوزار ورکړی دی او هر هیواد خپل اقتصادي او مالي وضعي ته پاملرنه کوی لکه څنگه چې نن زیات هیوادونه د خپلو سوداگریزو استهلاکي مالونو دپاره د صادريدو لاره پیدا کوی او لا تر اوسه خپل هدف ته نه دی رسیدلی.

درنو استازو ! هغه وخت چې مونږ د ۱۳۳۳ کال بودجه جوړوله د نړۍ ټولې پېښې او د هیواد کورنۍ اړتیاوې چې په پورته ډول یادې شوي د پامه څخه نه دي اچولي .

د ۱۳۳۳ کال بودجه د ۱۳۳۲ کال د قطعي حساب تر جوړېدو وروسته د مالي وزارت لخوا ترتيب او تنظيم شوه .

دا مطلب د مالي وزارت د مامورينو په زيار او کونښن په لاس راغلي دي بيله دي چې رسمي او يا غير رسمي وخت په پام کې ونيسي شپه او ورځ ئې د وزارت د مقام او امر پر ځای کړېدې چې پايلې ئې د تير کال د قطعي حسابونو ترتيب او وروسته ئې د روان کال مکمله بودجه د کال په پيل کې ستاسو حضور ته وړاندې کړه

د دې مرام عملي کيدل د ملي مالي هيلو دسره رسيدو او همېرغې يو ښه بيلگه ده چې د مالي نوو تشکيلاتو د فعاليت په وسيله چې هيله ده د هغه په برخه کې تاسو ته د شک ځای نه دي پرېښي .

(د بودجې د اعدادو او ارقامو تر توضيحات او اعلان وروسته زياته کړه) : نن دولت د مصلحانه هيلو او خپلو مالي ، اقتصادي ، سياسي او لويو ټولنيزو گامونو په پورته کولو کې لوي مسئوليت لري .

د نړۍ د هيوادونو سره د ورځنۍ اړيکو د پراختيا د وخت او ځای د شرايطو سره سم داسې اړتياوې منځ ته راځي چې بايد د پانگې د اصلاح او گټې په هکله کلکه پاملرنه او کونښن وشي ، او د دولت د مالي بهران ليري کيدل د مالي وزارت په غاړه دي .

او زه ددې گام پيل د نيکه مرغه په عمل کې وينم او د هغه بيلگه د مالي وزارت د ۱۳۳۳ کال په جوړه شوي بودجه کې گورم ، نوڅکه هيله مندېم چې د دولت د مخ په وړاندې خوځښت نور هم چټک شي او مالي ستونزې ژر تر ژره حل شي .

په درنښت

د افغانستان د ملي شوری د اتمې دورې د استازو انځورونه

عبدالرشید خان داتمي دورې رئیس

د ۱۳۳۴ څخه تر ۱۳۳۶ کال پوری د ملي شوری نهمه دوره

په دی دوره کی د اداري هیئت ، ټولنو او انجمنونو تر ټاکلو وروسته د شوری په داخلي دندو پوری اړی جاری داچي د شوری د رئیس د ټاکلو په هکله مخالفتونه منځ ته راغلي وه په پټه توگه رای اخستنه وشوه او په پایلی که د ملي شوری د نهمی دورې رئیس محمد نوروز وټاکل شو. وروسته د اعیانو او شوری دواړو مجلسونو د پښتونستان د مسنلی په هکله گډه پریکړه طرح او تصویب شوه. او همدارنگه د ۱۳۳۵ کال د زمري په یودیرشمه نیټه د دولت پنځه کلن اقتصادي پلان او د دولت درې کلنه بودجه تر غور او څیړنی وروسته تصویب شوه او همدارنگه د افغانستان او ایران د ولسونو تر منځ د سرحدی کمیسارانو تړون او د افغانستان او پاکستان تر منځ د ملکی هوائی چلند پروژه تصویب او د ۱۳۳۶ مالی کال د شپږو میاشتو د عمومی انډول د قانون مواد تصویب ، د لگښتی بودجې وړاند وینه ، د وارداتو بودجه او د جوړ شوی گراف سره سم د مالی وزارت د بودجې نوي تصویب ، د تریاکو د کښت د بندولو اصولنامه او نور. په دی دوره کی محمد داود صدراعظم خپل پنځه کلن اقتصادي پلان شوری ته وړاندی کړ او په هکله ئی هراړخیزی څرگندونی وکړی او د مالی وزیر عبدالملک د ۱۳۳۵ کال د بودجې پر شا وخواینا وکړه او د بودجې د کمښت لامل ئی په مالیاتی علمی نظریو سره ښکاره کړ او همدارنگه په دی دوره کی هغه یو شمیر اصولنامې چي نوي او یا تعدیل شوی وی چاپ او د خلکو په واک کی ورکړي شوی .

د ملي شوری د نهمی دورې اداري هیئت

۱. رئیس ع. ج محمد نوروز خان.
۲. د رئیس لمړی نائب د کندهار د مرکز استازی ع.ص صالح محمد خان .
۳. د رئیس دوهم نائب د کابل استازی ع. دوکتور فقیر محمد خان شفا.
۴. لمړی منشی د میمنی استازی محمد رحیم .
۵. دوهم منشی د خلم استازی محمد کبیر غیرت.

د ۱۳۳۴ څخه تر ۱۳۳۶ کاله پورې د نهمې دورې د استازو شمیر

کټه	نوم	اړونده سیمه
۱. فقیر محمد خان		د کابل مرکز
۲. محمد اسمعیل خان		د کابل مرکز
۳. عبدالباقي خان		چهاردهی
۴. جهان دار شاه		تره خیل
۵. عبدالله علی خان		د بگرامیو شپوکی
۶. میر علم خان		پغمان
۷. سید احمد خان		کوهدامن
۸. احمد جان خان		سروبی
۹. محمد ابراهیم		دایزنگی
۱۰. عبدالرحیم		بهسود
۱۱. محمد اکبر خان		دایکندي
۱۲. محمد امیر خان		یکاولنگ
۱۳. محمد عیسی خان		لعل و سرجنگل
۱۴. شاه موسی خان		شهرستان
۱۵. غلام نبی خان		پل علم
۱۶. عبدالحکیم خان		میدان
۱۷. محمد نوروز خان		کلنگار
۱۸. عبدالحکیم خان		وردک
۱۹. صالح محمد خان		قندهار
۲۰. عبدالباقي خان		ډنډ
۲۱. ...		سپین بولدک
۲۲. محمد امین خان		دهرآود
۲۳. عبدالرزاق خان		ارغستان

کشک نخود	۲۸. شیر احمد خان
دهله	۲۹. عبدالظاهر خان
شوری بک	۳۰. عبدالرحیم خان
ارزگان	۳۱. عبدالرحیم خان
گیزاب	۳۲. لعل محمد خان
قلات	۳۳. عبدالستار خان
دایه او چوپان	۳۴. بهاولدین خان
شینکی	۳۵. امین الله خان
جلدک	۳۶. محمد سرور
د قلات کوچی	۳۷. داد محمد خان
مرکندو	۳۸. محمد طاهر خان
د با دغیساتو قلعه نو	۳۹. باز محمد خان
مرغاب	۴۰. حاجی بشارت
گلران	۴۱. عبدالرحیم
کشک	۴۲. عبدالرحمن
قادس	۴۳. یار محمد خان
جوند	۴۴. محمد سلیم خان
غورات	۴۵. فخرالدین خان
شهرک	۴۶. محمد اسلم خان
چغچران	۴۷. سلطان محمد خان
تولک	۴۸. سلطان محمد خان
پرچمن	۴۹. محمد سرور خان
پساوند	۵۰. لعل محمد خان
غوریان	۵۱. عبدالشکور خان
شیناپلو	۵۲. محمد محسن خان

پشتون زرغون

گذره

اوبه

کرخ

نهر شاهي

شبرغان

سنگچارک

آقچه

سرپل

قرقین

بلخ

دولت آباد

کشنده

شورتیپه

سمنگان

خلم

دره صوف

بغلان

پلخمري

دوشي

نهرين

اندراب

قندوز

۵۷. عبدالعظيم خان

۵۸. غلام محمد خان

۵۹. سعدالدين خان

۶۰. محمد قاسم خان

۶۱. حسام الدين خان

۶۲. محمد رجب خان

۶۳. محمد علي خان

۶۴. وصال الدين خان

۶۵. عبدالرشيد خان

۶۶. کمال الدين خان

۶۷. ملا سفر خان

۶۸. عزيز الله خان

۶۹. نورالله خان

۷۰. مزین الدين خان

۷۱. ملا عبدالله خان

۷۲. عصمت الله خان

۷۳. محمد کبير خان

۷۴. بيک محمد

۷۵. محمد نسيم خان

۷۶. محمد جان خان

۷۷. امام علي خان

۷۸. غلام نبی خان

۷۹. ملا بابہ خان

۸۰. محمد شاه خان

چاه آب	۸۶. محمد علم خان
بنګی قلعه	۸۷. محمد نې خان
خوست او فرنګ	۸۸. محمد رضا خان
اشکمش	۸۹. میر مقیم خان
فرخار	۹۰. محمد ایوب خان
د جلال آباد مرکز	۹۱. عبدالقدوس خان
خوګیانی	۹۲. محمد همیش خان
سرخ رود	۹۳. عبدالله خان
کامه	۹۴. عبدالعزیز خان
کنړ	۹۵. حبیب رسول خان
خاص کنړ	۹۶. محمد شعیب خان
بر کنړ	۹۷. عبدالقیوم
خوکی	۹۸. محمد میرباز خان
د پیچ دره	۹۹. احمد شاه خان
لنډ سین	۱۰۰. شیر محمد خان
سرکانو	۱۰۱. عصمت الله خان
غلجانی حصارک	۱۰۲. حاجی سعادت خان
لغمان	۱۰۳. عبدالواحد خان
نورستان	۱۰۴. در محمد خان
قرغه نې	۱۰۵. شیر علي خان
کورز کنړ	۱۰۶. هدایت الله خان
شینواری	۱۰۷. اقبال خان
اچین	۱۰۸. علي محمد خان
رودات	۱۰۹. شاه زرین خان

ګومل	۱۱۵. شیر محمد خان
خاخی	۱۱۶. در محمد خان
څمکنی	۱۱۷. ګلاب الدین
خدران	۱۱۸. محمد عظیم خان
زرمټ	۱۱۹. حاجی جان محمد خان
ازره	۱۲۰. بسم الله خان
سید کرم	۱۲۱. عبدالرحمن خان
خوست	۱۲۲. مولوی احمد الدین خان
تنی	۱۲۳. حاجی محمد خان
موسی خیل	۱۲۴. ټاول خان
خاخی میدان	۱۲۵. خان
جانی خیل	۱۲۶. ازهر خان
د پروان مرکز	۱۲۷. اقا گل
جبل السراج	۱۲۸. محمد یوسف
بگرام	۱۲۹. عبدالحق خان
پنجشیر	۱۳۰. عبدالرحمن خان
سرخ پارسا	۱۳۱. نیک محمد خان
بامیان	۱۳۲. عبدالله
کهمر د	۱۳۳. محمد یوسف خان
غور بند	۱۳۴. عبدالوهاب خان
کاپیسا	۱۳۵. لطف الله خان
کو هستان	۱۳۶. عبدالرزاق خان
نجراب	۱۳۷. غلام نقشبند خان
برکنډ	۱۳۸. عبدالخلیل خان

جاغوري	۱۴۴. محمد حسين خان
کتواز	۱۴۵. محمد صابر خان
شرنه	۱۴۶. محمد اسلم خان
وازه خوا	۱۴۷. اشرف خان
د غزني کوچي	۱۴۸. خدايداد خان
د کتواز کوچي	۱۴۹. شاه ميران خان
د مرکز استازي	۱۵۰. عبدالمجيد خان
درواز	۱۵۱. محمد دلدار خان
جرم	۱۵۲. حجت الله خان
کشم	۱۵۳. احمد خان
واخان	۱۵۴. عاشور محمد خان
اشکاشم	۱۵۵. ميرزا محمد خان
د مرکز استازي	۱۵۶. سلطان محمد خان
چغانسور	۱۵۷. محمد عمر خان
بکواه	۱۵۸. عبدالله خان
انار دره	۱۵۹. عبدالروف خان
د مرکز استازي	۱۶۰. محمد رحيم خان
اندخوي	۱۶۱. محمد شريف خان
پشتون کوټ	۱۶۲. محمد امين خان
بل چراغ	۱۶۳. عبدالروف خان
شرين تگاب	۱۶۴. عبدالاحد خان
قيصار	۱۶۵. محمد صديق خان
د مرکز استازي	۱۶۶. محمد منير خان
گر مسير	۱۶۷. محمد عمر خان
مدرس قلعہ	۱۶۸. محمد محسن خان

د نهمی دورې د ملي شوری د ریاست چاری

د ۱۳۳۴ کال د ملي شوری اجراءات دوي برخې لری چې یوه برخه نئ د شوری دننه او بله برخې نئ په دولتي چارو پوری اړه لری. تر لمړنیو غونډو او د استازو د باور پانو ترتیب او پر وثیقو باندی د ټاکلی کمیسیون تر غور وروسته د شوری د رئیس د ټاکلو په هکله چې په غونډه کی د پتو رایو په وسیله رای اچونه وشوه په پایله کی و ریاست ته د نوماندو د ډلی څخه د کلنگار د خلکو استازی محمد نوروز خان د رایو په ډیروالی سره رئیس وټاکل شو. د مجلس څخه تر پتی رای اخستنی وروسته پنځو کسو نوماندو د ډلی څخه د کندهار د مرکز استازی مولوی صالح محمد لمړی مرستیال او د کابل د مرکز استازی ښاغلی حاجی فقیر محمد شفا د دوهم مرستیال په توگه د رایو په ډیروالی سره و ټاکل شوه.

د منشیانو د ټاکلو په هکله د مجلس څخه تر پتی رای اخستنی وروسته د څلور کانديدانو د ډلی څخه ښاغلی محمد رحیم شیدا د میمنی د مرکز استازی د لمړی منشی او د مزار شریف د خلم استازی ښاغلی محمد کبیر غیرت د دوهم منشی په توگه د رایو په ډیروالی سره و ټاکل شوه.

وروسته مجلس په خپلو داخلي چارو پیل وکړ، اړونده انجمنونه نئ غوره او د انجمنونو غړی او رئیس پلاوي نئ و ټاکل.

د استازو یو شمیر پانی چې مقابل لوری او شکایت کونکی نئ لرل وکتل شوي او تثبیت شوی. هغه څه چې تصویب شویدی:

۱. د افغانستان بانک د بانک نوټونو د زیرمی د مراقبت د پاره د شوری څخه د دوو کسو استازو ټاکل.

۲. د مزار شریف د سربل د بطرولو د برمه کاری د تړون تصویب، چې د افغانستان دکانو او صنایع د وزارت او د سویلېن د سونکای د کمپنی ترمنځ ترسره شوی وه.

۳. د گرشک د لوي حکومت د تعدیل تصویب په اعلی حکومت باندی، او د هلمند د وادی د پرمختیا په هکله دی نوموړی اعلی حکومت په لنډ مهاله توگه د هلمند د پرمختیا د ریاست تر نظر لاندی دنده اجرا کړی.

۴. د افغانستان د شاهي حکومت او د یوگوسلاویا د ملي فدراتیف جمهوري حکومت ترمنځ د لنډ مهاله تړون په هکله او د ملکی مامورینو د ټاکنی، ترفیع او تقاعد د اصولنامې د اتمی مادی سره

۶. د محصولاتو د اخستلو د اصولنامې د پروژې تصویب چې د افغاني فونسلگریو لخوا په بهر کې اخستل کیدی. د ملکي مامورینو د ټاکنې، ترفیع او تقاعد د اصولنامې د نهمې مادې سره په لنډ مهاله توګه د یوې تبصرې زیاتوالی، په ځانګړې ډول د هغو متخصصینو د پاره چې د قانون د خپرولو څخه تر پنځو کلونو پورې بېله قیده د لوړو رتبو کفالت وکړي.
۷. د سوداګرۍ د اصولنامې د پروژې د دریمې برخې تصویب.
۸. د افغانستان د شاهي دولت او اندونیزیا جمهوري دولت تر منځ د دوستۍ د تړون تصویب، د افغانستان او د شوروي سوسیالیستي جما هیرو حکومت سره ترانزیتی تړون.
۹. د ښاروالۍ د اصولنامې د ۵۳ مادې، د ۱۷ مادې د دریمې فقرې او دیارلسمې مادې د تعدیل تصویب. د ملکي مامورینو د ټاکنې، ترفیع او تقاعد د اصولو د ۱۳ مادې تعدیل او د ۵۳ مادې سره د یوې تبصرې زیاتوالی او د ۶۶ او ۹۹ مادو تعدیل او د یوې فقرې زیاتوالی د نوموړې اصولنامې د ضمیمې سره.
۱۰. د سوداګرۍ د پروژې د اصولنامې د لمرې او دوهمې برخې تصویب.
۱۱. د هیواد د دائرو د ۱۳۳۴ کال د بودجې او معاش د لګښتونو تصویب، د پانګې اچونې په برخه کې د ۱۳۳۴ کال د وارداتو د انډول تطبیق چې د ۱۲۰۱۱۰۹۱۶۲ افغاني او اویا پوله کیږي او د ۱۳۳۴ کال د بودجې د وارداتو او دولتي لګښتونو د عمومي انډول د قانون د پروژې ۱۱ مادې.
۱۲. د ۱۳۳۴ کال د بودجې او د تقاعد د خزانې د معاش او لګښتونو په هکله چې څلورمیلیونه، ۵۳۰ زره، ۲۳۶ افغاني او ۷۷ پوله کیږي.
۱۳. د سوداګرۍ د پروژې د اصولنامې د څلورمې، پنځمې، شپږمې، اوونۍ او اتمې برخې تصویب.
۱۴. د عمران دستگاه د پروژې د تړون تصویب چې د افغانستان د شاهي دولت او موريسن د کمپنۍ تر منځ تړل شوی وه.
۱۵. د ۱۹۴۹ کال د جون د میاشتې د کار د نړیوالې موسسې د جوا د عمومي کنفرانس د پنځه دیرش مادو د اجرایی ملاتړ او د حرفوي لارښودونو سپارښت په هکله د مقاولې تصویب.
۱۶. د ۱۹۴۴ کال د جولای د ۲۲ نېټې د بریتن کنفرانس د هو کړې په اصولنامې کې د افغانستان

د پښتونستان پر مسئلې د ملي شورۍ او اعيانو د مجلسونو د فوق العاده جرگې لنډيز د ۱۳۳۴ کال د تلۍ مياشتې ۲۳ نېټه د دوشنبه ورځ په داسې حال کې چې د ملي شورۍ او اعيانو استازي د مجلسونو رئيسان محمد نوروز خان د شورۍ رئيس او فضل احمد خان مجددي د اعيانو رئيس حاضر وه د ملي شورۍ د دارالانشا د يوې شپې مخکې اعلاميې پر بنسټ د سلام خانۍ په ماڼۍ کې فوق العاده غونډه جوړه شوه.

تر غرمې مخکې پر يولسو بجو ښاغلي محمد داود صدراعظم د کابينې د پلاوي سره د مجلسونو په اجازه مجلس ته ننوتل د ملي شورۍ د ښاغلي رئيس په اجازه ئې د پښتونستان تاريخي قضيه د ټولو کړنو ، ديپلوماسۍ او د افغانستان د حکومت سياست چې په دې وروستيو کې د پښتونستان د خلکو د حقونو د تامين په لاره او د هغوی د ژوند ليک د ټاکلو د پاره چې خپله د پښتونستانيانو د عامه رايو پر بنسټ نيول شوی وه ، د پاکستان د حکومت د نا قانونه تيريو او کړنو په ځانگړې توگه هغه وروستني گامونه چې د پښتونستان خاوره ئې بيله ټول پوښتنې او د پښتونستان د خلکو د رضایت نه پرته د پاکستان په لويديځ پوښت پورې تړلې دي و مجلس ته په تفصيل سره وړاندې او د پښتونستان د مسئلې په هکله د مجلسونو نظر ئې د افغانستان د راتلونکي سياست د تعقيب او کړنلارې په اړه وغوښت.

د صدراعظم د راپور تر اوريدو وروسته مجلس د رايو په اتفاق سره داسې تصويب کړه:

د پښتونستان د مسئلې په اړه د ملي شورۍ او اعيانو د ۱۳۳۴ کال د تلۍ د درويشتمې نېټې د گډې جرگې پريکړه:

۱. د افغانستان حکومت کوم گامونه چې تر نن پورې د پښتونستان په مسئله کې اخستي دي دهغه

تصويب له مخې دي چې پخوا د ۱۳۲۸ کال د چنگاښ په لسمه نېټه د ملي شورۍ لخوا اعلان

شوی وه او د ملت د هيلو او اميدونو سره بشپړ همغږی لري.

۲. نن چې د پاکستان حکومت د بشري عدالت او د ملگرو ملتونو د منشور خلاف د پښتونستان د

مليونونو خلکو پر روا حقونو باندې د تيرۍ لاس غزولې دي او بيله دي چې د خلکو ټول پوښتنې

ته مراجعه وکړي د پښتونستان د خلکو ژوند ليک ئې په زور د پاکستان په لويديځ پوښت پورې

تړی چې دا يو څرگنده تيری دی، غندو ئې او يو ځل بيا اعلان کوو چې د افغانستان ملت به

هيڅ ډول د پښتونستان خاوره د هغه ځای د خلکو د ازادو رايو نه پرته د پاکستان د خاورې د

استازیتوب د افغانستان د صدراعظم ښاغلي محمد داود د حکومت سیاست د پښتونستان په هکله په کامل باور تایند او د هر هغه گام په هکله چې ودی ملی هدف ته درسیدو لپاره د حکومت له لوری پورته کیږی خپل ملاتړ ښکار کاوه.

د هیواد د پنځه کلن پلان په برخه کی د ښاغلي صدراعظم وینا

بسم الله الرحمن الرحيم ا

نحمده و نصلی علیه ، د خپل لوی مهربان خدای څخه مننه او د انتخاب شوی ښی محمد (ص) پاک روح ته د

رب العالمین د رحمت ډیر زیات درودونه ډالی کوم .

د ملت درنو استازو ستاسی د نن ورځی مهمه غونډه او اوسنی غونډه د هیواد د پارلمان په تاریخ کی یو ځانگړی ځای لری ، خپل ځان بختور بولم چې نن ورځ د افغانستان د پاک ملت د استازو په حضور او د هیواد په ژوند پوری د اړوندی موضوع پر شاوخوا ستاسی سره خبری کوم او ستاسو د پریکړو او عالمانه څرگندونو څخه ګټه اخلم .

د اوسنی جرګې اجندا اقتصادی پنځه کلن پلان جوړوی داسی یو پلان چې د لمړی ځل لپاره ستاسی د دقیق پام او ژوری مطالعی څخه تیرېږی . ښاغلی استازی خبر دی چې د نن ورځی د علم او تمدن په نړی کی د بشر د اړتیاو د پوره کولو او د خلکو د سوکالی او هوساینی دپاره ټولنی زیار باسی د داسی یو عمل د شکل پیروی وکړی چې پر اقتصادی ټینګو ستو او ټولنیز عدالت باندی ټکیه ولری ، او د خلکو د ژوند کچې او مدنی پوهه لوړه کړی ، د دی بهیر له مخی د نړی هر هیواد د خپل اقتصادی پرمختیا لپاره د خپلی ټولنیزی او تخنیکي وضعي په پام کی نیولو سره د بیلا بیلو سیستمونو څخه ګټه اخلی . هغه هیواد چې چاپیریال او ټولنیز شرایط نی تقاضا کوی د پلانیزه سیستم څخه نی کار اخستی دی ، دا سیستم ټول مالی او اقتصادی حرکتونه په یو څرګند چوکاټ کی د څرګند وخت په ټاکلو سره محدودوی او نه پرېږدی چې د اقتصادی فعالیتونو د سرته رسولو په وخت کی بیل هدفونه مخته بوزی ، چې د کارو د پرمختګ د قدرت ، مالی توان او د چاپیریال د شرایطو وړنه وي او یا د هغه په وسیله ټولنیز عدالت تامین نشی له دی

لېوالتی، د نقلیه واسطو د منظمو لیکو نشتوالی او په دی ډول نور ، باید د اقتصادي پرمختیا په لار کی اړین زیار ویستل شی. د دی لپاره چې دا ستونزی له منځه ولاړی شی او د طبیعي زیرمو څخه لابنه گټه پورته شی او اقتصادي کارونه سره ونه پاشل شی د اوسنی زمای د اساساتو او تخنیک د چاپیریال د احوال او شرایطو سره سم کار واخستل شی ، هرو مرو به ټولی پروژي ، پروگرامونه او هلی ځلی کتوري او اقتصادي وی تر کومه ځای چې د هیواد پر توا نانی اود کار د قوی او د چاپیریال د ټولنیزې وضعې سره سم د هغوی اجراءات امکان ولری، په کړنلاری کی گډه او د یو ټاکلی اقتصادي پلان په چوکاټ کی تثبیت شی ، او په دی توگه د دی اړتیاو د له منځه وړلو په هیله گټور بنسټونه طرح شی چې د هغه پر بنسټ او شیننه دا موجودی اقتصادي ستونزی کمی شی او وړ اقتصادي کارونه په ټولیزه کچې او یو پوره همېرغی سره پر مخ ولاړي شی او د بهرنیو اړینو پانگه اچوونو دپاره اړین شرایط برابر شی . ددی اړتیا پر بنسټ د ډیره وخته څخه په هیواد کی د اوسنی اقتصادي پلان د جوړیدو مفکوره موجوده وه او د هغه د پاره کوښښ کیدی خو بریالیتوب په برخه نه شو تر څو حکومت خپله اقتصادي کړنلاره وټاکل او اعلان ئی کړه او هوډ ئی وکړ چې د هیواد اقتصادي پلان دی جوړشی ، د حکومت د دی عزم پر بنسټ د مالیې د وزیر بیاغلی عبدالملک او د ملی اقتصاد د وزارت وکیل ته هدایت ورکړ تر څو په دی برخه کی دي د ملی اقتصاد وزارت گټور گام پورته کړی او همدارنگه د او کار د اجرا وړ تجربه لرونکو متخصصینو ته دنده ورکړه شوه تر څو په ډیر جدیت سره د یو پلان د جوړولولپاره لمرنی موادو او اړین ارقام او احصائیې د راټولولو په هکله گټور گامونه پورته کړی.

لکه څنگه چې نوموړو کمیسیونونو د ډیرو درنورو وزیرانو او اړوندو وزارتونو په گډه موږته د پلان لمرنی مواد برابرکړل او په دی توگه د ۱۳۳۴ کال د لنډي په میاشت کی د متخصصینو، پوهو او تجربه لرونکو کسانو په گډون یو غښتلی پلاوي د پروژو د څیړني او د اقتصادي پلان د تدوین په کار پیل وکړ. او د لوی خدای په مرسته د ۱۳۳۴ کال په پای کی بشپړ شو.

د دی پلان موخه د یو روښانه اقتصادي سیاست پیروی ، د طبیعي سرچینو څخه تر ممکنه حده گټه اخستنه او د انسانانو د کار د قوی د پانگې او اقتصادي هلو ځلو پکار اچول ، د فنی کسانو او کار کوونکو روزنه او د ټولنیزو خدمتونو ترسره کول د ټولنیز عدالت پوره کول ، د پرمختیائی کچې لوړتیا چې د اقتصادي بیلابیلو چارو په برخه کی ترسره کیږی په لنډ ډول توضیح کیږی .

مالیات ، گمرکي مالیه ، صکوک ، مالیه ، د لوکسو مالونو استهلاک ، څارویو پر سر مالیه ، د بانکدارۍ پیسې ، د اسعارو کنټرول ، فینانسان د پلان ډیرول . د اقتصادي پلان لټویز او پایلی نی چي د پوره تطبیقاتو له وجه نی وړاندوینه شویده.

د ملت درانه استازي ښه خبردی چي د اقتصادي پلان جوړونه او د هغه پلي کول د نړۍ په پر مختلونکو هیوادو کی چي د هر ډول تشکیلاتو ، تجهیزاتو ، دقیق شمیر او نورو عصري وسائلو درلودونکی دی اسانه کارنه دی .

د کار د پلي کیدو په بهیر کی هغه غلطی اصلاح کوي ، په دی ډول مونږ هم نشو کولای ووايو چي زمونږ اقتصادي پلان باوري احصایه او پاته په هغه پوری نور اړونده مسائل له نیمگړتیاوو څخه دي تش وی.

په دی باور یم چي د کره کتۍ له کبله د ملت د استازو په مرسته به د هغه علمی پایلی په غور سره د هغه څارنی په نتیجه کی د ډاډ وړ وی.

که چیري د عمل په ډگر کی نیمگړتیا ولیدل شی باید سمه شی د قادر او توانا خدای په فضل اود ټولو مرستو ، دولتي دانرو ، خصوصي اوشخصي موسسو اود افغانستان د نجیب ملت دنورو وگړو په گډه مرسته به د پلان د پرمختگ خنډونه لری او مطلوبی پایلی به پلاس راشی.

(ومن الله توفیق)

(د شوری د نهمی دورې د دوهم کال د دوهمی گڼی د مجلی څخه نقل)

د ۱۳۳۵ کال د بودجې د وړاندې کولو پر وخت د مالي د وزیر ښاغلی عبدالملک

عبدالرحیم زی وینا

د خپل قادر ، پاک ، دقیق محاسب او عادل خدای شکر پرځای کوم او د شوری د بنسټ ایښودونکی
سید لولاک روح ته ډیر ډیر درود استوم.

درنو استازو !

د متعال خدای په فضل دا دی د دولت درېمه سیستماتیکه او قانونی بودجه د صدراعظم سردار محمد
داود د حکومت په وخت کې د ملت د باخبرو استازو د تصویبونو سره سم وړاندې کوم ، د دولت د
عوايدو او لگښتونو دقیق حساب ستاسو حضور څخه تیروم.

ما د نظام او منظمې دستگاه د حساب د پیدا کونکي په مرسته د خپل توان په اندازه کوښښ کړیدی چې
خپل حسابونه ترتیب او جوړ کړم ، پدې هکله ما د قدرت فطری درس چې د بشر پرمختیائی بهیر د هغه پر
بنسټ دوام لری هیر کړی نه دی ، زما لارښود په دی هکله هغه څوک دی چې نړی نی پیدا کړی او د
هغی دوام او خط السیر د هغه پلاس دی.

د نړی د عمر څخه ملیونونه کلونه تیرېږی ، فزیکي ، سیاسي ، ادبي ، کلتوري او تاریخي بیلا بیلې پېښې او
بدلونونه یو په بل پسې منځ ته راغلی او تللی دی خو د دی دستگاه نظم او د کیفیت ډک حساب
همدارنگه ثابت او پرځای دی تر څو چې ټاکلی ورځ راورسیږی او د حساب او سنجش وروستی کال پیل
شی.

مونږ باید د زماني د مکمل دفتر څخه د عبرت سبق زده او د خپلو چارو د ښه والی لپاره ځان و نه سپموو
ځکه طبیعي زده کړه د انسان لپاره بیله کوښښه بل څه نه ده ، څښتن تعالی هغه پیرزویڼه او مهربانی چې
پخپل ذات کې نی لری د ملت څخه نه سپموی څو چې هغه ملت خپل کړه وړه بدل نکړی. باید د لوی
خدای (ج) د هغه تل پاتی نعمت چې زمونږ او زمونږ د هیواد په برخه کړیدی منندوی وو اوسو.

د نعمت شکر هغه وخت په ځای کیدای شی چې د هغه قدرت مند لاس د قیمتي ورکړو، اوبو او خاورو د
ښیگڼو څخه د وخت د غوښتنی او اړتیا له مخی کټه واخلو او دخپل وخت بېچیان واوسو.

پر مونږ ده چې خپل محیطی استعدادونه سم سنجش او په کار واچو ، صالح بنده گان د دی طبیعي میراث
څخه ښه گټه اخلي د کار میزان یعنی سنجش او حساب مونږ ته معرفی شویدی او پردی لاری باندی د

د قدر وړ استازو ۱

د والا حضرت سردار محمد داود وېش او فعاله حکومت د عدالت خوښونکي، ملت غوښتونکي د مدبرانه لارښوونو او لوړو ارشاداتو په بنسټ د غیرتي ملت په همېرغی د قانون په پلي کیدو او ټولنیز عدالت په مراعتولو سره الحمد لله په چابکي او میراني سره چې د ملي نهضتو د پرمختګ په لوري روان دی او ستاسي پخواني هيلي د نيکه مرغه سرته رسېږي او يو روښانه بيلګه نې همدا د دولت د بودجې ترتيب او تنظيم او عملي شاهد دی. . درې کلنې بودجې ته په لنډې کتنې سره څرګندېږي چې د مالي وزارت و هيواد ته د خدمت د سابقې او مسووليت پر بنسټ بيله دی چې د دولت د محصولاتو او مالياتو د تعرفي نرخ لوړ بوځي او يا کومه نوې ماليه وضع کړي د عوايدو د زياتولو لپاره لازم زيار ايستلی او د وارداتو د لاس ته راوړلو په اړه د تحقيق د طرحې او عملياتو د تنظيم لا لاري نې د دولت عوايد ډير کړيدي او د دی لاري نې په ډيره لويه پيمانه د ټولنيزو ټولګڼو خدمتونو دپاره وړه موقع برابره کړيده . په ۱۳۳۴ کال کې هغه خنډونه چې د هيواد د اقتصاد د پرمختيا په لاره کې راغلل اساساً د انگيرني وړ وه ، ځکه په دی کال کې د پاکستان د اقتصادي محاصرې سره مخامخ وو او دا حالت هغه وخت پېښ شو چې د پوی خوا د وارداتو د عمده توکو لکه پر عايداتو او ځمکي باندې ماليات ، اوداسي نورو عايداتو د تحصيل موقع وه او د ګمرک محصول چې د دولت د وارداتو تل پاتی ډيره برخه جوړوله په يو وار په شديد ډول تر اغيزه لاندې راغلی د بلی خوا د میوو د صادرولو وخت د دی محاصرې سره سر وخوړ او په دی توګه د دولت د مالي بحران امکانات او د میوې د صادراتو بندیدل او د هيواد د سوداګريو د دریدو لامل شو. د دی محاصرې ډيري بدې اغيزې د لاندې بيلګو څخه په ښه توګه څرګنديداي شي.

د مالي وزير د بودجې د کمېنت د علمي ماليوي نظريو په برخه کې وويل:

په ۱۳۳۵ کال د بودجې په برخه کې څنګه چې د پوي خوا اقتصادي پلان طرح او تدوين شو د حکومت تر پریکړې وروسته د ملی شوری محترم ریاست ته لېږل شويدي، د بله اړخه اقتصادي پلان تر اوسه پوری خپل تقينی پراوونه په اعيانو او ملی شوری کې نه دی بشپړ کړی ، ځکه د مالي وزارت ناچاره وه چې ۱۳۳۵ کال بودجه داسي ترتيب او تدوين کړي چې د پرمختيائي پلان عادي بودجه د تنازل حالت درلودونکي وي.

يعنی معموله بودجه د هغه زياتوالي سره چې د دولت د ۱۳۳۵ کال په وارداتو او لګښتونو کې د مالي پلان پر بنسټ ترسره کړي، په بله ډول وېش، د دی اساس له مخې د ۱۳۳۵ کال بودجه ترتيب شويده

هيله لرم چې ددولت د ارگانو د کار او فعالیت او دملت په دوام داره زیار او ملتیا زموږ طبیعي سرچینې او ملی عواید داسې په کار ولویږي چې هیواد د هغه د کتو څخه برخمن او دولت د خپلو پرمختیا نې پلانونو په سرته رسولو کې بریالی اوسي.

انشالله

(و من الله التوفیق)

د ۱۳۳۴ کال څخه تر ۱۳۳۶ کال پوری د نهمی دورې پریکړې

د ادارې هیئت تر ټاکلو ، د انجمنونو تر جوړولو او د ملي شوری د داخلي چارو تر تنظیم وروسته د ۱۳۳۶ کال د لړم څخه د ۱۳۴۰ کال د چنگاښ تر اتمی نیتی پوری :

۱. د افغانستان او سوئد تر منځ د سرپل د پطرولو د برمه کاري تړون.
۲. د افغانستان او یوگوسلاویا د دوستی تړون.
۳. د محصولاتو د اخستنی د اصولنامې پروژه، چي په بهر کی د افغانی قونسلگریو لخوا اخستل کیږی.
۴. د جرم د ممانعت او سزا په نړیوال کنوانسیون (جینو سايټ) پوری د افغانستان تړل.
۵. د غلي د تهیه کولو د موسسی اساسنامه او د افغانستان او اندونیزیا تر منځ د دوستی تړون.
۶. د کلیوالي صنایعو او کرهیز بانک اساسنامه ، د افغانستان او شوروی اتحاد تر منځ د ترانزیت تړون.
۷. د برق اصولنامه او د افغانستان او موريسن کمپنی تر منځ د عمرانی دستگاه تړون.
۸. د پښتونستان د مسئلي په هکله د حکومت د دریځ نه د ملي شوری ملاتړ.
۹. د مالی مسئلو ، د ملکیت تصفیه ، د کجکی او ارغنداب تر بند لاندی د ځمکی د اوبو د قیمت د پروژی اصولنامه.
۱۰. د افغانستان او شوروی تر منځ د دوه اړخیزه بي پلوي او نه تیری د تړونونو د پرتو کول دوام او د اعتبار موده نی .
۱۱. د افغانستان ، استریا او ترکیی تر منځ د هوانی سرویس هوکړه .
۱۲. په افغانستان کی د بهرنی خصوصی پانگی اچونی د قانون پروژه.
۱۳. د افغانستان او فرانسی تر منځ د اقتصادی او تخنیکي مرستو هوکړه.
۱۴. د افغانستان او شوروی اتحاد تر منځ د سل میلیونو امریکائی ډالرو د پور د اخستلو هوکړه .
۱۵. د ۱۳۳۵ کال د زمري ۳۱ ، د دولت د پنځه کلن اقتصادی پلان تصویب.
۱۶. د افغانستان او پولنډ تر منځ پر تادیاتي مالونو د را کړی ور کړی سوداگریزه هوکړه .
۱۷. د ولایتونو د مشورتي مجلسونو اصولنامه ، د افغانستان او لایریا تر منځ تړون ، او د عدلي

۲۰. د تاريکو د کښت د منع کولو پروژه ، د سړک او ترانسپورت په نړيوال کنوانسيون پورې د افغانستان تړل ، او د افغانستان د ملکي ویش اصولنامه.

نوت: پر پورته موضوعاتو سربيره د ملي شوری د لاری د دولت دري کلني بودجي کتنه او مطالعه او ددی پروژې پریکړه.

په ۱۳۳۶ کال کي د ملي شوری د عمومي غونډې پریکړې

د اووگونو کمیسیونونو د شمیر د ټاکنو پریکړه ، د هغوی د رئیسانو او غړو ټاکل ، د کمیسیونو او عمومي غونډې د کار د ورځې ټاکل.

د ښاروالی د اصولنامې د پروژې په هکله د لنډ مهاله کمیسیون د غړو د ټاکلو پریکړه .

د مامورینو د رخصتی او د حاضری د اصولنامې د ۱۳ نمبر د دوو ضمیمو د اصل بدلون ، د مامورینو د کار ساعتونه په ځانگړې توگه د روژې د میاشتي په هکله د کال په هر موسم کی د سهار د ۸ بجو څخه پیل او بی له څنډه پنځه نیم ساعته کار تر غرمې وروسته په یوه نیمه بجه پای ته رسیږي.

د افغانستان او برما د جمهوري اتحاد ترمنځ د لنډ مهاله تړون پریکړه.

د افغانستان او ایران د دولتونو تر منځ د سرحدي کمیساریو د تړون پریکړه، په عادي سرحدي پېښو کی د کمیسارانو د دندې په هکله د دواړو هیوادو د خاورو د پنځه څلویشت کلیمتری حدود په دننه کی .

د ولایتونو ، لویو او اعلی حکومتونو د سلاکار مجلس د اصولنامې د پروژې د اتلسو موادو پریکړه .

د افغانستان د شاهي حکومت او د پاکستان د جمهوري حکومت تر منځ د هوائی خدماتو د هو کړې پریکړه.

په افغانستان کی د ملکي هوائی چلند د اسانتیاو د اصولنامې د پروژې پریکړه .

د غیرمکتبی پولیسو ، ژاندارم او عسکري کسانو په معاشونو کی زیاتوالی او د خدماتی پرسونل په تنخوا کی په سلو کی د پنځلس دزیاتوالی پریکړه.

د پلان وزارت د تشکیل دگراف او د دندو په لایحه کی د بدلونونو پریکړه.

د غالی پلورونکو ، درمل پلورونکو ، مغازه لرونکو پر گټو د مالیاتو او د ټولو هغو ټولگيو چي په پنځه کلن

د وارداتو د بودجې د وړاندوینې او د لګښتونو د بودجې ، د ۱۳۳۶ کال د شپږو میاشتو د عمومي انډول ، د قانون د دولسو موادو پریکړه .

د لمرنې دعوو د میعاد د ټاکلو د اصولنامې د د ولسمې مادې د بدلون پریکړه .

د عمومي محاسبو او د هغوی د سابقو د بهیر د اصولنامې د پروژې پریکړه .

د افغانستان او چین حکومتونو ترمنځ د تادیو او مالونو د راګرې ورګرې د هوکړې پریکړه .

د ملکي هوټلي چلند د اصولنامې د لسو مادو د بدلون پریکړه .

د سلاکاره مجلس د اصولو د اتلسمې مادې د تبصرې پریکړه .

د ښاروالۍ د اصولنامې د پروژې پریکړه .

د دعوو د اوریدلو د میعاد د اصولو د یوې ضمیمې پریکړه .

د هیواد د ۱۳۳۶ مالی کال څخه د ۱۳۳۷ کال د وږۍ تر پایه د عادی او پرمختیائی بودجې د عمومي انډول د قانون د یولسو مادو د محتوا پریکړه .

د ملکي ویش د اصولو پریکړه .

د جوړ شوی ګراف سره سم د مالی وزارت د نوي بودجې پریکړه .

د موټرې ترانسپورت او سړک د یو نړیوال کنوانسیون پریکړه .

په افغانستان کې د تریاکو د کښت د بندولو، په کاروړلو، واردولو، صادرولو، پلورلو، پیروډلو ،

سوداګرې د اصولنامې پریکړه ، چې په ترڅ کې یې د افغانستان د ۱۳۳۵ کال د زمري د نهمې نېټې د

تریاکو اصولنامه لغو شوه، پردي سربیره د هغې هوکړې اصول چې دولت پخوا د نړیوال کنوانسیون څخه

د تریاکو د کښت د اجازې د اخستلو لپاره کړې وه د تریاکو د کښت بندولو د قانون په لیکه کې د هغې

لغو تصویب او تائید شوه.

(د ۱۳۳۹ کال د کلنی څخه)

د اجرا وړ اصولنامو لړلیک د هغوی د یوازنیو موادو او ضمیمو سره

۱. د هیواد بنسټیزه اصولنامه د دریگونو ضمیمو سره .

۲. د مامورینو د حاضری او رخصتۍ اصولنامه د دیارلس ډوله ضمیمو سره .

۸. د سوداګرۍ د دفترونو اصولنامه د دوه ډوله ضمیمو سره.
۹. پر ګټو باندې د مالیو اصولنامه د درې ډولو ضمیمو سره.
۱۰. د ملکي مامورینو او متقاعدینو اصولنامه، د دوه ډوله ضمیمو سره.
۱۱. د ملکي مامورینو د محاکمې اصول او محاکمو اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۲. د بهرنیو اتباعو د ګمارنې اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۳. د ګمرکونو د تعرفې اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۴. د پست اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۵. د تابعیت د تذکرې اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۶. د تلګراف اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۷. د سوداګرۍ د اتاقونو اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۱۸. د دلالي اصولنامې د یو ډول ضمیمې سره.
۱۹. د تمیز او مرافعې د اوریدلو میعاد د یو ډول ضمیمې سره.
۲۰. د شوری د استازو د ټاکلو اصولنامه.
۲۱. د ملي شوری د داخلي دندو اصولنامه.
۲۲. د مامورینو د مدیریتونو اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۲۳. د تحریراتو د دائرو اصولنامه.
۲۴. د پانو د مدیریتونو اصولنامه.
۲۵. د واده او نکاح د دود اصولنامه.
۲۶. د تعزیه داری اصولنامه.
۲۷. د خاړویو پر سر د محصول اصولنامه.
۲۸. د دولتي تحویلخانو د مالونو د پلورلو اصولنامه.
۲۹. د ښاروالۍ اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۳۰. د توقیف خایونو اصولنامه د یو ډول ضمیمې سره.
۳۱. د بزغلیو اصولنامه.

۳۷. د درملتونونو اصولنامه .
۳۸. د دولت د خزانو اصولنامه.
۳۹. د تابعیت اصولنامه.
۴۰. د گمرکونو اصولنامه.
۴۱. د بندونو او ویاړو لاندې ځمکو د پلورلو اصولنامه.
۴۲. د راډیو اصولنامه.
۴۳. د افغانستان بانک اساسنامه.
۴۴. د صنایعو د هڅونې اصولنامه.
۴۵. د سوداګرۍ اصولنامه.
۴۶. د سوداګرۍ د ثبت اصولنامه.
۴۷. د مفلسۍ (بیخړڅۍ) او ماتې خوړلو اصولنامه.
۴۸. د کار او کارګرانو اصولنامه.
۴۹. د پلټنې د لوي ریاست اصولنامه.
۵۰. د ترافیکو اصولنامه.
۵۱. د عسکري جزا اصولنامه.
۵۲. د عسکري محاکمو اصولنامه.
۵۳. د رسنیو اصولنامه.
۵۴. د مامورینو او مستخدمینو په هکله یوه ماده.
۵۵. د بندیانو د تیښتې په هکله یوه ماده.
۵۶. د جنین د قصدي سقط په اړه یوه ماده.
۵۷. د موټر په هکله یوه ماده .
۵۸. د پیروډلو اصولنامه.
۵۹. د استوګنې د ویزی اصولنامه.
۶۰. د جنډې (بیرغ) اصولنامه.

هغه اصولنامې چې په دی وروستیو کی چاپ او د گټې اخستنې لپاره ایښوول شوي دي

دا دی په تیر شوي ډول سره یو شمیر اصولنامې په دی وروستیو کی د ملی شوری د دارالانشا دخپرونو د مدیریت د چارو لخوا په پښتو او فارسي ژبو چاپ او د گټې اخستنې وړ گرځیدلي دي د درنو مینه والو د خبرتیا د پاره نی د لاندی ډول فهرست کوو.

(که چیری دائری او مینه وال د دی اصولناموڅخه کومی یوی ته اړتیا ولری د ملی شوری د محاسبی او لوازمو مدیریت چمتو دی په ډیر درنښت سره د هغوی سپارښتنی اجرا کړي) .

۱. په څوارلس څپرکو او پنځوسو مادو کی د ملکي ویش اصولنامه د اړونده گراف سره .

۲. د ښاروالی نوي اصولنامه.

۳. په ولس مادو کی د ولایتونو ، لوی او اعلی حکومتونو د سلا کارو غونډو اصولنامه.

۴. په یولسو څپرکو او اويا مادو کی د اړونده جدولونو سره د ملکي هوایی چلند د اسانتیاوو اصولنامه.

۵. په ۲۷۹ مادو کی د عدلیه محاکمو اداری اصولنامه.

۶. په ۱۲۷ مادو کی د عسکری تقاعد او ترفیع اصولنامه.

۷. په ۲۳ مادو کی د افغانستان د شاهي اردو دهوایی قواو د ښوونځي د وړو ظابطانو اصولنامه.

۸. په ۹۴۵ مادو کی د افغانستان د سوداگری اصولنامه.

۹. په پنځو مادو کی په افغانستان کی د تریاکو د کاراخستنې ، صادريدو ، واردیدو او د کرهني د بندولو اصولنامه.

۱۰. په ۱۹ مادو کی د افغانستان د شاهي دولت د ملکي هوایی چلند اصولنامه.

۱۱. په ۳۰ مادو کی د نوی تذکری اصولنامه.

۱۲. په ۲۶ مادو کی د ملکیت د تصفیې او مالی مسئلو اصولنامه.

۱۳. په ۳۴ مادو کی د نفوسو د سجل د ثبت اصولنامه.

۱۴. په ۴۳ مادو کی د افغانستان د جنوبي (بیرغ) اصولنامه.

۱۵. په ۴۲ مادو کی د کرهني د بانک اساسنامه.

۱۶. په ۳۶ مادو کی د غنمو د برابرولو اساسنامه.

۲۰. په جزائي او حقونهي دعور کي د تمیز او مرافعي د اوریدو او د لمړنيو دعور د میعاد د ټاکني د اصولنامي د ۱۷ مادي تعدیل .

۲۱. د عسکري تقاعد او ترفیع د اصولنامي د ۱۰۹ مادي بدلون.

۲۲. د مامورينو د حاضري او رخصتي د اصولنامي د دوهم اصل بدلون.

۲۳. د ملکي مامورينو د ترفیع ، تقاعد او گمارني د اصولنامي ضميمه او د موجوده رتبې او یو یو لوري رتبې تر منځ د معاش د څلورمې د تفاوت په هکله.

۲۴. د گمرک د تعرفي د اصولنامي د دوهمې مادي بدلون.

۲۵. د لمړنيو دعور او د تمیز او مرافعي د اوریدلو د میعاد ټاکنه، د هغو حقونو او جزائي دعور په هکله چي د هغوی فیصلي د تمیز د عالي ریاست څخه تیريږي.

۲۶. د ملکي مامورينو د ترفیع او تقاعد د ۱۳۳۴ کال د زمري د ۳۰ نيتي د اصولنامي د ضميمې د لمړي مادي تعدیل .

۲۷. د ملکي مامورينو تقاعد ، ترفیع او د ټاکني د اصولنامي د ۵۴ مادي بدلون.

۲۸. د جيلونو او توقیف ځایونو ضميمه په دی هکله چي د حکومت د جريمې د پیسو بڅښنه چي د هغوی د تر لاسه کولو څخه مخکي مړ شي.

۲۹. د عسکري اصولنامي دریم نمبر ضميمه.

۳۰. د ملکي مامورينو د محاکمو د اصولنامي د ۱۱ مادي بدلون.

۳۱. د تمیز او مرافعي لخوا د لمړني ، جزائي او حقونهي دعور د اوریدلو د میعاد ټاکلو د اصولو ضميمه

۳۲. د احتیاط د ظابطانو د غیر حاضري د فقرو په هکله د احتیاط د ظابطانو د اصولنامي دوهم نمبر ضميمه.

۳۳. د افغانستان بانک د اساسنامي د ۶۲ مادي بدلون.

۳۴. د عسکري مکلفیت د اصولنامي د دوهم نمبر ضميمې د ۲۳ مادي بدلون.

۳۵. د عسکري مکلفیت د اصولنامي لمړي نمبر ضميمه.

۳۶. د مرافعي او تمیز لخوا د لمړنيو ، حقونهي او جزائي دعور د اوریدلو د میعاد د ټاکني د اصولو د

۴۱. د افغانستان د مروجو نوټونه د اصولنامې څلورم نمبر ضمیمه.

۴۲. د ملکي مامورينو تر فیع ، تقاعد او گمارني د اصولنامې د نهمی مادی لنډ مهاله تبصره .

۴۳. د ملکي مامورينو تر فیع ، تقاعد او گمارني د اصولنامې د ۱۸ مادی تبصره.

(د ۱۳۳۷ کال د شوری د مجلی د دوهمی گڼی څخه نقل)

د افغانستان د ملي شوری د نهمې دورې د استازو

انځورونه

۱- د ملي شورۍ د نهمې دورې استازی

۳- د ملي شوری د نهمي دورې استازی

۵- د ملي شورۍ د نهمې دورې استازي

د اطلاعاتو او عامه اړیکو د ریاست له خپرونو څخه

Website:
www.parliament.af